

EGY HAJSZÁL SÚLYA

—

MENEKÜLT EMBEREK TÖRTÉNETEI

SZERKESZTETTE:

Tatár Babett

Vida Judith

KIADJA:

Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei

1134 Budapest, Dózsa György út 152.

www.bmszki.hu

Tel: 06-1-238-95-00

e-mail: titkarsag@bmszki.hu

Kiadás éve: 2018.

ISBN: 978-963-86443-4-3

ISBN 978-963-86443-5-0 - pdf

A kötet a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap társfinanszírozásával készült.

„A kiadványban foglalt nézetek a szerzők nézetei, azok semmiképpen sem tekinthetők az Európai Bizottság vagy a Belügyminisztérium hivatalos állásfoglalásának, sem az Európai Bizottság, sem a Belügyminisztérium nem tehető felelőssé azokért, illetve a kiadványban foglaltakért.”

EGY HAJSZÁL SÚLYA

MENEKÜLT EMBEREK TÖRTÉNETEI

TARTALOM

TATÁR BABETT

„A lakás az evésnél is fontosabb” – avagy egy hajléktalanellátó
intézmény ’kalandjai’ menekült és
oltalmazott embereknek szóló lakhatási programban 7

PODINA ANDREA

A Tigristől a Tiszáig – egy menekült család története. Esettanulmány. 31

BUZETZKY TÜNDE

Egy új élet hullámvasútján – interjú két kamasz fiúval 45

DR. BEREND KATALIN

Menekültek egy nyugdíjas gyermekorvos szemével. Esettanulmány. 73

FÁBIÁN STEFÁNIA

„Ez, ami most megy, ez az én életem.” – interjú egy fiatal muszlim lánnyal. . . 85

REGENHART ÁGNES

„Mi a szabály?” – interjú egy menekült férfi lakásútjáról 115

„A LAKÁS AZ EVÉSNÉL IS FONTOSABB” – AVAGY EGY HAJLÉKTALANELLÁTÓ INTÉZMÉNY ’KALANDJAI’ MENEKÜLT ÉS OLTALMAZOTT EMBEREKNEK SZÓLÓ LAKHATÁSI PROGRAMBAN

TANULMÁNY

ÍRTA: TATÁR BABETT

A Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (BMSZKI) – a Fővárosi Önkormányzat hajléktalanellátó intézményeként – alapítása óta következetesen törekedett arra, hogy a lakhatási szegénységben élők minél szélesebb köre számára tudjon jól célzott, lehetőleg személyre szabott szolgáltatásokat biztosítani. Közép-Európa legnagyobb szociális intézményeként felelőssége volt abban, és lehetősége volt arra, hogy olyan rászorulóknak nyisson, akiket hagyományosan nem szoktunk a hajléktalanellátás ügyfélkörébe tartozóknak tekinteni, ugyanakkor megjelentek segítséget kérve az intézményeinkben, hiszen a problémájuk – az otthontalanság – nagyon is a mi ügyünk. Így nyitottunk pl. anya-gyerek krízis szállót, családok átmeneti otthonát, fogadunk be nap mint nap pszichiátriai betegeket, drogfüggőket, öreg-beteg embereket – nem nehéz belátni, hogy ezek az emberek olyan súlyos és komplex gondozási szükséglettel rendelkeznek, ami jóval meghaladja azokat a kereteket, amiket egy alapvetően a lakhatási problémák orvoslására kitalált és erre finanszírozott intézményrendszer nyújtani tud. Kollégáim számára azonban mindig az volt az első kérdés: ha mi sem fogadjuk be őket, ha mi sem segítünk, mi fog történni? Ez nem pusztán erkölcsi kérdés, nagyon is fontos gazdasági szempont, hogy ha nem nyújtunk időben segítséget egy krízishelyzetben lévőnek, akkor minden valószínűség szerint az idő előrehaladtával a problémái gyarapodni fognak, és azok kezelése sokkal többbe kerül, mintha időben léptünk volna (és persze már rég nem mondhatjuk azt, hogy „időben”, ha hajléktalanellátóként nekünk kell segítséget nyújtani, hiszen a prevenció volna a legolcsóbb, legköltséghatékonyabb és leghumánusabb megoldás a legtöbb esetben, erre azonban nekünk már végképp nincsenek lehetőségeink).

Ezek a szempontok vezéreltek bennünket akkor is, amikor úgy döntöttünk, menekülő emberek felé is nyitunk, szolgáltatásainkat megpróbáljuk ebben a tekintetben is a felmerülő szükségletekhez igazítani. Az Európában, így Magyarországon is 2015-ben tetőződött migrációs válság következtében fellépő szükségletekre saját eszközeinkkel igyekeztünk reagálni: krízis szolgáltatásokat biztosítottunk a Keleti pályaudvaron megjelenő menekülők tömegei számára, és több mint tíz éves – hajléktalan emberek számára biztosított hasonló programunk

tapasztalataira építve – támogatott lakhatási programot indítottunk, pályázati forrásból, a hosszabb távú integráció érdekében.¹

A kötetben a lakhatási program tapasztalatait, hajléktalanellátó intézményként a menekültellátásban tett „kalandunkat” (mely a 2018-as választási kampányban visszavont pályázati programok finanszírozása híján fájdalmasan rövidre sikeredett), intézményünkre gyakorolt hatásait, személyes benyomásainkat, és mindenek előtt menekült emberek történeteit szeretnénk bemutatni. Az interjúk zömében gyerekek mesélnek a magyarországi élményeikről, terveikről, álmaikról – és nem utolsósorban hétköznapjaikról, melyek egyrészt épp olyanok, mint bármelyik gyereké: foci, kamasz-szerelem, játék, barátság, tanulás, másrészt mindezek felett ott lebeg az állandó bizonytalanság, az otthon, a haza hiánya miatti gyökértelenség és megkapaszkodni vágyás érzése. Azért választottuk épp őket, mert mindannyiunkat lenyűgözött az az alkalmazkodóképesség, küzdelem, kitartás, élni vágyás, jól élni vágyás, ami ezeket a gyerekeket mozgatja az átélt traumák, katasztrófák ellenére.

Úgy gondoljuk, nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a menekültválság számai, az erről szóló sajtómegjelenések, kormányzati kampányok, nemzeti konzultáció, stratégiák, indikátorok stb. mögött hús-vér emberek vannak: menekülő férfiak, nők, gyerekek, velük dolgozó szociális munkások, civil önkéntesek, ügyeiket intéző hivatalnokok, rendőrök határrendészek és közterületfelügyelők, velük szimpatizáló vagy tőlük rettegő magyar állampolgárok, sajtómunkatársak és politikusok is – egyikünk sem mondhat le arról a felelősségről, hogy ezen egyszerű tény a közbeszéd soha ne tévessze szem elől.

A 2015-ÖS MENEKÜLTVÁLSÁG HATÁSAI AZ INTÉZMÉNYÜNKRE

A migrációs válságot és ebben Magyarország sajátos helyzetét több tanulmány, írás összefoglalta már, ezért részleteiben nem kívánjuk bemutatni. Azokat a folyamatokat fogjuk csupán felvázolni, amik arra sarkalltak bennünket, hogy intézményi felelősségünket aktív szerepvállalásba fordítsuk.

„Az adatokat tekintve Magyarország esetében egyetlen vonatkozásban hozott jelentős változást a menekültválság: a benyújtott menedékkérelmek számában. Magyarország a rendszerváltás óta sosem volt kitéve a 2015-ös évhez hasonló menekülthullámnak, amikor is több mint 177 ezer menedékkérőt regisztráltak hazánkban. 2015-ben több menedékkérő érkezett Magyarországra, mint a megelőző 23 évben összesen. ... Az országba érkező menekültek száma 2015 III. negyedévében tetőzött, amikor létszámuk meghaladta a százezret. Az elfogott illegális határátlépők számáról rendelkezésre álló rendőrségi adatok alapján a csúcspont 2015. szeptember 23-án volt, amikor 10 046 menekültet fogtak el a hatóságok. ... Európai összeve-

1) A BMSZKI 2015. 08. 08-án nyújtott be támogatási kérelmet a Belügyminisztérium mint Felelős Hatóság által megjelentetett Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapjának „A nemzetközi védelmet élvező személyek önállóvá válása érdekében a lakhatáshoz való hozzájutás megkönnyítését célzó programok kidolgozása és működtetése” című pályázatára. A pályázati kérelem pozitív elbírálásáról 2016.02.03-án tájékoztatta intézményünket a Belügyminisztérium. A pályázat megvalósítási ideje eredendően 2016.01.01-től 2018.06.30-ig tartott volna, de a Támogatási szerződés megkötésére 2016. 06. 10-én került sor – így a pályázat a tervezettekhez képest jelentős csúszással tudott csak elkezdődni. A tényleges megvalósítást 2016 augusztusában kezdtük meg, és a tervezeteknek megfelelően 2018. 06.30-ig befejezzük.

tésben a 2015-ös hazai menekülthullám erősségét jelzi, hogy a százezer lakosra jutó menedékkérők számának tekintetében Magyarország az első volt Európában, 1797 fővel. Ezer fő feletti értéket regisztráltak még Svédországban (1667 fő), illetve Ausztriában (1028 fő).

Ugyanakkor a legtöbb menedékkérő pusztán formális okokból adta be igénylését Magyarországon, és szinte kivétel nélkül távoztak az országból Nyugat-Európa felé, túlnyomó többségük számára az elsődleges célország ugyanis Németország volt. Jellemző, hogy az 1990-es évek elején, a délszláv háborúk idején több volt a ténylegesen és tartósan az országban maradt menedékkérő (ez több tízezer főt jelentett), mint 2015-ben, amikor a közel 180 ezer regisztrált menedékkérőből alig pár ezer fő tartózkodott huzamosabb ideig Magyarországon. ...

A menedékkérők számának radikális növekedése tehát nem jelenti azt, hogy az igénylők ténylegesen Magyarországon kívántak maradni, és azt sem, hogy az előző évekhez képest sokkal többen jutottak volna valamilyen menekültstátuszhoz. Sőt, 2016-ra a menekültügyi szigorítások eredményeként szinte lehetetlenné vált menedékjogi védelmet szerezni Magyarországon. 2015. január 1. és 2016. május 31. között 194831 döntést hozott meg a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal. Ezek 97%-a az eljárás megszüntetésével járt, döntően azért, mert a kérvényező a regisztráció után elhagyta az országot, ismeretlen helyre távozott. Az 5178 érdemi döntés közül mindössze 736 volt pozitív, azaz a döntések 86%-a elutasító volt (BÁH 2016a).”²

„A menedékkérők származási országát tekintve jelentős változások zajlottak le a menekültválság folyamán. 2015 első két hónapjában a koszovói kérvényezők voltak többségben, de tavasztól kezdve a Szíriából, Irakból, Afganisztánból és Pakisztánból érkezők száma drámaian emelkedett. ... Mindez azért fontos, mert a kormány illetékesei 2015 első felében azt állították, hogy a Magyarországra érkezők többsége nem háborús helyzet elől menekül, hanem „gazdasági migráns”. Az év közepére ez az érvelés tarthatatlanná vált, ettől kezdődően már nem a származási országot vitatták a magyar kormány részéről, hanem azzal érveltek, hogy a menedékkérő Magyarorszáig több biztonságos országon is áthalad, ezért nem lehet rájuk háborús menekültként tekinteni. A párizsi terrormerénylet után az ezzel kapcsolatos viták is kikoptak a közbeszédből, és egyre inkább összemósódott a terrorizmus és a menekülthullám. Végző soron a tények azt mutatják, hogy a Magyarországra belépő menedékkérők több mint fele két országból, Szíria és Afganisztán területéről, azaz háborús válságövezetből érkezett.”³

Mindezt budapesti szervezatként élesben tapasztaltuk meg. A Nyugati majd később a Keleti pályaudvaron megjelent tömeg, a város különböző terein megjelenő menekülő emberek csoportjai az utcai szolgálatokat biztosító hajléktalanellátó szervezetek munkatársai számára korábban soha nem tapasztalt kihívást jelentettek. ⁴

2) Juhász Attila–Molnár Csaba: Magyarország sajátos helyzete az európai menekültválságban 264-266. o., In: Társadalmi Riport 2016, <http://www.tarki.hu/tarsadalmi-riport>,

3) Juhász–Molnár: id. mű 267. o

4) Érdekes párhuzam visszagondolnunk egy, a fővárosi hajléktalanellátó rendszer kialakulásában jelentős szerepet játszó esemény-sorozatára: a Blaha Lujza téren és a Déli pályaudvaron 1989–1990 telén zajló hajléktalan tüntetésre: „Az első tüntetések 1989 telén kezdődtek, miután a MÁV bejelentette, hogy a budapesti pályaudvarokat

A Menhely Alapítvány 2015. évi beszámolójában így ír erről: „A fővárosi utcai gondozó szolgálatok munkáját is koordináló Diszpécser Szolgálatunk június végén szembesült azzal, hogy menekültek tömegei kényszerülnek éjszakáikat a főváros közterületein tölteni. Kisebb csoportokkal már a tavaszi hónapokban is találkoztunk, de ezek egy-két nap alatt elhagyták a helyszíneket, június végére viszont kritikussá vált a helyzet, folyamatosan és nagy létszámban töltötték menekültek, köztük gyermekes családok éjszakáikat Budapest utcáin. Egyértelmű volt, ezzel nekünk dolgunk van, nem tehetjük meg, hogy miközben a hajléktalan embereket ellátjuk, a menekültekről nem veszünk tudomást.

Július elején kértük az utcai gondozó szolgálatokat, hogy fokozottan figyeljenek saját területükre, és ha menekültekkel találkoznak, ezt jelezzék felénk, hogy segítséget kérhessünk számukra az ellátásukra szerveződő civil csoportoktól (Migration Aid, Segítsük Együtt a Menekülteket stb.). Miután megszerveződtek az önkéntes segítőpontok a pályaudvarokon, illetve a II. János Pál pápa téren, a város különböző közterületein felbukkanó kisebb csoportokat igyekeztünk az utcai gondozó szolgálatok segítségével eljuttatni ezekre. ... A kezdetektől nagyon fontosnak tartottuk, hogy együttműködjünk azokkal az önszerveződő civil kezdeményezésekkel, melyek meghatározó szerepet vállaltak a menekültek ellátásában. Igyekeztünk folyamatosan figyelemmel kíséreni a közösségi oldalaink megjelenő informá-

éjszakára bezárják. Mivel akkor már hajléktalan emberek százai aludtak éjszakánként a pályaudvarokon, egyértelmű volt, hogy az intézkedés egyik célja éppen az ő távoltartásuk volt. Több társadalmi szervezet és néhány frissen alakult politikai párt is tiltakozott a bejelentés ellen, és arra kérte a MÁV-ot, hogy vizsgálja felül döntését. A fenyegetésre reagálva 1989. november 28-án hajléktalan emberek a Blaha Lujza téren gyülekeztek és spontán ülősztrájkba kezdtek. Többek között azt követelték, hogy az MSZMP megüresedett ingatlanjait alakítsák át szükséglakásokká... Korabeli beszámolók szerint lényegében teljesen spontán demonstráció volt. Nem csak külső szervezés nélküli, hanem a hajléktalanokon belül sem az volt, hogy hangadó emberek szervezték volna, hanem ehhez képest is egy eléggé spontán, kollektív akció volt, mindenféle külső vagy akár belső bajkeverő[k] nélkül. Nagyon öntudatos emberek voltak.

A tüntetők a lakosság részéről szolidaritást tapasztaltak: ez emberek takarókat és ennivalót hoztak, és civil szervezetek levélben követeltek megnyugtató megoldást a minisztériumtól és a miniszterelnöktől. ...

A rendőrség reakciója a tüntetésekre meglehetősen ambivalens volt. Bár a rendőrök korábban gyakran zaklatták a pályaudvarokon alvó embereket, a Blaha Lujza téren mégsem akartak erővel fellépni a tüntetők ellen. Végül december 1-én kiadott nyilatkozatában a budapesti rendőrfőkapitány nyíltan kijelentette, hogy a hajléktalanság nem rendőrségi ügy..., így a tiltakozó megmozdulásba nem avatkoztak be. ...

A tüntetésnek erős visszhangja volt mind a helyi, mind pedig az országos politikában. Négy évtized tagadás után a Fővárosi Közgyűlés 1989. november 15-én megvitatta a Javaslat a hajléktalanok helyzetének időleges rendezése tárgyában című előterjesztést, és november 29-én a hajléktalanság témája a Minisztertanács hivatalos napirendjén is szerepelt. A tüntetők néhány támogató közvetítésével tárgyalni kezdtek a fővárosi tanáccsal, ... Néhány napon belül a fővárosi tanács átmeneti megoldásokat ajánlott fel a tüntetőknek. Először körülbelül 200 hajléktalan embert költöztettek be Csepelen egy középiskola tornatermébe. Aztán decemberben megnyitottak egy épületet a Vajdahunyad utcában is, ahol szintén lehetőséget biztosítottak átmeneti elhelyezésre. A lakók először maguk üzemeltették a szállót, szinte minden külső beavatkozás nélkül. ...

A tüntetések második hulláma 1990. január 11-én kezdődött. Annak ellenére, hogy decemberben két szálló is megnyílt, sok embernek még mindig nem volt hol aludnia. Körülbelül 200 ember továbbra is a Déli pályaudvaron lakott, és úgy döntöttek, sztrájkba kezdenek, hogy lakhatást követeljenek ... a tüntetők és szimpatizánsaik napokig tárgyaltak a hatóságokkal a megfelelő elhelyezés biztosításáról. ... Az egyre nagyobb nyomás hatására a hatóságok először a csillebérci ifjúsági táborba költöztették a hajléktalan tüntetőket, azután pedig egy Budaörs melletti, 400 férőhelyes laktanyába.” In: Udvarhelyi Éva Tessza: Mi is emberek vagyunk - Hajléktalan-aktivizmus a rendszerváltás környékén,

http://dinamo.blog.hu/2014/09/11/mi_is_emberek_vagyunk_hajlektalan-aktivizmus_a_rendszervaltas_kornyeken

ciókat, problémákat: poharat, takarókat vittünk oda, ahol éppen elfogyott. Tőlük érkezett az első elhelyezést kérő hívás is, július 7-én 2 nő és 4 gyerek elhelyezésében kértek segítséget. Őket Vajdahunyad utcai szállásunk zsilipszobájában tudtuk elhelyezni. Ebben a kicsi, két ágyas szobában ezt követően szeptember közepéig összesen 116 ember aludt, előfordult, hogy egy házaspár 6 gyerekkel töltötte itt az éjszakát.

Kezdeményezésünkhöz több hajléktalanellátó szervezet is csatlakozott a nyáron ki nem használt részlegei megnyitásával. A Menedékház Alapítvány családok számára biztosított szállást, a Baptista Szeretetszolgálat férfiak elhelyezését vállalta, az Oltalom Egyesület színháztermét nyitotta meg a rászorulóknak előtt. Kapcsolatba kerültünk azokkal a civil szervezetekkel is, amelyek ugyancsak helyeztek el menekülteket. A rendelkezésre álló kapacitásokat augusztus elejétől közös adatbázisban tartottuk nyilván. Az összefogásnak köszönhetően a Diszpécser Szolgálat július eleje és szeptember közepe között 77 nő, 132 férfi és 165 gyerek elhelyezésében működött közre.”

A BMSZKI Alföldi utcai átmeneti szállásán – mely közel van a Keleti Pályaudvarhoz – biztosított krízist enyhítő szolgáltatásokat:

- tisztálkodási lehetőséget,
- olyan alapszintű egészségügyi ellátást, mint pl. a kötözés, fejtetű és rüh fertőzés kezelése, láz- és fájdalomcsillapítás,
- mosási lehetőséget,
- ruha és cipő adományt,
- némi ennivalót,
- internet elérést.

2015. 07. 06. és 2015. 09. 14. között naponta 40–350 fő fordult meg nálunk, összességében több ezer embernek nyújtottunk segítséget ebben az időszakban.

Ez óriási megterhelést jelentett mind a kollégákra, mind az épület infrastruktúrájára nézve. Az intézmény éves beszámolójában így fogalmaz erről:

„Egyik pillanatról a másikra kellett szervezni:

- önkéntes segítők: mert az alapműködésünk minimalizált létszámán ez a feladat jócskán túlmutatott,
- adományokat: mert a tusfürdőt, szappant, törülközőket biztosítanunk kellett, nem beszélve a ruházat pótlásáról, egészségügyi felszerelésekről, élelemről,
- kapcsolatrendszerrel különböző szervezetekkel, akik szintén részt vállaltak a menekültek ellátásában. ...

Minden munkatársunk kivette részét ebből a feladatból, erőn felül teljesített – olykor szabadidejét, szabadságát is erre áldozva. Mellettük 19 önkéntes csatlakozott munkánkhoz – BMSZKI dolgozó, dolgozóink gyermekei, más hajléktalanellátó szervezettől érkező kollégák, diákok, nyugdíjasok vagy a teljesen laikus segítők. Számukra külön beosztást és feladat-leírást készítettünk, segítve azt, hogy legalább alapinformációkat tudjunk átadni. Így is áthi-

dalhatatlan problémát jelentettek a nyelvi vagy társadalmi különbözőségek, nem beszélve a nemi és vallási különbözőségekről.

A két és fél hónap óriási energiát kívánt munkatársainktól. Sokunk számára élmény is volt a segítség eme formája (...) Az energiákon túl az intézmény is megérezte az óriási tömeg mindennapi jelenlétét. A közösségi tér és a fürdők állapota azonnali beavatkozást igényelt volna...⁵

Külön pihenőszobát kellett nyitnunk a férfiak, illetve nők és gyermekek részére. Tolmács, interkulturális mediátor stb. természetesen nem állt rendelkezésre. A kollégák és önkéntesek tették a dolgukat legjobb belátásuk szerint, emberségből, szolidaritásból. Ahogy Budapest lakosságának jelentős része szintén ezt tette ebben az időszakban, példátlan összefogást mutatva. Mindezek közben persze a több mint 250 férőhellyel működő hajléktalanszálló zavartalan működését is biztosítani kellett. Aggódtunk, hogy nem lesz-e feszültség az újonnan megjelenő tömegek miatt a már bent lakó, rossz egészségi és lelkiállapotú ügyfeleink körében, hiszen ez a helyzet tőlük is jelentős alkalmazkodást igényelt. Néhány súrlódástól eltekintve azonban semmilyen komolyabb veszekedés, konfliktus nem volt. Aki tudott, segített.

A nagy megterhelést jelentő kihívás és a kiszolgáltatott emberek személyes történeteinek ilyen tömegével való találkozás még hónapokig sokszerű hatással volt a kollégákra, önkéntesekre, lakóinkra egyaránt.

Elvétve korábban is jelentek meg külföldiek, köztük menekült, oltalmazott emberek is az intézményeinkben. Jelenlétük azonban nem volt számottevő. Külföldi állampolgárok a Szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerint az alábbi szolgáltatásokat vehetik igénybe a hajléktalan ellátó intézményekben:

- menekült, oltalmazott, bevándorolt, letelepedett, hontalan személyek⁶ esetében minden ellátásra jogosultak, akárcsak a magyar állampolgárok – tehát hajléktalanellátás keretén belül is minden ellátást igénybe vehetnek.

5) Éves intézményi beszámoló, Alföldi Ámeneti szállás: https://www.bmszki.hu/sites/default/files/fajlok/node-277/21._alfoldi_atmeneti_szallo.pdf

6) „MENEKÜLT: Az a személy lehet menekült, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzetiségi -, vagy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, avagy politikai meggyőződése miatt hazájában üldöztetést szenvedett el, vagy ilyen üldöztetéstől megalapozottan fél, jelenleg Magyarország területén tartózkodik és menekültstátusz iránti kérelmet terjesztett elő. A család egységének biztosítása érdekében – ha elismerést kizáró ok nem áll fenn – kérelemre menekültként kerül elismerésre a menekült családtagja (házastársa, ha a családi kapcsolat már Magyarországra érkezésüket megelőzően fennállt; kiskorú gyermeke, kiskorú gyermek esetén szülője), valamint a menekült Magyarországon született gyermeke.

A menekültstátusz a magyar állampolgárság megszerzéséig, valamint a menekültstátusz visszavonásig illeti meg a menekültként elismert személyt.

A menekültstátuszt a menekültügyi hatóság hivatalból legalább háromévente felülvizsgálni köteles.

OLTALMAZOTT: Oltalmazottként kiegészítő védelemben részesülhet az a személy, aki ugyan nem felelt meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja hazája védelmét igénybe venni.

A család egységének biztosítása céljából – ha nem áll fenn kizáró ok – kérelmére oltalmazottként kell elismerni a fentiek alapján oltalmazottként elismert külföldi családtagját is, amennyiben az elismerés iránt közös kérelmet nyújtottak be, vagy a családtag az elismerés iránti kérelmet az oltalmazottként elismert külföldi hozzájárú-

- az Európai Szociális Kartát megerősítő országok állampolgárai, ha Magyarországon jogszerűen tartózkodnak, települési támogatásra, étkezésre és szállásra jogosultak, amennyiben ennek hiánya az életüket vagy testi épségüket veszélyezteti – az ellátásra kötelezett ez esetben az az önkormányzat, amelynek illetékességi területét a hajléktalan személy az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyként megjelölte,
- azok a személyek, akiknek idegenrendészeti, kitoloncolási, menekültügyi őrizete megszűnt, kötelező tartózkodási helyen való tartózkodása megszűnt, vagy tartózkodási helyként a menekültügyi hatóság által fenntartott intézmény kijelölt tartózkodási helyként nem jelölhető ki, jogosultak éjjeli menedékhelyen való elhelyezésre,
- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyeket minden szociális törvényben felsorolt szolgáltatás megilleti, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát Magyarország területén gyakorolják, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkeznek (a tv. egyéb paragrafusai miatt hajléktalan ügyfelek esetében ez a bejelentett lakcím hajléktalan-szállás lehet).

Bár a hazai jogszabályok szerint tehát a menekült és oltalmazott emberek magyar állampolgárokhoz hasonlóan minden ellátásunkat igénybe vehetik, a rászorultságuk sem kérdéses, mégis számos tényező akadályozza, hogy nagyobb számban jelen legyenek az intézményeinkben.

A legmeghatározóbb ezen tényezők közül az, hogy az átmeneti szállásaink gyakorlatilag állandó százszázalékos kihasználtsággal működnek, bekerülni ezekbe rövidebb-hosszabb (3 héttől akár 6–8 hónapig tartó) várakozási idő után lehet. Ezt az időt persze kivárthatják a kérelmezők egy éjjeli menedékhelyen, azonban ezek közül a jobb minőségűek (melyek nem

lásával, az öt oltalmazottként elismerő határozat meghozatala előtt nyújtotta be. Ezen felül, ha az oltalmazottként elismert külföldinek Magyarország területén gyermeke születik, kérelmére a gyermeket oltalmazottként kell elismerni.

Az oltalmazotti státuszt a menekültügyi hatóság hivatalból legalább háromévente felülvizsgálni köteles.”

forrás: Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal

http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=421&Itemid=392&lang=hu#
Mindkét státuszt a menekültügyi eljárás során állapítja meg a menekültügyi hatóság, a menedékkérő kérelmére indult eljárásban.

HONTALAN: „Hontalanként való elismerés iránti kérelmet Magyarország területén tartózkodó harmadik országbeli állampolgár terjeszthet elő, aki valószínűsíthetően nem rendelkezik egyetlen állam állampolgárságával sem. ... A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvényben foglalt tartózkodási feltételek hiányában humanitárius célból tartózkodási engedéllyel kell ellátni azt, akit Magyarország hontalanként ismert el.

A humanitárius célból kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje három év, amely alkalmanként legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.”

Forrás: Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal

http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=439:hontalankent-valo-elismeres&Itemid=1184&lang=hu

A letelepedéssel kapcsolatos fogalmak tisztázása szintén megtalálható BÁH honlapján.

15–20 ágyas szobákban történő, zsúfolt tömeg-ellátást nyújtanak), szintén tele vannak. A tömeges elhelyezést szolgáló intézményeink egy a rendszert egyáltalán nem ismerő, gyakran súlyos traumákat megélt ember számára ijesztőek, elborzasztóak – nem tudnak ezekben megmaradni. Persze ezek a szó legszorosabb értelmében vett szükségsszállások a magyar hajléktalan emberek számára sem jelentenek jó megoldást. A legnagyobb különbség azonban a két igénybevevői csoport között az, hogy míg a magyar hajléktalan ügyfeleink általában egy hosszú, lassú lecsúszási, elszegényedési folyamat végén, végső megoldásként kerülnek ezekre a szállásokra (persze van kivétel, a friss lakásvesztők is kikötnek ezekben az intézményekben időnként, őket azonban nagyon gyorsan igyekezünk innen kimozdítani, máshová elhelyezni), és személyes életükben gyakran a teljes feladás időszakában vannak, addig a menekülők egy új, jobb, biztonságosabb élet reményében, motivációkkal még bőven rendelkezve jelennek meg – számukra ezek a szállások ezért is elfogadhatatlanok.

Szintén elfogadhatatlan a családok számára, hogy nem tudjuk őket együtt elhelyezni. Kiskorú elhelyezésére a hajléktalanellátásban nincs lehetőség, őket a gyermekvédelmi intézményrendszer látja el, páros férőhelyek mind az átmeneti szállásokon, mind az éjjeli menedékhelyeken csak igen korlátozottan állnak rendelkezésre. A családokat a rendszer tehát csak szétszakítva tudja elszállásolni: a gyerekeket gyermekvédelmi intézményben, a nőket női, a férfiakat férfi éjjeli menedékhelyen, ún. fapadon tudja ellátni. Ez érthető módon, egy idegen országban, teljesen bizonytalan élethelyzetben szintén ijesztő és elfogadhatatlan számukra.

Joggal merülhet fel bárkiben a kérdés: miért nem élveznek elsőbbséget a menekültek az elhelyezés során? A megfelelő minőségű szállások terén kapacitáshiánnyal küzdő intézményrendszerben számos ügyfélcsoport van, aki az elhelyezés során elsőbbséget igényel: 24 év alatti fiatalok, terhes nők, utcán élők, krónikus betegek, mozgássérültek, pszichiátriai betegek, börtönből szabadulók, állami gondozásból érkezők, friss lakásvesztők stb. – ember legyen a talpán, aki ezen szükségletek közül egy adott pillanatban el tudja dönteni, hogy kit helyezzen a 2–300 fős várólista élére, kinek az elhelyezési szükséglete a legsürgősebb, ki van a legnehezebb helyzetben. Kollégáinknak a Felvételi Csoportban nap mint nap ezzel a feladattal kell megküzdenie. Persze lehet az elsőbbséget élvezők körét újabb csoportokkal bővíteni – csak a rendszer a napi gyakorlatban már így is fenntarthatatlan.

Kár lenne tagadni azonban azt is, hogy nyelvtudás és speciális ismeretek híján a kollégák általában félnek a nem magyar állampolgár befogadásától. Tolmács nem csak számunkra, de pályázati források nélkül egyetlen segítő szervezet vagy hivatal számára sem érhető el az ügyintézés során sem, az időigényes személyes szociális munka, vagy szükség esetén pl. a pszichológiai segítségnyújtás során való alkalmazásukról már ne is beszéljünk. A szükségletekre reagáló, hatékony szociális munkához pedig a nyelvtudáson túl számos ismeretre és készségre is szükség van.

Mindezek ellenére a 2015 nyarán, őszén zajló történések arra sarkalltak bennünket, hogy az évtizedek óta fenntartott, hajléktalan embereket támogató lakhatási programunk tapasztalataira építve kidolgozzunk és megvalósítsunk egy menekült és oltalmazott embereknek szóló, elsősorban lakhatást támogató programot. A továbbiakban erről lesz szó.

A PROGRAM RÖVID BEMUTATÁSA

2016 augusztusában indítottuk el a „Nemzetközi védelemben részesülők önálló lakhatásának segítése” című programot, amelynek célja az önálló lakhatáshoz való hozzájutás megkönnyítése és a már meglévő lakóhely fenntartásának segítése volt. Olyan rászoruló családok vagy egyedülállók jelentkezhettek a programba, akiket a magyar hatóságok menekültként vagy oltalmazottként ismertek el, tartósan Magyarországon kívántak letelepedni, és a kérelem beadásának időpontjában családjukban az egy főre jutó jövedelem havonta nem haladta meg a mindenkori nettó minimálbér 150%-át.

A program keretein belül 60 fő lakhatási támogatásban részesítését, számukra személyes szociális munka és más integrációs, segítő szolgáltatás biztosítását vállaltuk.

A projekt zárásához közeledve, a tanulmány írásakor 74 felnőtt és családtagjaik (összesen több mint 100 ember) számára ítéltünk meg és nyújtottunk anyagi támogatást (van, akinek a támogatása a tanulmány írásakor még folyamatban van). Személyenként 8–12 hónapon keresztül, átlagosan kb. 650 000 Ft (40–80 000 Ft/hó) értékben nyújtottunk segítséget a lakhatási kiadások fedezésére. Ha a családtagokat is számoljuk, akik közvetlenül nem kaptak kézhez pénzbeli juttatást, de együtt-költözőként támogatott lakhatásban laktak, akkor az egy főre jutó átlagos támogatási összeg kb. 460 000 Ft-ot tesz ki. Ez az összeg kizárólag a lakhatási költségekre volt fordítható.

A támogatott ingatlan a legtöbbször albérlet volt, 3 esetben munkásszállás, illetve egy esetben az ügyfél saját – nagyon rossz állapotú – lakásának a rezsiköltségeihez járultunk hozzá.

A program az anyagi támogatás mellett tartalmazott lakhatási tanácsadást és esetkezelést minden bevont ügyfél számára. A projektben dolgozó négy szociális munkás (közülük ketten önkéntes alapon) segítséget nyújtott megfelelő önálló, biztonságos lakhatási megoldás keresésében, a bérbeadókkal való kapcsolatfelvételben, szerződéskötésben stb. Az önálló életvitel fenntartása érdekében az esetkezelő szociális munkások segítettek a lakhatással kapcsolatos teendők intézésében, a hivatali ügyintézésben, egészségügyi problémák rendezésében, beiskolázásban stb.

A segítő szakemberek és az ügyfél közötti hatékonyabb kommunikációhoz, amennyiben szükséges volt, tolmácsot biztosítottunk (kollégáink több nyelven beszélnek, egyik önkéntes szociális munkásunk maga is menekült, farszi és dari nyelveken beszél, és persze az ügyfelek között is akadt, aki már elég jól beszélt a magyar nyelvet ahhoz, hogy ne kelljen minden esetben tolmács segítségét kérnünk). Dari, pastu, farszi, oromo, szomáli és arab nyelveken vettünk igénybe rendszeresen konszekutív⁷ tolmácsolást ügyfeleink részére.

7) Olyan fordítási technika, melynek során a tolmács az élőben elhangzott szöveget gondolati egységekre bontva fordítja.

1. sz. ábra: A program által nyújtott szolgáltatások rövid áttekintése

egyéni szükségletek feltérképezése

- jelentkezési lap
- első interjú
- szociális munka terve
- folyamatos kapcsolattartás a támogatás és utógondozás időszaka alatt

támogatott lakhatási program

- lakhatási támogatás (8–15 hónapon át)
- segítségnyújtás albérlet keresésben, szerződéskötésben, kapcsolattartásban a főbérlővel/tulajdonossal
- segítségnyújtás lakhatással kapcsolatos ügyintézésben (pl.: lakcímbejelentés, fizetési kötelezettségek stb.)
- segítség szükség esetén költözésben, adomány bútorokhoz való hozzájárulásban

személyes szociális munka biztosítása a támogatottak és családtagjaik számára

- segítségnyújtás munkakeresésében és a munka megtartásában
- segítségnyújtás különböző támogatások igénybevételéhez (pl. rendszeres gyermekvédelmi támogatás, családi pótlék stb.)
- segítségnyújtás iratok, hivatalos dokumentumok beszerzésében
- segítségnyújtás tanulásban, nyelvtanulásban
- gyerekek bölcsődei, óvodai, iskolai ügyeinek intézésben való segítségnyújtás
- segítő beszélgetések
- állandó jelenlét, elérhetőség

egészségügyi problémákkal kapcsolatos szolgáltatások

- gyerek és felnőtt háziorvosi ellátáshoz és védőnői szolgáltatásokhoz való hozzájárulás segítése
- szakorvosi ellátáshoz való hozzájárulás segítése
- TAJ ügyintézés
- egészségügyi kiadásokhoz nyújtott anyagi támogatás

integrációt segítő szolgáltatások, programok biztosítása

- tolmács biztosítása
- pszichológus által nyújtott egyéni és csoportos terápiás jellegű foglalkozások
- szabadidős integrációs programok (női klub, sportfoglalkozás, kulturális rendezvényeken való részvétel)
- életvezetést segítő csoportok (pl.: adózással, vállalkozásindítással, megtakarításokkal és hitelekkel kapcsolatos csoportok)
- magyar tanulást segítő program önkéntesek bevonásával

érdekképviselés

- jogi segítségnyújtás
- ombudsmani beadvány
- hivatalos állásfoglalások kérése ügyfelek szélesebb körét érintő kérdésekben

A PROGRAM LEGFONTOSABB ADATAI

2016 szeptemberétől 2018 májusáig, jelen tanulmány írásáig összesen

- több mint 120 jelentkezést kaptunk a lakhatási programba,
- 74 ügyfél részesült lakhatási támogatásban, ez családtagokkal együtt több mint 100 fő támogatását jelenti, **negyedük kiskorú. Így több mint 20%-kal túlteljesítettük a vállalt értéket.** 65 fő részesült a pályázatban eredetileg vállalt formában hosszabb távú (8–15 hónap) lakhatási támogatásban és a hozzájuk kapcsolódó integrációs szolgáltatásokban (a vállalt 60 fő helyett), és további 9 fő a program végén, úgynevezett krízis lakhatási támogatást kapott, rövidebb ideig (1–3 hónapig). Ők értelemszerűen a kísérő szolgáltatásokból nem tudtak olyan mértékben részesülni, mint a korábban bevont rászorulóknak.
- a program ideje alatt összesen több mint 40 bérleményben laktak/laknak jelenleg ügyfeleink, hárman munkásszállón, a többiek albérletben,
- 6 ügyfélnek függesztettük fel a lakhatási támogatását, mert ismeretlen helyre távozott – ez sokkal kevesebb, mint amire eredetileg számítottunk.
- A megítélt támogatás összege a programban 82 501 550 Ft volt, ennek a tanulmány írásáig **több mint 70%-át közvetlenül a célcsoportra költöttük:** közel 13%-át szolgáltatások formájában (tolmács, pszichológus, mentálhigiénés és szabadidős csoportfoglalkozások vezetése, szociális munkás stb.), **57%-át pedig közvetlen anyagi vagy természetbeni támogatásként** (pl. lakhatási támogatás és utazást segítő BKK jegy) **a menekült és oltalmazott embereknek adtuk oda.** (Ez utóbbinak aránya a projekt zárásáig még kicsit nőni fog, szerződésmódosítással ugyanis egészségügyi kiadások fedezésére is kértünk pénzt átcsoportosítani, de ezek kifizetése a tanulmány írásakor még nem történt meg. A maradék támogatási összeg a kétéves projekt fenn tartási költségeit, a kötelező nyilvánosság biztosításának költségeit és menedzsmet költségeket fedezte.)

AZ ÜGYFELEK STATISZTIKAI MUTATÓI

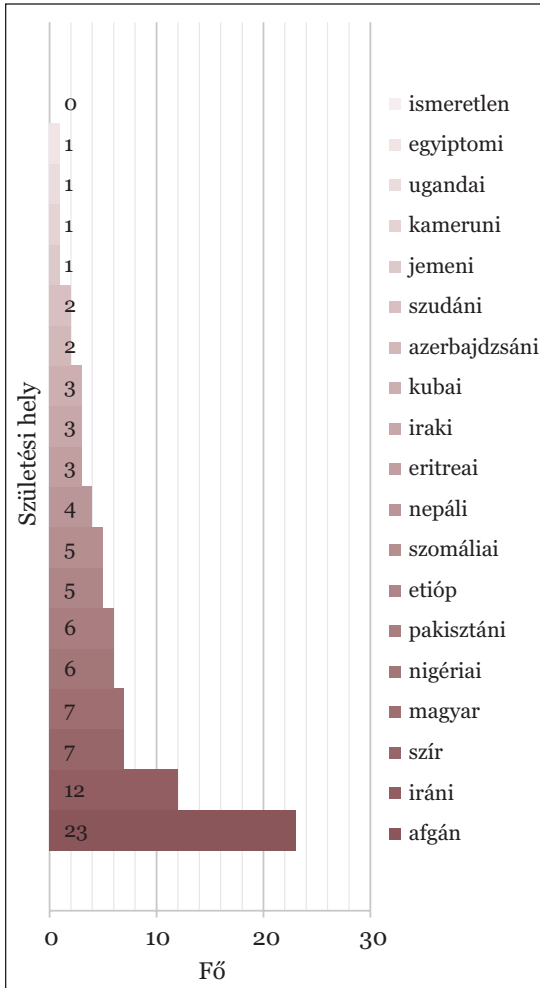
Az itt tárgyalt részletesebb statisztikai adatok a hosszabb távú lakhatási támogatásban részesített ügyfelekre vonatkoznak (65 támogatott + 27 családtag, összesen: 92 fő). Velük dolgoztunk ugyanis kellő ideig együtt ahhoz, hogy egyéni szükségleteiket és lehetőségeiket fel tudjuk térképezni.

SZÜLETÉSI HELY ÉS ÁLLAMPOLGÁRSÁG

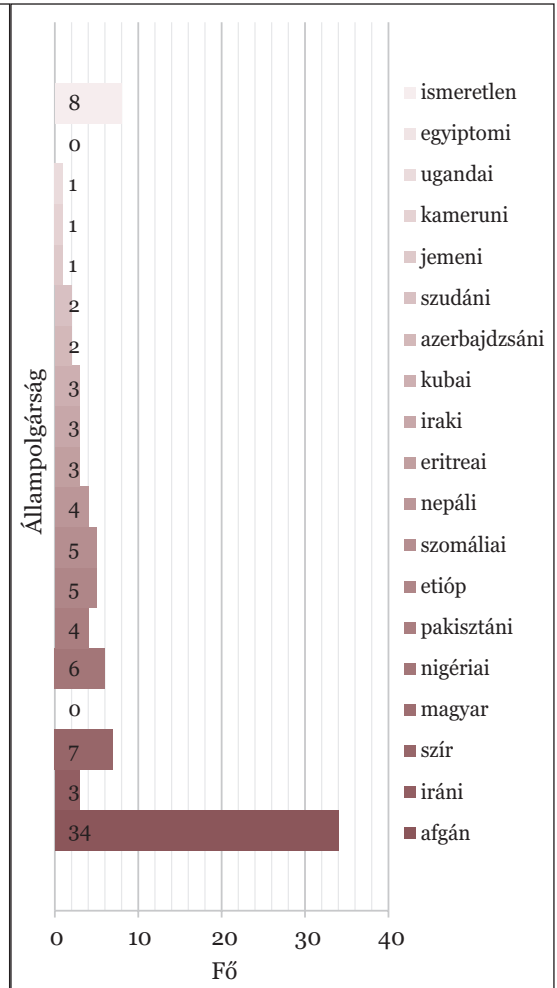
A bevont ügyfelek születési helyét és állampolgárságát tekintve is a legjelentősebb csoportot az afgánok képviselik (lásd: 1. sz. és 2. sz. diagram), ugyanakkor jól látszik, hogy sok Iránban született ügyfelünk állampolgársága is afgán. Ők feltehetően Iránban született, második vagy harmadik generációs afgán menekültek, akik azonban ott nem kaphatnak iráni állampolgárságot. Ez is szemlélteti azt, hogy az országba érkező emberek egy jelentős csoportja évtizedek

óta elhúzódó menekülés-történeteket kénytelen hordozni magával. (Az Iránban élő afgán menekültek kiszolgáltatott helyzetéről Fábíán Stefánia interjújában olvashatnak bővebben.)

1. sz. diagram: A bevont ügyfelek születési hely szerinti megoszlása

2. sz. diagram: A bevont ügyfelek állampolgárság szerinti megoszlása

Az ismeretlen állampolgárságúak a fenti diagramban szinte kivétel nélkül Magyarországon született gyermekek, hiszen ők nem kapnak automatikusan magyar állampolgárságot. A származás elve szerint a nem magyar állampolgár gyermeke a születése napjára visszamenő hatállyal kaphat magyar állampolgárságot, ha a másik szülő magyar állampolgár, és erről teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot tesz, vagy bíróság állapítja meg az anyaság tényét. Területi elv alapján magyar állampolgárságot szerezhet az, akinek szülei születéskor nem ismertek vagy hontalanok (egyik államnak sem állampolgárai), de csak akkor, ha a szülők magyarországi lakóhellyel rendelkeznek.

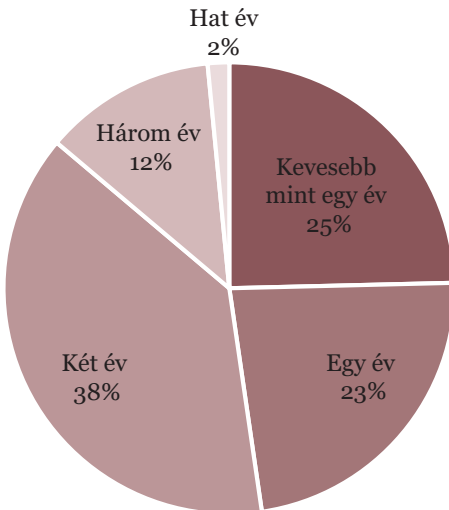
Honosítást – azaz magyar állampolgárságot – alapszabály szerint nyolc év folyamatos magyarországi tartózkodás után lehet kérelmezni (egyéb más feltételek megléte esetén). Kedvezményes honosítás keretében kérheti a magyar állampolgárságot az, akit a magyar hatóságok menekültként elismertek, és három évig folyamatosan Magyarországon lakott (lakcímmel rendelkezett). A folyamatos magyarországi lakóhelytől a kiskorú tekintetében el lehet térni, ha a honosítását a szülővel együtt kéri, vagy ha szülője a magyar állampolgárságot megszerezte.

MIÓTA VANNAK MAGYARORSZÁGON?

Ügyfeleink csaknem fele (31 fő) egy évnél nem régebben kapott menekült vagy oltalmazott státuszt, negyedük alig néhány hónapja volt az országban, amikor elkezdtünk együtt dolgozni. Közülük többen közvetlenül befogadó állomásra kerültek a programunk segítségével ön-

álló lakhatásba. További 38% (25 fő) maximum két éve érkezett, nyolcan nem több mint három éve, és mindössze egy olyan ügyfelünk volt, aki több mint öt éve él az országban.

3. sz. diagram: A státusz megszerzése és a programba kerülés között eltelt idő

A családok közül többen családok átmeneti otthonából, jellemzően a Baptista Szeretetszolgálat által fenntartott családok átmeneti otthonából érkezettek a programba úgy, hogy letöltötték ott a maximálisan engedett egy, másfél évet.

ÉLETKOR

Ügyfeleink zöme a fiatalabb korosztályokból kerül ki, a bevont felnőttek átlagéletkora mindössze 31 év (gyerekek nélkül számolva). Legidősebb ügyfelünk 60 éves, legfiatalabb felnőtt ügyfeleink 18 évesek. A támogatottak kb. negyede gyerek. A program megvalósítása alatt 5 gyerek született a bevont családokban. A gyerekek átlagéletkora a programban 7 év.

NEM

Ügyfeleink 32%-a nő, 68%-a férfi (családtagokkal együtt számítva). A programba bekerült olyan anya is, aki egyedül nevelte gyermekét, és egy női testvérpár is. Mivel meglehetősen magas számban voltak jelen a programban nők, és helyzetükből fakadóan (gyakran kisgyerekekkel voltak otthon) az ő társadalmi integrációjuk sokkal inkább akadályozott, ezért több, kizárólag nőknek meghirdetett programot is indítottunk a megvalósítás során. Ezekről később még lesz szó.

ISKOLAI VÉGZETTSÉG

Ügyfeleink iskolai végzettségéről sok esetben nem sikerült biztos képet kapnunk. Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők is értettek többnyire valamilyen szakmához, csak ez a származási országukban nem minden esetben iskolai végzettséghez kötött foglalkozás. A végzettségekre vonatkozó adatokat az 1. sz. tábla tartalmazza:

1. sz. tábla: A bevont ügyfelek iskolai végzettsége

ISKOLAI VÉGZETTSÉG	FŐ
nincs adat	20
analfabéta	2
8 osztálynál kevesebb	6
kb. általános iskola 8 osztályának megfelelő	13
középfokú	15
felsőfokú	9
ÖSSZESEN	65

Az iskolai bizonyítványokat, diplomákat, jogosítványokat stb. az SOS Gyermekfalú Magyarországi Alapítvány Menekült programjának segítségével lefordítottuk.

A fenti adatokból is jól látszik, hogy a Magyarországon elismert általános iskolai bizonyítvány megszerzése létszükséglet volna ezeknek az embereknek, hiszen enélkül elhelyezkedni, vagy pl. jogosítványt szerezni lehetetlen. Budapesten csupán egy intézmény, a Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum Than Károly Ökoiskolája, Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája indít felnőttképzés keretében felzárkóztató képzést menekült és oltalmazott emberek számára is. A helyek száma igen korlátozott, nagyon sok jelentkezőt kell elutasítaniuk.

A tanulás során nehézséget jelent a magyar nyelv ismeretének hiánya. A felnőttek gyakran nem beszélnek elég jól magyarul, mikor az iskolát megkezdik, mert a nyelvtanfolyamokon való részvétel lehetősége szintén nagyon korlátozott. Nincsen központilag szervezett, állami nyelvoktatás menekült emberek számára. Pályázati forrásból finanszírozott nyelvtanfolyamok voltak csak elérhetőek egy-egy nyelviskolában, de csak kezdő szinten. Nem egy olyan esettel találkoztunk, ahol a szintén általános iskolába járó gyerek kísérte hétvégenként a szüleit iskolába, és próbált segíteni megérteni az óra anyagát, fordított, magyarázott stb. Ez rettenetesen megterhelő volt a gyerekek számára.

MUNKAERŐPIACI STÁTUSZ

A felnőttek 34%-nak (22 fő) nem volt semmilyen munkája a projektbe való bevonáskor (lásd 2. sz. tábla), további 23%-nak csak fekete, többnyire alkalmi munkája volt. A támogatási időszak végére mindössze 3 fő maradt, aki nem dolgozott, szinte mindenkinek sikerült kilépnie a fekete munkaerőpiacról és legalább részmunkaidős bejelentett vagy részben bejelentett állást

találnia, többen fő- és másodállásban is dolgoztak. Azok közül, akik már a belépéskor is dolgoztak, szinte mindenkinek sikerült a támogatási időszak alatt jobban fizető állást találnia. Ügyfeleink többsége persze még így sem jutott igazán jól jövedelmező álláshoz, nagyon jellemző, hogy a vendéglátóiparban tudtak elhelyezkedni konyhai kiségitőként, vagy varrodában, egészségügyben, mosodában stb. kaptak munkát. Négy olyan ügyfelünk volt, aki magasabbban kvalifikált munkát végzett: szociális munkás, interkulturális mediátor, ápoló és egy egyéni vállalkozó is lett közöttük. A projekt során sikerült felvennünk a kapcsolatot az SOS Gyermekfalvak Menekült Programjának munkatársa révén egy színpadépítő céggel, aki több ügyfelünknek is jól jövedelmező állást tudott biztosítani. Nagy segítségünkre volt a Máltai Szeretetszolgálat álláskereső programja, és a Menedék Egyesület munkatársai is segítettek ügyfeleinket.

2. sz. tábla: *A bevont ügyfelek munkaerőpiaci státusza a bevonáskor és a program végén*

	A BEVONÁSKOR (FŐ)	A PROGRAM VÉGÉN (FŐ)
nem dolgozott	22	3
dolgozott – alkalmi vagy részmunkaidős állásban, de feketén (nem bejelentett módon)	13	1
dolgozott – rendszeres vagy teljes állásban, de feketén (nem bejelentett módon)	2	2
dolgozott – alkalmi vagy részmunkaidős állásban, bejelentett módon	6	6
dolgozott – rendszeres vagy teljes állásban, csak részben bejelentett módon	8	11
dolgozott – rendszeres vagy teljes állásban, teljes időben bejelentett módon	8	24
saját vállalkozást vezet	0	1
nincs adat	5	16
ÖSSZESEN	64	64

A projektben dolgozó kollégák nem csak munkakeresésben, de a munkáltatókkal való kapcsolatfelvételben és kapcsolattartásban is segítségére voltak ügyfeleinknek. Állásinterjúra kísérték, segítettek a szerződés-kötésben, felvilágosítást nyújtottak a munkáltatók számára a menekült és oltalmazott emberek foglalkoztathatóságáról, jelen voltak, ha valamilyen konfliktust kellett elrendezni vagy félreértést tisztázni, és abban is segítettek a munkavállalókat, hogy utána tudjanak nézni, valóban be vannak-e jelentve, fizetnek-e utánuk adót és járulékokat a munkáltatók.

A nők munkaerőpiaci státuszának javítása nagy kihívást jelentett számunkra, hiszen egy al-bérlet megtartásához elengedhetetlen, hogy egy családban két kereső legyen. Enélkül ezek az

alacsony jövedelmű családok hosszútávon nem lesznek képesek intézményen kívüli lakhatást fenntartani. A nőknek kb. a fele (10 fő) nem dolgozott a projektbe való bekerüléskor, a program végére mindössze három olyan nő maradt, aki nem tudott elhelyezkedni, azzal együtt, hogy sok családban egészen kicsi gyermekek is vannak. A gyerekek bölcsődei, óvodai ellátáshoz való juttatása nagyon fontos volt a családok számára. Csak két–három olyan esettel találkoztunk, ahol a család kulturális háttere nehezítette vagy akadályozta a nő munkavállalását. Ezekben a családokban úgy gondolták, hogy a nő dolga a gyereknevelés, a család összetartása, és a férj dolga eltartani őket. Közülük egy esetben jelentett ez feszültséget a családon belül, mert a feleség ezt másképp gondolta, szeretett volna tanulni, dolgozni.

Szomorú tény, hogy annak ellenére, hogy jelentősen javult a program megvalósítása alatt ügyfeleink munkaerőpiaci státusza és jövedelmi helyzete, a bevételeik még mindig sokszor így is olyan alacsonyak a budapesti lakásbérleti árakhoz viszonyítva, hogy nem képesek hosszú távon önállóan, támogatás nélkül szociális intézményen kívüli lakhatást fenntartani. Egy, a projektben résztvevő két gyermekes család esetében, ahol mindkét szülő dolgozik, ez pl. így néz ki: 120 000 Ft + rezszi áron tudnak havonta lakást bérelni (2 szoba, VIII. kerület, ez jó árnak számít a jelenlegi bérleti piacon), a kettejük nettó minimálbére a kedvezmények után kb. 220 000 Ft, plusz a családi pótlék: 26 600 Ft, tehát az összes bevételük: 246 600 Ft, ennek minimum 61%-át kell lakásfenntartási kiadásokra fordítaniuk (havi 30 000 Ft rezsiköltséggel számolva), és nem egészen 100 000 forintjuk marad arra havonta, hogy négyen megéljenek: BKK bérletet vegyenek a munkába és iskolába járáshoz (kb. 26 000 Ft/hó négyüknek), élelmiszert, tisztító és tisztálkodó szereket, ruhákat, iskolai költségeket fizessenek stb. Jól látszik, hogy félretenni váratlan kiadásokra nem tudnak, 2-3 havi kauciót megtakarítani nem tudnak, bármelyikük, akár csak néhány napig tartó jövedelemkiesése is veszélyezteti az adott havi megélhetést, akár a lakhatási kiadások viselését is. Ha pedig egyikük – akár csak néhány hétre – munkanélkülivé válik, anyagi segítség nélkül szinte biztosan elveszítik lakhatásukat. Ez sajnos nincs másképpen a magyar állampolgárok esetében sem. Széles társadalmi réteg él ma Magyarországon, amely számára a lakhatás megfizethetetlen luxussá vált.

EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

Azzal kellett szembesülnünk, hogy ügyfeleink jelentős hányada (34 fő) egészen rossz egészségi állapotban van. A megvalósítás során az egyik legnagyobb nehézséget ez okozta. Szinte alig volt olyan ügyfél, akinek a kétéves periódus során ne merült volna fel valamilyen egészségügyi problémája. Közel harmaduk már a programban való bekerüléskor küzdött valamilyen betegséggel, pszichés problémával (jellemzően depresszióval), többekről a megvalósítás során derült ki, hogy ilyen jellegű problémáik vannak, és olyan is akadt, aki épp a stabil, biztonságos lakhatás miatt „engedhette meg magának azt a luxust, hogy beteg legyen”. Vagyis eddig úgy-ahogy tartotta magát, mert nem tehetett mást, de viszonylag stabil egzisztencia miatt a szervezete feladta, nem bírta tovább a megterhelést.

A bizonytalan élethelyzet, az átélt traumák sorozata és az életkörülményeik (sok – gyakran nehéz, fizikai – munka, kevés szabadidő, rossz minőségű és kevés táplálék, az állandó nélkülözés és a folyamatos stressz stb.) sajnos súlyos nyomott hagyott az emberek lelki és fizikai

állapotán. Több komoly műtétet asszisztáltunk végig a megvalósítás során. A kórképek közül néhány, ízelítőnek: mozgásszervi megbetegedések (gerincproblémái többeknek voltak), ízületi gyulladás, magas vérnyomás, szívbetegség, pajzsmirigy problémák, rákos megbetegedések...

Komoly gondot jelentettek a nőgyógyászati problémák. Sokuk számára elfogadhatatlan volt, hogy férfi lássa el őket, nem volt könnyű női orvost találni. Ahogy telt az idő és nőtt a bizalom a szociális munkások irányába, sorra derültek ki a sokszor hónapok óta viselt tünetek, melyekkel nem tudtak vagy mertek orvoshoz fordulni, segítséget kérni.

A súlyos kapacitáshiánnyal küzdő magyar egészségügyben a menekült betegek ellátása néha megoldhatatlan feladatnak tűnt. A házi orvosok, gyermek házi orvosok, védőnők körében többnyire segítőkészséget, korrekt hozzáállást tapasztaltunk. A szakellátás terén azonban többször ütköztünk komolyabb nehézségekbe. Olyan is előfordult, hogy a hónapokkal előre kapott időpontban egyszerűen nem látták el a beteget, mondván az orvos szabadságra ment, és a helyettesítő orvos nem hajlandó őt megvizsgálni – várhatott újabb két hónapot (annak ellenére, hogy ebben az esetben is jelen volt a szociális munkás). Mindezzel együtt mindenkit, akinek erre szüksége volt, sikerült megfelelő ellátáshoz juttatnunk, és folyamatos kezelést intéznünk számukra. Nagyon lelkiismeretes és segítőkész szakemberekkel is találkoztunk természetesen a szakellátásban is.

A szociális munkások nem csak orvost kerestek és időpontokat kértek, hanem el is kísérték a betegeket (a szakellátásba irányított ügyfeleket minden esetben, mert azon a területen tapasztaltuk a legnagyobb ellenállást), segítettek értelmezni a leleteket, eligazodni a vizsgálatok között. Ahol szükséges volt, tolmácsot is biztosítottunk. Ez nagyon drága „multság”, hiszen a legtöbb esetben nem időpontra való hívással történik a betegellátás, vagy ha van is időpont, a legritkább esetben sikerül azt tartani, így a tolmácsnak azt az időt is ki kellett fizetnünk, amíg együtt várakozott az ügyféllel. (A projekt végére sikerült szerződés módosítással pénzt átcsoportosítanunk arra, hogy inkább magán egészségügyi szolgáltatás megvásárlását tudjuk segíteni, mert ez költséghatékonyabb.)

Projektünk megvalósítása során nagy segítségünkre volt az SOS Gyermekfalvak Menekült Programja. Sok támogatást kaptak a program Integrációs teamjétől a mi ügyfeleink is (a felnőttek beiskolázását segítették, tárgyi adományokat – pl.: ruha, pelenka, tápszer – juttattak ügyfeleinknek, lefordították iskolai bizonyítványaikat, a gyerekek beiskolázásakor tanszereket, felszerelést vásároltak stb.), az egyik legfontosabb programjuk azonban az orvosi konzultációs lehetőség volt. Egy házi gyermekorvos heti egy alkalommal, önkéntes munkában fogadta a mi ügyfeleinket is, és segített nekik értelmezni a leleteiket, a szociális munkás kollégával és az ügyféllel közösen megbeszélték a további teendőket, szükséges vizsgálatokat. Munkájáról és a menekültek egészségügyi ellátásának problémáiról a doktornő írásában a kötetben olvashatnak. Ez úton is köszönjük a munkáját és a megnyugtató, elfogadó, biztonságot sugárzó személyiségét – amit ügyfeleink is azonnal megéreztek, és olyanok is megnyíltak számára, akikhez mi nem tudtunk közel kerülni.

A pszichés problémák orvoslására több lehetőséget is kínáltunk a programban. Pszichológus volt elérhető személyes konzultációra, aki szükség esetén a BMSZKI – hajléktalan emberek számára fenntartott – pszichiátriai rendelésére tudta irányítani az ügyfeleket. Sajnos azt ta-

pasztaltuk, hogy az egyéni konzultációk nem igazán működtek, az ügyfelek néhány alkalom után nem akarták folytatni a terápiás munkát. Ennek talán az lehetett az egyik oka, hogy nem sikerült megértetni velük, miért volna hasznos számukra hosszútávon, ha „csak” beszélgetnek a problémáikról. Többen azt jelezték vissza, hogy nagyon felzaklatja őket egy-egy beszélgetés, és ezt nem engedhetik meg maguknak, nincs idő, energia a lélekkel való munkára, mert fenn kell tartani azt a törekeny egzisztenciát, amit sikerült megteremteniük. Két női pszichológusunk volt, a férfiak számára jobb lett volna egy férfi pszichológus. Mire ezt felismertük, már késő volt: nem találtunk időben kollégát ahhoz, hogy még értelme legyen hosszabb távú terápiás folyamatba belekezdnie.

A pszichológus által kifejezetten nőknek felkínált terápiás jellegű csoportfoglalkozás azonban nagyon sikeres volt. Női csoportnak hirdettük meg, és kézműves technikákkal dolgozva, elsősorban az évszakok változására, a fontosabb ünnepekre felfűzött csoportfoglalkozásokon észrevétlenül nyílt lehetőségük a számukra nehézséget jelentő problémákról való beszélgetésre. A kézműves technikák azt is lehetővé tették, hogy a verbalitáson átlépve más eszközökkel tudják kifejezni érzéseiket, fájdalmaikat, szorongásaikat. A csoport ugyanakkor egy biztonságos teret, és a csak saját magukra fordított idő luxusát is jelentette a résztvevő nők, anyák számára.

Nagy szükség lett volna a programban egy gyerekpszichológusra is, de ezt a szükségletet részben későn ismertük fel, részben nem igazán tudtuk, hogyan tegyük vonzóvá a családok számára. Egy pszichológus végzettségű terapeuta állat-asszisztált terápiás csoportjait próbáltuk bevezetni, sajnos nem sok sikerrel. Kezdetben nagy volt a lelkesedés és az érdeklődés, amikor felvetettük a kutyás foglalkozások lehetőségét, de miután elkezdődött a program, – részben amiatt is, hogy egy másik szervezet azonos időben indított nyelvi kurzust –, a résztvevők hirtelen eltűntek, így ezt a szolgáltatást be kellett szüntetnünk.

A hatékonyabb pszichés gondozás, segítségnyújtás elősegítése érdekében egy következő programban lehet, hogy az elsőként lakhatás típusú programok asszertív közösségi gondozás modelljét alkalmazzánk, amit Sam Tsemberis dolgozott ki. Ennek lényege, hogy a támogatás nem esetmenedzseri alapon, hanem közösségi gondozásként valósul meg. Egy multidiszciplináris team dolgozik a programban, a szükséges szakemberek pl. pszichológus, addiktológus, terapeuta, pedagógus stb. egyenrangú tagjai a csapatnak. Minden ügyfél kapcsolatba kerül minden segítőtvel, nem pedig egy esetkezelőhöz tartozik. Ez a fajta munkamódszer lehetővé teszi, hogy az ügyfelek a multidiszciplináris team minden tagjával megismerkedjenek, és spontán módon részesüljenek olyan szakértői segítségben, amelytől egyébként esetleg visszariadnának. A munkatársak végzettségét, szerepét az ügyfelek előtt nem domborítják ki (nem is titkolják), így számukra egyszerűen csak segítők léteznek. A team tagjai minden hét elején találkoznak és átbeszélnek az összes ügyféllel kapcsolatos teendőket, információkat, így minden segítő tisztában van minden ügyfél gondozási folyamatával, szükségleteivel. Természetesen ez a fajta megközelítés nem tesz lehetővé olyan mély pszichológiai segítségnyújtást, mint egy egyéni terápiára szerződött folyamat, de képes azokat is elérni, akik számára riasztó a terápiás elköteleződés.

LAKHATÁSI HELYZET A TÁMOGATÁS LEJÁRTA UTÁN

26 fő önállóan is képes volt az intézményen kívüli lakhatását a program lejárta után is megtartani. Közülük 12 fő 4–9 hónapja ugyanabban a lakásban él, ahol a támogatás ideje alatt, és azt önállóan fizeti. 9 fő jobb körülmények közé költözött és fizeti a magasabb lakhatási költséget önállóan, 5 fő olcsóbb lakhatásba volt kénytelen költözni, de azt egyelőre fenn tudja tartani.

24 ügyfelünk került át a lakhatási támogatás lejárta után másik szervezet által fenntartott lakhatási programba. Ők maradtak abban a bérleményben, amelyben a mi programunk idején laktak, de a lakhatási költségek fizetéséhez még további segítségre volt szükségük. Közülük 9 fő 2–6 hónapig önállóan fizette a bérleményét, mielőtt másik programba került. Az új támogatások azonban jelentősen alacsonyabb összegűek voltak, mint amit mi biztosítottunk számukra. Míg korábban átlagosan havi 70–80 000 Ft támogatásban részesültek, addig ezekben a programokban jellemzően 25–40 000 Ft volt a juttatás összege. Tehát sokkal nagyobb önrészt igényelt az ügyfelektől a lakás fenntartása. Sajnos azonban köztük vannak olyanok, akik 2018. június 30-a után, ha a pályázati programok zárásával ezektől a támogatásoktól elesnek, nem lesznek képesek önálló lakhatásukat megtartani, szociális ellátó intézmény segítségére szorulnak majd. Őket hajléktalanszállók vagy családok átmeneti otthona felé irányítjuk.

Egy fő szívességi lakhatásba ment (ismerősénél lakik), 3 fő támogatása még nem járt le a tanulmány írásakor, 11 főről nincs információnk, közülük 9 fő valószínűleg külföldre mentek.

NEHÉZSÉGEK A MEGVALÓSÍTÁS SORÁN – AVAGY AMIT MÁSKÉPP CSINÁLNÁNK

A program megvalósításnak egyik legnagyobb nehézsége a bérleményekhez való hozzájutás volt, mivel nagyon kevés az olyan lakástulajdonos, aki menekülteknek, oltalmazottaknak kiadja ingatlanát, és sokszor még az intézményi háttér (tehát az a tény, hogy a főbérelő garantáltan megkapja a bérleti díjat) sem jelent elég biztosítékot számukra. Épp ezért, ha találtunk rendelkezésre álló lakást, azt semmiképpen nem szalaszthattuk el, így nem minden esetben sikerült a legmegfelelőbbet biztosítani mindenki számára (pl. előre látszott, hogy drágább, mint amit hosszú távon fent tud tartani, vagy kisebb, mint amit a család nagysága indokolna stb). Ezzel együtt is úgy gondoljuk, sikeresen vettük az akadályt, hiszen a bevont ügyfelek nagy többségét albérletbe tudtuk költöztetni, csak néhányan laktak munkásszálláson.

A bevonási időszak végére már olyan ingatlanost is találtunk, aki szívesen közvetített számunkra bérleményeket. Egy következő programban talán kamatoztathattuk volna ezt a kapcsolatot.

Több fiatal, egyedülálló ügyfél esetében, akinél fokozottabbnak láttuk annak kockázatát, hogy nem marad az országban, és ezzel veszélyezteti számunkra az indikátorok teljesülését, azt a feltételt szabtuk, hogy bevesszük a programba, amennyiben motivációját azzal „bizonyítja”, hogy talál magának kiadó lakást. Ez is hatékonynak és jól működőnek bizonyult, valóban többeknek sikerült egyedül, a segítségünk nélkül is lakást találnia (csak azért nem utasítottunk el senkit, mert nem sikerült neki albérletet találnia).

Nehézséget jelentett az is, hogy a befogadó állomásról vagy a családok átmeneti otthonából való kiköltözés pillanatában nem állt rendelkezésre megfelelő ingatlan, így hiába döntöttünk arról, hogy támogatást nyújtunk, az ügyfeleknek aktuálisan nem volt hol aludniuk. Ebben nagy segítségünkre volt az Evangélikus Diakónia Integrációs Szolgálatának rövid távú (krízis) lakhatási támogatása, amivel munkásszálláson tudtak akár csak néhány napra vagy egy-két hétre szállást találni ezek az emberek, és ezen idő alatt kellett albérltet találnunk számukra. Hasonló program tervezésekor mindenképpen számolnánk ilyen rövidebb távú, krízis lakhatási támogatással is, mert e nélkül sokan nagyon nehéz helyzetbe kerültek volna.

A másik nehézséget a magas ügyfélszám és az ezzel együtt járó intenzív esetmunka okozta. A programban eleinte csak két főállású szociális munkás dolgozott, az ő feladatuk az esetmunkán túl az albérltetek felderítése, a tulajdonosokkal való kapcsolattartás, a jelentkezők regisztrálása és interjúztatása, a lakhatási támogatás kifizetésének ellenőrzése és lebonyolítása, valamint a fentiekkel kapcsolatos teljeskörű adminisztráció volt. A teljes ügyfélszám feltöltése után a feszített munkatempó valamelyest csökkent, mivel az új jelentkezések adminisztrálása, az első interjúk készítése, valamint a lakáskeresés kikerült a napi feladatok közül. Segített az is, hogy 2017 közepén csatlakozott a programhoz két önkéntes szociális munkás (akik fő munkaidejükben az SOS Gyermekfalvak Menekült Program alkalmazásában álltak, így ismerték az ügyfélkört), az ő segítségével jutott idő a mentálhigiénés- és életvezetési csoportfoglalkozások, valamint a szabadidős- és közösségi programok megszervezésére is.

A program eleje és vége között jelentős változás mutatkozott az esetmunka keretein belül végzett tevékenységekben. Míg a program elején a fő tevékenységeket az alapidokumentumok beszerzése, az iskolai végzettségek a jogosítványok stb. honosítása, a gyermekek óvodai-, iskolai beíratása, a családtámogatási ellátásokkal kapcsolatos ügyintézés tette ki, jelenleg az állampolgárság igénylésével és családegyesítéssel kapcsolatos tájékoztatás, illetve a lakhatás további megoldás a fő feladat. Az eredetileg tervezett hat hónapos utógondozási időszak több esetben lecsökkent vagy azért, mert az ügyfél a lakhatási támogatás lejárta után vagy még közben ismeretlen helyre távozott, vagy a lakhatási támogatás lejárta után átkerült más segítő szervezet lakhatási programjába. Más esetekben pedig a hat hónapos utógondozás után is, bár egyre ritkuló intenzitással, de folyamatos a kapcsolattartás és a segítségnyújtás.

Ma már pontosan látjuk, hogy milyen magas munkaerő-kapacitások bevonását igényli az az intenzív esetmunka, amire ezeknek az embereknek szükségük volt. Motivált, az életén jobbítani akaró, a gyerekeiknek a legjobbat nyújtani akaró emberekkel találkoztunk, akik ennek megfelelően folyamatosan „mozgásban tartották” a kollégákat. A másik véglet sem volt egyszerűbb: az a néhány ügyfél, család, ahol az átélt súlyos traumák vagy a hosszú létbizonytalanság hatására súlyos pszichés vagy más egészségügyi problémák alakultak ki, és ennek következtében szinte alkalmatlanok voltak az önálló életvitelre, szintén óriási gondozási szükséglettel rendelkeztek. Az első bevonások után, amikor egyre terhelődtek a kollégák, komoly szakmai dilemmát jelentett számunkra, hogy a legrászorultabb, legelesettebb ügyfeleket merjük-e bevonni a programba, képesek leszünk-e számukra megfelelő szolgáltatásokat nyújtani, és ha igen, ez nem fogja-e olyan mértékben megterhelni a kollégákat, hogy félidőben kiszállnak a programból, mert nem bírják tovább. Szerencsére ez nem történt meg. Igazán rátermett és elkötelezett csapat alakult ki, és a folyamatos szupervízió is sokat segített.

Nagyon jó volt megtapasztalni azt a segítő szándékot is, ami egyes szociális szakemberek felől érkezett, közülük szeretnénk kiemelni Hoffman Krisztát, akinek ez úton is köszönjük, hogy a program elején a PTSD-vel kapcsolatos tudását, tapasztalatát megosztotta velünk, és önzetlen segítségét folyamatában is felajánlotta, amikor egy különösen sok és súlyos problémával küzdő család bevonásán gondolkodtunk.

Komoly kihívást jelentett néhány esetben a magyar bürokrácia útvesztőjével való megküzdés. Volt olyan eset, hol különböző konzuli szolgálatok között „pattogott” az ügyfél és a szociális munkás, mert vízumra lett volna szüksége olyan országba, mely Magyarországon nem rendelkezik konzuli szolgálattal, de egyetlen olyan országba sem tudott vízum nélkül kiutazni, ahol volt nagykövetség, amely a szükséges célország vízumát kiállította volna számára. Végül az ügyet az oldotta meg, hogy fogta magát, és kockázatot vállalva elutazott e nélkül, szerencsésen vissza is érkezett, sehol nem büntették meg.

A program indulásakor még létező integrációs támogatások⁸ kapcsán pedig hónapokig tartó levelezésbe, állásfoglalás-kérésbe kényszerültünk a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatallal. Felmerült ugyanis, hogy az integrációs támogatásban részesülő ügyfeleknek tájékoztatniuk kell a hivatalt arról, hogy a programunkban lakhatási támogatást kapnak, ami csökkenti az integrációs támogatás összegét. A hónapokig tartó levelezés után, az előzetes szóbeli közlések ellenére a Hivatal végül állásfoglalásában megerősítette ezt: jövedelemnek tekinti az általunk nyújtott támogatást, és annak összegét le kell vonni az integrációs támogatásból. Álláspontjuk szerint csak akkor nem volna jövedelem, ha – egy másik szervezet programjához hasonlóan – intézményünk kötné a tulajdonosokkal a bérleti szerződést, és nem az ügyfelek. A mi esetünkben viszont, ahol a bérleti szerződés az ügyfél nevére szól, jövedelemnek számít a lakhatási támogatás (annak ellenére, hogy ugyanabból a támogatási alapból fizetjük, ugyanazt a célt szolgálja, és az esetek többségében nálunk ugyanúgy nem kapta kézhez az ügyfél, mert az általa adott meghatalmazással közvetlenül fizettük a tulajdonosoknak). Bármennyire nem értettünk ezzel egyet, és jogász szakértői segítséget is kértünk, aki szerint nemzetközi szerződések alapján ez a gyakorlat nem jogszerű, és támadható volna, ha egy ügyfél maga indítana pert ez ellen, mivel ilyen szándéka egyetlen ügyfelünknek sem volt, mi sem tehattünk mást: elfogadtuk a hivatal döntését, hiszen eddigre már alig-alig voltak egyáltalán kifizetések az integrációs szerződések alapján.

A menekült és oltalmazott emberek többnyire nagyon sok szervezettel tartanak kapcsolatot. A számukra biztosított szolgáltatásokat számos civil és egyházi szervezet, jellemzően pályázati forrásból finanszírozva nyújtja: sok kis program, szerteágazó szolgáltatásokkal. Annak érdekében tehát, hogy az ügyféllel megkezdett szociális munka lehetőleg egy irányba haladjon, ne dolgozzunk párhuzamosan fölöslegesen, folyamatosan egyeztetnie kellett ezeknek a szervezeteknek egymással. Az ügyfelekért – indikátorokért – folytatott versenyben bizony

8) *„Ezt a támogatási formát a menekültek és oltalmazottak 2014. január 1-től 2016. május 31-ig igényelhették. A 2016. június 1-vel hatályba lépett jogszabályváltozás következtében integrációs szerződés alapján folyósított integrációs támogatás már nem igényelhető, de a már megállapított támogatásokat a menekültügyi hatóság tovább folyósítja a jogosultsági feltételek fennállása esetén.”* A támogatás mértéke egyedülálló személy esetén az integrációs szerződés első hat hónapja alatt 90 000 Ft/fő/hó volt; ez fokozatosan, félévente csökkent, a negyedik hat hónapja alatt 22 500 Ft/fő/hó összegig. A családok számára nyújtott támogatás havi összege nem haladhatta meg összességében a 215 000 Ft-ot. forrás: <http://www.bmbah.hu>

időnként szembe is kerülnek ezen szervezetek érdekei egymással (és időnként akár az ügyfelek érdekeivel is), ami azonban nem könnyítette meg az együttműködést. Ezzel együtt úgy látjuk, inkább előnyei, mint hátrányai vannak ennek a pályázati struktúra által kikényszerített együttműködésnek. Az önkéntesek, laikus segítők jelenléte az ügyfelek, és különösen a családok életében nagyon jellemző. Ők nagyon fontos erőforrást jelentenek, ezért mi magunk is támogattuk ezeket a kapcsolatokat – például önkéntes magyarnyelv-tanárokat toboroztunk ügyfeleink számára. Ugyanakkor a laikus segítségnyújtás – bármennyire jószándékú is – ha nincs jól beágyazva a segítő folyamatba, és nincs konkrét, strukturált célja (mint pl. a nyelvtanítás), sajnos sokat tud ártani is azzal, ha ellenkező irányú folyamatokat indít el az ügyfél életében, mint amerre a szociális munkással együtt elindultak. (A program során például előfordult olyan eset, amikor gyereke középiskolai beiskolázásához kért segítséget az ügyfél, ezen el is kezdtek közösen dolgozni a szociális munkással, majd egy önkéntes segítő – aki a szükséges ismereteknek csak részben volt birtokában – lebeszélte a családot a már kiválasztott középiskoláról, majdnem teljesen megghiúsítva ezzel a gyerek továbbtanulási lehetőségét. Csak nagy nehézségek árán sikerült helyrehozni az így okozott bonyodalmakat.) Egy újabb program esetében fontosnak tartanánk valamiféle képzést, szakmai támogatást, folyamatos szupervíziót kínálni számukra is annak érdekében, hogy összehangoltabb, hatékonyabb legyen az ügyfelekkel végzett szociális munka.

ÖSSZEZÉS

Összességében úgy látjuk, hogy a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően egészen hosszú távú, 3–4 éves integrációs programokra volna szüksége ezeknek az embereknek, egyre csökkenő mértékű anyagi és személyes támogatás mellett. Ennyi időre mindenképpen szükség van ahhoz, hogy megfelelő anyagi és érzelmi biztonságot tudjanak maguk számára kialakítani, kapcsolatokat tudjanak építeni, meg tudjanak érkezők ebbe az országba, amit otthonuknak választottak, vagy jelölt ki számukra a sors.

Mi sikeresnek éltük meg a programunkat, és úgy látjuk a program mutatói is ezt támasztják alá: alig néhányan morzsolódtak le, az ügyfelek több mint fele képes volt rövidebb-hosszabb ideig megtartani önálló lakhatását, több mint harmaduk további segítség nélkül. Szinte mindenki elhelyezkedett vagy jobban fizető munkát talált, egészségügyi problémáik kezelése megtörtént vagy legalábbis elkezdődött, a gyerekek mindegyike közoktatási intézménybe jár, a programunk által nyújtott szabadiidős, integrációs programoknak, valamint az SOS Gyermekfalvak Menekült Program mentorprogramjának köszönhetően társadalmi kapcsolataik is elkezdtek kiépülni, otthonosabban tudnak már mozogni ebben a társadalomban.

Szerettük volna folytatni a megkezdett munkát, úgy érzetük, a mostani tapasztalatainkra építve még jobban célzó, hatékonyabb és a szükségletekre még jobban reagáló programot tudtunk volna megvalósítani, ha erre lehetőséget kapunk. Sajnos nem lesz rá lehetőségünk.

Ügyfeleink visszajelzései is nagyon pozitívak. Lezárásképpen álljon itt néhány idézet tőlük, a program zárásakor felvett ügyfél elégedettségi kérdőívekből⁹⁾:

9) A kérdőíveket több nyelvre lefordítottuk, és mindenki saját anyanyelvén tölthette ki. Az idézett mondatok között van olyan, amit magyarul írtak ügyfeleink, van ami fordítás, és a fordítók így adták vissza az eredeti szövegek

„A segítség, amit kaptam és több minden más, barátaim lettek, most meg fogok tanulni magyarul egy iskolában, a szociális munkás információi nagyon hatékonyak.”

„Valamennyi tudást szereztem azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet lakást szerezni és tudok segíteni egy barátomnak is, ha lakást keres a BMSZKI-n keresztül és ugyanazzal a problémával küzd.”

„Nagyon meg voltam elégedve a (szociális munkás) jószívűségével és mert mindig megpróbáltak sokat segíteni nekünk a különböző problémákban, nem csak a lakhatás tekintetében, hanem más területeken is.”

„Bármikor, bármilyen kérdésünk, vagy kérésünk volt, segítettek nekünk.”

„Mellettem voltak, ez a program, az iroda végig, támogatott.”

„A szociális munkásom mindig elérhető volt számomra, amikor beszélni akartam vele.”

„A szociális munkás nagyon profi. Kedves és aggódik a problémáim miatt, sokat segített a családomnak. Nincs panaszom róla.”

„A szociális munkás a legjobb volt, aki mindig rendelkezésemre állt, kedves volt és segített mindenben, amiben csak tudott.”

„A lakás az evésnél is fontosabb. Mindig legyen lakás vagy lehetőség a lakáshelyzet bővítésére. Jó lenne, ha hosszabb ideig tartana.”

jelentését, ezeken a mondatokon, esetleges sutaságukon, mi sem változtattunk.

A TIGRISTŐL A TISZÁIG – EGY MENEKÜLT CSALÁD TÖRTÉNETE

ESETTANULMÁNY

ÍRTA: PODINA ANDREA

BICSKÉ

Khaliddal és két kisleányával szakmai munkám során több alkalommal is összehozott a sors. Először 2010 végén találkoztam velük a Bicskei Befogadó Állomáson, ahol szociális munkásként dolgoztam. Az iraki család előtte hosszú ideig Békéscsabán, majd Debrecenben várt arra, hogy a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal elbírálja a menekültkérelmüket. Több mint egy évet töltöttek el teljes bizonytalanságban, nem tudván, hogy kapnak-e tartós biztonságot jelentő menekült- vagy oltalmazott státuszt¹, esetleg kitoloncolják-e őket az országból. Hosszú várakozás után a hivatal a végül oltalmazottként ismerte el a családot, ezzel megnyílt előttük a lehetőség, hogy egy évet a Bicskei Befogadó Állomáson tölthessenek, amely időszak a magyarországi integrációjukat volt hivatott előkészíteni.

Khalid mentális állapota már a megismerkedésünkkel is elég labilis volt. A különböző táborokban eltöltött idő alatt kisebb-nagyobb rendszerességgel részesült pszichológiai, illetve pszichiátriai kezelésben, orvosai paranoid személyiségzavart állapítottak meg nála, skizofrénia és poszttraumás tünetekkel megspékelve. Gyermekéről erején felül igyekezett gondoskodni, de bármely konfliktus, negatív vagy számára érthetetlen esemény egy pillanat alatt kikököcsölte nyugalmi állapotából, váratlan indulatkitöréseket okozva. Állapotán a vágyott menekültstátuszra való hosszú várakozás sem javított, így Bicskére kerülésekor meglehetősen megtört, beteges ember látszatát keltette, úgy tűnt, mintha állandóan valamiféle gyógyszer hatása alatt lenne. A szavakat lassan, vontatottan formálta, és ez csak részben volt köszönhető a nyelvtudás hiányának. Hetek teltek el, mire tudatosult benne, hogy – bár csak átmeneti időre – de megérkeztek valahová, a kapott státuszt egyelőre nem vehetik vissza tőlük, tehát elkezdhet hosszútávra is tervezni.

1) „A menekült olyan személy, aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja származási országának védelmét igénybe venni.”

„Oltalmazott státuszt (kiegészítő védelmet) kaphat az a személy, aki menekült státuszra a körülmények ismeretében nem jogosult, ugyanakkor félő, hogy amennyiben visszatér a származási országába, súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja hazája védelmét igénybe venni.”

Az alapinformációkon túl lassan többet is megtudtam Khalid előéletéről: amikor kitört az iraki-iráni háború 1980-ban, iraki katonaként az elsők között került az iráni frontra. Hamarosan iráni hadifogságba esett, majd közel 15 év börtön után szabadult a 90-es évek közepén. Hadifogsága idején kegyetlen, embertelen és lealacsonyító bánásmódban volt része, mely mai napig jelentősen befolyásolja mind a fizikai, mind pedig mentális állapotát – feltehetően pszichés problémái nagy része is erre az időszakra vezethető vissza.

Irakba visszatérve megnősült és asztalosként dolgozott. Két fia született, Omar és Hassan (első találkozásunkkor kilenc és nyolc évesek). Elmondása szerint felesége családjával kapcsolata megromlott, ezért fiaival Szíriába költözött és huzamosabb ideig ott is laktak. Az, hogy az édesanyával pontosan mi történt, mind a mai napig rejtély. Khalid többféleképpen is kommunikálta volt felesége eltűnését. A fiúk úgy tudják, édesanyjuk meghalt, de valószínűleg ezt Khalid azért mondta nekik, mert nem akarta bevallani, hogy az asszony elhagyta őket.

Az iraki háború kitörését követően a térségben lévő bizonytalanság miatt indult el a család Európába. Bár eredetileg nem ez volt a tervük, végül Magyarországon kötöttek ki.

Miután kicsit „megmelegedtek” a táborban és beszereztük az alapidokumentumokat a család minden tagjának, kitűztük a további célokat, többek között: a magyar nyelv elsajátítása, gyerekek beiskolázása, mentális állapot stabilizálása, álláskeresés. Ezek közül az első kettő viszonylag zökkenőmentesen haladt – a gyerekeket beírtuk a helyi iskolába, Khalid pedig szorgalmasan járt a „táborlakók” számára szervezett nyelvtanfolyamra, viszont – mivel meglehetősen rendszertelenül szedte a gyógyszereit (ha egyáltalán szedte) – mentális állapota továbbra is labilis maradt, emiatt az önálló egzisztencia megteremtése sem haladt előre. Hosszú ideje ismerem Khalidot, és bár sok minden változott az életükben, egy dolog változatlan maradt: soha nem volt betegségtudata, és soha nem lehetett arról meggyőzni, hogy mentális segítségnyújtásra van szüksége.

BUDAPEST

Munkahelyváltás miatt Khalid és családja egy időre kikerült a látókörömből, szűk egy év múlva találkozunk újra. Akkor már Budapesten dolgoztam egy civil szervezetnél, és mivel már ismertem az előzményeket, kézenfekvő volt, hogy újra én leszek a szociális munkásuk – ezzel Khalid is egyetértett.

Akkor már tudták, hogy pontosan mikor kell elhagyniuk a tábort (az akkoriban hatályos jogszabályok szerint a rászorulóknak maximum egy évet tölthettek el befogadó állomáson). A helyzetük aggasztónak tűnt, de azért nem kilátástalannak; többféle integrációt elősegítő anyagi és természetbeni támogatásra is pályázhattak, úgymint: rendszeres létfenntartási támogatás, lakhatási támogatás, egyszeri letelepedési támogatás, beiskolázási támogatás stb². Hosszú órákat beszélgettünk tolmács segítségével azzal a céllal, hogy megpróbáljunk „rendet tenni” Khalid fejében a jogosultságaikkal, lehetőségeikkel, kilátásaikkal kapcsolatban, és segítsünk

2) A 2011-ben hatályos „301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról” alapján.

neki eligazodni egy olyan rendszerben, ami sokszor még magyar állampolgárok számára sem érthető.

Khalid hangulata ebben az időszakban is változó volt, voltak optimistább időszakai, máskor hosszan szidta a rendszert, a tábort, az országot, mindent és mindenkit. Többször elpanaszolta, hogy szerinte származásuk miatt diszkriminálják őket – ami egy menekülteket befogadó állomáson, ahol több tucat nemzet tagjai képviseltetik magukat, nem túl valószínű. Ez a képzet a későbbiekben is sokszor, sokféle situációban előjött, Khalid hajlamos volt minden őket ért sérelem mögött rasszizmust, előítéletet sejteni, és nem látta saját felelősségét a dolgok alakulásában.

A táborból való kiköltözés előtt jelentkezett egy menekültekkel foglalkozó szervezet lakhatási programjába, melynek keretein belül maximum 2 évig támogatták volna albérleti költségeit – ami tartósan megoldotta volna lakhatási problémájukat. Többször is egyeztetett az ott dolgozó kollégákkal, úgy érezte jó esélyei vannak a bekerülésre, állítása szerint ezt szóban meg is erősítették az ott dolgozó kollégák. Ezek után derült égből villámcsapásként érte, hogy mégsem vették be a programba. Ezt a döntést az ott dolgozó kollégák Khalid kiszámíthatatlan, néha agresszív viselkedésével, indulatkitöréseivel magyarázták.

Khalid évekig nem tette túl magát ezen a csalódáson, rengeteg beszélgetés folyamán – sokszor abszolút oda nem illően – hozta fel és emlegette újra meg újra. Valószínűleg ez is megerősítette abban, hogy soha nem érezheti biztonságban magát és nem bízhat meg senkiben, mindig ugrásra készen kell állnia, mert a biztonság hamis illúzióját egy pillanat alatt felválthatja a kilátástalanság és a kétségbeesés.

Miután lecsillapodtak a kedélyek, elkezdtük tervezni a B-verziót: egy albérlet önálló fenntartását. Összeszámoltuk Khalid lehetséges jövőbeni bevételeit és megállapítottuk, hogy nem teljesen reménytelen a helyzet. Egy ingatlaniroda segítségével sikerült találni egy eléggé lelakott, ámde könnyen megközelíthető, kétszobás budai lakást, amit – a mai szemmel viccesnek tűnő – 65 000 Ft + rezszi áron kiadtak nekik, sőt még a lakcímbeljelentést is engedélyezték.

Felvettük a kapcsolatot a kerületi családsegítő irodával, a segítségüket kértük a gyerekek beiskolázásában. Ez viszont nem bizonyult egyszerű feladatnak, és csak részben azért, mert a gyerekek akkor még nem beszéltek jól a magyar nyelvet. A körzeti iskola egy úgynevezett „versenyistálló” volt, és a vezetőség a legkevésbé sem lelkesedett a gondolattól, hogy egy iraki származású, magyarul keveset beszélő, hátrányos helyzetű testvérpár kerüljön a diákjaik közé – ennek a véleményüknek a személyes egyeztetésen hangot is adtak. A másik lehetőség egy egyházi iskola lett volna, de az apa muszlimként érthetően elzárkózott ettől a megoldástól. Mivel alapvető fontosságú volt, hogy a gyerekek minél hamarabb oktatásban részesüljenek, az „elit iskola” maradt az egyetlen opció. Szerencsére miután a tanári kar belátta, hogy nem ússzák meg a feladatot, elkezdtek konstruktívabban hozzáállni az ügyhöz. Mindét gyerek külön fejlesztő tanárt kapott, akik a tanórákon kívül is foglalkoztak velük, elsősorban magyar nyelvből korrepetálták őket. Időközben jelentkeztek a másik menekültekkel foglalkozó szervezet munkatársai is (akik korábban nem vették be őket a lakhatási programjukba), ők szintén felajánlották, hogy korrepetáló tanárt és zsebpénzt biztosítanak a gyerekeknek az iskolaprogramjuk keretein belül.

Khalid körül láthatóan egyre szaporodtak a különböző segítő személyek és szervezetek, ezért aktuálisnak tartottuk egy esetkonferencia megszervezését. A megbeszélésre a kerületi családsegítő épületében került sor összesen 13 fő részvételével, akik hat különböző szervezetet képviseltek, és mint kiderült, vajmi keveset tudtak egymás munkájáról, valamint arról, hogy ki miben kompetens és mit intézett már el.

A segítő szakemberek és laikusok nagy létszáma elsősorban annak volt köszönhető, hogy Khalid pszichés problémái ellenére kiváló érdekérvényesítő képességgel rendelkezett, és ha úgy érezte, hogy nem talál megoldást a problémájára, hatékonyan tudta mozgósítani ismerőseit és a különböző szervezetek képviselőit, akik sokszor a vonatkozó jogszabályok és lehetőségek ismerete nélkül, ámde lelkesen vetették bele magukat a segítő munkába. Érzéseim szerint sokszor olyan ügyeket is elintézték, megoldottak Khalid helyett, amire ő maga is képes lett volna, így ezzel bár közvetve, de hátráltatták a „képesse válás” folyamatát.

Közben megigényeltük a szóhajóhető szociális támogatásokat, amelyek sajnos a bürokrácia és a néhol egymásnak ellentmondó jogszabályok miatt elég lassan manifesztálódtak.

Eleinte a család összes jövedelme a 29 600 Ft-os családi pótlék volt. A kiköltözés után közvetlenül Khalid megigényelte az akkoriban menekülteknek és oltalmazottaknak adható egyszeri letelepedési támogatást (130 000 Ft-ot kapott, ebből visszaadta a kölcsönként pénzt, amelyből korábban befizette a kauciót), valamint a rendszeres létfenntartási támogatást, amit a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal meg is ítéltek nekik, összesen 55 575 Ft összegben (Khalidnak 7 125 Ft/hó, a gyerekeknek 24 225 Ft/hó/fő). A rendszeres létfenntartási támogatással és a családi pótlékkal együtt a család egy főre jutó jövedelme 28 391 Ft volt, tehát alig 200 Ft-tal maradt az előírt jövedelemhatár alatt (a nyugdíjminimum összege), mely a támogatás folyósításának feltétele volt. A BÁH azért állapított meg számukra ekkora összeget, mert a törvényi szabályozás értelmében a családban egy főre jutó jövedelem összegébe beleszámított a rendszeres létfenntartási támogatás is.

Közben Khalid regisztrált a munkaügyi központban, és intenzíven munkát kerestünk számra. A munkaügyi központ hamarosan kiközvetítette a kerület közfoglalkoztatási programjában üzemeltetési segédmunkásként, napi nyolc órában. Bruttó havi bére 71 800 Ft volt, amiből kb. 50 000 Ft-ot kapott kézhez egy hónapban. A közfoglalkoztatási programban való részvétellel, mivel a család egy főre jutó jövedelme 28 500 Ft fölé emelkedett, Khalid és gyermekei elvesztették jogosultságukat a rendszeres létfenntartási támogatásra. Így az a helyzet állt elő, hogy Khalid jobban járt volna, ha nem vállal munkát, akkor ugyanis megmaradt volna a rendszeres létfenntartási támogatás, így kb. nettó 5 000 Ft-tal több lett volna a család összjövedelme, mint Khalid munkabérével együtt.

Khalid többször is hangsúlyozta, hogy nem célja, hogy segélyből és támogatásból éljen, dolgozni szeretne. Viszont amellet, hogy a munkavállalással pénzt veszített, kevesebb időt tudott a gyerekekkel tölteni. Időközben elkezdett magyarul tanulni (a BÁH által biztosított magyar nyelvórák látogatása az ellátások folyósításának feltétele volt), ám a magyarórák többnyire munkaidőben voltak, így el kellett kéredzkednie munkahelyéről, és az elmulasztott órákat később le kellett dolgoznia.

A fentiekből következik, hogy ez a típusú támogatási rendszer egyáltalán nem volt inspiráló, nem motiválta a klienseket a munkavállalásra.

A segélyezési rendszer anomáliái mellett Khalidot más is akadályozta a munkavégzésben: a nehéz fizikai munka (parkrendezés, kapálás, favágás, esetenként bútorok mozgatása) következményeképpen előjöttek régóta meglévő gerincproblémái, amelyek annyira intenzív fájdalommal jártak, hogy néha az ágyból sem tudott felkelni.

Közben a gyerekek iskolai előmenetele sem zajlott zökkenőmentesen. Bár a tanárok egyetértettek abban, hogy mindkét gyerek igyekvő és motivált a tanórákon (még úgy is, hogy nagyjából a felét értették annak, ami az órákon elhangzott), időről időre előjöttek különböző konfliktusok, főleg a nagyobb fiú, Omar esetében. Többször keveredett verekedésbe osztálytársaival, bármiféle vélt vagy valós provokációra ugrott és ütött. Az apa minden ilyen esetet a család és nemzetiségük elleni támadásnak fogott fel, és ennek megfelelően dühkitörésekkel reagált, többször perrel, bírósággal, rendőrséggel fenyegette az iskolát (akik valószínűleg tényleg nem álltak a helyzet magaslatán a gyerekek közötti konfliktusok kezelésében).

A lakással is akadtak problémák. Khalid nehezményezte, hogy az ingatlaniroda, amely kiadta nekik a lakást, elhanyagolta a karbantartást, a már beköltözéskor is fennálló javítandó dolgokat (törött ablaküveg, rosszul záródó ajtó, csöpögő csap), azóta sem csináltatták meg. Az ingatlaniroda képviselőjével való egyeztetés során kiderült, hogy Khalid viszont jelentős albérletidj-tartozást halmozott fel, valamint a közös költséget és a rezsi egy részét sem fizeti. Patthelyzet alakult ki: Khalid a magas fűtésszámlát a nyílászárók rossz állapotával magyarázta és kijelentette, hogy addig nem hajlandó fizetni, amíg az ígért javítások meg nem történnek, ezzel párhuzamosan viszont az ingatlanos kilakoltatással fenyegetőzött, ha Khalid továbbra sem fizet. Bonyolította a helyzetet az is, hogy befizetés nélkül Khalid nem kapott számlát az albérleti díjról, így nem tudta felvenni a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal által nyújtott lakhatási támogatást, mely folyósításának feltétele volt a számla bemutatása. Szerencsére végül mindkét fél hajlott a kompromisszumra, az ingatlaniroda elvégeztette a legszükségesebb javításokat, így Khalid is hajlandó volt kiegyenlíteni a tartozása egy részét. Ezzel azonban csak időt nyertünk, a lakhatási problémák nem oldódtak meg, nyilvánvaló volt, hogy Khalid hosszútávon még a támogatásokkal és a fizetésével együtt sem lesz képes fenntartani önálló lakhatását.

A mindennapos anyagi, munkahelyi, iskolai gondok hatására Khalid állapota ismét rosszabbodott, pár hónap viszonylagos stabilitás után újra rendszeressé váltak korábbi dühkitörései. Ilyenkor semmilyen módon nem lehetett lenyugtatni (gyakran több kolléga közreműködésével sem), válogatás nélkül szidta a jelen- és távollévőket egyaránt, egy alkalommal odáig fajult a helyzet, hogy az ügyfélfogadóban bent lévő kollégákat – köztük engem is – a torok előtt elhúzott kéz nemzetközi jelével fenyegette. Felmerült az is, hogy megszüntetjük a vele való együttműködést, hiszen a szociális munkás fenyegetése az pont, ami már a tolerancia-küszöbön kívül esik, és ezzel együtt a bizalom is elvész szociális munkás és az ügyfél között. A kollégák biztonsága fontos szempont, egy feltehetően pszichotikus állapotban agresszíven fellépő ügyfél veszélyt jelenthet ránk nézve. Team döntés alapján végül – elsősorban a gyerekekre való tekintettel – Khalid továbbra is ügyfelünk maradt, viszont közös megegyezéssel másik szociális munkás vette gondozásba.

Kolléganóm az eset átvételekor ugyanazokkal a problémákkal szembesült, mint korábban én: megoldatlan lakhatási és munkaerőpiaci helyzet, kettős-, illetve esetenként többszörös esetvitel, Khalid állandó hangulatingadozásai, valamint az iskolai problémák. Omar, a nagyobb fiú havonta-kéthavonta legalább egyszer verekedésbe keveredett iskolatársaival, a meglévő PTSD-s tünetek mellett feltehetően az otthonról hozott konfliktus- és indulatkezelési minták is közrejátszottak ebben. Érdekes módon öccsének kevésbé voltak hasonló nehézségei, ő a tanárai elmondása szerint viszonylag gyorsan és könnyen beilleszkedett az osztályába. Ennek ellenére egyértelmű volt, hogy mindkét fiúnak szüksége lenne pszichológiai segítségnyújtásra, amivel elvileg Khalid is egyetértett. A gyerekek el is kezdtek külön-külön pszichológushoz járni, de sajnos a kezelés nem tartott sokáig, mivel különböző okok miatt – betegségre, késői időpontra, elalvásra stb. hivatkozva – gyakran lemondták a beszélgetéseket. Az iskola kezdeményezte Omar nevelési tanácsadóban történő tanulási képességfelmérő vizsgálatát is, mert az egyéb problémák mellett felmerült, hogy esetleg dyslexiás. Khalid gyanakvással fogadta a javaslatot, több alkalommal sor került tolmácsos egyeztetésre, hogy pontosan értse, miről van szó (és hogy mindez a fia érdekében történik), ennek ellenére hónapok teltek el, mire hozzájárult a vizsgálatához, és elkezdődhetett az egyéni fejlesztés.

Khalid közben munkahelyet váltott, egy ismerősénél kezdett el dolgozni asztalosként. Mivel továbbra is fenyegette őket a kilakoltatás réme, a különböző szervezetek és segítők folyamatosan próbáltak alternatív lakhatási lehetőségeket keresni (pl. családok átmeneti otthonában), amit Khalid rendre elutasított. A munkahelyváltással szerencsére a lakhatásuk is megoldódott, mert munkáltatója felajánlott számukra egy Budapest melletti településen lévő kis házat, ahol ingyen lakhatnak, amíg Khalid munkaviszonya tart. A lakcímbejelentésre sajnos nem volt lehetőség, így Khalidnak továbbra is Budapestre kellett bejárnia mindenféle ügyintézéshez, és – mivel lakcím hiányában a helyi iskola sem volt hajlandó átvenni őket –, a gyerekek is maradtak a budapesti iskolában.

Úgy tűnt, a munkahely bevált, Khalid örült, hogy végre a szakmájában dolgozhat, a főnökei is elégedettek voltak a munkájával. Viszont pár havi munkavégzés után tovább fokozódtak mozgásszervi panaszai, az elvégzett orvosi vizsgálatok pedig azonnali műtétért kiáltottak. Khalid állapota ellenére sokáig vonakodott a beavatkozástól, legfőbb aggodalma az volt, hogy kire hagyja a gyerekeket a műtét és az azt követő lábadozás ideje alatt (orvosai legalább 2 hetes kórházi tartózkodással kalkuláltak). Ez végül megoldódott, a gyerekek a család egyik önkéntes segítőjénél laktak a kórházi tartózkodás alatt. A műtét sikeres volt, de Khalid állapota nagyon lassan javult, hónapokig csak bottal – és tetemes mennyiségű fájdalomcsillapító segítségével – volt képes járni.

Többször említette, hogy tartós megoldást szeretne a lakhatásuk megoldására, több tanyát, illetve házat is megnézett vételi szándékkal, illetve sokat érdeklődött lakáscélú kölcsönről, állami támogatásról. Egy ismerőse ajánlotta fel neki a Tisza menti kisvárosban lévő romos házat megvételre, kedvező áron, részletfizetési lehetőséget ajánlva. Khalid úgy döntött, él a lehetőséggel, és a család 2014 közepén vidékre költözött.

TISZA

Ezek után évekig nem hallottam Khalidról. Munkahelyet, sőt egy időre szakmát is váltottam, majd 2016 nyarán visszatértem a menekültügybe, a BMSZKI menekült emberek számára indított lakhatási programjában kezdtem el dolgozni. Feladatom a szociális munkás kollégák szakmai munkájának koordinálása volt. A program keretein belül rászoruló menekült és oltalmazott ügyfeleknek biztosítottunk lakhatási támogatást (albérleti díj és rezsiköltségek kifizetésére) maximum egy éven keresztül. Khalidot és családját egy kolléga ajánlotta a programba. Mint kiderült, a család azóta is a Tisza mellett lakik a romos házban, rendkívül szegényes körülmények között. A ház megvásárlására kölcsön kapott pénz törlesztő részleteit Khalid az elmúlt években folyamatosan próbálta fizetni, kisebb-nagyobb sikerrel. Mivel továbbra is csak alkalmi munkákat tudott szerezni, állandó jövedelmet a családi pótlék és a különböző segélyek jelentettek. A szerény összeget Khalid igyekezett kiegészíteni saját forrásaival, pl. konyhakertet gondozott és állatokat (kecskét, nyulakat) tartott, a zöldséget, gyümölcsöt, tejet a helyi piacon próbálta értékesíteni.

Egyértelmű volt, hogy a család segítségre szorul mind anyagi, mind szociális szempontból, de a távolság miatt (a kisváros kb. 200 km-re van Budapesttől) kérdéses volt számunkra, hogyan tudnánk biztosítani az esetkezelést. Én nem szociális munkásként dolgoztam a programban, és a korábbi konfliktusok miatt amúgy sem lett volna célszerű, hogy újra én legyek Khalid segítője. Végül egy kolléganőm vállalta a feladatot, aki – mivel rokonai élnek a városban – meg tudta oldani, hogy havonta legalább egyszer, szükség esetén többször is meglátogassa a családot. Emellett kapcsolatot tartott az apa és a gyerekek segítőkivel (magánszemélyekkel és szakmabeliekkel egyaránt), valamint az iskolával.

A család a rezszi kifizetésében, azon belül is a tüzelőanyag finanszírozásában kért segítséget. A házban fatüzelésű kályha van, a vízmelegítéshez is fát használnak – ez a mindenkori legnagyobb költségük. Az elmúlt télen nagyon sokat fáztak, mert nem tudtak elegendő fát venni, és a rosszul szigetelt ház kifűtése sok fát igényelt.

Mikor bekapcsolódtunk a család életébe, az időközben nagykamasszá cseperedett fiúk az általános iskola utolsó osztályát végezték, éppen pályaválasztás előtt álltak. Mindkettőjüknek meglehetősen gyengék voltak az iskolai eredményeik, kérdésesnek tűnt a továbbtanulásuk is, ami a tanárok egybehangzó véleménye szerint elsősorban az egzisztenciális körülményeiknek volt köszönhető – pl. nem volt asztal a házban, ahová le tudtak volna ülni tanulni, gyakran az életkoruknak megfelelő minőségű és mennyiségű táplálékhoz sem jutottak hozzá. Ehhez hozzájárult, hogy apjuk mentális állapota tovább romlott, viselkedése kiszámíthatatlan volt, sokszor üvöltözött a gyerekekkel, előfordult, hogy téglát vagy egyéb nehéz tárgyat vágott hozzájuk. Ráadásul „gyűjtögető életmódot” folytatott, rengeteg lomot, szemetet halmozott fel a házban és a ház körül „egyszer még jó lesz valamire” alapon. Ennek köszönhetően a házban borzalmasok voltak a higiéniai körülmények, elszaporodtak a patkányok és egyéb rágcsálók, volt, hogy a fiúkon piros kiütések jelentek meg, amiről utóbb kiderült, hogy rüh.

Némi nyomozás után kiderült, hogy a családot több magánszemély – tanár, pszichológus – is támogatta, előfordult, hogy a fiúk az egész hétvégét náluk töltötték, ott is aludtak. Emellett a helyi családsegítő szolgálat is több-kevesebb rendszerességgel kapcsolatot tartott a családdal,

tudtak az otthoni körülményekről és az apa pszichés problémáiról, de elmondásuk szerint Khalid továbbra is visszautasított mindenfajta gyógyszeres kezelést, erre pedig akarata ellenére kényszeríteni nem tudták.

Az apa mellett a nagyobbik fiú, Omar is mentális nehézségekkel küzdött, gyakran érezte magát lehangoltnak, „sötét gondolatai” voltak. Az otthoni körülmények mellett ezt az iskolai és a hétköznapi atrocitások is felerősítették, a közelmúlt menekültekkel kapcsolatos kormányzati kommunikációjának hatása a kisvárost sem kímélte: a fiúk elmondása szerint megszapordtak a származásukhoz kötődő atrocitások, hetente többször is előfordult, hogy ismeretlenek utánuk kiabáltak az utcán, obszcén szavakat használtak, leterrorizálták, „hazamenetelre buzdították” őket. A konfliktusok okozta negatív érzésekhez hozzáadódott a lakhatási körülményeik miatt érzett szégyen és az egyébként is zűrzavaros, bizonytalan kamaszkori lelkiállapot, ezek fényében érthető volt Omar depresszív hangulata.

A család segítői egyetértettek abban, hogy a lehangosabb teendő a gyerekek fizikai- és mentális állapotának, szociális körülményeinek javítása. Összefogásuknak köszönhetően 2017 tavaszán mindkét fiú kollégiumba került, ahol normális körülmények között élhettek és rendszeres minőségi étkezéshez jutottak. Emellett egy egyesület délutánonként korrepetáló tanárokat is biztosított számukra, valamint adományokból pótoltuk hiányos iskolai felszerelésüket. Ezen tényezők együttes hatásának köszönhetően Omarnak és Hassannak is ugrásszerűen nőtt az iskolai teljesítménye, immár nem tűnt esélytelennek a továbbtanulás. A fiúk büntudatot éreztek amiatt, hogy apjukat magára hagyják a hétköznapiakban, de szerencsére a segítők meggyőzték őket, most az a legfontosabb, hogy a tanulásra koncentráljanak, mert talán egész felnőtt életük múlhat a pályaválasztásukon.

Közben Khalid egy helyi vállalkozónál sikeresen elhelyezkedett eredeti szakmájában, asztalosként. A tény, hogy végre újra hasznosnak érezheti magát, átmenetileg jó hatással volt a kedélyállapotára. Erejét meghaladóan vetette bele magát a munkába, gyakran vállalt túlórákat este és hétvégeken is, és büszkén mutogatta a munkáiról készült fotókat. Jó hangulatában még ahhoz is hozzájárult, hogy egy önkéntes csapat kitakarítsa a házat és elszállítsa az udvaron felhalmozott szemetet. A nehéz fizikai munka azonban most is megbosszulta magát: Khalid hátfájdalmai miatt hamarosan újra kórházba került, ahol ismét megműtötték gerincsérvvel. Állapota a beavatkozás után nagyon lassan javult, többek között azért is, mert nem tartotta be a szigorú pihenésre vonatkozó orvosi előírásokat, és pár nap elteltével újra munkába állt. Saját felelősségét most sem ismerte el, a kórházat és az orvosokat okolta fájdalmaiért, szerinte „nem ugyanolyan ellátásban részesült, mint a magyarok” és „nem rendesen műtötték meg”.

A tanévben a fiúk hétvégenként látogatták apjukat, a téli szünet alatt viszont bezárt a kollégium és hazaköltöztek. Bár a lakhatási támogatásnak és a tartós munkájának köszönhetően Khalid anyagi nehézségei csökkentek, a mentális problémák továbbra is fennálltak, és bármilyen apróság kiválthatott nála dührohamot. A több hónapos különlet után a családtagok elszoktak attól, hogy hosszabb időt töltsenek összezárva, az emiatti feszültség abban csúcsozott ki, hogy Khalid karácsony előestéjén mindkét gyereket kikergette az utcára. A fiúk kétségbeesetten telefonáltak segítőknek, akik begyűjtötték és hazavitték őket. Másnap a segítők megpróbálták beszélni Khaliddal, de ő továbbra is magán kívül volt, válogatott fenyegetések-

kel illetett mindenkit, a segítőköt, a családgondozót, a tanárokat, az önkéntes tolmácsot, így a fiúk a segítők otthonában töltötték az ünnepeket és a téli szünet hátralévő részét.

A két fiú mindig is nagyon eltérően reagált apjuk viselkedésére és az életkörülményeikre. Omart láthatóan megviselték az elmúlt évek eseményei, mindig is inkább volt depresszióra hajlamos, mint öccse, Hassan, aki látszólag egy vállrándítással tovább tudott lépni a történeten. Karácsony után azonban Hassan is „megbillent” lelkileg, magába fordult, ő is a depresszió jeleit kezdte mutatni.

Ezek után a család összes segítője számára még nyilvánvalóbbá vált, hogy a gyerekeket mihamarabb el kell távolítaniuk az apjuk közeléből. Erre jó lehetőségnek tűnt a pályaválasztás, a lehetőségek számba vétele után mindkét fiú fővárosi középiskolát jelölt meg kollégiumi elhelyezéssel.

Hassanról az évek során kiderült, hogy rendkívül tehetséges focista, a helyi ifjúsági klub korábban már le is igazolta játékosnak. Ennek megfelelően egy budapesti fociakadémiára jelentkezett, ahol a többkörös felvételi próbajátékon olyan remekül teljesített, hogy az iskola meg sem várta a tanév végét, a 8. osztály második félévében átkérték Budapestre, hogy ott fejzehesse be az általános iskolát és közben már az új csapatával edzhessen. Az iskolaváltás azóta megtörtént, jelenleg egy budapesti kollégiumban lakik.

Omar szintén Budapestet célozta meg, környezetvédelmi szakra jelentkezett, a felvételi jelenleg is folyamatban van. Továbbra is a városi kollégiumban lakik, hétvégenként látogatja apját.

Khalidra valószínűleg újra sérvműtét vár, de orvosai szerint, ha továbbra sem kíméli magát, állapota rosszabbodni fog.

Ebből is látszik, hogy bár az elmúlt hónapokban elindult egy pozitív irányú változás, a család helyzete korántsem oldódott meg. A fiúk külön-költözése, önállósodása, a „budapesti élet” is sok-sok nehézséggel fog járni, valószínűleg a jövőben is intenzív segítségre, támogatásra lesz szükségük.

AZ ESET KAPCSÁN FELMERÜLŐ DILEMMÁK, KÉRDÉSEK

A család esete „állatorvosi lova” a családokkal végzett szociális munka során felmerülő dilemmáknak. A teljesség igénye nélkül következzen néhány, az esettel kapcsolatos gondolat, felvetés.

MI ALAPJÁN VÁLASSZUK AZ ÜGYFELET – „ÜGYES ÜGYFÉL” KONTRA „PROBLÉMÁS ÜGYFÉL”

Visszatérő dilemma a szociális munkában, hogy amikor lehetőségünk van kiválasztani az ügyfelet (meghatározott cél érdekében megvalósuló – pl. lakhatási programok – esetén), milyen kritériumok alapján történjen meg a választás, kit részesítsünk az adható támogatásokból. Sokszor nem is a segítségnyújtás az egyetlen cél, amit figyelembe kell venni. Például a projektalapú programok esetén nehezíti a döntést az indikátorok teljesítésének kötelezettsége, tehát az a tény, hogy a projekt sikeressége nagyban múlhat az ügyfelek megfelelő kiválasz-

tásán. Fontos szempont az esetkezelő szociális munkás teherbírása is, számít, hogy mennyi „nehéz ügyféllel” képes megfelelő minőségben dolgozni a kiégés, adott esetben a pályaelhagyás veszélye nélkül.

Az „ügyes”, „érdemes”, motivált, saját sorsán változtatni akaró ügyfél pozitív hatással van a segítő szakemberre is, a tudat, hogy a befektetett munkájának van eredménye, nem csak a kiégéstől védi meg, de inspirálólak hat a többi ügyféllel végzett munkára is. Ezzel szemben a „nehéz”, önsorsrontó ügyféllel végzett munka során gyakran éveken keresztül ugyanazokat a köröket futjuk, a pozitív változás – ha van egyáltalán –, általában csak átmeneti. Mindehhez hozzájárul az ügyfél sokszor agresszív, a szociális munkást hibáztató és saját felelősségét nem belátó viselkedése is. A legtöbb „nehéz” ügyfél mentális és/vagy fizikai problémákkal, betegségekkel is küzd. Sajnos éppen állapotukból kifolyólag ők a legrászorultabbak és legkiszolgáltatottabbak minden szempontból.

Egyértelmű válasz természetesen nincs. A választásnál érdemes figyelembe venni különböző aspektusokat ahhoz, hogy komplex képet kapjunk, és megfelelő információ álljon rendelkezésünkre a döntés során. Ezek közül néhány:

- Meg kell vizsgálnunk a rendelkezésre álló humán erőforrást, a szociális munkások teherbírását, a már meglévő ügyfelek összetételét, vagy akár azt is, hogy ha az esetkezelő különböző okokból nem tud vagy nem kíván tovább foglalkozni az ügyféllel, lesz-e kinek átadni az esetet.
- Érdemes összevetni a nyújtott szolgáltatás célját az ügyfél igényeivel, szükségleteivel, biztosak vagyunk-e benne, hogy arra van-e szüksége, amit kínálunk neki. Ha az adott programba nem kerül be az ügyfél, van-e „B”-verzió, tudja-e, fogja-e más szervezet vagy program támogatni.
- Figyelembe kell venni a hosszú távú következményeket: milyen hatással lehet az ügyfél életére, ha támogatásban részesül, és mi fog történni vele, ha nem.
- A választásnál mindig érdemes alaposan megvizsgálni az ügyfél előéletét: még a legkialátástalanabbnak tűnő esetekben is, ha végigmegyünk az ügyfél addigi életútján, nagy eséllyel fogunk találni olyan momentumokat, amikor a saját erőforrásai hasznosításával vészelt át egy krízist vagy éppen tudott előrelépni.

A fentiek mellett szinte mindig prioritást élvez az az eset, ahol kiskorúak veszélyeztetése felmerül. Khalid családja esetében több alkalommal is emiatt a tény miatt döntöttünk az esetmunka folytatása mellett.

GYERMEK KIEMELÉSE A CSALÁDBÓL, VÉDELEMBE VÉTEL – MEDDIG LEHET/KELL VÁRNI VELE?

Ez a dilemma a gyermekvédelmi intézményrendszer hatékonyságának kérdését boncolgatja. A fenti család esetében – bár a szülő veszélyeztető, elhanyagoló magatartása többé-kevésbé folyamatosan fennállt –, egyetlenegyszer sem merült fel a különböző családsegítő- és gyermekjóléti szolgálatok részéről a gyerekek családból való kiemelése vagy akár a védelembe vétele³.

3) 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, VIII. Fejezet, 68. §

Szeretném leszögezni, hogy nem vagyok híve a családból való kiemelésnek, pláne nem anyagi természetű problémák miatt, és a tapasztalatok alapján így vannak ezzel családgondozók is. Azonban úgy tűnik, hogy a szakemberek – feltehetőleg a kritikák miatt, amelyeket folyamatosan kapnak, ha felmerül a gyanúja az anyagi okok miatt történő kiemelésnek – sokszor átesnek a ló túloldalára, és akkor sem lépnek, amikor a gyerekek fizikálisan és mentálisan is veszélyeztetve vannak, illetve az alapvető szükségleteik sincsenek kielégítve. Khalid esetében mindez fokozottan merült fel: a gyerekek éveken át voltak kiteve apjuk dühkitöréseinek, borzalmas körülmények között, mélyszegénységben, sőt fertőzésveszélyben éltek, gyakran éheztek, illetve mikor apjuk elkergette őket otthonról, átmenetileg még a lakhatásuk sem volt biztosítva.

A kamaszgyerekek családból való kiemelése mindig a legproblematicusabb és a legkevésbé kecsegtet pozitív változással. Életkorukból adódóan vajmi kevés az esélyük arra, hogy nevelőszülőkhöz kerüljenek (ismerős, barát, aki esetleg befogadná őket, általában nem rendelkezik a megfelelő képzéssel), így marad az intézményi elhelyezés, ami a legtöbb esetben ugyanolyan rossz megoldás – ha nem rosszabb –, mint a családban tartás.

A gyermekek védelembe vétele mindig egy „nemszeretem” kötelessége az általában amúgy is túlterhelt családgondozó szociális munkásnak, akinek amellet, hogy meghatározott alkalmanként látogatnia kell a családot, el kell viselnie a sokszor agresszív, együttműködésre nem hajlandó szülőt, aki a magánszférájába való behatolásnak értelmezi a látogatásokat. Tudjuk, hogy az állami szférában dolgozó kollégák gyakran nem kapnak kellő szakmai támogatást, nincs lehetőségük szupervízióra, emellett előfordul, hogy az ügyfél szempontjából hátrányos intézkedések meghozatalakor fenyegetésnek vannak kiteve – mint ahogy ez Khalid esetében is így volt. A védelembe vétel haszna egyébként is sok szempontból megkérdőjelezhető, hiszen sokszor csak arra jó, hogy az anyagi nehézségekkel és esetenként mentális problémákkal küzdő szülőt még inkább nyomassza a nevelési és gondozási terv követésével és számon kérésével – miközben folyamatosan ott lebeg a feje felett a veszélye annak, hogy elveszik tőle a gyerekeit.

Viszont esetünkben a védelembe vétellel együtt járó rendszeres látogatás már sokkal hamarabb fényt deríthetett volna a gyerekek elhanyagoltságára, nyomon követhető lett volna, hogy az iskolai gyenge teljesítményük mennyire függ össze otthoni helyzetükkel, és esetleg korábban sor került volna a legalább átmeneti nyugalmat és biztonságot nyújtó kollégiumi elhelyezésre. Az eset ismeretében egyértelmű az is, hogy néha csak a véletlenül múlt, hogy Khalid nem okozott maradandó sérülést vagy károsodást fiainak: például, amikor téglát vágott Omarhoz, vagy mindkettőjüket kikergette a mínusz 2 fokaló éjszakába.

TÚLSEGÍTÉS – A TÚL SOK SEGÍTŐ/SEGÍTSÉG MENNYIRE MOZDÍTJA ELŐ AZ ÖNÁLLÓ ÉLETET?

Ahogy azt korábban is említettem, Khalid mindig is rendkívül tehetségesnek bizonyult abban, hogy különböző segítőköt gyűjtsön maga köré – ami az ő helyzetében elengedhetetlen a túléléshez –, így probléma esetén mindig volt kihez fordulnia. A segítők között voltak menekültekkel, oltalmazottakkal foglalkozó szervezetek és magánszemélyek is. Utóbbiak közül többen úgynevezett „laikus segítők”, akik sokszor a jogszabályok, rendeletek, vagy akár a

tények ismerete nélkül vetették bele magukat a családdal végzett segítő munkába. Emiatt többször előfordult, hogy Khalid egymásnak ellentmondó információkat kapott pl. jogaival, lehetőségeivel kapcsolatban, holott egyébként sem volt egyszerű eligazodnia a menekültek ellátásával kapcsolatos jogszabályok szövevényes rendszerében. Annak tisztázására, hogy kinek mi a feladata és ki miben kompetens, több esetmegbeszélést, valamint esetkonferenciát is tartottunk, de ez csak részben segített. Továbbra is megtörtént, hogy ugyanazon a problémán két vagy több személy dolgozott (pl. rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megigénylése), vagy a segítőök olyan dolgokat intéztek el Khalid helyett, amire ő egyedül is képes lett volna (pl. egy már megírt támogatási kérelem személyes leadása).

A szociális munkás-ügyfél kapcsolat, bármennyire is igyekszünk partnerként kezelni az ügyfelet, mindig is egy hierarchikus, alá-fölé rendelt kapcsolat marad. Így természetes, hogy egy hátrányos helyzetű, marginalizálódott ügyfélnek – különösen menekültként – szüksége van arra, hogy a szociális munkáson kívül más, kevésbé formális jellegű kapcsolatai is legyenek, nevezzük őket bárhogy: mentornak, családi barátoknak, jó ismerősnek. Egy inkább baráti, mint segítő kapcsolatból, ahol értelemszerűen nincsenek lefektetve határok, könnyű merő jószándékból belecsúszni a laikus segítségnyújtásba. Ha tudomásunkra jut, hogy a segítő túlszerepli az ügyfelet, és ezzel – általában eredeti szándékával ellentétesen – hátráltatja vagy akadályozza a segítő folyamatot, az az ideális, ha azonnal jelezzük felé ezt a tényt, és azt is, hogy mit kellene másképp csinálnia – majd reménykedünk, hogy ez fogadókészségre talál. A túlszereplés átmenetileg megkönnyíti az ügyfél életét, viszont hosszú távon kiszolgáltatott, „gyermeki állapotban” tartja, mivel nincs rászorulva arra, hogy saját erőforrásait mozgósítsa.

Egy olyan intenzív törődést igénylő, sokproblémás család esetében, mint Khalid és gyermekei, jól jöhet, ha a feladatok megosztása több szervezet között tehermentesíti a szociális munkásokat. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy jó-e, hatásos-e, ha több fél között aprózódik fel az esetkezelés, illetve lehet-e egyáltalán úgy esetet vinni, hogy az ügyfél életének csak egy kis szeletével foglalkozunk, a többit pedig másra hagyjuk? Például segítünk a munkakeresésben, de nem foglalkozunk a támogatások megigénylésével, segítünk a gyerekek iskolázásában, de nem foglalkozunk a lakhatással? Mint Khalid esetéből is került, az ügyfél életében a különböző nehézségek szorosan összefüggnek egymással, ezáltal nem célszerű külön-külön foglalkozni velük (pl. a fiúk rossz iskolai eredményei összefüggtek az otthoni körülményeikkel, a korrepetáló tanárok bevonása önmagában nem lett volna elég a tanulmányi eredményeik javulásához).

Valószínűleg erre a felvetésre sincs egyértelműen jó megoldás. Mivel a jelenlegi helyzet a szociális szférában nem teszi lehetővé, hogy az esetvivő szociális munkás munkaidejének nagy részét egyetlen családnak szentelje (egy szociális munkás átlagosan 30 fő feletti ügyfélszámmal dolgozik), sokszor a kényszer szüli, hogy több résztvevő is bekapcsolódjon a segítő folyamatba. Abban az esetben, ha több szervezet egyszerre vállal részt egy ügyfél esettvitelében, kiemelkedően fontos a köztük lévő folyamatos kommunikáció és egymás tájékoztatása, naprakészen tartása az épp aktuális eseményekről. (Mellesleg ez utóbbi is meglehetősen időigényes tevékenység.) A sikeres együttműködés és az ügyfél érdekében elengedhetetlen a hitelesség és a következetesség is, fontos, hogy semelyik szervezet ne ígérjen vagy tegyen semmit a másik szervezet kommunikációjával ellentétesen, mert ez hosszú távon kontraproduktívvá teszi a segítő munkát.

EPILÓGUS

A fenti történet egy szociális munkás szemszögéből íródott. Igyekeztem a történéseket tény-szerűen és tárgyilagosan leírni, de mivel a családdal végzett szociális munka mély benyomást tett rám szakmailag és emberileg is, nem tudtam annyira objektív szemmel megírni a tanulmányt, mint szerettem volna.

Kolléganóm – a család jelenlegi szociális munkása – két külön interjút készített a fiúkkal. Az interjúkból kiderül, hogy ők gyermekszemmel hogyan látták ezeket az éveket, milyen hatással volt rájuk a hazájuk elhagyása, az otthonkeresés, hogyan élték meg a beilleszkedési nehézségeket, a nyomorúságos életkörülmények miatti szégyent. Milyen reményeik, álmaik, vágyaik vannak, és hogyan képzelik el a jövőjüket Magyarországon.

A tanulmány és a két interjú együtt alkot egy kerek, egész történetet.

EGY ÚJ ÉLET HULLÁMVASÚTJÁN

INTERJÚ KÉT KAMASZ FIÚVAL

KÉSZÍTETTE: BUZETZKY TÜNDE

Khalidra és fiaira vidéken élő rokonságom hívta fel a figyelmet. Elmondták, hogy rendkívül rossz körülmények között él a szomszédságban egy iraki család, talán tudnánk nekik valamiben segíteni.

A családdal történt első találkozás megerősítette, hogy a ház valóban nagyon rossz állapotban van, gyakorlatilag a tető egy része megroskadt, és így csak egy szoba és a konyha használható. Víz nincs a házban, csak az udvaron. A fűtést és főzési lehetőséget a konyhában lévő sparhelt biztosítja. A bútortat szegényes, három ágy, szekrények, egy asztalka van a konyhában. A ház ablakai picik, mindig sötét van.

A két fiú és az édesapjuk is nagyon jó benyomást tettek rám. A fiúk kedvesek, segítőkészek, szerények, sok kortársuktól eltérően nem használnak durva szavakat, nem követelőznek. Mindenki kedveli őket az iskolában és azon kívül is. Az édesapjuk is együttműködőnek bizonyult. És itt indult a közös munka a családdal. Sok minden történt az elmúlt másfél évben, ahogy azt az esettanulmány és az interjúk is feltárják. Szociális munkásként azt mondhatom, hogy Khaliddal és fiaival egy hullámvasúton érzem magam, hol fent, hol lent, sikerek és kudarcok váltják egymást, ami elsősorban Khalid rossz mentális állapotának a következménye. A ház állagának javításában nem sikerült eddig jelentős eredményre jutni. Khalid dolgozik a szakmájában és nagyra becsülik a munkáját. A gyerekek jól tanulnak, sőt továbbtanulnak középiskolában olyan területen, amit szeretnek, és Hassan akár élsportoló is lehet hamarosan. Azért ez nem a boldog vég, a hullámvasút és a küzdelem tovább folytatódik, mint mindenki életében.

„MOST INKÁBB A FOCI...”

Hol születted? Mik az első emlékeid?

Irakban születtem, de onnan nem nagyon emlékszem semmire. Átkerültünk Szíriába, onnan emlékszem ilyen dolgokra például, hogy egy utcában volt az apukánk munkahelye meg az iskolánk is. Amikor a bátyám elment iskolába, akkor én segítettem az apukámnak a műhelyben. Az apukám elég jól haladt a műhelyben, már abban az egy utcában volt vagy három... nem is tudom, az is lehet, hogy ennél több kis boltja, műhelye.

Mit csinált az édesapád?

Asztalos. Segítettünk neki. Hoztuk a kalapácsot, megtanított minket, hogyan kell kalapálni, meg ilyesmi. A bátyám nagyon jól tudta ezeket csinálni és segített az apukámnak. Én sokkal kisebb voltam, Omarnak kellett rám vigyáznia. Akkor... abból az utcából, ahol van a munkahelyünk és az iskolánk, onnan nyílik egy utca, és annak az utcának a közepén vagy a vége felé, ott laktunk, ilyen egyszerű kis házban. Azt hiszem, két-három szobás volt, nem tudom. A bátyámék suliszerűen el szoktak indulni kirándulni, az egész sulis. És az utca tele szokott lenni, a bátyám beköszön az apukámnak mielőtt elmegy, és az apukám folyamatosan... mikor ment el mellettünk, folyamatosan mondta, hogy majd te is mész velük. Annyira akartam velük menni, de nem lehetett.

Akkor te hány éves voltál?

Fogalmam sincs, nem tudom.

Hányban születted?

2002-ben.

Mikor jöttetek Szíriába?

Egy éves koromban.

Tudod-e, Irakban hol laktatok?

Mutatott az apukám egy térképet az Interneten, Google térképet, mondott valami utca nevet, de nem emlékszem rá. Azt tudom, hogy Bagdad a főváros.

Az édesanyádról van valami emléked?

Nincs semmilyen.

És Szíriában milyen városban laktatok?

Nem tudom.

Akkor arra emlékszel, hogy Szíriában volt a ház...

Igen... a sarkon is volt az apukámnak egy műhelye... nem műhelye, hanem ott tárolta a fákat, meg ilyesmiket. Ott voltak először csirkéink, és volt egy fehér kakas. Az apukám a mellette lévő műhelyben dolgozott, és amikor el szokott menni, a kakas ott szokott lenni, szinte őrizni szokta (a műhelyt). És volt egyszer egy olyan, hogy egy gyerek, egy fiatalember el akarta lopni az egyik fogót, és a kakas megtámadta. Azon röhögtünk, meg minden... Ott volt, mint egy kutya. Ha nem csinálsz semmit, akkor nem nagyon... De ha bejössz a műhelybe, rád ugrik, csak minket hagy. Nem nagyon engedi meg az embereknek, hogy hozzányúljanak az apukám felszereléséhez. Azt a kakast, amikor eljöttünk, emlékszem, odaadtuk az egyik papnak, vagy nem tudom, hogy hívták... hogy vigyázzon rá, és ha visszajövünk, visszakerjük. De ha nem jövünk vissza, akkor levághatja, megeheti. Nagyon sajnáltam azt a kakast.

És ki vigyázott rád? Te akkor még nagyon kicsi voltál.

Az apámmal voltam a műhelyben. Én nagyjából aludtam, azt mondták az Omarék. A szemben lévő üzletben volt egy ilyen arab kajálda, oda esténként el szoktunk menni. Volt egy ilyen

„foul” nevezetű kaja, az volt a kedvencünk. Vagy elmegy az apukám és vesz ilyen nagyon nagy szendvicseket, ilyen ekkorákat szinte *(mutatja)*. Arra emlékszem, hogy mindig mondtam, kettőt kérek. Hozza az apukám és nézem, jó nagy, csak a felét tudom megenni, és közben azt mondtam, hogy kettőt kérek. Az apukámnak meg kellett enni a többi. Ez volt nagyjából.

Az apukád milyen volt veletek?

Tök kedves volt, akkor még nem volt olyan... hogy szigorú, hogy ezt meg kell csinálni, azt meg kell csinálni. Akkor még jó fej volt, most már kevésbé, mióta itt vagyunk. Volt az apukámnak egy munkatársa, aki nagyon szeretett takarítani és nagyon jól is tudott. Egyszer az apukám odaadta az embernek a ház kulcsát, annyira meg tudott bízni benne. A bátyám berakta a hűtőbe azt a... ha festékes lesz a kezünk, azt kell ráönteni... És amikor bement a házukba, kitakarította teljesen, de az összes cuccot oda az udvarba... Kis udvar volt, nem ilyen nagy... Kivitte a TV-ket meg mindent. Megjöttünk mi is, akkor láttuk, hogy rendbe tette, mármint, hogy mindent teljesen más helyre rakott, ami szimpatikus is volt nekem. És bele ivott abba a... a... *(nem találja a megfelelő szót)*

Hígítóba hívják.

Igen, hígítóba, abba beleivott, azt hitte, hogy víz. Mindenki elkezdett kiabálni, hogy vizet meg ilyesmi, és akkor nagyon vicces volt. Meg utána még volt egy vicces történet. Bátyámmal ültünk a nappali közepén és játszottunk, apukám megjön és hozza azt a kis műanyag kígyót, bedobta a nappali közepébe, ahol mi voltunk. És akkor az Omar nagyon megijedt, elfutott a WC-be, én meg elkezdtem a kígyóval játszani. Utána rájött az Omar, hogy nem is igazi... És apukám, amikor megjött, akkor mindig azt a 101 kutyát néztük a TV-ben, meg a Tom és Jerry-t. Mindig, amikor megjön, így a közepe felé vagy vége felé, mindig el szoktuk neki magyarázni, hogy ez volt meg az volt. Tök jó volt. Viccelődünk, meg ilyesmi. Nem tudtuk leszokni arról a 101 kutyáról meg a Tom és Jerry-ről, annyira jó volt. Volt egy olyan, hogy a házukban valami történt, ránk gyulladt az egész. És az apukám megégette a kezét is és az arcát. Beleakadtam a biciklibe, ahogy jöttem ki, és az apukám benyúlt értem, akkor égette meg a kezét.

Jöttél ki, amikor már lángolt a ház?

Igen, mindenki kifutott, én is jöttem, én voltam a második, de beleakadtam a biciklibe. Akkor apukám értem nyúlt, belenyúlt a tűzbe és kihúzott engem. Akkor jött a bátyám is. Nem tudtunk semmit sem kihozni a házból. Velünk szemben volt egy kínai család, hozták a slagot, eloltották, meg a szomszédok is. Bementünk a házba, és nem volt semmink. Akkor adtak a szomszédok egy matracot, takarókat meg ilyesmi.

Hány éves voltál ekkor?

Nem tudom. Arra sem emlékszem, hány éves voltam, amikor már itt voltam Magyarországon. Nem szoktuk nagyon megtartani a születésnapomat. Eddig csak a tizenkettédiktől, tizenharmadiktól kezdődött ez a születésnapos micsoda. Lehet, hogy Szíriában is volt, de én nem emlékszem rá nagyon. Amikor bementem ott a suliba, voltak nagyon szigorú tanárok. Már az első napon valaki rosszat csinált, akkor ilyen kis bottal verték a lábát. 12 ütést kapott a lábára. Az, aki rosszat csinál, ilyet kap. Bementünk az osztályunkba, ott volt egy Hassan nevezetű srác, úgy hívták, ahogy engem. Másik padban ült, de mellettem, nagyon piszkált engem, leköpött meg

ilyesmi. Szóltam a tanárnak, ő csak rászólt, nem csinált semmit. Utána el akartam ülni. A rosszakat mindig hátra rakják, és akkor azt hitte, én is rossz vagyok, és engem is hátra rakott. És utána, amikor mentünk egy... valahová mentünk, nem tudom... egy ilyen órára, akkor volt olyan tanár, ha beszélgettünk, koppintott egyet a fejünkre. Az fájt nekünk.

A tűz után volt az iskolába járás?

Nem tudom, hogy a tűz előtt vagy tűz után. Szerintem a tűz után.

Ezek szerint a tűz után, amikor leégett a házatok, még maradtatok, és valahol laktatok.

Ugyanabban a házban. Apukám megpróbálta lefesteni, nem nagyon sikerült. Utána meg egyik nap el akartunk utazni valahová, nem is emlékszem, melyik országba. Bepisiltem még aznap reggel, apukám késésbe volt, és lekéstük a repülőt, azt hiszem. És utána meg eljöttünk ide. Még nem is ide Magyarországra, hanem valakivel a buszon találkoztunk, az is tudott arabul, és azt mondta, elkísér bennünket a legjobb országba, és az apukám velem tartott, és az hozott bennünket a debreceni táborba.

Hogy jöttetek el Debrecenig? Repülővel vagy busszal jöttetek?

Nem tudom, szerintem kocsival jöttünk. Amikor idejöttünk Magyarországra, akkor szálltunk buszra, és akkor elmentük abba a táborba. Nem is kaptunk papírokat, semmit se, és nagyon rosszul viselte az apukám. Nagyon fájt neki a háta már akkor is. Nem raktak minket a családos házba. Egy-két főnek van szobája, ilyen srácoknak, nagyoknak, és ott kellett nekünk is élnünk abban a helyiségben.

Többen voltatok egy szobában, nem csak a ti családotok?

Négyágyas volt a szoba, első nap még volt velünk valaki, utána már nem voltak. Kaptunk konzerveket, de az apukám nem nagyon engedte, hogy megegyük, mert disznó volt bennük. Az unokabátyám szokta elolvasni nekünk. Vele találkoztunk akkor.

Az unokabátyád, aki már itt volt Magyarországon?

Ő már régebb óta itt van Magyarországon, csak apám nem tudott róla. És amikor felhívta... nem is tudom kit hívott fel. Ők mondták neki, hogy itt van a Rashid. Elmentünk... vagyis ő jött el hozzánk. És azután elutaztunk Bicskére.

Debrecenben voltatok egy darabig. Tudod mennyi ideig?

Nagyon sokáig. Sőt még az apukám mondta, hogy miért vagyunk még mindig itt, olyan sokáig voltunk ott.

Több mint egy évig?

Több, kb. két-három évig vagy négy évig voltunk ott, nem tudom. Bicskén is ugyanez volt, nagyon hosszú volt.

Debrecenben volt valami lehetőségetek nektek, gyerekeknek óvodába vagy valahova járni? Mit csináltatok egész nap? És az édesapátok mit csinált egész nap?

Volt egy magyar nő, aki tanította nekünk az abc-t. Volt egy külön foglalkozás a táborban, és ott is volt egy nő, aki velünk játszott, körbe ültünk, énekeltünk. Az apukám ott dolgozott a táborban, azt hiszem, de nagyon sokáig nem. Mosogató volt, vagyis ilyen ruhákat mosott.

És akkor ti lassan kezdtetek magyarul tanulni?

Igen. És Debrecenben bekerültünk az elsőbe. Apukám nem értette, miért rakták Omart az elsőbe, amikor ő már második volt vagy harmadikos.

Szíriában már második volt?

Igen. Azután elmentünk Bicskére, és ott is elsőbe raktak minket. Akkor újra elkezdtek az elsőt.

Mennyi idő alatt tanultál meg magyarul?

Harmadikban vagy negyedikben már tudtam magyarul. Már úgy, ahogy a többiek is. Voltak furcsa szavak meg nevek, azokat nagyon gyengén tudtam megtanulni. De például fogalmazást kellett írni harmadikban vagy negyedikben, már nem tudom, és tudtam írni egyedül egy ötös fogalmazást. Igen, ez harmadikban volt. A bátyámat ott nagyon piszkálták. Egy osztálytársa sem barátkozott vele. Nem nagyon bírták.

Ez hol volt, Debrecenben vagy Bicskén?

Ez már Bicskén. Ott nagyon tudták piszkálni a bátyámat.

Hova jártatok iskolába, ott Bicskén jártatok?

Igen. Az apukám a táborban dolgozott valamit, de nem nagyon tudom, hogy mit. Bicskéről elmentünk Debrecenbe, és ott a főtéren fogtunk galambokat. Nem tudtak repülni, kiestek a fészkekből, sérültek, hazavittük őket, megetettük, megittattuk, utána meg kiengedtük őket. Mindig jött egy másik madár, ahogy elment az egyik, jött a másik. Az apukám járt piacra is. Akkor ott vett két kiskacsát vagy hármat. Hármat vett, annyira könyörgöttünk neki. Mindig, amikor ott vagyunk a piacon, könyörgünk neki, hogy vegyen nekünk kacsát. Vettünk két-három kacsát, és amikor vártuk a buszt, voltak ott hangyák, és elkezdtek enni a hangyákat. Ez vicces volt. A buszban elkezdtek üvölni, és akkor előbb leszálltunk, hogy ne zavarjuk a többieket. Elmentünk, és ugye nem szabadott tartani állatot abban a... Bicskén. Valahogy fel kellett vinni őket, dobozban, és ott voltak velünk. Csináltunk nekik kis medencét is, játszottak meg minden. Utána meg olyan helyzetben voltunk, hogy csak konzerveket kaptunk meg disznóhúst, apukám nekiállt levágni őket és mondta, hogy együk meg, együk meg, de nem nagyon ettük mi, és a felét ki kellett dobni. Utána meg vett csirkéket is, tíz darab csibét. És egy kis galambot, ami kiesett a fészkekből, beraktuk a csirkékhez a dobozba. Nem úgy evett, mint egy galamb, hanem úgy evett, mint a csibék, mert a csibéktől tanult meg enni. Előtte mi kis fecskendővel etettük. Utána meg voltak pintyeink is.

És ez mind Bicskén?

Igen. Volt, ami Debrecenben is volt. Már Debrecenben voltak ezek a pintyek. Volt egy pár, amelyik nem nagyon fészkel, nem rakott tojást. Kiengedtük őket a szobában. Kis kosarakban voltak a növények, oda rakták a tojásukat. Apukám nem tudta megöntözni, nagyon megszá-

radt. Azután visszazárta őket. Nem ettek abból a kajából, amit vettünk nekik. Amikor ettünk rizst, akkor lejöttek és ott ettek, mert ugye a földön ettünk, nekünk az volt a szokásunk. Jöttek, ették a rizst, meg minden. Tök jó volt. Bicskére... Ugyanezeket elvittük oda. Volt a galamb, az is megtanulta a pintyektől, hogy le szabad menni, szabad enni. Azután valamelyik nap kinyitottuk az ablakot, kirepült, de vissza is jött. Mi is csodálkoztunk! Megint kirepült, az apám engedte, hogy menjen. Nyitva volt az ablak egész nap. A pintyeket bezártuk, amikor az ablak nyitva volt. Egyik nap télen elment a galamb, két napig nem jött vissza, és a harmadik napon visszajött a párjával. A párja nem nagyon akart bejönni, ült az ablakpárkányon. Utána szépen lassan... dobáltuk neki a kenyeret, hogy jöjjön be, bejött és ki is repült. Utána megtanulták ők ketten, hogy ott a helyük. Bicskén, ugyanabba a táborban, átraktak minket egy ilyen kis házba, nem emeletesbe. Egymás mellett volt nagyon sok. Oda mentünk, ott is beraktuk őket, egy hétig nem mehettek ki. Mondta az apukám, ha ezek kimennek, utána nem tudnak visszajönni. Könyörögtünk az apámnak, hogy akkor mégis engedje el őket, mert úgyis visszajönnek. Hát igazunk is volt, mert kiengedtük, és vissza is jöttek. Tök jó volt ottan. A suliban pizskálták a bátyámat, ezt már mondtam az előbb is.

És téged nem?

Nem. Jó fej osztálytársaim voltak.

A faluba jártatok iskolába?

Igen. És... nem is, nem is ott pizskálták a bátyámat, hanem Pesten! Nem ott Bicskén. Igen, oda jártunk iskolába, és utána mentünk a pestibe. Akkor kapott az apám egy ilyen kis lakást, amire azt mondták, hogy majd a tábor fizeti vagy az állam, nem tudom. Tök drága lakás volt. Tök szép kilátás volt onnan. Nagyon drága volt. Az apukámat becsapták, mert nem is fizették ők, és volt ilyen, hogy jött, akitől béreltük a lakást, hogy mikor fizetjük ki, mert már nagyon régóta nem fizetünk. Apámnak nagyon sok tartozása volt, nem tudta kifizetni. És ugye ott pizskálták a bátyámat.

Volt valaki, aki segített nektek, amikor kijöttetek a táborból?

Nem nagyon volt. Egyedül éltünk. Próbált megélni az apukám, keresett munkát. Nem is tudom, hogy talált-e, azt nem tudom.

Ki vitt benneteket iskolába?

Első két nap az apukám vitt el, vagyis elkísért bennünket, villamos, busz... meg ilyesmi. Elmentünk oda. A harmadik napon meg már mi mentünk egyedül.

Hova jártatok iskolába? Hányadik kerületbe?

Azt nem tudom. De az iskola nevére, arra még emlékszem.

Azt tudod, hogy ki intézte el, hogy oda járjatok iskolába?

Nem tudom, de szerintem a Bogi segített.

Akkor a Bogi már mellettetek volt?

Igen, amikor mentünk Pestre, akkor vele találkoztunk.

Hogyan találkoztatok?

A táborvezetők mondták, hogy van ilyen kis foglalkozás, és elmentünk mi is oda. Akkor építették azt a kis hajót, lomtalanításnak nevezték. Ott volt a Bogi, és ő mindig mellettünk volt, foglalkozott velünk. Minden nap, amikor volt foglalkozás, odamentünk. Nagyon jóba lettünk a Bogival, mindig hívott minket mindenhová és segített nekünk. Foglalkozott velünk nagyon sokat a Bogi, nagyon segített nekünk.

És az apukátok milyen volt ebben az időszakban?

Nagyon fáradt és nagyon ideges volt a lakás miatt, és mert ilyen sok tartozása van. Hogy becsapták, meg olyasmi... Utána a Bogi elintézett nekünk egy munkahelyet és lakást egyben. Talált nekünk Dabason Pest mellett. Odaköltöztünk. Az apukám ott dolgozott, mi meg suliba mentünk. Ugye vonat, utána metró, utána busz, így jártunk az iskolába.

Tehát továbbra is ugyanabba az iskolába jártatok, csak akkor már Dabasról?

Igen. Nem akartam egy új suliba menni, megint megismerkedni az emberekkel, úgyhogy maradtunk a régi iskolában. Még onnan is jártunk ilyen foglalkozásokra. Az apukámnak volt egy műtétje. Bevitték a kórházba, mert összeesett. Bement, és akkor a Bogi mondta, hogy költözzünk el onnan.

Nem tudom, milyen műtétje volt az apukádnak.

Gerinc műtét. Elcsúszott a gerince, és most két vas és hat csavar van a hátában. És a Bogi mondta az apámnak, hogy költözzünk ide (ebbe a városba, ahol jelenleg él a család).

Csak egy lépéssel vissza... Ott Dabason az apukátok mit dolgozott?

Hát hoztak ilyen nagy szemeteket, komputereket meg ilyesmiket. Szobákat, műhelyeket pakoltak ki, hozták a gépeket, a TV-ket, és az apukám a műanyagot külön rakta.

Szét kellett szedni ezeket a gépeket?

Igen. Ezt csinálta. A legjobb az az volt, hogy ahol laktunk, a mi lakásunkban, mert az fönt volt, ott volt egy külön szoba... a TV-ket meg ilyen cuccokat, amiket még nem szedtek szét, mi ledobhattuk az emeletről. Tök izgi volt. A kert közepébe beledobáltuk a TV-ket, és az apukámnak könnyebb volt szétszednie. Ezzel segítettünk neki.

Itt jól éreztétek magatokat?

Igen, de esténként folyamatosan jöttek a rablók, akik ki akarták onnan pakolni a cuccokat. Bejárnak. Apukám nem tudott aludni reggelig, mert ugye mindig jöttek. Nem volt lámpánk az udvar felé, és kis zseblámpákkal mentünk ki hárman, ébresztett minket. Többször volt olyan, hogy láttuk őket, és kifutottak. Az Omar maradt fönt figyelni, mi az apámmal meg futottunk a rabló után. Az apukám nem nagyon bírta, mert ugye nagyon fáradt volt és fáj a gerince. Volt utána olyan, hogy csinált az apám csúzlit, amivel onnan fölülről el tudnánk űzni őket. Többször volt. Utána meg hozták a lámpát, de azzal se mentünk sokra. Odavilágítottunk, láttuk őket, de mégse tudtunk velük semmit se csinálni, csak elűzni.

Fel akarták törni a házat?

Nem, átugrották a kerítést. A kerítés mellett vannak ilyen nagy kukák, azon felmászta és úgy jöttek be. Volt olyan, hogy kivágták a kerítést, és akkor meg kellett csinálni. Ott is tartottunk állatokat. Nyulak voltak, csirkék, libák és kecskék. De nem nagyon engedték, mert azt mondták, büdös van, meg ott van a vonat. Itt van fölül a vonat (*mutatja*), van egy kis lejtő, és már itt is van a házunk. 10-20 méterre volt a kerítés a vonattól. Nagyon zajos volt, amikor elmentek előttünk, főleg ilyen tehervonatok. Nem tudtunk aludni. Utána az apukámra ráesett egy kuka, hozták, nem bírták a többiek megfogni. Összeesett. Előtte már mondta a Bogi, hogy menjünk el abba a városba, ahol ő lakik. Akkor néztünk itt házakat. Találtunk egy tanyát, egy nagyon szépet, két ház volt benne és nagyon nagy kert. Meg volt egy másik kert is, ami sokkal nagyobb volt, mint a miénk. Nem nagyon foglalkoznak vele, akiké a kert, oda kiterelhattük volna az állatokat, és ott ehetnek, legelhetnek, mintha a kert a miénk lenne. Meg akartuk venni, de az állam nem engedte. Mi ugye nem vehetünk egy kertés házat, a városon kívüli házat. Utána kerestünk még többet... nem találtunk. Utána az apám bement a kórházba, és a Bogi vigyázott ránk.

Ez még Dabason volt?

Igen, Dabason volt, de ide járkáltunk házat nézni. Utána megcsinálták az apámnak a műtétet, és akkor mondta a Bogi, hogy idejövünk és itt leszünk. És akkor itt voltunk a Kati néni házában. A Bogi anyjánál laktunk több mint egy hónapig. És akkor jött az apukám, és megint kerestük a házakat. Közben még Dabason laktunk, visszamentünk oda, majd megint ide. Így ment. A karácsonyt itt tartottuk a Kati néninél. Az volt a legjobb karácsonyunk, kaptunk ilyen kis kocsis játékot. Volt ilyen kis sín, és volt rajta egy játék, és azt nyomkodni kellett. Nagyon örültünk. Meg kaptunk ruhákat, kaptunk órákat... Mit kaptunk még? Nagyon sok játékot kaptunk. Utána meg ideköltöztünk, ebbe a városba. Itt laktunk és az itteni suliba mentünk.

A József Attila utcában ez a ti saját házatok volt vagy béreltétek?

Saját házuk volt.

Volt az édesapádnak annyi pénze, hogy ezt meg tudja venni?

Nem volt annyi, de kölcsönkért sok embertől. Volt tartozása, de visszaadta nekik. Vissza tudta. Az első napon, amikor már idekerültünk, utána meg... Régóta mondtam az apukámnak, hogy kérek egy kutyát, kérek egy kutyát. Nem nagyon akart, mert azt mondta, ha elutazunk valahova, akkor nem tudjuk otthagyni, nem hagyhatjuk ott. De nagyon akartam. Egyik barátomnak volt egy kutyája, aranyos volt. Első nap, amikor idekerültünk, felébredtem reggel, el akartunk menni biciklivel a Kati nénihez. Az utcán el akartak ütni egy kutyát, a Sütit, aki most nálunk van. Ott volt az út közepén, jött egy kocsi, én az út közepére elé ugrottam és elhoztam a kutyát. Ott volt nálunk. Nem mentünk el Kati nénihez. Hívtuk a Bogit, hogy találtunk egy kutyát pont a házuk előtt. Utána ő meg hívta az állatvédőket, azok jöttek, nézték, hogy nincs benne chip, se semmi. Akkor vettünk neki pórázt, kaját. Utána adtak ilyen kis pénzt, gyűjtöttek az állatvédők, és lett a Sütinek chipje, oltása, és enyém lett a kutya, mármint a Süti, mert úgy neveztem el. Azzal jártam mindenhová, csak suliba nem tudtam. Amikor egyik nap reggel sétáltattam, találkoztam a gazdájával. Mondta, hogy ez az ő kutyája. Süti nem nagyon reagált rá, nem akart odamenni, félt tőle. Utána meg megfogta a pórázt és

felemelte, és úgy kellett lecsatolnom a pórázt róla. Mondtam, hogy akkor a pórázt adom, az a tiéd, de a kutya az enyém. Mondtam, hogy én raktam bele oltást meg chipet, és nem hiszem, hogy veled akar lenni. Utána visszaadta a pórázt és elment. Azt mondta, hogy fel akar jelenteni minket a rendőrségen. Felhívtuk a Bogit, hogy ez volt. Ő meg beszélt az állatvédőkkel és mondta, hogy semmi baj, hadd hívja a rendőrséget. Ez a ti kutyátok, a ti neveteken van, és senki sem veheti el. Ide jártunk suliba, közel volt, mármint nekem. A bátyám másik suliba került. Negyedikbe rontotta a jegyeket, és azért raktak minket külön. Külön-külön, egy másik suliba. Neki messze volt, nekem itt volt közel. Elég volt 55-kor elindulni a suliba, neki meg félkor, vagy 20-kor el kellett indulnia.

Itt milyen körülmények között laktatok? Ez milyen ház volt?

Kicsi volt, kicsi volt a kert is, de azért meglettünk volna ott, tök jó ház volt. Csak a szomszédunk nagyon bunkó volt velünk. Egyik nap a saját kertünkben majdnem elütöttek, vagyis rámentek a lábamra, nem ütöttek el. Volt rendőrségi ügy. Folyamatosan mondták, hogy ez nem a ti kaputok, mármint a nagy, hanem a másik kapu a miénk. Folyamatosan volt a veszekedés velük, és nem tudtunk ott nyugodtan lenni.

Miért bántottak titeket?

Meg akarták venni ők is azt a házat, de mi megvettük előlük. Megvettek ott minden házat szinte. Csak mi voltunk az akadály a nagy tervüknek. Akartak csinálni ilyen bicikli üzletet. Utána apukám azt mondta, hogy elköltözünk.

És akkor eladtátok ezt a házat?

Neki eladtuk. Nem eladtuk, hanem kicseréltük a másik házzal.

Ahol most laktok?

Igen.

Az a ház is az övék volt?

Nem, az az államé volt. De az apukám meg tudta úgy oldani, hogy amikor eladta neki a házat, olyan volt, mintha megvette volna ezt a házat. Csere volt egyébként. Odaköltöztünk. Nagyon rossz volt, borzalmas! A régi ház, igaz, hogy kisebb volt, nem volt akkora kert, de mégis jobb, mint amiben most lakunk. Nagyon sok munka volt. Kitakarítottunk nagyjából, a füvet kiszedtük, lefestettük a falakat, kitömtük a lyukakat. Nagyon hideg volt ott a tél. Nem nagyon akartam ott lakni, borzalmas volt nekem az a ház. Most mégis ott lakunk. Még mindig nagy a kupleráj, mert az apukámnak nem volt munkája, és hozta a szemetet. Kiszedte a vasat, alumíniumot meg ilyesmiket és eladta. Ahogy eladta, abból vette a kenyeret meg mindent nekünk. Hát most nemrég kapta a munkáját, azóta már jobb, nem hoz ilyen dolgokat. Én inkább viszszejönnék a régi lakásba.

És most elkezdte az édesapád a házat felújítani?

Igen, elkezdte felújítani.

Mit gondolsz, ha megy előre, lesz ebből még olyan hely, ahol szeretsz lenni?

Hát lehetne, de nagyon sokáig tartana, míg megcsinálja. A tetőt meg kell csinálni, a fürdőszobával sem vagyunk kész, ott van még a másik fürdőszoba, a másik szoba. Most egy szobát használunk. Ott vannak az állatok, az állatok miatt nem tudunk haladni, mert folyamatosan meg kell etetni őket.

Dabasról hoztatok ide állatokat? Ott is voltak állatok, ha jól értettem?

Voltak, de nem nagyon hoztunk ide. Nem nagyon tudtunk ide hozni. Amikor apám bement a kórházba, akkor, a főnök mondta az embereknek, hogy tartsák az állatokat, amíg apám ki nem jön. Nem adták vissza a libáinkat, nem akarták odaadni a csirkéket sem. A nyulakat el tudtuk hozni, azok megmaradtak. De a kecske... Volt egy kecskénk Dabason, hú, azt imádtam! Olyan volt, mint egy kutya, sőt jobb náluk. Követett minket, folyamatosan ott volt mellettünk, ugrált. Volt, hogy fogócskáztunk! Egy kecskével fogócskáztunk! Megérintettem, elfutottam, jött utánam, megérintett, utána futottam. Tök jó volt. És akkor odakerült egy családhoz, ők észrevették ezt a tulajdonságát, hogy nagyon szereti a gyerekeket és nagyon szeret játszani. Télen kint volt, és benézett az ablakon a gyerekek szobájába. A gyerekek nagyon megszerették, és az apám sajnálta, hogy elveszi tőlük a kecskét. Ha nem maradhat náluk, a gyerekek sírni fognak. Az apukám odaadta nekik, vagyis eladta nekik egy kevés pénzért. Tök olcsón, mint amennyiért egy kis kecskét vennének, nem ilyen nagyot. Akkor meg mi sajnáltuk, hogy eladtuk azt a kecskét.

Látom, hogy nagyon szereted az állatokat. Az arcodon szép mosoly van, amikor az állatokról beszélés.

Hát, igen, szeretem az állatokat. Tök jó lehet velük lenni. De amikor kitakarítás van meg ilyesmi, vagy amikor nem akarnak szót fogadni... Az a kecske valami borzalmas volt azzal, hogy nem akart szót fogadni. Följött a lakásunkba. Nyitva volt az ablak, ajtó nyáron. Följött hozzánk, apukám csodálkozott, levittük őt. Akkor is följött! Szinte nem lehetett kizárni onnan a házból. Nem lehetett bezárni, folyamatosan ki akart jönni. Az olyan rossz volt, hogy borzalmasan jó volt! Amik most vannak nálunk, nem ilyenek. Folyamatosan ki akarnak menni, és mindig az ellentétét akarják megcsinálni, ha jobbra tereljük őket, akkor balra mennek, nem nagyon fogadnak szót. Nem nagyon szeretem őket, de ott vannak, mindig láthatom őket, simogathatom őket, ez nekem nagy öröm.

Hány kecskétek van most?

Most tartunk kilencnél, mert az apukám a nagyokat levágatta, eladta őket. Meg akar szabadulni tőlük, mert nem tudjuk ellátni őket. Reggel mi suliba megyünk, apukám dolgozik, este 6-kor ér vissza. Nem tudjuk ellátni őket. Apukám el akarja adni őket, levágni. Csak a kutyák maradnának meg a galambok.

És te hogy érzel ezzel kapcsolatban?

Szerintem is így van, hogy most el kell adni őket. A galambokat jó, hogy megtartjuk. De a patkány megette... Nem tudom, hány galambunk volt, volt vagy hetven, és megették, már csak hat maradt. Azokat nagyon sajnáltam, főleg az enyémet, azt a fehéret. Régebben még fölrepülhettek és visszajöhettek, de most már nem lehet. Most már kalitkába vannak bezárva. Előző héten pénteken elkezdtük azt, hogy összeengedjük őket a csirkékkel. Egyszer nyitva

hagytuk az ajtót, és bementek abba a szobába, ahol régebben laktak. Az apukám úgy látta, semmi értelme, ha el akarnak repülni, repüljenek. Azóta már kint vannak, csak estéenként vannak bezárva, hogy a patkány ne egye meg őket.

Ezek szerint van olyan szoba a házban, ahol a galambokat tartottátok?

Igen, volt. Amikor odakerültünk, akkor az egyik szobában laktak a kacsák, utána meg átraktuk őket a nyári konyhának számító helyiségbe. Nagyon romos, a víz bejön a tetőről, de legalább be vannak oda zárva. Reggelente nekünk kell megetetni és kiengedni őket.

Ezt reggel mindig megcsináljátok mielőtt mentek iskolába?

Hát most nem. Apukám csinálja. Mi bementünk a koleszba, hétfvégénként jövünk. Akkor segítünk az apámnak valamivel. Begyűjtünk a kecskéknek, az apám csak azt csinálja, hogy kinyitja azt a kis kaput, és oda bemehetnek enni, utána meg kizárja őket. Este kiviszi őket másfél órára, két órára legelni és visszahozza őket. Most nagyon fáradt szokott lenni, de nem nagyon panaszkodik a gerincére, úgyhogy az jó.

Ha jól értem, akkor te nem szeretsz ebben a házban lakni?

Nem nagyon.

És akkor most kollégiumba költöztél?

Igen.

Ott milyen? Te nem is igazán akartál bemenni a kollégiumba, ha jól tudom.

Én nem nagyon. Féltém a többiektől, a tanároktól. Ha már a tanárok ilyen rosszak a suliban, mi lesz a kollégiumban, ha tanárok lesznek a nevelőink? Ez miatt féltém. De utána, amikor bekerültem, akkor tök lazák voltak azok a tanárok, kedvesek, nem olyanok, mint a suliban, az egyszer biztos. A szobatársaim azok is tök jó fejek. Nem nézik, hogy ilyen a bőrszínem, nem nézik, hogy innen meg onnan jöttem. Tök örülök, hogy ilyen szobatársaim vannak.

Szokott téged érni bántás amiatt, hogy honnét jöttél?

Hát, a suliban, amikor idejöttem ötödikbe, akkor kilencedikesek, tizedikesek folyamatosan piszkáltak engem. Mondták, hogy arab meg cigány meg ilyesmi. A bátyámmal is ugyanez volt. Egyik nap nem nagyon bírtam ki, odamentem és mondtam, hogy intézzük el most, és utána be fogod fejezni. Elkezdtünk verekedni. Gábor bácsi nem nagyon intézkedett. Kérdezte, ki volt, ki volt? De nem beszélt velük. Onnantól kezdve nem bíztam Gábor bácsiban. Folyamatosan mondta, hogy majd beszélek velük, beszélek velük, de nem beszélt.

Gábor bácsi az osztályfőnököd, ugye?

Igen. Nagyon nem szeretem őt. Kétszínű. Nagyon borzalmas egy tanár.

Úgy érzed, hogy a tanárok nem védtek meg? Egyik tanár sem?

Az ilyen támadások ellen nem nagyon csináltak semmit. A tanárok mindig úgy tartottak, hogy én vagyok a legrosszabb diák. Bedühödtem, amikor rám kiabáltak, de nem tudták, hogy ezt már egy éve viselem. Most elpattant az a türelem. És akkor én voltam a legrosszabb diák.

Sok rosszat csináltam utána. Visszafeleseltem. Nem értem, hogy miért nem védtek meg. De vannak azért kedvenc tanáraink is. Kedvesek, jól tanítanak. Kedvelem őket. De Gábor bácsit, meg az igazgatónkat, Lajos bácsit nem nagyon bírom.

A bántás folytatódott vagy megszűnt?

Hát a nagyokkal még nem. De az osztálytársaim meg akikkel vagyok, a barátaim, azok teljesen jó fejek. Nem mondanak olyan rosszat. Szoktak néha viccelődni, hogy én majd elintézem őket, meg ilyesmi, de jó fejek. Elviselhetők.

Ezek szerint itt vannak barátaid?

Vannak, az osztálytársaim. Két-három osztálytársam van, amelyik nem barátom. Az egyik fiú nagyon rosszul viselkedik, folyamatosan beszól nekem is meg a tanároknak is. Nem nagyon bírom őt. De a többiekkel, azokkal jóban vagyok.

A pesti iskolából maradtak barátaid?

Igen, maradtak. A Facebook-on is beszélünk némelyikkel. Némelyiket meg nem találtam meg. Beszélék most két-három lánnyal, négy-öt fiúval.

A kollégiumban most jól érzed magad?

Igen. Ott nagyon jó, jobb, mint otthon. Be tudok menni fürdeni, közel van az iskola, nagyon jó, hogy kapok reggelit a kollégiumban, meg vacsorázni is tudok. Foglalkoznak velünk. Van pingpongasztal, van csocsó. Minden este le tudunk menni játszani. Nem kell úgy megterhelni magunkat, hogy este kimegyünk, visszahozzuk a kecskéket, meg hogy reggel, mielőtt elindulunk a suliba, megetetjük őket.

Ez most akkor egy nyugodt, kényelmes állapot. Nem beszéltünk két dologról még, ami esetleg érdekes lehet. A nagy szenvedélyed a foci, ez az egyik dolog. A másik, amiről jó lenne, ha pár szót mondanál, a vallás.

Nem nagyon követjük, csak azt, hogy nem eszünk disznóhúst. A többit nem nagyon tartjuk, nem is foglalkozunk vele. Az apukám már nem is nézi a híradókat, régebben nézte, hogy akkor most mi van. Nem nagyon nézi. Csak így meglepetésszerűen, amikor tud beszélni a nővérével este Irakban, ő szokta neki mondani, és nagy meglepetés jön rá. De nem nagyon tartjuk a vallásunkat.

Nem szoktatok imádkozni?

Nem, nem szoktunk imádkozni.

A Koránt ismered?

Ismerem, láttam is, de nem olvastam, nem magyarázták el nekem. Csak most a hittanórán így mondják, hogy napi ötször kellene imádkozni állítólag. Nagyon nem tartjuk be mi. Nem eszünk disznóhúst, ennyi. Na, a foci, abban úgy érzem, hogy nagyon jó vagyok, és többet tudok elérni vele. Nagyon szeretem is. Most már járok újra edzésekre. Focicsapathoz csatlakoztam. Előtte csak az iskolában játszottam. Most van második hónapja, hogy oda járok, és még mindig nem jött bennem az a focitudás, amit az iskolába meg tudok csinálni, mert nem

ismerem még nagyon a többieket. Még meg kell ismerkednem velük. Még nem jött el az a focitudásom, de ahhoz képest elég jól haladok. Bekerültem az első csapatba, a kezdő csapatba. Tudtam játszani az első félidőben is már. Az első meccsemen az volt, hogy csak a végén álltam be, az utolsó negyedbe. Adtam egy gól-passzt, így a vasárnapi meccsemen kezdő lehettem. Ott rúgtam egyet, sok helyzetem volt, de nem tudtam befejezni, de adtam gól-passzokat, hármat vagy négyet. Utána hétfőn is játszottam. Vasárnap 16:00-ra nyertünk, a hétfői meg 10:1 lett. Nagyon jó érzés volt, hogy nyertünk, és hogy ott lehettem a kezdő csapatban. Rúgtam is egy gólt, ahhoz képest, hogy ez a harmadik meccsem. Nagyon örültem neki.

Már kisgyerek korodtól kezdve ennyire szeretted a focit?

Igen, már Szíriában kezdődött az, hogy amikor a bátyámék játszottak az utcánkban, kapusnak álltam be. Kapus voltam, sokat védtem. A nagyokét is védtem. Nem nagyon féltem az erős labdától, mindig beleértem. Volt olyan, hogy megrándult a kezem, de megint védtem. Nagyon szerettem. Utána idekerültem Magyarországra. Itt is sokat védtem. Én voltam az iskolában a legjobb kapus. Még a hatodikosok, hetedikesek is rúgtak nekem, pedig másodikos, harmadikos voltam. Elég jól védtem, csak nem értem fel a fölső kapufát, és oda be tudták rúgni. Utána mondtam az apukámnak, hogy focista akarok lenni. Mondta, ha focista akarsz lenni, akkor ne kapus. Ott nem csinálsz semmit, csak beállsz, nem nagyon tudsz úgy játszani, hogy végigjátszod a mérkőzést. Ha a csapattársaid úgy tudják tartani a labdát, hogy hátra se kerül a labda, akkor állsz a kapuban, mint egy gólya, aki várja a halat a vízben. Utána akkor elkezdtem kinti játékot végezni. A hosszú lábam miatt először védőnek kezdtem. Hát ott sokat szereltem, és nagyon meg akartam indulni a kapu felé, az ellenfél kapuja felé. A többiek rám szóltak, hogy védő vagyok, mit csinálok ott elől? Mindig elvittem, nem nagyon akartam passzolni, el akartam intézni én az egészet. Utána fölkerültem a csatár helyzetbe. Ott már egyre többet kellett passzolnom. Nem kellett nagyon leszerelnem az embereket, nem kellett elengednem őket. Idekerültem, ebbe a csapatba, és tudták, hogy én támadónak vagyok jó. De előtte nagyon sokáig védő voltam.

Itt úgy kerülhettél be a csapatba, hogy volt egy próbajáték?

Volt próbajáték, igen. Jártam oda két-három hétig, ahol néztek engem, hogy játszom, hogy bírom meg ilyesmi. Utána meg leigazoltak engem. Voltam sportorvosnál, kaptam felszerelést, és akkor már játszhattam.

Ez egy helyi csapatnak az ifi része?

Igen.

És a jövődet úgy képzeled el, hogy esetleg profi szinten csinálsz a focit?

Igen, el tudom képzelni. El is akarok jutni külföldi csapatba. Gondoltam, hogy a nyolcadik év végén már el tudnék jutni oda. Vagy, ha nem, akkor egy olyan iskolába kerülni, ahol sport van. Már első óta nem kaptam négyest vagy hármat vagy kettést tesiből. Mindig csak ötöseim voltak. Nagyon felnyomott engem, hogy kitartó vagyok, és ezért egyre jobban a sport felé akartam haladni. És ugye a foci volt a kedvencem. De voltam kosarazni, kézilabdázni, röplabdázni, sok sportot kipróbáltam. Foci csak a suliban volt. A kosárban védekezni tanultam, hogy hogyan engedjük el az embert, kiszedttem ezeket, és beleraktam a focitudásomba.

Kézilabdában is, ahogy helyet cserélünk, abból is kiszedtem. Ugye ott kézzel vezetik a labdát, de mégis tudtam olyan tulajdonságokat kivenni abból a játékból, amiket átraktam a focitudásomba. Így lettem egyre jobb és jobb. Ezekkel én most már a csúcson lehetnék. Csak kellene még többet fociznom, és egy olyan csapatba kerülni, ahol többet tudnék játszani.

Beszélgettünk egy pár hónappal ezelőtt a továbbtanulásról, és akkor szóba került, hogy esetleg tovább tanulsz itt az iskolában.

Most inkább a foci. Láttam, hogy ahhoz képest, hogy másfél hónapja vagyok a csapatban, nem értem el még a legjobb focistát, de ott vagyok a középmezőnyben, úgy, hogy meg sem szoktam a csapatot, még nem adtam azt a tudásomat, amit a suliban, a cseleket meg a szép ívelgetéseket. Még egy félévet ott játszom, és a legjobb focista is lehetnék. Úgyhogy inkább maradok a focinál. Ha nem nagyon válik be ez a félévi csoda, akkor is mindenképpen egy foci- vagy sportsuliba mennék.

Azt el tudod képzelni, hogy Magyarországon éld le az életedet? Mit érzel azzal kapcsolatban, hogy itt vagytok?

Azzal nekem nincs semmi bajom. Csak itt a focicsapatban nem nagyon akarok lenni, mert elég gyenge. De ha nincs más, akkor itt tudok maradni. Nekem az mindegy, hogy hol játszom, csak játszak valahol.

Azt el tudnád képzelni, hogy visszamenjél a szülőhazádba?

Azt nem. Nem nagyon ismerek ott semmit. Egyre romlik a nyelvtudásom is.

Rokonsággal tartod a kapcsolatot?

Az unokabátyámmal és annak a szüleivel.

Az unokabátyáddal, aki itt van Budapesten, és a szüleivel Bagdadban?

Nem, Szerbiában vannak a szülei.

Az édesapád nővére Szerbiában van?

Igen, de ez a másik nővére.

Hány testvére van az édesapádnak?

Egyszer megszámloltuk, azt hiszem, hat nővére van, és abból már nem tudom hányan elhunytak.

És ezek közül a testvérek közül egy Szerbiában van?

Igen, az egyik Szerbiában van. A másik meg Bagdadban. A többiről meg nem tudunk semmit.

Az édesanyád családjával van kapcsolatotok?

Nincs. Már nagyon régen el akartunk menni Szerbiába a nagyszülőkhöz, de nem tudtunk.

A nagyszülők is Szerbiában vannak ezek szerint?

Nem, az apukám testvére. Nem a nagyszülők.

A nagyszüleidre emlékszel?

Nem. Csak a Rashidra, amikor találkoztunk, meg a Rashidnak az anyukájára.

Rashid az édesapád nővérének a fia?

Igen, azt hiszem.

Ő, aki Budapesten lakik?

Igen.

Tehát azt nem tudod elképzelni, hogy visszamenjél.

Nem, azt nem nagyon.

Tehát mindenképpen itt maradnál Magyarországon vagy Európában valahol?

Igen, ahol a foci van.

Ha még szeretnél valamit mondani, én szívesen hallgatlak.

Most nincs semmi a fejemben.

Köszönöm szépen!

„CSAK AZ ERDŐ ÉS NYUGALOM”

Mik az első emlékeid a gyerekkorodból? Hol voltatok?

Irakban. Irakban mindenre emlékszem, kiskoromból. Arra emlékszem, hogy volt egy nagy házunk. Voltak állatok. Anyám is ott volt, apám is, apámnak a szülei is. Ők mindig jöttek és ajándékot hoztak (*mosolyog*). Azután történt egy ilyen háborúszerű mindenhol, szétlőtték a házunkat, apukám megijedt és elment Szíriába.

Egyedül ment Szíriába?

Nem, nem. Minket is elvitt.

És az anyukáddal mi történt?

Nem tudom.

Arról semmi emléked nincs?

Nincs.

És a nagyszüleidre mennyire emlékszel?

A nagyszüleimről meg a családról... Apukám egyik rokona vitt át Szíriába. A többiek meg ott maradtak.

Irakban?

Igen. Ők nem jöttek.

Nagymamádról vagy nagypapádról vannak emlékeid?

Azokról nem.

És az anyukádról?

Anyukámról egy kicsit. Kis dolgok.

De arra emlékszel, hogy anyukád és apukád együtt éltek a nagy házban?

Igen.

És akkor valami történt...

Igen, elmentünk Szíriába. Apámnak volt ott két gyára Irakban, két nagy műhely, nagyon nagy volt.

Asztalossággal foglalkozott akkor is?

Ott is asztalos volt. És amikor átmentünk Szíriába, apám nyitott... vett egy nagy helyiséget, nagyon nagy volt. Ott vette a fákat, nagy gépek voltak, emlékszem, amikor leszállították a kocsiról... Nagyon nagy gépek és újak voltak. Leszállították, és akkor apám elkezdett dolgozni, pár munkatárs is.

Azt tudod, hogy akkor hány éves voltál?

Nem tudom, ilyen négy-öt.

Tehát négy-ötéves lehettél, amikor átmentetek Szíriába.

Hat éves.

És milyen volt az élet Szíriában?

Hát jó volt. Apukám dolgozott sokáig. Emlékszem azokra, akik ott voltak, akik dolgoztak velünk, vagyis apámmal. És akkor én is közöttük voltam. Kis kocsikat csináltak nekem, meg biciklit. Tudtam húzni. És akkor apám valahogy... lett egy házunk. Nagyon szép házunk, nagyon magas, nagyon szép volt. És mindent megkaptam, amit akartam.

Ki vigyázott akkor a testvéredre?

Hát én meg az öcsém a házban voltunk, és volt egy néni, aki mindig járkált. Megnézett minket, hogy vagyunk, és apám jött este. És akkor ő meg elment. Sose aludt ott a nő.

Főzött is rátok?

Vagy az apám, vagy az a nő. Papám mindig elvitt ilyen helyekre. Mindig elvitt a piacra. Ott voltak állatok. Voltak galambjaim. Mert ugye azt akartam mindig. Azokra teljesen emlékszek, voltak ilyen nagyon szépek. Ja, suliba jártam.

Elkezdtél suliba járni?

Igen. Öcsémet óvodába vitték, én suliba... Voltak barátaim. Meg olyan volt a házunk, hogy ilyen zsákutca volt. És akkor ott eljátszottunk, mindent csináltunk. És ott volt egy kis bolt, oda bementem, apám adott kis pénzt, vettem ezt-azt. Ott jó volt.

Tehát úgy emlékszel erre, mint egy szép időszakra az életedből?

Aha! És közel volt apám műhelye, tehát a háztól, nem tudom, mondjuk, mint innen a buszmegállóig. Egyikbe vágta a fákat, darabolta, tele volt fával. A másikba meg a bútorok voltak, ott gyártottak egyfolytában mindent. És akkor volt egy harmadik, de az nagyon kicsi volt, oda olyanokat vitt, hogy eltört az ágynak a lába és ott megcsinálták. Ez volt, három. És nagyon sokan dolgoztak, nemcsak az apám. De az apámé volt. Mindig bementem a gépek között, szerettem ott lenni. Dobáltam a fűrészport. Olyan volt, mint a hó, akkora volt. Vett kis papagájokat, azok is ott voltak a műhelyben. Vicces volt meg minden. Ilyen játékokat csináltunk.

És ott voltak a barátaid?

Igen. Este mindig játszottunk. Nem tudom mi volt a neve. De ezt tudom, játszani, emlékszek rá, hogy hogyan kellett.

Az iskola milyen volt?

Az iskola az ilyen... hát a tanárok durvák voltak, aki rossz volt, annak ilyet kellett csinálni (*mutatja a tenyerét*), kapott tenyerest... Fölrírták a táblára a nevünket.

A kezeteiket verték?

Igen. De én jó fiú voltam. Úgy volt, hogy a rosszak ültek hátul, akik nem akartak tanulni. Akik meg igen, azok elől. Sokan voltunk egy osztályban. És akkor az elsőt végigjártam. Az igazgatótól kaptam az ellenőrzőt. Apám vett egy ilyen inget meg gatyát, és akkor ott voltam. Ja, kaptam az igazgatótól egy virágot.

Mert jó tanuló voltál?

Igen. Jó volt. A tanárok is kedveltek. Meg a tanárok, meg apám mindig beszéltek.

De ott nem jártatok egy osztályba Hassannal?

Nem, Hassan óvodás volt akkor. És akkor fölmentem másodikba, de onnan már nem emlékszem semmire. Ilyen kis dolgokra... kártyáztunk... De jó volt.

Hány évig voltatok Szíriában? Azt tudod?

Nem tudom. Sokáig.

Hány éves voltál, amikor eljöttetek?

Amikor eljöttünk? Nem tudom... lehettem nyolc-kilenc...

Tehát akkor egy négy-öt évig ott voltatok?

Igen. És akkor ott is valami balhé volt. Akkor apámnak... akik dolgoztak ott...

A balhé alatt mit kell érteni? A háborút, vagy a házban volt balhé?

Nem, hanem apám nem akart otthon hagyni. Elmentem suliba, visszajöttem, és akkor bezártak oda, ahol volt a faraktár. Volt valami balhé, hallottam, hogy lőttek. Én is nagyon megijedtem. Lezárták az ajtót, így le kellett húzni. És volt egy fadarab, ami így volt (*mutatja*). És amikor lehúzták, a fadarab rám esett, és azért van ilyen kis heg. És akkor késő este nyitotta ki apám.

Ha jól értem, akkor védett azzal, hogy oda bezárt?

Igen. De akkor én nagyon meg voltam ijedve. A Hassan is ott volt. És akkor kijöttünk, és másnap... vagy nem tudom, az volt, hogy apám hozott egy taxist, a szomszédokkal beszélünk, vagyis beszél. Mondta apám, hogy üdvözljem őket, mondjam nekik, hogy „szia”, meg minden. Arra emlékszem, hogy apám is sírt meg a szomszédok is. És akkor beszálltam a taxiba, és mind elmentünk. Nem tudom, akkor hova mentünk.

És otthagytatok mindent?

Igen, mindent otthagytunk. Arra emlékszem, hogy a galambokat pont kiengedte apukám, hogy egyenek. Reptette őket nagy pálcika darabbal. Én élveztem, hogy repülnek. És aztán mondta a szomszédoknak... Nagyon magasak voltak a házak, és a ház tetején galambok voltak. Ez ilyen hobbiszerű volt, mindenki galambászott. És apukám nekik mondta, hogy elvihettek. Az enyémekek voltak a legszebbek ott a környéken, vagyis apámé meg az enyém.

Amikor beszálltatok a taxiba, tudtad, hogy már nem jöttök vissza?

Nem tudom... nem. Apám sírt, én is sírtam, öcsém is. Nem tudom... Mind a hárman sírtunk. Meg apámnak a nővére is velünk volt, azt nem tudom, hogyan került a kocsiba. Sírtam. Elmentünk, hosszú út volt, mindig autóval. Ezekre emlékszem.

És hova kerültetek a hosszú út után?

Nem tudom. Azt tudom, hogy volt egy ilyen városszerű, ahol először láttam havat. Ott elkezdtük dobálni a havat. Ott volt egy nagy helyiség, ahova bementem. Hárman voltunk csak, meg a cuccaink. Tudom, hogy volt egy kis táskám.

Tehát el tudtatok hozni valamit, legalább a személyes holmikat?

Igen. Vagy nem tudom... Útközben is vett nekem apám egy kis kamiont, mindig cipeltem magammal. Mindig máshol ettünk.

Mi a következő emléked? Tehát mentetek a taxival, megálltatok, havat láttál, és azután mi volt?

Aztán meg mentünk mindig kocsival, és egyszer csak megfogtak minket a rendőrök, vagy nem tudom mik voltak azok. És onnan menekült táborok, egyikből a másikba.

Az már Magyarországon volt vagy máshol?

Nem, már Magyarországon. Akkor itt mindenhol táborokban... Két részre volt osztva a tábor, az egyik része az családi, ilyen házak vannak, a másik része lakótelepszerű, és ott az afgánok... akik egyedül laknak. Minket is oda raktak.

És milyen volt ott a táborban?

Rossz volt. Mindig mondtam apámnak, hogy mikor megyünk vissza? Mondta, hogy majd, majd...

Szeretnél volna visszamenni?

Igen.

És ott a táborban mit tudtál csinálni reggeltől estig?

Volt valamilyen tanítás, magyarnyelv-tanítás. Bementem, ott voltak sokan... nem is sokan, voltunk úgy tízen, tizenhárman. Elkezdtük tanulni a nyelvet, ilyenek. Hát ezek voltak. Az őrök mindig összevesztek, mire volt az ebédosztás. És én mentem, ugye sokan voltak, és nyomták össze egymást, és akkor apám mindig valamelyik oldalról... Vagyis úgy lehetett kapni az ebédet, hogy hát ott vagyok én is, nem az, hogy ott van a kártya, de nincs meg az ember, mind a hármunknak be kellett menni, és akkor úgy. Nagyon nagy konyha volt. Arra emlékszem, hogy eltörték a karomat.

Eltörték a karodat?

Igen, az őr mondta, hogy menj innen, meg lökdösött, és nagyon pici voltam, és beakadt a karom a kilincsbe, és ahogy meglökött, eltört. Akkor gipszben voltam.

Volt orvos a táborban?

Nem a táborban, hanem... Volt az apukámnak a barátja, egy afgán... Mert ugye mondták, hogy hívják a mentőket és úgy megyünk ki. Ott voltak kocsik, de azzal nem akartak. És egy afgánnak volt egy kocsija, apukámnak a barátja volt. Beszálltunk és elmentünk a kórházba, papírok nélkül, semmi nélkül ott voltunk, és egyszer csak gipszbe láttam a kezemet. Gipszbe voltam. Meg ilyenek voltak. És az őr mindig ezt csinálta. Lökösött mindenkit, akartak menni be az ebédlőbe, és ellökte, mert bunkók voltak, mindig beszéltek. És az afgánok is csaptak valami balhét, hogy mi ez! Ezek voltak.

Tehát akkor ott kicsit tanultad a nyelvet, de rendes iskolai osztályba nem jártál?

Nem. Aztán apám akarta, hogy az legyen, és akkor Bicskén bementem egy iskolába. Akkor voltam második vagy harmadikos. Na, ott már tényleg megtanultam a nyelvet, magyarok között, meg minden... Figyeltem, hogy mi-hogyan. Mondták a tanárok, hogy másoljak, és szépen megtanultam. És akkor elmentünk Debrecenbe... Nem tudom, hogy volt, Debrecenből Bicskére mentünk vagy fordítva?

Én úgy tudom, hogy Debrecenben voltatok először, és azután jött Bicske.

Ja, igen. És Bicskén ott volt a sulis, és mindig suliba jártam. Jó volt.

Tehát Bicskén jobban érezted magad?

Igen, egy kicsikét, jobban, mint Debrecenben.

És hogy volt az édesapád? Mit láttál rajta, hogy érezte magát ebben az egész helyzetben?

Mindig minket védett. Szinte mi vagyunk az elsők, akik bementek először magyar iskolába, akik megtanulták jobban a magyart, mint a többiek. Ugye én suliba jártam, ők meg ott voltak a táborban Bicskén, és ott tanulták a nyelvet. Ők is akkor jöttek, és én sokkal jobban tudtam beszélni magyarul.

Hassan Bicskén járt iskolába?

Igen, ő is. Ő alattam volt egy évvel.

És miből éltetek? Miből volt pénzetek?

Nem tudom, azt nem tudom. Ott már nem azt kaptam, amit akartam. Nem volt az, ami Szíriában volt, hogy akartam valamit és megkaptam. Hanem ez a... szerények vagyunk és kész.

Tehát Szíriában az egy gazdag élet volt...

Igen. Mindig elmentünk a piacra, vett nekem kisnyulat, arra emlékszem... Akkor volt egy nagy hinta. A piacon volt, kipróbáltam, és mondtam apámnak, hogy kell egy ilyen, és akkor azt megvette. Kocsival hozták, meg minden...

Tehát itt Magyarországon már teljesen más volt...

Igen.

Meddig voltatok Bicskén? Arra emlékszel, hogy mekkora voltál, amikor kijöttetek a bicskei táborból?

Nem tudom, lehettem kilenc vagy nyolc éves.

És akkor mi történt, amikor kijöttetek a táborból?

Bicskéről hova... ja, Bicskéről akkor Budapestre. Budapesten egy magyar iskolába kerültem. Na, ott az első év semmi... nem piszkáltak. Második-harmadik évben nagyon piszkáltak a nagyok. Tudták, hogy arab vagyok. Volt két japán vagy kínai, azokat is piszkálták, meg az egyik zsidót is. Az el is ment, nagyon piszkálták. Engem is piszkáltak, lökdöstek, beleköptek a kajámba, amikor ott ebédeltem az ebédlőben. Nem hagytak békén.

És a tanárok?

A tanárok mindig akartak... vagy, hogy mondjam... segítettek, segítettek, de a végén már megunták. Akkor hagyták, nem tudtak mit csinálni. Volt olyan tanár, hogy ő is bunkózott velem. Azt hiszem egy magyar tanár volt, megbuktatott, nyelvtanból. Matekból tökéletes voltam. A matematikát azért vártam, mert Szíriában tökéletes matekos voltam, megtanultam gyorsan a számokat összeadni, kivonni. Apám megtanított. Nem az, hogy magyarul gondolkoztam, hanem arabul. És így megcsináltam nagyon gyorsan. Mondta a tanár, hogy csináljam meg, vagyis írjam le, mit gondolok-hogyan. És másképpen írtam le az egészet, hogy hogy kell összeadni, és a tanár ezt nem értette. Mondta, hogy akkor kiskorodban másként tanították. Sokkal gyorsabb voltam, mint a többi.

Az iskola, hogy érzed, támogató volt veled vagy kevésbé?

Akartam tanulni, de a nagyok mindig piszkáltak. Szünet volt, akkor nem mentem ki az udvarba, mindig elbújtam valahová, nem akartam feltűnni, és így valahogy megoldottam. De mindig piszkáltak. Vagy volt foci, akkor ott is legázolt az egyik és ketten rugdostak. Eltörték a fogamat ott, nem hagytak békén.

Tudtál valakihez védelemért fordulni?

Hát volt a tesitanárom, a Laci bá', ő volt a legeslegjobb jó fej. Mert ugye tesiből jó voltam, meg szerettem. Kézilabdázni jártam, nagyon profi voltam meg minden, és akkor ő megszerezett minket és mindig védett. Vagyis rájuk szólt a többiekre. Mindig megkérdezte, hogy „Na Omar, hogy érzed magad?” Én akkor elmondtam neki. Vagy amikor látta, hogy sírok, akkor odajött, kérdezte mi a baj, és én elmondtam.

És az apukádnak el tudtad ezeket mesélni?

Hát igen, de akkor apám ordított, meg bement a suliba, beszélt a családsegítővel. Arra emlékszem, hogy annyira bántottak, hogy nagyon megijedtem és kimentem a suliból. Akkor apámmal találkoztam, Rashiddal is. Azt hiszem akkor törték el a fogamat, és azért mentem ki. Elvittek fogorvoshoz meg mindenhová.

Hol laktatok abban az időben?

Budán.

Volt egy lakásotok? Béreltetek egy lakást?

Igen. Nem tudom, hogy apám bérelte vagy valaki más, de ott laktunk. Hideg volt, nagyon hideg volt.

A lakásban?

Igen. Hideg volt. Hiába ment a fűtés, nagyon hideg volt. Betakaródtunk hat takaróval. (*hallgat, elmereng*)

Meddig jártál ebbe az iskolába? Tudod?

Nem tudom. Három-négy évig.

És az apukád akkor már dolgozott?

Dolgozott, mindenfélét próbált, de kevés volt a pénz.

Volt valaki, aki segített nektek abban az időben?

Az arabok, apám barátai, haverjai.

És az unokabátyátok akkor már itt volt Budapesten?

Igen. Ő segített minket. Apám nem vitt minket sehová, mert ugye nem volt pénze. Mentünk azért sétálni. De a Rashid elvitt moziba, állatkertbe, ilyen helyekre.

Olyan szervezetekkel, akik támogatták a menekülteket, emlékszel, hogy kapcsolatban voltak?

Nem tudom.

Tehát ott laktatok Budán és jártatok az iskolába, apukád meg próbálkozott munkával.

Igen.

Azután hogy volt?

Azután megismerkedtünk Bogival. Apámnak gerincműtétet kellett csinálni, és akkor Bogi elhozott ide bennünket, hogy itt vannak a szülei, és ők is vigyáznak ránk. Ő is dolgozott. Bogi elment Budapestre, és itt voltunk. Megismertem Öcsi bá'-t meg Kati nénit.

Bogi szülei?

Igen. És akkor itt elvöltünk. Nagyon szerettük ezt a helyet. És akkor apám valahogy vett itt egy házat a József Attila utcában. Nem házat akartunk, vagyis... nem városban akartunk, hanem egy tanyán. Szép nagy ház volt, kéteemeletes, van benne három szoba, fürdő, nagy nappali, nagyon nagy ház, nagyon szép volt. Apám meg akarta venni, de nem sikerült.

Nem sikerült?

Mert mi nem vehetünk tanyát. Nem magyar állampolgár nem vehet tanyát, nem vehet földet, csak a táblán belül. És akkor apám ezen... És akkor vettünk a József Attila utcában... Apámmal ott vitatkozott meg minden...

Ki vitatkozott?

A biciklis boltos.

Aki a szomszédban volt?

Igen.

És miért vitatkozott?

Nem tudom, piszkálta apát. Senki se szerette azt a szomszédot. Senki se szerette, mert piszkálja őket, a többieket.

És akkor elkezdte újra iskolába járni?

Igen. A felsővárosiba. Ott már sokkal jobb, sok barátom van, nem piszkálnak. Ha jön egy nagy valaki, nem tudom, menőnek érzi magát, akkor elkezdi csúfolni, hogy arab vagy terrorista...

Az iskolában van ez?

Nem, nem! Az iskolában is volt ilyen, de a tanárok leállították, meg Kati néni is beszélt a tanárokkal, és akkor azok többé nem piszkáltak.

Az utcán piszkálnak? Tehát jössz-mész az utcán és valaki...

Igen.

Fiatalok?

Igen, fiatalok.

És akkor te mit érzel? Mit csinálsz olyankor?

Nem tudom... futok, hazafutok... *(hallgat, elmereng)*

Ha jól értem, akkor ez az iskola sokkal jobb neked.

Jobb.

A tanárok hogyan állnak hozzád?

Hát most nagyon jól. Régen is nagyon jól, csak nem voltam jó tanuló, kettes-hármas. Most meg négyes-ötös. Minden tanárral jól kijövünk, az összessel.

És hogy kerültetek abba a házba, ahol most laktok?

Hát apám eladta azt a házat a bicikli szerelőnek, és akkor talált egy házat a Petőfi Sándor utcában 2000 m²-es... nem, 1700 m²-es.

A telek?

Igen, a telek. Van benne két ház, de romos, és akkor odakerültünk. És akkor apám elkezdett kukázni, rezet, fémet, ilyeneket összeszedett, eladta, és abból volt pénzünk.

Mert nem dolgozott?

Igen. És a bútorokat fának... *(tüzelőnek)*

Azt tudod, hogy miért nem dolgozott az apukád?

Nem tudom, miért nem dolgozott.

Azt tudod, hogy próbált-e keresni munkát?

Igen, próbált.

És nem sikerült neki?

Mindig úgy jött, hogy nem sikerült.

És akkor ebből próbált túlélni, hogy gyűjtött dolgokat, szétszedte és eladta, ami hasznosítható volt?

Igen.

És hogy érzed magad ebben a házban?

(hosszan hallgat) Nem szeretem.

Miért nem szereted?

Egy szobában vagyunk hárman, romos, mindenhol szemét. Nem szeretnék ott lakni.

Most elkezdte az apukád megcsinálni, vajon sikerülni fog neki?

Nem tudom. Egyedül biztos nem.

Van valaki, aki segít neki építeni, helyrehozni a dolgokat?

Bogi, de nem tudom mennyire... Régen is, amikor megláttam ezt a házat, akkor se tetszett. A József Attila utcába mentünk Budapestről, nagyon nem tetszett, inkább az a tanya, az nagyon szép volt. Belül ki voltak festve a falak, volt fürdő, nagyon szép ház volt tényleg. Voltak ólak meg volt egy nagy istálló, két ló volt. Nagyon szép volt az a tanya. És amikor megláttam ezt a házat, elkezdtem sírni. Apám mondta, hogy ez van... Aztán felmentünk a Petőfi Sándor-ba, és ott még jobban elkezdtem sírni.

Tehát azt mondd, hogy nem érzed jól magad ebben a házban.

Nem.

És akkor hogy bírod az egészet?

Sehogy se bírtam, de most, hogy kollégiumban vagyok, kicsit bírom. Jobb, sokkal jobb. A szünetekbe elmegy a kedvem, hogy nem szeretnék hazamenni. De muszáj.

Mi a fő oka annak, hogy nem szeretsz hazamenni?

Ott a szemét... Apám ordít velem, hogy ezt csináld, azt csináld.

Változott az édesapád az évek folyamán?

Aha, nagyon.

Mi lehet az oka, hogy így megváltozott?

Szerintem a szegénység meg az egész...

Most, hogy kapott munkát?

Jobb a helyzet, hogy kapott munkát. Nem gyűjti a szemetet, és most is betonozott otthon egyedül. Nem hittem volna, hogy így egyedül meg tudja csinálni. Megcsinálta. Vett ilyen nagy rácsokat, azokból akar építeni ilyen... mindenfélét akar abból csinálni, ilyen kerítést. Nagyon szép kerítést lehetne abból csinálni hátul. Erős. Állítólag jövőre majd úgy lesz, hogy hátul, ahol vannak fadarabok, össze lesz pakolva, és ott lesz egy nagy kerítés, és ott lesznek ólak, és akkor ott lesznek az állatok. És akkor felszabadul az a ház, ahol most vannak az állatok. És akkor elkezdi építeni, ahol lakunk most. A tetőszerkezet nem jó, korhadtak a gerendák, mindenhol beázik. Nyáron azt akarja csinálni. Megcsinálják a tetőt nem tudom hány-százezerért. Az egész tetőt megcsinálják, és az alapanyagot nekünk kell megvenni.

El tudod képzelni, hogy ott jobb lesz esetleg? Hogy jobban érzed ott magad?

Nem tudom. Amikor Budapesten vagyok, akkor mindig egy saját szobára vágyok, sajátom, azt csinállok, amit akarok, meg kis műhelyre, ahol tudok ilyen hülyeségeket csinálni...

És ebben a házban ezt nem lehet megoldani?

Nem tudom. Apám szerint, igen, de nem tudom hogyan.

Van egy csomó szoba, csak romos...

Igen.

Hogy képzeled el a jövődet?

Úgy akarom, hogy... Boginak van egy ismerőse, és neki van egy háza a Tiszán, nincsenek szomszédok, nincs semmi, csak az erdő, nyugalom. És nagyon megtetszett az ő háza. Ott van közel a Tisza, kimegy pecázní. Ott vagyok nyugalomba, azt szeretném.

Azt szeretnéd, hogy ilyen helyen élj?

Igen.

Hogy képzeled el, hogyan fogod ezt megvalósítani?

Úgy, hogy elmegyek természetőrnek vagy ilyesminek, ami a természethez áll közelebb, és akkor úgy.

Azt tudod már, hogy milyen iskolába szeretnél menni?

Hát gondoltam nagyon sok iskolán. Úgy volt, hogy először erdész szeretnék lenni vagy természetőr, az sokkal jobb, mert védi a természetet. Vagy vízügy, az is természetközeli, folyókat kell szabályozni, és itt van a Tisza, meg minden.

Tehát ezek közül valamelyik pályán szeretnél tovább tanulni, olyan iskolában, amely ezeket az elképzeléseidet támogatja.

Igen.

És mi az, aminek örülsz? Mikor vagy boldog?

Hát, amikor ott vagyok az erdőben, egyedül vagyok, vagy a Keresztes Bélával, gyűrűzzük a madarakat. Vagy a barátokkal motorozni...

Van olyan jó barátod, akivel igazán mélyen tudsz beszélgetni?

Igen.

Hány ilyen barátod van?

Egy.

És ki segít téged a mindennapokban most? Kik azok, akik segítenek neked?

Te, meg a Bogi, meg az Saci. Múltkor voltam lovagolni a Saciéknál, jó volt. Kimentünk az erdőbe gombászni, de nem találtunk.

El tudod képzelni, hogy visszamenjél Irakba?

Meg szeretném látogatni, de vissza szeretnék jönni.

El tudod képzelni, hogy ott élj később?

Nem, nem.

Szoktad tartani a kapcsolatot az ott élő rokonsággal?

Én nem, de apám egy kicsit igen.

Ki van még nektek ott?

Apámnak a testvérei, de nekik a fiaik meghaltak tavaly. Vannak, de nagyon kevesen.

A nyelvet mennyire tudod?

Nagyon kevés...

Apukáddal milyen nyelven beszélsz?

Arabul.

Mindig? Magyarul nem?

Előfordul, nagyon keveset.

Attól függetlenül, hogy beszélsz arabul, érzed, hogy felejtetted a nyelvet?

Igen, néha hülyeséget beszélek, nem érti apám.

Írni tudsz-e?

Írni nem tudok egyáltalán. Azért szeretnék a Szombati Iskolába ¹ menni.

Amikor Szíriában voltál, nem tanultál írni?

1) A Szombati Iskolát az SOS Gyermekfalu indította azzal a céllal, hogy a gyerekek nem felejtsék el a saját kultúrájukat, nyelvüket. Szombatonként van nyelvtanítás, zenetanulási lehetőség, beszélgetés a különböző kultúrákról és végül egy színházi foglalkozás.

Ott nagyon tudtam írni, emlékszem, nekem kellett kimenni a táblához, hogy „*Na mutasd meg hogy kell írni!*”. Volt egy másik srác, az a legjobb barátom volt, az is nagyon tudott írni és olvasni.

Pestről maradtak barátaid?

Egy, az Andi.

És vele tartod a kapcsolatot?

Néha.

Itt szeretnél maradni ebben a városban vagy a környékén?

Igen, mert itt közel van a természet.

Hogy állsz a sportolással?

Sehogy. Szeretnék valami edzésre járni, de mindenhol fizetni kellene, így nem járok. Sokan mondják, hogy menjek valamilyen sportra. Valamilyen küzdősportot szeretnék, de azért mindenhol fizetni kell. Tele vagyok energiával.

Kapsz valami költőpénzt az apukádtól?

Igen. Havonta ötezret kapok. Biciklit akarok, mert kések a suliból. Már meg is van a bicikli, ma megveszem. Nagyon használt bicikli. Van egy biciklim, arra kértem használt belsőt, de mondta, hogy van egy használt bicikli, amin van váltó meg minden, és azt odaadja tízezerért.

És van most tízezer forintod?

Igen.

Akkor ez a mai programod, hogy biciklit veszel?

Igen. És nem viszem haza, hanem elviszem Öcsi bácsi műhelyébe, ott megcsinálom.

Apukád biciklivel jár dolgozni?

Igen.

Ha jól tudom, a tesódnak is van biciklije.

Igen.

Persze, mert nagy távolságokat kell menni. Köszönöm szépen, hogy beszélgettél velem. Vane valami, amit még megosztanál?

Nem, nincs.

MENEKÜLTEK EGY NYUGDÍJAS GYERMEKORVOS SZEMÉVEL

ÍRTA: DR. BEREND KATALIN

2015 nyara óta dolgozom menekültekkel, kisebb nagyobb megszakításokkal. A munkám motivációja kettős volt. Egyrészt szerettem volna kifejezni rokonszenvemet azoknak az embereknek, akiknek a családját megcsonkította, szétzilálta a háború, akik elvesztették az otthonukat, a barátaikat, a megszokott környezetüket, a hazájukat. Szerettem volna segítséget adni a rendelkezésemre álló eszközökkel azoknak, akik a hazájukban átélt, végeérhetetlennek tűnő, érthetetlen öldöklés, folyamatos bombázások, robbantások, gáztámadások, éhezés, szomjazás, járványveszély miatt nekivágtak a vakvilágnak. A biztos borzalom helyett a bizonytalanságot választották, ami sok esetben hosszú-hosszú gyalogolást, úttalan utakat, nélkülözést, zord időjárást, zsúfolt táborokat, embercsempészeket jelentett, és hánykolódást a tengeri útra alkalmatlan bárkákon, kiszolgáltatottságot, megalázottságot, értetlenséget. Részt akartam venni azok munkájában, akik próbálnak segíteni a menekülőknél jó szóval, bátorító metakommunikációval, étellel, itallal, ruhával, orvosi ellátással.

A családom története az első és a második világháborúból ezt követelték tőlem: a hadifogoly nagyapa és nagybácsi, a katonaoorvos nagyapa, a gyerekeiket a háború alatt egyedül nevelő nagymamák, az üldözöttek menekítéséért az életüket is feláldozni kész szüleim, a frontvonalon élő családtagok rettegései, a kivégzések, a megbecstelített asszonyok, elhurcolt és megölt családtagok és barátok emléke.

A másik ok, amiért csatlakoztam a menekültellátáshoz legalább ilyen fontos volt: a betegségek kezelése és a járványok megelőzése.

A háború, a tömeges vándorlás gyakran jár együtt járványokkal. A háború-sújtotta területeken és a sok menekültet befogadó országokban az akut beteg kezelése is nagyon nagy teher (Libanonban minden harmadik ember menekült, a nyolcvan milliós Törökországban három és fél millió menekült él táborokban).

Örülök, hogy tagja lehettem annak az egészségügyi gárdának, amelyik olyan gondosan szervezte meg a menekültek védőoltását, hogy a mostoha körülmények ellenére sem sújtották őket tömeges megbetegedések, ahogy az őket befogadó országok, ill. a tranzitországok lakóit sem. Voltak és most is vannak kisebb-nagyobb járványok Európában¹, amelyek védőoltással megelőzhetőek lennének, de ezek nem a menekültek körében törtek ki.

1) Romániában és Ukrajnában például nagy problémát jelent a kanyaró.

NYUGATI PÁLYAUDVAR

Önkéntes munkám első helyszíne, 2015 nyarán a Nyugati pályaudvar tranzitónájában felállított elsősegély-állomás volt. A Házi Gyermekorvosok Egyesülete szervezte meg a Budapestre érkező nagy számú menekült egészségügyi ellátást, amelynek felhívására néhány nap alatt ötven kolléga jelentkezett. A kollégák szabadidejükben, kezdetben csak az esti órákban, később délutántól, majd a szükséglethez, pl. a menekülteket szállító vonatok érkezéséhez igazodva adtak ügyeletet. A rendelő egy konténer volt, benne a betegfogadáshoz szükséges felszereléssel: betegvizsgáló ágygal, székekkel, gyógyszerekkel, műszerekkel, jégszekrénnel, oltóanyagokkal, vízzel és villanyal ellátva.

A Házi Gyermekorvosok Egyesülete alapítványi támogatással (Mikszáth Kálmán téri Patika) biztosította a kézbe adható gyógyszereket és kötszereket. A Budapesti Vöröskereszt és a Baptista Szeretetszolgálat munkatársai egészítették ki a csapatot.

Soha nem tanultam, tanultunk ilyen típusú orvosi munkáról, ezért néhány alkalommal megfigyelőként vettem részt azoknak a kollégáknak a rendelésén, akiknek volt gyakorlatuk már. Sokat tanultam az egymásnak küldött beszámolókból, e-mailekből is, és a Baptista Szeretetszolgálat tagjaitól, akiknek korábbról volt tapasztaltuk tömeges betegellátásban.

A munka újszerű volt, de nem okozott komoly orvos-szakmai nehézségeket.

Elcsigázott, fáradt felnőttek és gyerekek voltak a páciensek. Hosszú úton gyalogoltak az elképesztő kánikulában, bátorítva egymást, cipelve karban, hátton a kisgyerekeket, támogatva az időseket, rászorulókat, hátukon, mint csigaház, minden holmijuk. Nagyon fegyelmezetten viselkedtek – a gyerekek túlzottan is. Alávetették magukat a vizsgálatoknak, kezeléseknak, nem tiltakoztak, azonnal megmutatták a torkukat. Nem sírt az az öt éves kisfiú sem, aki Tetanus oltást kapott. Az arcuk nem árult el érzelmeiket. Sajnos ez a kiváló együttműködés, a tiltakozás hiánya az átélt borzalmak következménye.² Néhány anyuka vagy apuka szeretettel és kedvesen biztatta gyermekét a vizsgálat idején. Hangos szóra, sírásra nem emlékszem, kivéve egy esetet. *Borzalmas sikítás verte fel a késő este csendjét. Utóbb kiderült, útközben elveszett egy kisgyerek, aki a következő transzporttal érkezett meg. Az elkeseredett és rémült anya és gyermeke véletlenül találták meg egymást. Meglepetésükben-örömükben-megkönnyebülésükben kiabáltak és sírtak.*

Milyen panaszok voltak? Láz, nátha, köhögés, hányás, hasmenés, lábsérülés. A gyerekek vizsgálata közben nem kellett különösebben fejte törni, mert az egyszerű panaszok miatt a nyelvi nehézségek nem jelentettek komoly akadályt. Kézzel-lábbal, mimikával kommunikáltunk, remélem, nem volt nagy félreértés. Azért írom, hogy remélem, mert ezek a menekülők csak pihentek és továbbálltak, ha valamit rosszul csináltunk, nem derült ki számunkra.

Néhány esetben kellett csak antibiotikumot adnunk mandulagyulladásra, a felnőttek körében egy tüdőgyulladásra emlékszem. Jelentkezett néhány asthmás és néhány rühes beteg is.

2) A traumát átélt gyerekek és felnőttek körében gyakran megfigyelhető ez a reakció. Szakmailag PTSD-nek, poszttraumás stressz szindrómának hívják azt a kórképet, aminek egy jellemző tünete ez az érzelmek mentes viselkedés.

Ez utóbbiak számára volt mosakodási lehetőség, kenőcs, váltóruha. Néhány idős nagymama és nagypapa vérnyomását kellett kicsit korrigálni.

A menekülők között volt tolószékes, mankóval közlekedő – ők már ezekkel a segédeszközökkel indultak útnak, nem a menetelés közben sérültek meg.

Amire mindenkinek szüksége volt: pihenés, víz és jó szó.

Magyarország lakóaira veszélyt jelentő betegséggel nem találkoztam.

Előfordult, hogy váratlanul megjelent egy önkéntes tolmács, mindannyiunk örömére. A szíriai menekülők között többen beszéltek angolul vagy franciául, ez sokat számított nekik is, nekünk is. A rendőrség és a különféle civil szervezetek harmonikusan, egymást segítve, kiegészítve működtek.

Az adott körülmények között, azt hiszem, megtettük, amit lehetett. Ha volt energiájuk, hogy észrevegyék, akkor érzékelnük kellett, hogy sokan, együttérzéssel segítettek.

BICSKE, BEFOGADÓ ÁLLOMÁS

Munkám második helyszíne a bicskei menekülttábor (hivatalos nevén: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Befogadó Állomás) volt. 2016-ban közel tíz hónapon át teljesítettem ott szolgálatot az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa égisze alatt.

Bicske 1989 óta fogadta a menekültként Magyarországra érkező külföldieket: az első időszakban Erdélyből, később a volt Szovjetunió, ill. a délszláv háború idején a volt Jugoszlávia területéről érkezők kaptak itt elhelyezést. Európán kívüli menekültek 1998-tól érkeztek. A befogadó állomást 2016 decemberében zárták be.

2016-ban a táborlakók valamennyien legálisan, a magyar hatóság által kiállított személyi okmánnyal tartózkodtak Bicskén. Egyesek továbbmentek, egyik pillanatról a másikra eltűntek a táborból, mások kérvényezték, hogy Magyarországon maradhassanak. Ők ezután hosszú hónapokat töltöttek a táborban, idegőrlő bizonytalanságban.

Az egészségügyi ellátást a bevándorlási hivatal szervezte. Az alapellátás a tábor területén történt, jól felszerelt rendelőkompexumban. Napi három óra orvosi rendelés és napi nyolc óra nővérügyelet állt a menekültek rendelkezésére. A rászorulókat szakorvosi ellátásban és kórházi kezelésben Bicskén, Székesfehérvárott, és amennyiben szükséges volt, Budapesten részesültek. Az alapellátás része volt a heti egyszeri csecsemő-és gyermekszakorvosi rendelés és a rendszeres védőnői tanácsadás, terhesgondozás is. 2016-ban a csecsemő- és gyermekszakorvosi ellátást én végeztem heti három-négy órában.

A gyermekorvosi rendelés teammunkában folyt. A tábor által biztosított nővérrel és az SOS által biztosított tolmáccsal alkottuk a csapatot. A tolmácsok szükség szerint arab vagy farszi nyelven beszéltek. Segített az angol, a francia és a német nyelvtudásunk és a menekültek egymást segítő önkéntes tolmácsolása, valamint a mobiltelefonjaik fordítóprogramja is. A gyerekek afgán, szír, iraki, pakisztáni, kurd, kongói, nigériai, szomáliai, szerb, kubai és vietnami

nemzetiségűek voltak. Komoly nyelvi nehézséget csak a vietnami családdal való kommunikáció jelentett.

Szükség esetén az SOS vagy más civil szervezet pszichológusa és pszichiátere is rendelkezésre állt.

Az SOS által biztosított igen jól képzett tolmácsok, kulturális antropológusok, kulturális mediátorok hozzájárultak a színvonalas munkához. Nélkülük bizonyára lettek volna félreértések és nem alakult volna ki megfelelő, általam kellemesnek ítélt atmoszféra. Nekik is köszönhető, hogy a családok bizalommal fordultak hozzánk.

A menekülteket befogadó összes országban komoly problémát jelentenek az egészségügyi ellátás során a nyelvi nehézségek, és időnként a kulturális különbségek. Ritkán adódik olyan kivételes alkalom, amikor orvos, tolmács, kulturális mediátor egyszerre tud jelen lenni annak érdekében, hogy hatékonyan tudjon segíteni a rászorulóknak.

Az SOS Alapítvány alkalmazottai tisztában voltak a menekülteket érintő jogszabályokkal. Felvilágosították őket és az egészségügyi szerveket is, mikor milyen jogszabály alapján jár a menekülteknek egészségügyi ellátás. Ez utóbbi különösen nagy jelentőséggel bírt, mert a táboron kívüli egészségügyi ellátás nehézségekbe ütközött. Az egészségügyben dolgozók nem rendelkeztek és ma sem rendelkeznek megfelelő információval, mire jogosult és mire nem jogosult a különféle státusú menekült, ha nincs TAJ-kártyája.³

A tíz hónap alatt közel háromszáz beteggel találkoztam. A legfiatalabb gyermek 10 napos volt, néhány esetben felnőtteknek is segítettem.

Az akut és a krónikus betegeket tanáccsal és gyógyszerrel láttuk el (a gyógyszereket a tábor, az SOS és a Mikszáth Kálmán téri Patika alapítványa biztosította).

Az egészséges csecsemők részére tanácsadást tartottunk, biztosítottuk az előírás szerinti vitaminokat, a védőoltásokat a magyar protokoll szerint adtuk be. Az adományokból tápszerreket, bébiételeket kaptak a rászorulóknak. Az egészséges gyermekek, különösen azok, akik a hetekig tartó gyalogolás után kimerülten, lesóványodva érkeztek, vitaminokat, gyümölcsöt kaptak, ezeket az SOS Alapítvány biztosította. A nagyobb gyermekek védőoltásainál az interkulturális közvetítők segítségével a származási ország oltási naptárát, a szülők elmondását, a magyar protokollt és a várható magyarországi tartózkodási időt vettük figyelembe. Nehézséget jelentett, hogy szinte senkinél sem volt védőoltási dokumentáció.

Fertőző gyermekbetegségek közül csak bárányhimlő fordult elő.

A táborban is jelentkeztek rühes betegek. Az instrukciókat betartották, így gyorsan megszabadultak ettől a nagyon kellemetlen, kínzó viszketéssel járó bőrbetegségtől.

Miért volt jó a táborban dolgozni? A táborlakók fegyelmezettek, udvariasak voltak. Valóban tudtunk segíteni az akut bajokon, amelyek általában nem voltak súlyosak. A súlyos betegeknek meglehetősen nagy szervezéssel, de szintén tudtunk megoldást találni.

3) Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy az SOS szociális munkása elkísérte a táborból a beteget a szakellátó intézménybe, és ott segítséget nyújtott az egészségügyi személyzetnek, hogy valójában milyen jogszabályok alapján, milyen ellátásra jogosult.

Az együttérzés, a segítőkészség, egy rövidke beszélgetés – ha volt közös nyelv, azon, ha nem volt, tolmács útján – sokat jelentett a bizonytalanságban élő menekülteknek.

A tábor vezetésével jó volt az együttműködés. Az SOS munkatársai elkötelezettek, szorgalmasak, felkészültek. Jó velük együtt tevékenykedni és sokat lehet tőlük tanulni.

A NEHÉZSÉGEK

Dokumentumok: A menekülteknek nem voltak eredeti dokumentumaik egészségi állapotukra, betegségeikre vonatkozóan sem.

Hivatalos-e a dokumentum? Meg kellett magyarázni a kollégáimnak, hogy a menekültek Magyarországon kiállított hatósági papírján ún. képzett születési dátumot látnak, ezért szerepel sokuk születési dátumaként a hónap és nap helyén január elseje. Ugyanis ezt látva, információ hiányában az egészségügyben dolgozók közül sokan azt képzelték: „menekült, még a születési idejével is hazudik”. A magyarázat az, hogy a különböző naptárak konvertálása a határon nehézséget okozott, és ilyen módon is egyszerűsíteni próbálták az ügyintézését.

Védőoltási útmutató: Nehéz volt beszerezni a hatóságtól a menekültekre vonatkozó magyarországi védőoltási útmutatót.⁴

Ki téríti az egészségügyi kiadásokat? A betegek kezelését végző egészségügyi intézmények nem kaptak kellő felvilágosítást, melyik hivatal fedezi a táborlakók kezelését.

Járvány: Egyik héten igen sok menekülő érkezett egyszerre. Mosdatlanok, rühesek, soványak és nagyon riadtak voltak, viszonylag sokan közülük lázas betegek. Ez volt az a csoport, amelyik gyalog jött a macedón táborból télvíz idején a szerb hegyeken át a magyar határig. Rémes látványt nyújtottak. Sokuknak fájt a hasuk, mindenfélét ettek az erdőben, amit találtak. A nagyobbacska gyerekeknek fájt a háta. Mint kiderült, a szülők cipelték a kicsi gyerekeket, támogatták a gyengébb felnőtteket, a gyerekek hozták a hátizsákokat. Aggódtam, hogy valami járvány dül közöttük, de gyorsan kiderült, hogy álmosak, fáradtak, éhesek, szomjasak és izomlázuk van. Néhány nap múlva a testi panaszok elmúltak.

Kísérő nélküli gyermekek: A lehető legnagyobb nehézséget a menekültellátásban a kísérő nélküli kiskorú gyermekek jelentik. Nem lehet eleget beszélni arról, milyen helyzetben van egy gyerek egy idegen országban, kiszolgáltatottan és egyedül. Sokszor még az életkorukat sem lehet pontosan megállapítani, mert az életkor meghatározására Európában használatos protokollok esetükben alkalmatlanok. Egyrészt nem erre a népességre vonatkoznak, másrészt nem lehet tudni, hogy a hosszú menetelés és az éhezés mennyire befolyásolja azokat a röntgenvizsgálati adatokat, aminek alapján a szakemberek véleményt mondanak a gyermek

4) Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi szolgálat minden évben megjelenteti a védőoltási útmutatót, mely az adott évi járványhelyzetre reagálva, tartalmazza a kötelező és nem kötelező védőoltásokat, és reagál a rendkívüli helyzetekre.

életkoráról. Felmerült, hogy pszichológia módszerekkel közelítsünk, de a fizikai és lelki traumák, a kulturális és egyéb sokk miatt ez sem járható út.⁵

Pszichológiai problémák: A menekültek háborús övezetből érkeztek. Vannak, akiknek a házában évtizedek óta dúl az értelmetlen, átláthatatlan háború. A családok jelentős része töredék-család, nem csak az otthonukat veszítették el, hanem szeretett családtagjaikat is. Minden menekülő rémes tapasztalatokat szerzett, mire eljutott Magyarországra. Nagyon sok pszichológiai probléma korán látszik, van amelyik később lesz nyilvánvaló.

Sok pszichológusra van szükség a traumatizált felnőttek és gyerekek és kezeléséhez.

Kapcsolatot az otthoniakkal, a múltjukkal, a más helyre került rokonokkal telefonon tarthatnak. A jövőjük építése, tájékozódás, tanácskérés, többek között, telefonon történik. (Tolmács híján a telefonprogramokat használják, hogy megértessék magukat. A megfelelő telefonkészülék az életüket jelentheti.)

NÉHÁNY TÖRTÉNET

Egy négy év körüli kisfiú a szüleivel menekült Törökországba, onnan Görögországba, a tengeren át. Szemtanúja volt, ahogy egy menekülővel teli csónak elsüllyedt. Találkozásunkkor a kisfiú egyáltalán nem tudott aludni. Szülei „holdkórosan” keringtek az álmoságtól, mert természetesen ők is fent voltak vele. Pszichológusok és pszichiáterek próbáltak nekik segíteni, amíg a látókörömben voltak, mérsékelt eredménnyel.

A többgyerekes család egy baráti családdal együtt menekült el hazájukból és velük egy időben szálltak tengerre. A szemük láttára nyelte el a tenger az egész baráti családot. Macedóniában voltak táborban, majd végig-gyalogolták Szerbiát. Útközben az egyik gyereküket elütötte egy autó, eltört a lába. Begipszelték, de a tört végék elmozdultak, ezért Magyarországon meg kellett operálni. Az apuka mimika nélkül, halk, érzelemmentes hangon mondta el, mi történt velük. Mindketten, az apuka is és a gyermek is teljesen gépiesen viselkedtek. A gyermek a komoly fájdalom ellenére sem sírt.

Anyuka és három fia érkezett a táborba, a családfő a harcok során életét veszítette. A hátramaradottak elhagyták hazájukat, a háború, az ISIS elől menekültek, és amiatt, hogy az egyik, veleszületett vérképzőszervi betegségben szenvedő fiú megkaphassa azt a kezelést, ami a háborús körülmények között, otthon ellehetetlenült. A legidősebb fiú, mint családfő, szervezte az utat, és Törökország, Görögország, Albánia, Macedónia, Szerbia, Magyarország, Ausztria, Németország, Dánia útvonalon át jutottak Svédországba. Útközben a beteg gyermek folyamatosan kezelésre szorult. Valahol, valamikor az életmentő, de nem megfelelően ellenőrzött vérkészítmény megfertőzte, és C típusú májgyulladást kapott. Ennek a családnak egy célja

5) Komoly orvosszakmai vita tárgya, hogyan lehet egyáltalán megállapítani egy ismeretlen gyermek életkorát. A rendelkezésre álló táblázatok régen, és európai illetve észak-amerikai felmérések alapján készültek, amelyek más népcsoportok esetében nem érvényesek. A táblázatok hossz és csont korokat tüntetnek fel. Egészséges gyermek hossz és csont kora megfelel az életkorának (kronológiai korának). A táblázatok folyamatos frissítésre szorulnak, azon – mindannyiunk által észlelt – jelenségek miatt, hogy a fiatalok magasabbak, és korábban érnek, mint a szüleik.

volt: biztosítani a kezelést a beteg családtagnak, ami békeidőben otthon is rendelkezésre állt. A család minden tagja, az anya és a testvérek azért küzdöttek, hogy a beteg kislány megkapja a szükséges kezelést és meggyógyuljon.

Nem tüntettem fel a nemzetiségeket, ezzel is próbáltam az orvosi titoktartást megtartani.

A hazai lakosokat veszélyeztető betegséggel a táborban sem találkoztam.

EGÉSZSÉGÜGYI TANÁCSADÁS

2017 szeptembere óta az SOS Gyermekfalvak Magyarországi Alapítványánál dolgozom. Nem orvosi tevékenységet végzek, hanem az orvosi ismereteimet használom fel a táborból kikerült és Magyarországon legálisan tartózkodó menekültek egészségügyi problémáinak megoldására. A munkám a következő: a menekült, a tolmács és én előre egyeztetett időpontban találkozunk. A tolmács segítségével összegyűjtöm a beteg panaszait, majd eljuttatom a szociális munkásnak. Néhány egyszerűbb panasz orvoslására magam is vállalkozom. Vitaminokra, étkezésre és életmódra vonatkozó tanácsokat adok, felhívom a figyelmet a hiányzó védőoltásokra, amelyeket a lakóhely szerint illetékes házi gyermekorvos adhatja be. Amennyiben további vizsgálatok szükségesek, betegutakat javaslok. Így próbálom a szociális munkás munkáját és a megfelelő egészségügyi hozzáférést elősegíteni. Amikor a beteg megjárta a házi orvosi rendelőt, a szakorvosi rendelőt, esetleg a kórházat, visszajön, és a kapott leleteket megbeszéljük.

A beteg, a tolmács és én annyi időt szánunk a tünetekre, az orvosi javaslatok és a további tervek megbeszélésére, amennyi szükséges. Nem sietünk, nem várnak még kint a folyosón további betegek. Van időnk.

A BMSZKI lakhatási programjából is lehetőségünk volt ügyfeleket irányítani a doktornőhöz. Ahogy a bevezető tanulmányban említettük, az egészségügyi ellátások terén komoly nehézségekbe ütköztünk. A doktornő által biztosított konzultációk azt az időt és szakértelmet tudták pótolni, amit az egészségügyi ellátórendszer képtelen biztosítani a betegek számára. A doktornő átbeszélte a betegekkel panaszait, mindent meghallgatott, mindenre rákérdezett. Átnézte a leleteket és segített azokat értelmezni. Az ügyfelekkel megbeszélve a legfontosabb információkat a velük dolgozó szociális munkás kollégának is átadta annak érdekében, hogy a javasolt további vizsgálatokhoz való hozzájárásban hatékonyan tudjanak segíteni. A konzultációkon külön-külön is beszélt a család női és férfi tagjával, hogy olyan problémák is felszínre tudjanak kerülni, amiről a másik fél jelenlétében esetleg nem beszélhetnének. Meleg, elfogadó, bölcsességet sugárzó személyiségét a férfiak is hamar elfogadták és annak ellenére is képesek voltak megnyílni előtte, hogy nő. A találkozások – az ügyfelek visszajelzései alapján – gyakran igazi segítő beszélgetéseket is jelentettek számukra.

Az agyonzsúfolt orvosi rendelőkben egy magyarul nem beszélő beteg általában igen komoly nehézségeket jelent. Jó lenne, ha ilyenkor tolmács is jelen lehetne – ez néha megvalósul, sokszor nem. A tolmácsok többnyire állásban vannak, ez a munka számukra eseti „óradíjas” megbízás, nem tudnak munkaidőben hosszú órákat várakozni a túlterhelt rendelőkben.

A tolmácsok kitűnőek. A legtöbben évtizedek óta Magyarországon élnek, beilleszkedtek, már megoldották azokat a nehézségeket, amelyekkel a menekültek csak most találkoznak. A nők számára tolmácsnőkre van szükség, amit meg lehet oldani. Sokszor női orvosok kellene, de ez már korántsem olyan egyszerű. Fordított helyzet is van, a férfiaknak időnként jobb a férfi orvos, különösen jó lenne a férfi pszichológus, ez nehéz, mert a szakma elnőiesedett.

Eseteket nem írok le, mert szűk körről van szó, felismerhetőek volnának a páciensek, ezzel megszegném az orvosi titoktartást.

MILYEN BETEGSÉGEK FORDULTAK ELŐ?

A magyar lakosságra veszélyt jelentő betegséggel nem találkoztam.

Nagyon sok a nőgyógyászati probléma. Ennek az a legfőbb oka, hogy a menekülők sokáig nem jutottak el női nőgyógyászhoz, halasztódtak a szakvizsgálatok. Találkoztam műtétet igénylő myomás beteggel, ill. fertőzésekkel, ahol a férj nem fogadta el, hogy a házaspár mindkét tagját kezelni kell, valamint családtervezési problémákkal.

Két esetben, egy felnőtt és egy gyermek esetében a nőgyógyászati panaszok háttérben székrekedés állt. Mindkét esetben kommunikációs hiba történt. Nem a tolmács hibája, az én hibám. Nem volt számukra világos a kérdésem. A beteg, ill. a szülő pedig nem tartotta fontosnak a székrekedést, mint panaszt, emiatt hosszú ideig nőgyógyászati betegként kezeltük a páciens.

A székrekedés valószínűleg különben is sokaknak okoz gondot. Egészen mások nálunk az élelmiszerek, a menekültek visszatérő panaszja, hogy nem esznek elég zöldséget, főzeléket. Hiányoznak az otthon megszokott zöldségek és gyümölcsök, vagy az sokuknak nagyon drága, nem engedhetik meg maguknak.

Valószínűleg a hosszú vándorlás alatti higiénés körülmények miatt sokan visszatartották a székletüket, nehezen rendeződik vissza az ürítés ritmusa. Várandós asszony székrekedése különben sem ritka, ilyen esetünk is volt.

Mind a nőgyógyászati panaszok, mind a székrekedés háttérben sok esetben pszichológiai ok is áll. Egy súlyos betegségből gyógyult gyermek székrekedése is lélektani eredetű volt.

A gerinc, ill. mozgásszervi panaszok több dologra vezethetők vissza. Az egyik a hosszú gyaloglás, a cipekedés, a nem megfelelő fekvőhelyek, a nem megfelelő lábbelik. A másik a jelenlegi munka, ami az esetek jelentős részében nehéz fizikai munkát jelent. Nem mindenki volt otthon „erre trenírozva”, jelenleg pedig nincs idő, energia és kedv a kompenzációs mozgásokra. A harmadik ok lélektani. Akinek nehézségei, gondjai vannak, nincs rendben az élete, annak az izomzata görcsös. Ettől is kialakulhat visszatérő fejfájás, nyaki fájdalom, derékfájdalom.

Beszéltünk olyan beteggel, akinek a fejfájása bántalmazásból ered. A súlyos sérülés műtétet is igényelt, és lehetséges, hogy a trauma és az ez által okozott pszichés teher egy életen át tartó panaszt okoz.

Depresszió, hangulatzavar sok felnőttél észlehető. Különbőféle testi panaszok lépnek fel, amelyek nem szűnnek meg az egyébként jónak vélt kezelésre. Nem múlnak el, mert a depresszió a kiváltó ok és amíg az fennáll, legfeljebb mérséklődnek a testi panaszok.

A kliensek között volt pajzsmirigybeteg és nem fertőző tbc-s beteg, mindkettő folyamatos szakorvosi követést igényel.

Relative sok felnőttnek van magas vérnyomása, ezt is a stressz okozza, a stresszt pedig az elmúlt évek viszontagságai és a bizonytalan jövő.

GYERMEKEKET ÉRINTŐ PSZICHOLÓGIAI PROBLÉMÁK KÖZÜL NÉHÁNY

A gyerekek gyorsan megtanulják a nyelvet, ezért részben rájuk támaszkodnak a szülők, és ez nagy teher nekik. Előfordul, hogy a gyermek ugyan tud magyarul, de a szülei nem, szolidáris a szüleivel, ezért ő sem beszél magyarul a szülei jelenlétében. Találkoztam olyan kicsivel, akinek életkora szerint már kellene beszélnie, de nem beszél semmilyen nyelven: sem a család nyelvén, sem magyarul. E két nyelven kívül még számos nyelvi közegben töltött el hosszabb-rövidebb időt az elmúlt években, rengeteg megpróbáltatás érte és valószínűleg éri most is.

Meglepett, hogy a menekültek között milyen sokan beszélnek több nyelvet. Sajnálatos a jelen helyzetben, hogy a sok nyelv ismerete, mivel elsősorban nem európai nyelvekről van szó, Magyarországon, Európában, nem jelent nagy segítséget.

A kismamáknak főleg beszélgetésre van szükségük. Nincs velük napközben senki, hiányzik az idősebb generáció segítsége.

A menekült családokat megismerve mi is felismertük ezt a problémát. Többféle módon igyekeztünk csökkenteni a gyermeket nevelő anyák elszigeteltségét: mentálhigiénés programokkal, intézményen kívüli, a társadalmi beágyazódást támogató kapcsolatok felkínálásával.

- Női csoportot indítottunk pszichológus vezetésével. Az anyák a gyerekeiket is magukkal hozhatták, rájuk önkéntesek vigyáztak a csoport ideje alatt. (Párhuzamosan állat-asszisztált terápiát is szerveztünk a gyerekek számára, ez azonban nem volt túl sikeres.)
- Önkénteseket vontunk be, akik azt vállalták, hogy magyarul tanítják az otthonukban ezeket a nőket. Nem hivatásos tanárokat kerestünk. A cél az volt, hogy hétköznapi szituációkban – pl. egy bevásárlás során, a játszótéren stb. – ismerkedjenek a magyar nyelvvel, és egyben személyes kapcsolat is ki tudjon alakulni, segítve ezzel az integrációt.
- Lehetőségünk volt ügyfeleket delegálni az SOS mentor programjába. Ebben a programban nagyon komoly kiválasztás, képzés, felkészítés és folyamatos szupervízió biztosítása mellett önkéntes mentorokat biztosított az Alapítvány egy-egy család mellé. A mentorok feladata az volt, hogy állandó, élő kapcsolatot tartsanak a menekült családok és a magyar társadalom között. Nem segítő szakemberek voltak, hanem olyan anya vagy szülő társak, egy másik család, pár, akikkel közösen lehetett kirándulni vagy strandra menni, kicsit jelen lenni egymás életében, csak annyira, ami mindkét fél számára elfogadható, komfortos, biztonságos. Lehetőség volt arra is, hogy a mentor csak a gyerek vagy gyerekek számára szervezzen valamilyen programot, amennyiben ezt a család jónak látta, és ezzel egy lélegzetvételnélgyemásra fordítható időt ajándékozzon a szülők számára.

Egy genetikai betegségben szenvedő, folyamatos ellenőrzésre szoruló kisdéd anyukájával együtt próbáltuk kitalálni, hogyan tudja megoldani a beteg tengernyi időt igénylő gondozását és a család megfelelő ellátását.

Találkoztunk olyan kisgyerekes fiatal párral, akik valószínűleg mentálisan betegek voltak. Szerencsére a csecsemő egészséges volt. El kellett dönteni, vajon nem veszélyeztetett-e a csecsemő.

A nálam jelentkező menekültek egyike sincs eleget friss levegőn. Nem éri őket elég napsugár. Télen nálunk nincs sok fény, nekünk sem elég, ezért kell D3 vitamint szednünk. Minél sötétebb valakinek a bőre, annál kevésbé érvényesül a napsugár D vitamin-termelődést elősegítő hatása. Tehát a menekültek zömének különösen fontos a D vitamin szedése. Ezt meg is beszélem minden család minden tagjára vonatkozóan minden találkozás alkalmával. A D vitamin nemcsak a csontok, hanem sok egyéb szerv miatt is fontos. A szervezet megfelelő ellátottsága depresszió prevenció is.

Azt hiszem, ennek a konstrukciónak legnagyobb értéke, hogy a tolmács és én meghallgatjuk, végighallgatjuk a panaszokat, a problémákat, nehézségeket.

HÁZI GYERMEKORVOSKÉNT VÉGZETT MUNKÁM

Nyugdíjas vagyok. Hetente többször helyettesítek házi gyermekorvosi rendelőben, ahol rendszerint igen nagy a betegforgalom. Van olyan rendelés, ahol időpontra érkezik a beteg, és hat percet szánhat rá az orvos. Influenzajárvány esetén még rosszabb is lehet a helyzet.

Leírok néhány helyzetet, ami az időhiányon túl tovább nehezíti a munkát:

Megérkezik egy Magyarországon szabályosan tartózkodó, egészségügyi ellátásra jogosult, de magyarul nem beszélő család. Tolmács nincs. Kézzel-lábbal kommunikálunk. A szülőnek írok egy cetlit, használati utasítást, amit remélhetőleg valaki lefordít neki. A gyomrom kilyukad, hogy nem értettem-e félre valamit, és azért, mert már a harmadik gyermeket kellett volna behívnom, de még mindig ezzel az eggyel, ha csak egy gyermekkel jött, bajlódom. A rendelés „felborul”. Az asszisztensnő fél, mit zúdítanak rá a folyosón, ha majd végre beszólítja a következő beteget.

A várakozó szülők, akik szinte a nyakukat törték, úgy siettek, hogy a hat-perces időpontjukról el ne késsenek, jobb esetben méltatlankodnak, rosszabb esetben, ha a külföldi külleme arabnak tűnik, szidják az „illegális migránst”. Pedig a szidalmazott szabályosan tartózkodik Magyarországon, és TAJ-kártyája is van.

Megérkezik a külföldi család és valamelyik szülő beszél angolul. Ha az ő általa beszélt angol és az enyém kompatibilis, azaz megértjük egymást, csodás a helyzet. De ha az ő Eufrátesz-, Amu-Darja-, Indus-táji kiejtése és az én Duna-vidéki kiejtésem nagyon különbözik, mindketten csalódottak vagyunk. Írásban kommunikálunk, ha tudunk, de a rendelés biztosan „felborul”.

Megérkezik a menekült gyermek, újonnan jelentkeznek be a praxisba, lakóhelye szerint ide tartozik, ezt igazolja a lakcímkártyája. Jogosult a magyar egészségügyi ellátásra, szabályos TAJ-kártyája van. Szerencsés a helyzet, mert tolmács is van. Ellenőrizzük, hogy rendben vannak-e a védőoltások. A szülő gondos, ezért fel tudja sorolni, hogy a gyermeke milyen életkorban kapott védőoltást még otthon, ill. valamelyik táborban, hányszor és melyik testtájékra, de azt sajnos nem tudja, hogy milyen betegség ellen kapta. A papírok vagy elégtek a bombázás alatt, vagy eláztak a tengeri átkelésnél, vagy eldobták, amikor hatvan napig gyalogoltak és egy hajszál súlya is számított, vagy ott maradtak valamelyik tábori rendelőben, mert az egészségügyis attól tartván, hogy elvesznek, nem adta oda a szülőnek. Hosszasan totóznak, mit kellene beadni, és megrendeljük az oltóanyagot. A történet jó esetben, úgy folytatódik, hogy a hiányzó védőoltásokat szépen bepótoljuk. De az is lehet, hogy a család többé nem jelentkezik, mert szerencsére találtak egy olcsóbb albérletet, más lett a lakcímük, és így más a gyerekorvosuk is. Ezt azonban mi nem tudjuk, mert minket ők nem értesítenek, nem is jut eszükbe, van épp elég bajuk és gondjuk. Pár hónap múlva az OEP változásjelentéséből tudjuk meg, hogy más orvoshoz jelentkeztek be. A védőnő hiába szervezte meg az oltást, és hiába „borult fel” miattuk a rendelés.

A legkellemetlenebb helyzet az, amikor a menekült páciens hatósági papírok és lakcímkártya birtokában jelenik meg, de TAJ-kártyája nincs. Tudja, mert megmondták neki, hogy olyan egészségügyi ellátás jár neki, mint a magyar állampolgároknak. TAJ-kártyája azonban még nincs, mert annak megszerzése minden iratnál, kártyánál, igazolásnál hosszabb időt igényel. Viszont a gyerek beteg. Mit csináljak? Megvizsgálom természetesen. Nem tudom, hogyan kell adminisztrálni, mert ilyen rubrika nincs a programban. A vizsgálatért nem kérek pénzt. Receptet azonban csak térítésköteleset tudok írni, mert nincs olyan opció a háziorvosi programon, ami lehetővé tenné, hogy térítéses gyógyszert írjak érvényes TAJ-kártya nélkül.

A menekülők hosszan voltak táborban, ahol megfelelő egészségügyi ellátást kaptak. Amikor oltalmazott vagy menekült státuszt kaptak és a tábort elhagyták, jó darabig, bár járt nekik a térítésmentes egészségügyi ellátás, nem fértek hozzá, és ezt elég nehéz nekik megérteni. Pénzüik alig van. Örülnek, ha kifizetik a legszükségesebbeket, gyümölcsöt, zöldséget így is alig vesznek, egészségügyi kiadásra nincs pénzüik. Az sem a menekülteket, sem a szociális munkásokat, akik intézik az adminisztratív ügyeket, nem vigasztalja, nem is tudják elképzelni, hogy a TAJ kártya megszerzése hasonlóan nehéz, ha például egy magyar család, magyar állampolgárságú, ám valamiért külföldön született gyerekeéről lenne szó.

Minden országban problémát okoz a menekültekkel való kommunikáció az egészségügyben. Nem tudom, született-e már valahol elfogadható megoldás. A menekültekkel foglalkozó szociális munkások szerint az egészségügyben a legkevésbé toleránsak velük. A mi egészségügyünk több sebből vérzik, a dolgozók feszültek az emberhiány és a pénzszűke miatt. Mindenütt zsúfoltság. A fenti „esetleírások” talán magyarázatot adnak, legalább részben, az egészségügyi dolgozók türelmetlenségére.

BEFEJEZÉS

2018. június 30-ig érvényes a szerződése az SOS Alapítványnál. A munkámat addig szeretném folytatni, amíg szükség van rá, és „míg az égi és ninivei hatalmak engedik”. Európa népei, Európa politikusai, akik megemlékeznek az első világháborúról és borzalmairól, a második világháború szörnyűségeiről, a mostani romboló háborúk ellen nem nagyon hangosan emelnek szót. Ha ezek a szörnyű öldöklések folytatódnak, nyilvánvalóan lesznek menekültek.

Nagyon sokat tanultam a menekültektől és a menekültekről. Akikkel én találkoztam, az életüket, a családjuk életét mentették, amikor elhagyták az otthonukat. Nem tudni, mikor térhetnek haza, és lesz-e hová. A testi és lelki egészségük sok-sok törődést igényel. Nemcsak a közvetlenül érintettek, hanem az utódaik „hetediziglen” is szenvedni fognak ezektől a traumáktól.

Nagyon sokat tanultam munkatársaimtól is, különösen Bisztrai Marcitól, Amani Zemantól, Manouchehr Samadpourtól és Buzetzky Tündétől. Hálás vagyok nekik.

„EZ, AMI MOST MEGY, EZ AZ ÉN ÉLETEM.”

INTERJÚ EGY FIATAL MUSZLIM LÁNNYAL

KÉSZÍTETTE: FÁBIÁN STEFÁNIA

Yasminnal először 2015-ben találkoztam a befogadó állomáson, ahol akkor laktak családjával. Egy ottani civil szervezet munkatársa mesélt nekem éppen a gyerekekkel való munkáról, a nehézségekről, és derűsen kiemelte, hogy van egy 14 éves afgán kislány, aki nagyon fogékony, gyorsan tanulja a nyelvet, és a különböző tantárgyakból is jól teljesít. Épp arra jött. Ő volt Yasmin. Tisztelettudóan köszönt, megkérdezte, hogy vagyok. Akkor még csak néhány hónapja voltak ott, egy kicsit magyarul is beszélünk, aztán átváltottunk angolra néhány mondat erejéig. Azóta sokat dolgoztam együtt vele és családjával és észre sem vettem, milyen gyorsan változott minden. Visszagondolva erre az első találkozásra, hihetetlennek tűnik, hogy most ugyanezzel a lánnyal csináltam a következő interjút, amelyben magyarul beszél nehézségekről, boldogságról, ambíciókról, félelmekről, szerelemről, értékekről, és még sok másról.

Yasmin Ahmadi vagyok, Iránban születtem, de afgán vagyok. Gimnáziumba járok, vannak olyan szabadidőim, edzésre járok – kempezok, és... Kérdezz!

Ahol születtél, milyen hely?

Először, Irán egy ázsiai ország. Ahol születtem, turisztikás város, gondolom, csak muszlim embereknek, amúgy nagyon jó helyek vannak ott, úgy mondjuk, hogy gazdag város. Azért, mert nekünk van egy prófétánk... Először egy Isten van, aztán próféták vannak, az egyik próféta ott halt meg, és nagyon szép helyet csináltak, nagyon menő meg minden, és ezért az összes arab országból, aki síita, oda jön imádkozni. És mikor turisták jönnek, akkor nagyon sokat fizetnek, azért ilyen gazdag város. Nagyon sok városból jönnek, például Teheránból, Iszfahánból jönnek, amikor szünetek vannak, nem csak azért, mert ott van az a próféta, hanem mert nagyon sok helyen vannak ilyen turisztikai helyek, és azért is jönnek.

Nektek milyen volt ott lakni? Hány éves korodig laktatok ott?

Én ott születtem, és 14 éves koromig ott voltam. Nekem nagyon jó volt az a város.

Jártál ott óvodába?

Igen, csak nem emlékszem.

Mik az első emlékeid, kiskorodból?

Iskolára emlékszem. Óvodából nem emlékszem semmire. Hát lehet, hogy emlékszem, de most nem. Az iskolánál úgy volt, hogy költöztünk, és ott apukám épített egy kétemeletes házat, az is

kb. kocsival 15 percre volt a nagyszülőktől. Ott jártam iskolába, amikor első osztályos voltam, csak egy kicsit messze volt, mondjuk 15–20 perc gyalog. De annyira jó volt nekünk minden nap a lányokkal együtt menni. Mindig mondtunk egy helyet, mint például a Jászai Mari tér, és mindig ott találkoztunk egymással, aztán együtt mentünk iskolába.

Szoktak mesélni a szüleid, hogy milyen voltál, amikor kicsi voltál? Amikor még nem emlékszel rá?

Hát azt mondták, hogy én nagyon gyorsan elkezdtem beszélni. 8 hónapos voltam, amikor elkezdtem járkálni. Én 7 hónaposan születtem, és nagyon pici voltam, és senki nem hitte el, hogy ez egy igazi baba, és amikor a nagyapám jött és meglátott engem, nem hitte el, azt mondta, dobjátok ezt ki ezt a játékbabát a kukába, mert ez nem igazi. Valamilyen szurival adtak nekem tejet meg ilyesmi, annyira pici voltam. Nem volt semmi ruha rám, mert akkor nagyon régen volt, és nem volt annyira pici ruha meg ilyesmi, ezért a nagybácsim meg a nagynénim elmentek boltba, megvásárolták a babákat, és aztán azokat a ruhákat rám adták. Félelmetes voltam, mindenki azt hitte, hogy most fogok meghalni, mert nem tudtam enni-inni, nem tudtam sírni, annyira pici voltam. Ezeket meséli anyukám. Van egy nadrágom, egy pici nadrágom, ennyi, képzeld el (*mutatja, hogy mekkora*), ilyen négyzetes, nagyon pici. Anya azt mondja, hogy annyira pici voltam, mindenki félt tőlem, senki nem tudott ölelni engem, kivéve anyukám. Apukám sem. Addig amíg egy éves lettem, akkor apukám elkezdett ölelni engem, annyira félelmetes voltam, nagyon pici voltam. És azt mondta, hogy amikor iskolába jártam, akkor én nem voltam ilyen nyugodt lány, hanem mindig valamit rosszkodtam, de okos voltam mindig nagyon. És a tanárok szegények... Mindenem ötös volt, csak annyira rosszkodtam, meg annyira megbántottam a tanárokat. De végül szegények nem tudtak mondani semmit, amikor általános iskolában voltam. Hetedik osztályig ott voltam, de nagyon jó idők voltak.

Vannak rólad fényképek babaként?

Babaként? Lehet, hogy van, igen. Amikor ilyen nagyon pici voltam, 7 hónapos akkor nem voltak.

Sokáig voltál kórházban?

Nem, nem kórházban voltam. Hány hónapot csak voltam, abban az üvegben...

Inkubátor?

Igen, az (*nevet*). Nem tudom, csak egy fél hónap, vagy ilyesmi. És aztán elmentünk haza, és akkor is nem fényképeztek.

És akkor is kellett injekciózni?

Igen, egy éves koromig kellett injekciózni.

Ezt anyukád csinálta?

Lehet, nem tudom. Lehet, hogy nővér csinálta. Először nővérek voltak, anyukám tanult belőle, és aztán elkezdte ő maga.

De aztán szépen megnőttél?

Igen.

Az iskolával kapcsolatban: azt mondtad, hogy rosszalkodtál. Milyen szabályok voltak az iskolában, ami más, mint itt? Mire emlékszel?

Ott az iskolában csak lányok voltak. Meg voltak ilyen formaruhák. Meg úgy volt, hogy reggel kellett 7-kor ott lenned, vagyis fél 7-kor, és mindig voltak sorok, például az első osztálynak egy sor volt, amikor köszönés volt. Nem mentünk rögtön a szobába, hanem kint vártunk, ameddig a nagy tanár, vagyis az igazgató nem jött. És mindig kellett ilyen sorokban állni a saját osztályodban. És mindig én voltam, aki megrendeztem a gyerekeket. Van egy köszönés, először imádkozunk, amikor sorokban álltunk, mindenki az első osztálytól a hetedik vagy nyolcadik osztályig. Az iskolákat mi csak ötödik osztályig hívjuk általánosnak, az ötödik osztálytól aztán „high school”. Három lány voltunk, mindig együtt voltunk, nagyon okosak voltunk, nagyon jó barátok voltunk, csak egymás ellen voltunk. Egymással nagyon jó barátok voltunk, csak amikor a tanulás jött, akkor nem ismertük egymást. *(nevet)* Amikor dolgozatok voltak, meg ilyesmi.

Versenyeztetek?

Igen-igen, mindig. És amikor elmentünk gimnáziumba, akkor is egymással voltunk mind a hárman.

És milyen szabályokat szegtél meg? Mondjuk beszélgetél órán?

Igen. Mindig úgy volt, hogy senki nem tudott csöndben hagyni engem, vagyishogy nem tudtam csöndben lenni egy órán sem. Ezért nekem a tanáram azt mondták: Yasmin, légy szíves, amikor órán vagy, csöndben legyél, neked több szünetet adunk, jó? Legyen több szüneted, csak csöndben legyél. Mondtam, nem, csak órán lehet beszélgetni... Amúgy nagyon jó tanuló voltam, ezért nem tudtak mást mondani, meg a szüleimet nem tudták hívni, mert jó tanuló voltam. És azt mondták, hogy ha nem leszel csöndben, akkor nagyon nehéz lesz a dolgozat. Mondom, hát nem baj, legalább tudok beszélgetni. És hát nagyon rossz volt, de mindig beszélgettem, viccelkedtem a tanárokkal. Amúgy nem lehet viccelgetni a tanárokkal. Mert jó tanuló voltam, nem tudták mondani nekem, hogy jaj, egyes vagy... Hárman voltunk lányok, mi ugyanolyanok voltunk, az iskolában mindig azt mondták, hogy ez a három rossz. Van egy film, az a neve, hogy... Gondolom, Magyarországon is van... Három... mi az... Pisztolyember? Nem tudom a nevét... Láttam, hogy itt a gyerekek is látták ezt a filmet. Három pici... három fegyveres ember... És mindenki az iskolában annak nevezett minket, a három fegyveres ember. Azért, mert mindig együtt voltunk, és mindig rosszak voltunk, hát... Nagyon jó volt.

Nem volt erre valamilyen büntetés az iskolákban? Mint mondjuk a magyar iskolákban van az intő?

Nem, ott nincs olyan, hogy intő, csak ha nagyon rossz leszel, akkor a szülőnket fogják felhívni. Volt olyan, amikor nagyon rosszak voltunk, a szülőnket felhívták mindhármunknak, és a szüleink, amikor megláttak minket, azt mondták: nem tudunk csinálni velük semmit, otthon is ilyenek. Az iskolák nem tudtak mit mondani, mert amikor a szülők nem tudnak velünk csinálni semmit, akkor az iskola sem tud csinálni semmit, sajnáljuk. Azért, mert jók voltunk,

csak mellette viccesek voltunk, nem tudtak bántani meg rosszakat mondani. De voltak olyan gyerekek, akik amikor egy picit rosszalkodtak, akkor a tanárok nagyon megbántották őket, azt mondták, hogy inkább tanuljál. Voltak nagyon gonosz tanárok, akiknek nem mondtunk semmit, annyira csöndben voltunk, hogy senki nem hitte, hogy mi hárman ennyire csöndben voltunk. Mert féltünk tőle.

Volt valami még, amiben más volt az ottani iskola, mint a magyar iskolák? Például tantárgyak?

Nekünk voltak plusz nyelvek: arab nyelv... Angol nyelv itt is van. Volt ilyen, hogy mondjam... ilyen erkölcsan, amit itt tanulnak a keresztények, mi muszlimot.

Ami itt hittan?

Igen, hittan. Volt nekünk hittan, volt nekünk nagyon sok minden. Több mint 16 könyvünk volt. Volt angol, arab, kétféle, olyan, mint az irodalom meg nyelvtan. Volt kémia... Ugyanaz, csak nekünk plusz arab nyelv volt, azért, mert a Koránt kellett megérteni.

Gyerekként érezted-e, hogy ugyan Iránban születél, de afgán vagy? Valami más volt emiatt?

Hát igen. Nem a tantárgyak miatt. Általános iskola ötödik osztályig nem volt olyan nagy különbség, mert mindenki ugyanolyan tanuló. De amikor elmentünk „high schoolba”, vagyis a gimnáziumba, akkor elkezdett. Mert mi hárman mindig szoktunk versenyezni, és én meg a Fatima, az egyik barátnőm elkezdtünk versenyezni csillagászatban. Nem értettünk belőle semmit. Volt egy tanárunk, azt mondta, hogy lesz egy verseny, ami csillagászat, és kellene csinálni powerpointot, és azt kellene tudni, mert amikor nyertek, akkor azt kell előadni majdnem ezer embernek. Mi elkezdtük, tudtuk, hogy nem fogunk nyerni semmit, nem tudtunk semmit belőle, nem is tudtuk, mi a csillag! Hogyan lesz nagy meg ilyesmi, és hogyan születik... Elkezdtük interneten nézegetni. Meg volt egy lány, akinek adtunk pénzt, ő segített nekünk megcsinálni. Mi adtuk az adatokat meg ilyesmi, csak ő csinálta a powerpointot nekünk. Majdnem egy hónap után bejött az irodalomtanárunk és azt mondta, Yasmin és Fatima, ti nyertetek. Városi verseny volt. Első helyezettek lettetek. Úristen, mi nem is tudtunk semmit. Az volt a legnagyobb baj, hogy ha valaki nyer, akkor elő kellett volna adni. És mi semmit nem tudtunk. Képzeld el, egy oldalon majdnem 12 sor volt, csak egy oldalon, amit írtunk, az adatok, és mi 30 oldalas powerpointot csináltunk. És ez annyira sok volt, és nekünk nem volt időnk, nem adtak nekünk plusz időt, mint itt, hogy aki valamit versenyzik, akkor neki adnak időt, hogy tanuljanak. Az irodalomtanár nagyon kedves volt, ő volt a legjobb. Segített nekünk, hogy azok az adatok kevesebbek legyenek... Hogy 12 sorból csak négyet, ami legfontosabb, kellett tudni. És ketten elkezdtünk tanulni a szünetben. Otthon éjszaka elkezdtünk tanulni egymással. A harmadik lány, Sara, velünk akkor nagyon rosszban volt. Elkezdett rosszalkodni, hogy „ti ketten mentetek, miért nem szóltatok”, meg ilyesmi... Akkor ketten maradtunk ezután barátként, én meg a Fatima. Az nagyon jó volt. És aztán előadtuk, és akkor is első helyezettek lettünk, mert annyira jól adtuk elő. Nem is képzeltük, nem is hittük. Kaptunk két aranyat, meg kaptunk ilyen pluszt pénzt, ami kártyában van és egy arany benne van, azt nem tudom, hogy itt van-e vagy nem... És még kaptunk papírokat, okleveleket meg nagyon köszöntek minket. Amúgy mi semmit nem értettünk abból a csillagászatból. Komolyan. Csak próbáltuk. Hát, ez volt a próbálkozás. És ez már elmúlt. És aztán azt mondták, hogy köszön-

jük nektek, szeretnék, ha az országos csillagászatban versenyeznének. *(nevet)* Először úgy volt, hogy nem, nem kell, mert nem tudunk semmit, de aztán elmentünk országosra, ott is első helyezettek lettünk. Amit tanultunk, akkor semmit nem értettünk, de képzelj el Fanny, csak a fejembe ment! Csak úgy, hogy mondjam... tanultuk, csak ha most tőlem kérdezed, hogy mi az a csillag, semmit nem tudok mondani neked, mert nem emlékszem. Olyan, mint az angol, amit holnap dolgozatban fogok írni: este tanulok, tanulok, tanulok, megírom a dolgozatot, és két nap múlva megkérdezik tőlem, amit tanultam, akkor sem fogom tudni, hát már elfelejtettem. És aztán akkor is első helyezettek lettünk, az országosban. Az iskolától is kaptunk ilyen ajándékokat, meg ilyesmi. Mindig ceruzákat, meg ilyesmiket szoktak adni, tudod... És akkor Sara, a harmadik lány, elkezdett ő is csinálni powerpointokat, de neki egy picit nehezebb volt, és nem nyert szegény sajnós. És akkor azt mondták, hogy az országok egymással versenyeznek, például Türkménisztánnal meg Azerbajdzsánnal kellett volna Törökországban versenyezni. És amikor ezt mondta az igazgató, akkor is sorokban álltunk, és azt mondta, hogy Yasmin és Fatima nyertek, és most mennek Törökországba. És aztán az derült ki, hogy mi afgánok vagyunk, és nem tudunk továbbmenni ebben a versenyben. Nagyon bántott minket. Hát igen, nem tanultunk, nem tudtunk semmit a csillagokról, de próbálkoztunk, akartunk menni. Akartunk tanulni is, ebből akartunk továbbmenni, csillagászat, meg ilyesmi, az nagyon jó volt. Érdekes volt, csak először nem érdekelt minket, mert nem tudtunk semmit róla. És aztán amikor tudunk egy picit róla, akkor meg a tanárok ezt mondták... Ez nagyon bántott minket. Ott volt a két igazgató meg az összes tanár, és azt mondták, sajnálom Yasmin meg Fatima, nem a mi hibánk, hanem az emberek, akik nagyobbak, ők azt mondták, hogy az afgánok nem tudnak menni, mi nagyon sajnáljuk, ti vagytok a legjobbak, meg ilyesmiket mondtak... Tehát az derült ki, hogy nem tudunk menni, mert afgánok vagyunk. Még volt egy másik, versenyeztünk sportban ketten, mi nagyon jól tudtunk... Van egy játék Iránban, aminek nem tudom, mi a neve magyarul, egy sport, és nagyon jók voltunk benne. És abban kellett volna adatokat gyűjtenünk és megint egy powerpointot csinálni.

Milyen sport? Labdával kell játszani?

Igen, labdás sport. Olyan majdnem, mint a röplabda. És elkezdtünk powerpointozni, saját magunk. És ebben is elsőkké lettünk ketten. Megint. Első helyezettek. De nem engedték azt sem, hogy a városi versenyre menjünk. Nem engedtek tovább menni. Ez is nagyon bántott minket. Ezután nem mentünk semmilyen versenyre. A tanárok mondták, meg az igazgató is jött, hogy menjetek versenyezni, nem baj, legalább ennyit tudtok mutatni magatokból, de mi nem mentünk. Aztán Fatima elment férjhez. Az nagyon bántott engem.

Hány évesek voltatok akkor?

Én most leszek 17, szóval a Fatima most 18 éves lesz, akkor meg 16 éves volt. Egy nap bejött suliba és... Aki férjhez megy, az... mi a neve ennek? *(a szemöldökére mutat)*

Szemöldök.

Igen, a szemöldökét megcsináltatja, megtisztítja meg ilyesmi. Tudod, nekünk így van, aki férjhez megy. Iránban, aki férjhez megy, annak nem kell jönnie iskolába. Nem lehet. Mert meg fog mondani mindent a másik lánynak, és a másik lány is fog férjhez menni. Ezért nem. Ez a szabály. Nagyon szigorúak ebben. És Fatima úgy jött suliba. Amikor meglátták, akkor nagyon

mérgesek voltak, hogy miért jöttél suliba, te hogyan mentél férjhez Fatima, te még kicsi vagy, ilyesmi... Fatima azt mondta, hogy nem, esküszöm, nem mentem férjhez, csak elmentem egy esküvőre, és elmentem kozmetikushoz. Én is elhittem. Én voltam a legjobb barátnője, én elhittem, meg mindenki. Meg anyukája eljött, és azt mondta, hogy igaza van Fatimának. Képzeld el! És aztán amikor én eljöttem, mi menekültünk Európába, amikor táborban voltam Debrecenben, egy nap felhívtam Fatimát, hogy hogy vagy, jól vagy, ilyesmi, tanulsz még vagy nem, hogy van a Sara, a harmadik lány... Azt mondta, Sara tanul még, én nem tanulok. De miért?! Azt mondta, férjhez mentem.

És kiderült, hogy még akkor ment férjhez?

Igen, annyira sírtam, képzeld el! Aznap annyira rosszul voltam. Hogy ha valaki... Ha apukám meghalt, nem annyira sokat sírok... Mert a Fatimával meg a Sarával voltak a legjobb időim, legjobb korom.

Miért volt ez szomorú hír?

Hát, mert mi hárman mindig együtt voltunk, volt, amikor Sarával rosszban voltunk, de amikor otthon voltunk, mindig hiányoztunk egymásnak. Nagyon bántott engem, amikor azt mondta Fatima, hogy férjhez ment, mert aki férjhez megy, az mindig felejteni fogja a barátait... Meg azért bántott, mert nem mondta nekem. Legjobb barátok voltunk... Szegény Sara, most hallottam, hogy ő is férjhez ment. Képzeld el, Sara versenyzett matekban, ő volt a legokosabb matekban meg fizikában, mindig csillagos ötös volt. És elment versenyezni az országosba, az egész országban, képzeld el, egész Iránban ő lett a harmadik helyezett. Az nem annyira semmi. Az nagyon sok! Úgy volt, hogy a saját képzési szintjén, hetedik osztályban, az iráni hetedik osztályosok közül harmadik lett. Az nagyon nem semmi! És képzeld, szegény nem tudott előre menni azért, mert afgán volt. Ez nagyon rossz. Most úgy van, hogy az afgánoknak meg kell venni saját maguknak a könyveket, nagyon sokat kell fizetni az iskolának, amikor egyenruhát veszel, azt is kellene fizetni... Meg az óvodában, nem is mondom, az óvodában annyira sokat kell fizetni, ezért majdnem az összes afgán gyerek ezért nem megy óvodába, mert nagyon sokat kell fizetni, nagyon.

Neked is kellett?

Igen, nekünk is kellett, de hát apukám megadta. De iráni embereknek egyiket sem kell fizetni. Se ruhát, se könyveket, se iskolát. Hát, de nagyon jó volt az a korszak.

És mikor jöttetek el?

2014 vége. December volt, gondolom...

Emlékszel, hogy előtte mi történt? Mondták neked a szüleid, hogy el fogtok jönni?

Két vagy három hónapot mi erről beszéltünk nagyon sokat. Apukám leültetett minket. Mondta, hogy gyertek ide, és akkor odamentünk, és azt mondta, ide üljete le, valamit akarok mondani. Mondtuk, mit? Én nagyon izgultam, hogy valamit megint rosszul csináltam az iskolában, hogy apukám el akar beszélgetni velem. Nagyon izgultam. És apukám elkezdett beszélni a jövőnkéről. Mik akartok lenni, először is? Mondtam, hogy még nem tudom, lehet, hogy

orvos, lehet, hogy építészmérnök, ilyesmiket mondtam. Meg Amir¹ is azt mondta, hogy én még nem tudom, Zeinab² kicsi volt akkor. És azt mondta, akartok tovább tanulni vagy nem, ez a legfontosabb. Hát mi akkor nagyon okosak voltunk. Hát most is azok vagyunk... És aztán mondtuk, hogy igen, persze, miért ne? És azt mondta, hogy jó, van egy lehetőség. Az, hogy Iránban tanultok végig, egyetemen is, fizetek mindent, az életemet adom, csak tanuljatok, de tudjátok, hogy amikor egyetemre akartok menni, csak szakmát tudtok tanulni. Mert Iránban, akik egyetemre mennek, csak szakmát tudnak tanulni. Vagyis hát vannak olyanok, akik mondjuk a 200 pontból 200-at fognak kapni, és aztán ők tudnak továbbtanulni mondjuk építészmérnöknek, de nem tudnak dolgozni, nem engednek. Vissza kell menni Afganisztánba. Úgyhogy tanulnak, nagyon sokat tanulnak, nagyon sokat fizetnek, csak nem tudnak dolgozni itt. És apukám azt mondta, ez így van, mit akartok? Van egy másik lehetőség is, Európába menjünk, és aztán ott tanultok. Először ez nagyon bántott engem, nagyon. Miért apukám ilyet mond?! Én nagyon nem akartam, tényleg nagyon nem akartam jönni Európába. Mert ott volt a Sara meg a Fatima, meg az iskolában nagyon jók voltunk, és nem akartam elhagyni az iskolát meg ilyesmi. És az összes családom is ott volt: nagymama, nagypapa... Mondtam, hogy hát nem, itt jó, itt fogunk tanulni. Apukám azt mondta, jó. Amir azt mondta, nem, én Európába akarok menni. Zeinab akkor kicsi volt. Anyukám azt mondta, hogy én nem tudom, amit ti döntötök el, mi már kész vagyunk, mi már tanultunk, nekünk már minden kész, csak a ti jövőtök a fontos nekünk. És aztán... Én... csak rám néztek... Amikor el is akartunk utazni, akkor is mondtam, hogy nem. Gondolom azért, mert az iskolám miatt. Nagyon jó volt. Csak bármikor bántottak azért, mert afgán voltam, nem tudtam csinálni semmit. Amikor egyetemre akartam volna menni, akkor sem tudtam volna csinálni semmit. Mert két évet Afganisztánban kellett volna tanulnom, úgy van az egyetem. Úgy van, hogy elkezdesz tanulni egyetemen és aztán egy évet tanulsz, két évet visszamész Afganisztánba, ott tanulsz, aztán visszajössz Iránba, és ott fogsz érettségizni.

Afganisztán gyakorlatilag az 1970-es évek eleje óta folyamatos harcok színtere. Előbb az országon belüli hatalmi harcok, majd a Szovjetunió afganisztáni háborúja elől voltak kénytelenek civilek tömegei menekülni. A szovjetek afganisztáni háborúja tíz évig húzódott el, és különböző becslések szerint 600 ezer–2 millió civil áldozatot követelt. Kivonulásukat követően újabb káosz és belső harcok következtek, melyek a tálibok megerősödéséhez vezettek. A tálibok az ország nagy részét elfoglalták, és nagyon szigorú, az ország lakosságának szabadságát és az alapvető emberi jogokat korlátozó hatalomgyakorlást vezettek be. Az Al-Kaida terrormozgalommal együttműködve gyakorlatilag rettegésben tartották az ország lakosságát. Betiltották pl. a sajtót, az ünnepségeket, a világi zenét, a nők számára a kerékpározást, motorozást, sportegyesületbe, múzeumba való belépést, hangos nevetést, ékszerviselést, kötelezővé tették a hagyományos muzulmán öltözetet a férfiaknak is, és pl. a férfiaknak a szakáll viselését. A nőket kitiltották az iskolákból, egyetemekről, és nem végezhetek pénzkereső tevékenységet. Testi fenytést, csonkítást, nyilvános kivégzéseket vezettek be. Gyakorlatilag bárki, bármikor retteghet saját maga és családtagjai életéért.

1) Öccse

2) Húga

A 2001. szeptember 11-ei terrortámadás után az Egyesült Államok hadjáratot indított Afganisztánban. A harcok a mai napig folynak. „Afganisztánban a biztonsági helyzet általánosan rossz. 2017-ben eddig több mint 69 ezer ember sebesült meg a tálibokkal kialakult harcokban. A szélsőséges vallási mozgalom megerősödésére válaszul a NATO erők növelték a légitámadások intenzitását, melyeknek gyakran civilek is áldozatul esnek. Az ENSZ – melynek becslése szerint átlagosan napi 80 incidens történik az ország területén – „konfliktus utáni országról” újra „háborúban álló országra” módosította Afganisztán besorolását.” (forrás: <https://konzuliszolgalat.kormany.hu/azsia>)

A hetvenes évektől kezdve napjainkig összesen több, mint 6 millió ember hagyta el az országot, az afgán menekültek a világ teljes menekült népességének csaknem a felét teszik ki.

(forrás: <http://www.unhcr.org/afr/publications/refugeemag/3b680fbfc/refugees-magazine-issue-108-afghanistan-unending-crisis-biggest-caseload.html>)

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága statisztikái szerint közel 1 millió afgán menekült él Iránban, de mivel a menekültügyi nyilvántartás nem teljes, úgy becsülik, hogy számuk akár a 3 millió főt is elérheti.

Az afgán menekültek helyzete – beszámolók szerint – Iránban nem könnyű: másodrendű polgároknak számítanak, nem lehet tulajdonuk, korlátozottan vehetnek részt az oktatásban (2015-ig nem is tanulhattak a menekült gyerekek Iránban), a hivatalos irataik rendezése és kötelező felülvizsgálata nagyon nehézkes és sokba kerül, ezek nélkül ugyanakkor folyamatos büntetésekre és kitoloncolásra számíthatnak. Az iráni kormány több módon is nehezíti az afgán menekültek integrációját, pl. a „vegyes” (afgán-iráni) házasságokból született gyerekek nem kaphatnak iráni állampolgárságot. Irán korlátozott munkaerőpiaci hozzáférést engedélyez az afgán menekülteknek, a munkalehetőségek többnyire a legalacsonyabb rendű és legrosszabbul fizetett pozíciókra korlátozódnak. A többség feketén, az iráni átlagfizetés töredékéért dolgozik.

(forrás: <https://www.hrw.org/news/2013/11/20/iran-afghan-refugees-and-migrants-face-abuse>
<http://www.refworld.org/docid/549abc4.html>)

És te voltál már Afganisztánban?

Én voltam Afganisztánban úgy, mint a turisták. Amikor beszéltem Fatimával meg Sarával, ők azt mondták, hogy Yasmin, milyen buta vagy, menj el, mert itt nem lesz semmi belőled. Mondtam, hogy miért ilyeneket mondtok, én miattatok nem megyek. Azt mondták, hogy miattunk ne csináld ezt, mi nem leszünk a jövőd. Hát, mondtam, igazad van. Mondtam apukámnak, jó, igen, nekem jó, menjünk Európába, de ez nem szívemből volt, hanem csak ilyen mondas. Apukám megmutatta nekünk, hogy milyen az út. Milyen nagyon nehéz lesz, mert nem lesz ilyen, hogy mondják... szabálytalan lesz. Nagyon nehéz lesz az út. Nagyon szomorú voltam, azt mondtam, nem érdekel, jó, menjünk akkor is. Végül elindultunk, nagyon nehéz volt az út, de azért, mert éreztem, hogy szüleink mellettünk voltak, úgy könnyebb volt.

Mi volt nehéz az úton?

Hát, képzeld el, 15 napot gyalogolsz, meg éjszaka olyan helyeken alszol, hogy nem is lehet képzelni, meg az, hogy körülötted olyan veszélyes emberek voltak. Mindenki csak magát akarta védeni... Annyira nehéz volt hegyeken mászni, lejönni, nagyon nehéz volt.

Volt közben, hogy megbántad, hogy azt mondtad, hogy menjünk?

Hát van most is olyan, hogy megbánom. Hogy miért jöttem Európába, sokkal jobb volt az életünk Iránban... Vannak olyan idők is. De vannak olyan idők is, amikor azt mondom, hogy soha nem akarok visszamenni Iránba, soha!

Amikor elindultatok, mi volt a cél, hogy hova mentek?

Németország volt a cél. És aztán tőlünk Törökországban elvitt egy ember 18 ezer forintot. Nem, 18 ezer eurót! Odaadtuk a pénzt neki, és mondtuk, hogy Németországba vigyél minket, azt mondta, jó, persze, nagyon könnyű lesz az út meg ilyesmi. És amikor hajóval elmentünk Görögországba, akkor felhívtuk, azt mondta, miért hívtok fel engem? Én nem ismerlek titeket. Nem tudtunk visszamenni egy országot sem, mert hajóval nagyon nehéz volt menni, meg nagyon veszélyes volt az út, meg nem tudtunk beszélgetni, semmit nem ismertünk, senkit nem ismertünk... És ezután, az a jó, hogy apukámnál volt még pénz, és adtunk egy másik embernek, de most úgy adtunk, hogy egyik országból a másik országba. Mondjuk adtunk egy embernek, hogy minket vigyen Macedóniába, és ott adtunk egy másik embernek. És aztán jöttünk Magyarországra, és aztán még egyszer 2000 eurót adtunk egy másik embernek, hogy minket Németországba vigyen. Az az ember mindig azt csinálta, hogy ma nem, holnap. Holnap nem, holnapután. Megint így. Addig, amíg jött az interjú, amit a szociálok beszélgetik.

Ez Debrecenben volt?

Igen, abban a táborban voltunk. Az az ember, ő is abban a táborban volt. És aztán egy este azt mondta, jó, most megyünk el, most van az idő. Elmentünk, csak egy taxi volt, és mi öten voltunk. És a szabály úgy van, hogy egy taxiba csak négy embernek lehet menni. Ez az ember azt mondta, hogy jó, mondd meg apukádnak, hogy az egyikőtöknek itt kell maradnia. Apukám azt mondta, mi soha nem csinálunk ilyet. Azt mondta, vagy a kistesódat hagyd itt, mi elvisszük őt nektek, vagy te ne menjél, a családod menjen, ezt apukámnak mondta, vagy a feleséged maradjon, vagy a nagylányod maradjon, vagy a kisfiú. Nem tudom, valakinek itt kell... Apukám azt mondta, én soha az életemben nem csinálom ezt. Vagy mindenki együtt, vagy senki nem megy. Anyukám is ezt mondta. És akkor nem mentünk. A férfi azt mondta, hogy én már megvettem a taxit, most még egyszer pénzt kell adni. És ez még egyszer nagyon rossz volt. Szóval visszamentünk, és holnapután az egyik ember, az az egyik szociális azt mondta, hogy nektek interjútok van³. Ismered biztos. Azt mondta, interjú van, anyukám meg apukám elmentek, majdnem két órát ott voltak. És visszajöttek, és azt mondta, hogy egy hónap után fogják mondani nektek, hogy pozitív vagy negatív az első interjú. Mi addig próbálkoztunk menni, de azután, hogy a szüleim elmentek interjúzni, a szüleim azt mondták, hogy nem megyünk előre. Mert ha előre is megyünk, úgyis visszaküldenek minket. Megvártuk, azt mondták, hogy pozitív volt az első interjú. A második interjú öt nap után volt. Még egyszer elmentek oda, és több, mint öt órát ott voltak. Anyukámtól nem kérdeztek annyira

3) Az interjúalany itt a menekültügyi eljárás során készített interjúról, meghallgatásról beszél. „A menekültügyi eljárás célja annak megállapítása, hogy a menedékkérelmet előterjesztő személy jogosult-e a menekült- vagy oltalmazotti státuszra, esetében a visszaküldés tilalma fennáll-e ... A menekültügyi eljárás időtartama: 60 nap, mely időtartam alatt sor kerül a menedékkérő személyes meghallgatására, tolmács segítségével. A meghallgatáson nyilatkozni kell menekülése okairól, Magyarországra érkezésének körülményeiről, és a rendelkezésére álló, a kérelmét alátámasztó bizonyítékokat, személyazonosító okmányokat a hatóságnak át kell adni.” Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=out&item&id=421&Itemid=392&lang=hu#

sokat, de apukámtól nagyon sokat kérdeztek. És végül egy hónap után, majdnem két hónap után azt mondták, hogy pozitív a második. Mi három hónap alatt megkaptuk az összes papírunkat. Azt mondták nekünk Debrecenben, hogy nagyon jó, hogy itt maradtatok, minek mentetek volna Németországba, meg ilyesmi. Én akkor akartam Németországba menni, akkor nagyon akartam. Mindenki nekem ezeket mondta, hogy miért akarsz Németországba menni? Az egész családukból csak én akartam Németországba menni, mert nagyon jókat hallottam: hogy nagyon sok pénzt adnak, meg nagyon sok jó tanulás, meg mindenki odamegy, nagyon sok afgán van ott... Hát kicsi voltam, nem értettem annyira... És aztán mindig mondtam apukámnak, hogy te Iránból hoztál minket ide és azt mondtad, hogy Németországba fogunk menni, és ez milyen ország? Magyarország. Nagyon nem jó, nézd meg, milyen a tábor, mondtam apukámnak. Megbántottam szegényt. És aztán volt egy férfi, mindig jött hozzánk, és mondta, hogy Yasmin, ne csináld ezt, ez nagyon jó ország, nagyon gyorsan adtak nektek papírokat, sehol nem lesz ilyen. Ha Németországba is mentek, akkor képzeld el, több mint két vagy három évet kell várnotok. Mondtam, ez az ember hazudik, biztos, mert ő odament Németországba, és visszaküldték őt, és most ezeket csinálja, hogy mi is maradjunk mellette, hogy ne legyen egyedül. Képzeld el! És ez nagyon vicces volt. Apukám azt mondta, hogy jó, Yasmin, téged elküldünk Németországba, ott van a családod – mert apukámnak egy kicsi családja ott van Németországban. Menjél hozzájuk, ott legyél táborban, te fogsz kapni német papírokat. Mondtam, jó, akkor én megyek el. Apukám mondta, én csak vicceltem. *(nevet)* Hát nagyon bátor lány voltam, mindig így van ez, nagyon bátor vagyok ezekben, hogy megyek egyedül, meg ilyesmi. Meg az a jó, hogy megengedik a szüleim. Mondtam, hogy jó, megyek. Aztán egy nap után mondtam, hogy apu, én akkor most menjek vagy nem? Azt mondta, nem, csak vicceltem veled. De annyira megbántott ez! *(nevet)* De jött az a fiú, hogy beszéljünk, és mondtam neki, hogy miért jössz mindig hozzánk? Miért mindig ilyet mondasz apukámnak, és apukám nem megy Németországba? Szegénynek úgy nyitva volt a szája, és azt mondta, Yasmin, nem azért jövök, hogy bántsalak téged, hanem azért jövök, mert jót akarok neked és a te családodnak. A debreceni táborban csak a mi családunk volt, semmilyen más család nem volt ott akkor. Csak ilyen egyedülálló fiúk voltak inkább, az egyetlen család mi voltunk. És azt mondta, nézd meg a jövődet, milyen jó lesz itt, lehet, hogy szegény ország, lehet, hogy gyorsan adtak papírokat, de ezt nem hiszik, ezért a családok nem maradtak itt, de nézd meg három év után, ez az ország nem fog senkinek ilyen gyorsan papírokat adni. Meg azt mondta, hogy gyorsan tudsz visszamenni Iránba a családodhoz, nem akarsz meglátogatni őket? És aztán rájöttem, igazad van, miért menjek Németországba, ez is egy európai ország. És aztán szegény, neki negatívot adtak, el kellett mennie. Visszaküldték... el kellett mennie valahova, és elment Németországba. És az utolsó nap azt mondta, majd rájössz, amit én mondtam neked. Hát, igaz volt. Most Magyarországon senkinek nem adnak annyira gyorsan papírokat. Hat hónap után nekünk meglett az összes, és azt mondták, hogy nektek el kell mennetek Budapestre vagy bárhova, csak menjetek innen a táborból. És aztán jöttek a szociális munkások, és megmutatták nekünk, hogy van egy ilyen lakás, hogy baptista, és ott majd jó lesz nektek. Odamentünk, és akkor nagyon hiányzott nekem a tábor. Meg az, hogy a táborban szerelmes lettem. *(nevet)* Egy ilyen fiúba, akinek nem lehet házasodni velem.

A projekt megvalósítása alatt teljesen megváltozott a magyarországi szabályozás és gyakorlat a menekültügyi eljárásokra és a támogatások rendszerére vonatkozóan. Korábban 6 hónapot tölthettek a kérelmezők és a nemzetközi védelemben részesítettek az ún. befogadó állomásokon, mely az elhelyezésüket szolgálta. Szállást, étkezést, egészségügyi ellátást és szociális ügyintézést biztosítottak számukra. A befogadó állomás nyitott. Ez alatt az idő alatt lehetőségük volt megismerkedni a magyarországi lehetőségekkel, felvenni a kapcsolatot esetleges segítő szervezetekkel vagy a már itt élő rokonokkal, ismerősökkel, megkezdődhetett egy lassú integrációs folyamat, és az országban való maradásról szóló döntést is megalapozottabban tudták meghozni. Jelenleg általános szálláshelyként a 14 év alatti kérelmezők kivételével a menekültügyi eljárás idejére a tranzit-zóna van kijelölve. Szállás, étkezés, egészségügyi ellátás, szociális ügyintézés itt is biztosított, a zóna azonban zárt, a kérelmező csak a határ másik oldala felé hagyhatja el. Az ittmaradásról szóló döntés sokkal kevésbé megalapozott ebben a helyzetben, hiszen az információkhoz való hozzáférés is korlátozott. A befogadó állomáson való tartózkodás 30 napig lehetséges a már elismert státusszal rendelkezők számára. Ez az idő nagyon rövid. Az iratok beszerzésén túl (ezek midegyike sem biztos, hogy elkészül ennyi idő alatt) gyakorlatilag nincs lehetőség arra, hogy bármilyen integrációt segítő munka elinduljon.

Aki egyedül volt ott?

Volt az anyukája is ott. Először tőlem kérdezte, hogy maradjon vagy ne. Mondtam neki, hogy ez a te életed, ha maradsz, és nem lesz jó neked, akkor azt fogod mondani, hogy miattad maradtam. Mondtam, hogy ez a te életed, ha előre mész, akkor ne gondolkodj azon, hogy én mondtam, hogy menjél előre. Nagyon szerelmes voltam, ő volt az első szerelmem 14 évesen.

Miért nem házasodhattál volna vele?

Ezek benne lesznek az interjúban?

Ha akarod igen, ha nem akarod, nem.⁴

Elmondom, csak lehet, hogy nem akarom. Azért, mert az afgánoknál sokféle ember van. Van nekünk hazara emberek, vannak üzbégek, vannak szeídek, mi vagyunk szeídek, vannak kabuliak, heratiak... És a szeíd embereknek nem lehet hazarával házasodni. Mint ahogyan a kabuli embereknek nem lehet egy síitával házasodni. A szunníta emberek meg a síita emberek nem házasodhatnak. Hát csinálnak most már, nem tartják, de amúgy igazából ezt nem lehet. Nagyon sok probléma lesz belőle: a gyerekek síita legyen vagy szunníta? És a hazaráknál is, mert régen a nagypapáknál nagyon nagy háború volt, a hazara emberek megölték a szeíd embereket, a szeíd emberek sem akarnak házasodni a hazara emberekkel. És... Ő is nagyon szeret engem. Tudtam. Nagyon jó korszak volt, akkor volt az a piros ház⁵, mindig miatta mentem a piros házba, meg a zöld ház⁶, ahol tudtunk csocsózni. És aztán egy nap bejöttem, amikor akartuk nézni azt a lakást a Baptistáknál, veszekedtem vele, vagyis azt mondta, hogy elmondom anyukádnak meg apukádnak, hogy szeretlek téged. Mondtam, hogy ne mondjál semmit, mert így sem akarnak, a szüleim megértik, csak a nagyszüleim, ők nem értik ezeket, hogy az ember ugyanolyan meg ilyesmi. És mondtam, ne mondd el, mert akkor nem tudok találkozni

4) Később jelezte, hogy ez szerepelhet az interjúban.

5) A debreceni befogadó állomás területén a BÁH által fenntartott közösségi ház.

6) A Menedék Egyesület közösségi terme.

veled, meg nem tudok beszélgetni veled, mert akkor anyukám meg apukám nagyon vigyázna rám. És azt mondta, hogy te nagyon nem értesz meg engem, miért ezt csinálod? Gondolkoztam rajta, és aztán apukám délután mondta, hogy menjünk Budapestre ketten, nézzük meg azt a lakást. Akkor már tudtam egy picit magyarul. És jöttünk Budapestre, aztán az anyukája hívott engem, és azt mondta: itt van az Amir, és nagyon köszönöm, hogy küldted őt... (*hatásvázlatot tartott*) Németországba ment a fiú... Pont azon a napon, amikor nem látott engem, amikor Budapesten voltam. Az a nap volt a legrosszabb napom. Visszamentem a táborba, akkor már nagyon nem tetszett a tábor. Inkább hamarabb akartam kijönni. De előtte nem, előtte, amikor azt mondták, hogy el kell mennünk innen, sírtam. Akkor már nem érdekelt a tábor. Csak a piros ház jó volt.

(...)

Aztán azt döntöttem el, hogy amíg nagyobb nem leszek, soha nem leszek szerelmes. Igazából úgy is lett. Elfelejtettem a fiút. Közben valaki más is szerelmes lett belém Iránból. Úgyhogy most benevezni akarnak engem... hogy hívják... eljegyezni akarnak engem.

Iránból?

Igen. És a szüleim tudnak erről. Meg az ő szülei, meg mindenki majdnem... Azt döntötték el, hogy öt év után, amikor érettségizni fogok, amikor egyetemre akarok járni, akkor csinálnak csak ilyen gyűrűt, tehát nem házasság, csak gyűrűzés meg ilyesmi.

Eljegyzés?

Igen. Két évig, és két év után lehet házasság.

Ezt te döntöd el?

Én döntöm el, hogy mikor legyen, ha legyen, vagy legyen vagy ne... Úgy döntöttem, hogy igen. Anyu mondta, hogy mit akarsz, mi a jövőd? Hát úgy látom, hogy nekem csak a családban lehet férjhez menni. Mert muszlim legyen, meg sííta legyen, meg szeid is legyen, ez a négy szabály. És láttam, hogy a családon belül ő az, aki a legokosabb. Aki nagyon sokat tanul, olyan, mint én. Meg amit mondtam neki, hogy ha házasodnánk, akkor is megyek tovább edzésre. Mert egy muszlim lánynak nem lehet egy fiú kezét sem fogni, képzeld el! Az én sportomban megfognak, a kezed, lábad, bárhol. És mondtam, hogy ilyen az edzésem. Neked meg kéne tartani az én szabályaimat, nekem meg kéne tartani a te szabályaidat, csak ez a szabály kivétel legyen. Mondta jó. És azt mondtam, hogy én tanulni akarok tovább, azt mondta, ő is tanulni akar. És azt mondtam, hogy én öt évig csak beszélgetni fogok veled, öt év után majd eldöntöm, hogy legyen vagy ne. Azt mondta, jó, addig ismerkedünk egymással.

Korábban te ismerted őt személyesen?

Igen, mert a családon belül van, és láttuk egymást még Iránban.

Hogy tanultál meg magyarul?

A táborban tanultam. Nagyon jól tudtam angolul, és volt egy piros ház, és ott muszáj volt mindenkinek 18 év alatt bemenni reggel 9-re, ameddig nem mentem suliba. Tanulni a magyar

7) Az interjúalany kérésére bizonyos részek nem kerültek bele az interjúba.

nyelvet. Annyira jó volt a közösség ott, hogy magadtól akartál menni oda. Volt egy lány, aki nagyon kedves volt, ő tanította nekünk a magyar nyelvet. Ott kezdtem el az ABC-t tanulni, meg szavakat tanulni. Meg az vicces volt nekem, hogy a magyar nyelvben olyan szavak voltak, hogy nekünk annyira csúnya meg vicces jelentése van, azért magadtól akartál tanulni. Például a szia nekünk azt jelenti, hogy fekete. A köszí meg köszönöm, ezek nagyon rosszak, nagyon rosszat jelentenek. El sem lehet képzelni. *(nevet)* Meg vannak ilyen ö, ő, meg ilyesmi, akkor nem tudtuk kimondani, nagyon vicces volt, elkezdtük otthon is mondani. *(nevet)* A közösség annyira jó volt. Mindig viccelkedtünk, és abból a viccelkedésből tanultunk valamit. Aki abban a közösségben volt, mindenki tanult. Anyukám is az ABC-t, meg mindent, amit tud, onnan tud. Meg apukám is. Aztán egy hónap után, a második pozitív után elmentünk suliba Debrecenbe. Muszáj volt. Aztán a suliban tanultam meg. Voltak tanárain, volt külön magyar mint idegen nyelv, és ott tanultunk. Aztán elmentünk normális osztályba. Én hat hónap alatt tanultam meg magyarul, mondjuk úgy, hogy tudtam beszélgetni.

Az elején, amikor voltak mondjuk matek, töri, magyar óráitok?

Nem értettem semmit. Csak matekból értettem, nekem nagyon jó volt, mert nem annyira voltak szavak benne. De amúgy a matek is nehéz volt, mert nektek a szorzás meg az osztás meg a plusz, mínusz... Tök máshogy számoltok, mint mi. Ti egymás mellé íjátok a szorzást, mi egymás alá. Ti ilyen két pontossal osztotok, nekünk van egy olyasmi, mint egy fél négyzet. Nem tudtam, hogy mit akartak csinálni, nagyon nehéz volt egymás mellett szorozni nekem, összekevertem, hogy innen kellene szorozni vagy onnan. És mindig külön írtam magamnak egy másik papírra, hogy hogyan szorzok. Meg a számok! Nekünk perzsa számok vannak, nektek angol számok vannak. Amikor ti írtok, már tudtam, mert angolul tanultam, hogy ti visszafelé írtok. Amúgy mi írunk visszafelé. *(nevet)*

Attól függ, honnan nézzük.

Meg a Mikulás! Nem..., de igen, a Mikulás, akinek ilyen piros ruhája van. A Mikulás volt a legviccesebb. Képzeld el, egy este csináltak karácsonyfát. Én nem értettem addig, amíg a táborban nem voltam, hogy mi az a karácsonyfa! Egy fát lámpáznak, aztán azt mondják, ez a karácsonyfa?! Felkeltem reggel, elmentem a piros házba, 9-től nyitva volt. Mindig, amikor reggel felkeltem, gyorsan takarítottam meg reggeliztem, és aztán vártam a piros háznál, ott voltam az ajtó előtt, hogy én menjek be elsőnek. Aztán bementem, láttam egy fát, lámpázták, azt mondták, ez a karácsonyfa. Christmasfa. Ez annyira vicces volt, annyira röhögtem! És aztán láttam a Mikulást is. A Mikulásról hallottam Iránban, hogy lesz ilyen, aki ajándékot ad meg ilyesmi, de nem hittem el. És amikor láttam... az egyik segítőt lett a Mikulás bácsi! És mondtam, uramisten, akit ismerünk, őt csinálják Mikulásnak?! Meg adnak cukrokat meg ilyesmi?! Az nagyon vicces volt, az a nap decemberben. Egy fa meg a Mikulás bácsi, meg volt két ilyen lány, aki ilyen nem tudom, mi a neve...

Krampuszok? Olyan volt rajtuk, mint az ördög szarva?

Igen, igen! Uramisten, ezek mik, mit csinálnak?! Ez volt a karácsonyi napom. Meg az iskolában kaptam ajándékokat. Meg ahonnan tanultam a legtöbbet, az a Kiliki filmből van. Kiliki könyvből tanultam magyarul. Mert mindig elmentünk az informatika terembe, a tanár néni berakott nekünk egy CD-t, a Kiliki filmeket néztük. Majdnem semmit nem értettünk belőle

az elején, de a végén mindig magyarázott nekünk, hogy mi volt ez. Amit nem tudtunk, azt angolul mondta nekem. Azért mentünk informatika órára, mert a Kiliki film után, aki nem beszélt és gyorsan végzett, az tudott játszani, tudtuk használni a gépeket. És az nagyon jó volt. Nagyon jó volt Debrecenben. De a végén, amikor elment a fiú, az Amir, az nagyon rossz korszak volt, de akkor is volt jó a zöld házban csocsózni meg kézműveskedni. Soha nem fogom elfelejteni a debreceni tábort.

Amikor jöttél Magyarországra, akkor tudtál valamit a magyarokról?

Semmit! Képzeld el! De! Amikor Iránban voltam, voltak olyan telefonok, hogy Nokia telefonok, és amikor megvetted, akkor magyar nyelv volt rá írva, meg az, hogy Hungary. Azt tudtam, hogy Magyarországról származott. De azt sem tudtam, hogy hol van Magyarország: Európa, Afrika, Ázsia, hol van? Nem tudtam semmit.

És Európáról? Mondjuk a vallásról tudtatok valamit?

Tudtam, hogy senki sem fog bántani... Hogy vannak olyan országok, ahol nagyon bántják a muszlim embereket, vannak olyan országok, ahol senkit nem érdekel egymás, hogy hogyan öltözik...

Mit gondoltál a magyarokról?

Amikor táborban voltam, mindenki azt mondta, hogy Magyarország nagyon szegény ország. Amikor azt mondták, azt gondoltam, lehet, hogy a magyar emberek nagyon szegények, de Debrecenben nem volt olyan, hogy nagyon szegény emberek. Volt ott egy egyetem, Debreceni Egyetem, nem tudom a nevét pontosan. És ott nagyon sok iráni ember volt. Először nem ismertem Debrecent, aztán amikor a második pozitívat kaptuk, akkor elkezdtünk járkálni. Előtte csak vásárolni szoktunk menni a Tesco-ba, meg amikor ruhát vagy ilyesmit akartunk vásárolni. De aztán bementünk a városba és láttuk a várost és láttuk azt az egyetemet is, az nagyon jó volt, meg nagyon sok iráni emberrel találkoztunk. Akkor tudtam meg, hogy Magyarországon lehet nagyon jó fogorvos belőled, meg nagyon híres ember. Sok iráni ember a tanulás miatt jön Magyarországra, és ezt nagyon durva volt akkor tudni, amikor előtte semmit nem tudtál Magyarországról, hogy itt nagyon jó, sok iráni ember sokat fizet azért, mert jó a tanulás itt meg nagyon jó az egyetem.

És arról, hogy a magyar embereknek milyen vallása van, arról tudtál?

Arról nem, nem is kerestem róla semmit. Ja, volt egy lány, aki nekem azt mondta, hogy itt van többféle vallás. Van, akinek nincs semmi istene, ilyen szabad, nem akar lenni vallásos. Mondta, hogy vannak többféle keresztények: római katolikus meg ilyesmi. És azt mondta, hogy inkább többen vannak, akik szabadok, akiknek nincs ilyen vallásuk meg ilyesmi. De vannak, akik vallásosak, de nem tartják. Olyan, hogy csak a húsvétot tartják. A lányokat locsolják, a fiúknak meg tojásokat adnak, meg ilyesmi. Ezeket amikor mondták, mondtam, hogy ez nagyon jó lenne, nagyon izgalmas. Az első locsolás, amikor locsoltak engem, akkor volt, amikor edzésre jártam, elmentünk táborba az edzőmmel, ilyen gyerektábor volt, de nagyon nagyon jó volt, én voltam a harmadik felelős. És aztán csináltunk tüzet, a két edzőm elment, nem tudtam miért, mert mindig együtt voltunk, és ez érdekes volt. Elmentek, és azt mondták, Yasmin, vigyázz a gyerekekre! Mondtam, jó. Azt mondták, hogy a fiúk itt üljenek le, a lányok

a másik oldalon, szegények, ők is legyenek a tűz mellett. Ez érdekes, hogy miért egyszerre csak ennyire kedves lett az edző... És aztán elmentek, és amikor visszajöttek, gyorsan leültek, nagyon gyorsan, és gondolkodtam, hogy valamit csinálnak ők... Hallottam ilyen pohárhangokat, csak nem figyeltem. (nevet) Azt mondta az egyik edzőm, hogy na, most beszéljünk a húsvétról. Mint ami nektek van ramadán, nekünk is van húsvét. A vallásról beszélgettünk azon a napon. Egyszer az edzőm azt mondta, hogy na most fiúk, egy, kettő, három! És mindenki locsolt minket. Hárman voltunk lányok és vizesek voltunk. Ha valaki tőlem kérdezi, hogy mi a locsolás, mi a húsvét, akkor teljesen elmondom neki. (nevet) De nagyon jó volt. Ez volt az első locsolás.

Amikor Debrecenből felköltöztetek Budapestre, akkor itt milyen volt az iskola? Más volt, mint Debrecenben?

Mondjuk, igen. Itt sokkal nehezebb volt, meg nagyon rosszak voltak. Először nagyon hiányzott Debrecen, nem akartam tanulni... Először nem jártam iskolába egy hónapig, mert iskola közepén jöttünk Budapestre. Amúgy kaptam papírokat, a tanítónő azt mondta Debrecenből, hogy nekem hatodik osztályba kellene legalább mennem. Amikor feljöttem, akkor XIII. kerületi iskolába mentem. És ott nem engedték, hogy hatodik osztályba menjek, azt mondták, negyedik osztályban kell neked tanulni. A fiútestvéremnek harmadik osztályt kellett végeznie. Hát ez nagyon fura volt tesók között, Amir, aki 9 éves fiú, harmadik osztályba kell mennie, és egy lány, aki 14 éves, negyedik osztály? Olyan osztályba kerültem, ahol nagyon kis gyerekek voltak, én voltam a legnagyobb, én tudtam mindent, meg egy perc alatt megoldottam az összeset. Mondtam a tanárnak, ha most tanulok negyedik osztályt, mikor lesz nekem az érettségi, mikor fogok egyetemre járni? Azt mondták, nem, vagy úgy döntesz, hogy te nyáron is tanulsz és belőle tesztet írsz. Én mondtam, hogy nyáron vissza akartunk menni Iránba, nem, nem fogok nyáron is tanulni meg akkor is, amikor iskola van. Nem csak az volt a baj. Azt mondta, hogy törőből mindent kell tudni, irodalom nekem nagyon nehezen ment, nem tanultam semmit ötödik osztályból, amit a magyarok tanulnak. Lehet, hogy matekból nagyon jól ment volna, meg biológiából meg ilyesmi... De azok nem voltak. Aztán mondtam, jó, inkább nem tanulok. És visszamentünk Iránba, hoztam a hetedik osztályos bizonyítványomat. Lefordítottuk magyarra, megmutattuk nekik, mert ők nem hitték, hogy én hét osztályt végeztem. Ők azt mondták, hogy jó, most mehetsz nyolcadik osztályba vagy hetedik osztályba megint tanulni, mondtam, nem akarok járni. Elmentünk, másik iskolát kerestünk (*egy szociális munkás segítségével*). Egy kéttannyelvű iskolát találtunk, először ők sem mondtak semmit, mondták, jó, két hét próba legyen, menjél nyolcadik osztályba, csak itt picit nehezen fog menni neked, mert itt felvételiznek most. Akkor én saját magam döntöttem el, hogy hetedik osztályban tanulok még egyszer, mert lehet, hogy jobb lesz. Mert hetedik osztályban nekünk nem volt fizika, egy könyvben volt a biológia, fizika meg a kémia, nekünk úgy volt. De aztán rájöttem, hogy ezek ugyanolyanok, csak külön könyvek voltak. Iránban egybe tanultuk. De tanultam és nagyon jól is ment. És aztán nyolcadik osztályig ott tanultam, felvételiztem központit, és aztán elmentem gimnáziumba.

Most hogy érzed magad a gimnáziumban?

Hát voltak olyan idők, hogy nem, de most nagyon jó. Most nagyon tetszik.

Mi az, ami nehéz a gimnáziumban? Szeptember óta jársz oda, mi volt a nehéz?

Nagyon sok magyar szó van... Például a törit nagyon nehéz tanulni.

Tudsz mondani egy példát? Mondjuk a legutóbbi töri anyag?

Nem tudom, nem emlékszem. Hát az összeset nehéz megérteni, mert a gyerekek már haladnak, nem fognak várni engem, hogy jaj, én egy szót vagy mondatot nem értek, a tanár megmagyarítja nekem, ők haladnak. Mert az osztályban csak én vagyok, aki nem értem ezeket. Vannak olyan bajok, hogy nem értem, vagy jegyzeteléskor, ilyesmik... De vannak olyanok, például a matek órák, ahol tudom érezni magamat nagyon jól. Mert a tanár külön jön hozzám, és azt mondja, hogy érted vagy nem érted? Meg mindenkihez megy, nagyon jó tanár, mert a szöveges feladatokban is van nagyon sok magyar betű meg szó meg ilyesmi, de a tanár jön hozzám, és mondja, hogy értesz vagy nem értesz vagy megmagyarítja vagy megadja a lehetőséget...

Ha nemcsak az iskoláról beszélünk, akkor hogy mondanád, milyen a helyzeted most Magyarországon?

Iskola után nekem nagyon fontos az edzésem, nagyon szeretem. Ott ténylegesen érzem magamat. Úgy, hogy az igazi Yasmin. Tényleg. Ott olyan a közösség, hogy úgy érzem, most vagyok az igazi. Most jönnek ki az igazi érzéseim. Tudok beszélgetni ott, tudom a saját ötleteimet adni, tudok csinálni, amit akarok. Meg a mestereim, öt évet katona volt Afganisztánban az egyik mesterem. És amit nem tudok, azt afgánul szoktam elmondani neki. Nem annyira érti, de így is nagyon jó. Például, ha valamit mond nekem, és nem figyelek rá, és azt mondja: Yasmin, bale? Perzsául, afgánul elkezd nekem mondani. És a másik edzőm, a fiatalabb, akivel először találkoztam, a Peti, annyira jófej. Mindig figyel ránk, nemcsak rám, hanem mindenkiére. És mindig megtisztel mindenkit. Például voltam másvalahol is edzésen, és ők, amikor bementem, úgy rám néztek, hogy soha nem láttak muszlim embert. Amikor elkezdtem kendővel sportolni, akkor nagyon fura volt, mindig kérdezték, hogy Yasmin, miért kendővel, nincs meleged? De itt mindenki azt mondta, hogy nagyon jó, hogy Európában is tartod a saját vallásodat. És ez nekem nagyon tetszett. És a másik, hogy amikor lejön a kendőm, amikor vannak ilyen küzdések, akkor mindig megvárják, hogy megcsináljam kendőm. Mindig! És tudják, hogy nekem nem lehet rövid pólót hordani. Vannak ilyen saját kempo pólók, és nekem úgy rendelték, hogy vannak hosszú ujjú pólók. A legidősebb mesterem, aki fekete danos, ő annyira jó, meg nagyon jó, akivel szoktam edzeni. Mindig változnak a gyerekek, nem mindig ugyanazok vannak. De én vagyok a legkisebb az edzésen, meg egyetlen lány. Vannak, csak inkább nők vannak. Mert ilyen fiús sport ez a kempo. De nagyon vigyáznak, nagyon tiszteletteljes mindenki. Amit nem értek magyarul, azt elkezdik angolul mondani. Amit nem értek angolul, azt elkezdik magyarázni nekem. Például amikor bementem edzeni, akkor nem tudtam, hogy melyik a bal, melyik a jobb. Perzsául tudtam, hogy bal-jobb, ezért a harmadik edzőm, aki Afganisztánban volt katona, elmondta nekem, melyik a bal, melyik a jobb, perzsául mondta. Meg szokott kérdezni tőlem afgán szavakat.

Nem volt neked furcsa, hogy itt egy csomószor fiúkkal küzdesz?

Hát igen, küzdünk, de nem volt semmi fura. Azért, mert úgy gondolom, hogy annyira jól érzem magamat. Mert nekünk, muszlim embereknek nem lehet a kezét sem fogni egy fiúnak.

Iránban a lányok külön iskolába járnak, és a fiúk is külön iskolába. Afganisztánban nem, csak Iránban. És aztán annyira jól éreztem magam. A szüleim ebben nem annyira szigorúak. Az apukám egyáltalán nem. Inkább azt mondja, hogy csak vigyázz magadra, ennyi. De lehet, hogy ha más szülők lettek volna, száz százalék, hogy nem engedtek volna edzeni, mert tudják ezeket a szabályokat. Annyira jól éreztem magam ott, és a szüleim látták, hogy annyira jól érzem magam ott, megengedték, mondták, hogy menjél. Nem azért fogom, mert szerelmes vagyok belé vagy ilyesmi, hanem mert edzek.

Meg tudnád fogalmazni, hogy mi az, ami tetszik ebben?

Hát én először karatézni akartam. Iránban kétszer vagy háromszor voltam ilyen edzésen, és volt egy önkéntes segítóm, először azt mondtam neki, hogy tudsz keresni nekem egy karatét, ami közel van? Elment keresni, és két nap után azt mondta nekem, hogy nincs a közeletekben karate edzés, de van kempo. Hát lehet, hogy furcsa, mert keményebb, meg nehezebb, mint a karate, mert benne van birkózás, lábrúgás, fejrúgás, többféle rúgás és ütéstechnikák, van állóharc, van földharc, van fegyveres formagyakorlat, van sima formagyakorlat. Meg kellene tudni japánul is. Hát tanulunk ott, tanítanak. Amikor vizsgázol, tudni kell, ami a vizsganyagban van, nagyon sok szó, mindet kell japánul tudni. Nagyon jó. Meg versenyezni folyamatosan kell. Aki nem versenyzik, az nem tud magas öves vizsgát tenni. És azt mondta, hogyha akarsz, menj el egyszer, próbáld ki, nézd meg, milyen. Elmentem egyszer Zeinabbal együtt, a kishúgommal. Először a kisgyerekekhez mentem a Zeinab miatt, amíg nem lesz középhaladó vagy ilyesmi, mert Zeinab sokkal szégyenlősebb, mint mi, mint én. Meg nem tudja magát gyorsan a közösségbe hozni. Aztán bementünk és kezdtünk állóharcra, bokszolás volt meg ilyesmi. Láttam, hogy én vagyok a legjobb, én voltam a legnagyobb mondjuk. És nagyon tetszett az a nap. Azt gondoltam, hogy ha ez az állóharc, akkor milyen lehet a formagyakorlat, meg a fegyveres formagyakorlat? Meg én nagyon akciós lány vagyok, olyan lány, hogy mindig küzdeni akartam. Nem úgy igaziból, hanem amikor filmeket nézek, nem szerelmes filmeket szoktam nézni. Horror filmek meg akciós meg fantasy... És akkor nagyon tetszett nekem. Zeinabnak is tetszett, mert én voltam mellette. De igazából Zeinabnak most is nagyon tetszik. Most Amir is megy kempózni. Mondtam, hogy sokkal jobb, mint a karate. A karatében úgy van, hogy inkább formagyakorlatok vannak. Hát ott nagyon lazán dolgoznak, úgy mondjuk. Aztán amikor fél éve kezdtem Zeinabbal kempózni, és láttam, hogy Zeinab már nagyon jó, mindenki ismeri egymást, akkor elmentem a nyári tábor után a felnőttekhez. Akkor ismertem meg ezt az edzőt, akit mondtam, aki öt évet volt Afganisztánban. Nagyon tetszett az elejétől. Mindenkiel ismerkedtünk. Amikor vizsgáztam a citromövre, akkor már nagyon tetszett a felnőttekkel lenni, meg sokkal izgalmasabb volt, meg sokkal keményebb volt, mint a gyerekekkel. Meg nem volt annyira sok formagyakorlat, inkább küzdések voltak, birkózás, földharc, állóharc... Meg aztán elkezdtem versenyezni, akkor már nagyon-nagyon tetszett. Amikor vizsgáztam a narancssárga övre, akkor már nagyon tetszett. Most vizsgázni fogok márciusban a zöld övre, ami központi vizsga, ami azt jelenti, hogy Magyarországon belül mindenki... Zöld övtől már magasöv, és aki magasövekre akar vizsgázni, az központi vizsgát tesz, az nagyon kemény lesz. Láttam a videókat, hogy ilyen köveket törnek, töréstechnikák lesznek, meg fejtörés technikák. Most tudok egy kicsit foglalkozni késsel meg bottal, ez a fegyveres formagyakorlat. Európa Bajnok lettem formagyakorlatban meg állóharcban.

Attól félek, hogy amikor férjhez megyek, a férjem nem fogja megengedni, hogy tovább menjek az edzéseimre. Ettől félek nagyon.

Mit tennél, ha azt mondaná, hogy nem?

Amikor férjhez fogok menni, fogok kérni egy papírt, hogy lesz egy szabályom, az, hogy edzeni akarok. És ő fogja aláírni. Aznap, amikor azt fogja mondani, hogy nem mész edzésre, nem engedem, akkor ezt fogom megmutatni. Ha nem, akkor szólok a szüleimnek meg az ő szüleinek, először beszélgetni fogok az edzésről... Ha nem, akkor meg valamit csinállok... Elválás, vagy nem tudom... De nem annyira rossz, ha beszélek vele, először próbálok egy kicsit kevesebbet menni edzésre, és aztán, amikor jobban leszek, akkor elkezdek ugyanúgy járni edzésre.

Azt mondtad, hogy a kempon jobban érzed, hogy az igazi Yasmin vagy. Hogyha végig gondolod, hogy ki vagy, akkor mik a legfontosabb dolgok, amik eszedbe jutnak?

Az, hogy akarok szabadon... Nagyon sokat akarok beszélgetni... Az iskolában nagyon csendben vagyok. Akarom, hogy sok barátom legyen, meg nagyon ilyen bff⁸... Hogy ne csak Kamelah legyen, meg ne csak Fatima legyen, afgán barátok, hanem európai meg magyar barátaim legyenek. Mert ott (*a kempon*) fiúk vannak csak, nincsen lány barátom, de annyira jók, hogy ugyanúgy érzem magamat, mint a Fatimával meg Kamelah-val... De az iskolában nem beszélgetek, mert hát.. nincs olyan, aki... Ott (*kempon*) senki nem ismeri egymást... Nem a nap végéig egymással vagyunk, hanem csak két órát, és ezt a két órát úgy csináljuk, hogy annyira jó legyen a közösség meg annyira jó legyen az edzés, hogy aki hazamegy, annak hiányozni fog. Mindenkinek, nem csak nekem. Nem tudom, én úgy érzem. Én mindig szoktam viccelkedni az edzésen is, és ezért nagyon sok büntetést szoktam kapni, képzeld el... Tényleg. Mindig nekem kell, amit nagyon utálok: kötelezni. És a mestereim tudják. Ha valamit csinállok, mondják, hogy Yasmin, ott van a kötél... És még nagyon utálok a négyütemű fekvőtámaszt: Yasmin, ott a négyütemű fekvőtámasz! (*nevet*) A tanulás fontos ott, például az egyik mestere gépészmérnök, és mindig szokta mondani, hogy edzés mellett gondolkozz a tanuláson is. Mindig nagyon jó tanácsokat kaptam tőle. A mestereim nemcsak arról gondolkodnak... Például amikor vizsgám van, iskolába kell tanulnom, megértik. Meg egy hónappal előtte mondják, hogy Yasmin, ilyenkor vizsgázol. (*gondolkodik*) Szóval viccelkedni akarok, azt mondtam... Jó akarok lenni mindenkivel... Megérteni akarok mindenkit. Igazából úgy van, hogy az iskolában a gyerekek nagyon akarnak segíteni, de én nem úgy akarom, hogy mindenki úgy segítsen, mert nem értek semmit, ez nagyon rossz érzés. Például te legyél nyomorult... Vagyis nincs egy lábad, és én nagyon kedves leszek veled azért, mert nincs lábad: szegénynek nincs lába, úristen, nem tud csinálni semmit, ezért veled megyek... Nem ezért akarom. Hanem magam miatt akarom. Érted... És ezért sose mondom az osztályfőnökömnek, hogy nekem nincsenek barátaim, mert száz százalék, azt fogja mondani a gyerekeknek, hogy Yasminnal barátkozzatok, szegénynek nincs barátja... (*nevet*)

Ha nem a kempora meg nem az iskolára gondolunk, és valakinek el kéne mondanod röviden, hogy te ki vagy, akkor mit mondanál? Nem az, hogy mit csinálsz, hanem hogy ki vagy?
Én egy afgán lány vagyok, aki... Mondj egy példát, mit mondjak!

8) Best friends forever = Örökké legjobb barátok

Nem akarok példát mondani.

Nagyon jó akarok lenni és nagyon nehéz a jövőm, mondjuk úgy... Csak félek az élettől. Azért, mert annyira nehéz az élet. Európában nagyon nehéz például, hogy muszlim vagy... Nem mindig.... Nem, nem ez a baj... hogy mondjam... Mondj egy példát! Te ki vagy?

Nem mondok, jókat mondasz. (nevetünk) Ez most rólad szól! Nem könnyű kérdés, tudom.

Hát ez nagyon nem könnyű. Például én, aki vagyok, hogy mindig jó akarok lenni, csak a családomnak, apukámnak meg anyukámnak. Én tudtam volna azzal a fiúval menni, képzeld el. Tudtam volna elhagyni a szüleimet, tudtam volna csinálni. Most is tudnám. Ez egy európai szabad ország. Senki nem tud bántani engem, anyukám meg apukám sem tud bántani engem, mert tudok szólni. Ez Európa, nem Ázsia, nem Afganisztán. De azért csinálok, azért nagyon akarok tanulni, mert a szüleim az egész életet tették nekem. Hogy minket hozzanak ide, ez tényleg nagyon nehéz volt, meg nagyon sok pénz. Tudták volna ezt a pénzt Iránban bankban hagyni, és minden hónapban még pénzt kapni. Tudod, Iránban van egy olyan szabály, hogy ha nagyon sok pénzt otthagysz, aztán abból a bankból pénzt kapsz, plusz pénzt. Tudták volna csinálni ezt a dolgot. És maguknak tudtak volna... nagyon gazdag család lenni. Csak azért tették, hogy nekünk valami legyen a jövőnkkel. És azért valamit akarok tenni, hogy soha ne bántsák a szüleimet. Nem mondom, hogy nagyon híres akarok lenni. Nem akarok gazdag ember lenni, hogy felejtsek el mindent vagy mindenkit. Nem olyan gazdag, nem olyan szegény akarok lenni. Meg az, hogy legyen valami a jövőmmel, hogy tudjak segíteni. A szüleimnek. Meg a szüleim után másvalakinek is. Tanulni akarok nagyon. De egy picit nehezebben megy, mint Iránban. Mert ott az anyanyelvemen volt, itt meg nem az anyanyelvemen, és nehezebb megérteni. Nem tudok ugyanolyan lány lenni, mint Iránban, barátkozni mindenkivel azért, mert különböző emberek vagyunk. Én afgán vagyok, ők magyarok, én muszlim vagyok, ők keresztény vagy szabad vallásúak. Nem tudok viccelkedni, mert itt, ha viccelkedem bármikor, akkor nem viccből fogják érteni, és bántja őket. Úgy érzik, hogy bántás miatt csinálom. Nem tudnak az emberek annyira bennem bízni, mert nagyon rosszat hallottak a muszlim emberekről meg a terroristákról. Hát elhiszem... De mégis sokkal jobb itt élni, mint máshol.

Szoktak kérdezni mások arról, hogy milyen volt Iránban, vagy milyen muszlimnak lenni?

Igen, igen, meg most csinálnak rólam (színdarabot) a színjátszóban, mert az iskolában minden félévben egy nagy darabot csinálnak, amit az egész iskola meg fog nézni. Én is szerepelek, járok színjátszó szakkörre, és a mostani évben azt döntötték, hogy az én életemről fognak csinálni.

Majd szólj, megnézem.

Jó. És nem gondolom, hogy pontosan ugyanolyan lesz, de rólam csinálják. Picit az én életem részéből, a menekülésről. Amikor mondták, hogy ezt fogják csinálni, mindenki tőlem kérdezi, hogy hogyan jöttél, miért jöttél meg ilyesmi. Meg volt irodalom óránk, és voltak tételek, és kellett prezentációt csinálni és előadni. Az volt a neve, hogy „Honnan jöttem?”. Az volt nekem a legkönnyebb, és azt választottam. Bemutattam az osztálynak, és azután, aki az osztályban volt, ők is nagyon sokat kérdeztek, meg azok is, akik nem voltak, mert ők mesélték egymásnak, és nagyon érdekes volt nekik is. Most már gondolom, az egész osztály tudja, hogy ki vagyok, honnan jöttem meg a vallásom.

Miket kérdeztek? Mi volt neked érdekes? Mondjuk olyan kérdés, amire nem számítottál?

Nem volt olyan... Ami nekik érdekes volt, hogy honnan jöttem, miért jöttem, hogyan jöttem, meg milyenek az emberek, hogyan öltöznek, ilyesmi. És milyen városból jöttem, milyen volt az a város...

A vallásról szoktak kérdezni? Hogy miért kell kendőt hordanod?

Hát, gondolom, tudnak ennyit... Nem szoktak annyira sokat kérdezni... Amikor előadtam, akkor kérdeztek... De töriből tanulták, hogy vannak vallások.

Máshol van, ahol felmerül? Akár, ha ismeretlenek között vagy, akár kempon?

Kempon nem, mert ők is tudják. Hát az első iskola, ahova Budapesten jöttem, ők nagyon sokat kérdezték, hogy miért van rajtam ez a kendő. Mert gondolom, semmit nem tudtak, és a tanárok nem tanították meg nekik. És igen, amikor buszon vagyok, valaki nagyon kedvesen jön, és kérdezi tőlem, hogy miért rajtad van a kendő? Mondtam, hogy azért, mert többféle vallás van, és nekem a vallásom a muszlim. És azt mondta, hogy nagyon köszönöm szépen, és ennyi. Szokták, de tényleg, buszon szokták kérdezni. De nem ilyen bántásból, hála a jóistennek, még nem bántott senki engem, csak úgy kedvesen jöttek, kérdezték meg ilyesmi...

Mindig magyarul?

Nem, magyarul, mindig magyarul... angolul is, volt aki angolul kérdezte, csak nem az utcán volt, hanem ilyen programon volt... Kérdezték angolul és mondtam angolul, hogy azért mert muszlim vagyok, és a muszlimok felvesznek kendőt, azért, hogy ne lássák a hajukat a férfiak.

Másnak a családban volt ezzel kapcsolatban rossz élménye?

Hát igen, az egyik barátnőm, a Azizah, azért nem veszi fel a kendőt, mert nagyon csúfolják. Se iskolába, se amikor kint megy az utcán. A Kamelah-t is bántották, de nem tudom, miért... lehet, hogy ők is valami rosszat mondtak... Mert voltam egyszer Kamelah-val, és valaki nekem mondta, hogy szia nagymama, utcán, az iskolám előtt volt. Mondtam, szia nagypapa, kedvesen válaszoltam, semmit nem mondtott nekem. De a Kamelah csúfolta őt, mondta, hogy menj a picsába vagy valami ilyesmi. És ő azt mondta, hogy te menjél... Valami menekültet mondtott, hogy menj vissza az országodba meg ilyesmi. Neki mondta. Azért én úgy érzem, tényleg igazából, ha valaki veled kedvesen beszél, akkor kedvesen kell válaszolni... Ha csöndben lett volna, elmentek volna és semmit nem mondtak volna, én úgy érzem. Nekem hála a jóistennek senki nem mondtott semmit. Jobbat is hallottam, például, hogy jó, hogy tiszteletben tartod a vallásodat még ebben az országban is.

És milyennek látod a jövődet?

Azt látom, hogy gimnáziumban fogok tanulni és érettségizni fogok, aztán egyetemre megyek. Csináltam egy tesztet, ahonnan lehet tudni, hogy mi lesz a legjobb nekem... Amit ők tanácsolnak, a gép... az jött ki, hogy kereskedelem. A kereskedelem nem olyan, hogy bolti kereskedelem, amit szakközépiskolában is lehet tanulni, nem olyan. Hanem olyan kereskedelem, hogy én mondtam, hogy nagyon sokat szeretnék utazni más országba, sok nyelvet akarok tanulni, nekem tetszik a matek, meg mondjuk a fizika is, de főleg a matek. És az jött ki, hogy lehet olyan kereskedelem, hogy például a kocsinak a turbóját, például a Benz turbóját... Például egy

gépészmérnök legyek először, és aztán egy másik országnak eladjam, olyan, mint a salesman, csak abból, amihez nagyon értek, mérnöki is meg kereskedelem is. De nem tudom, mindig minden változik, most erről gondolkodtam.

Sok helyen azt lehet hallani, hogy ázsiai országokban, főleg muszlim országokban a lányoknak nehezebb tanulni. Te mit gondolsz erről?

Igen, mondjuk Afganisztánban nem is lehet tanulni a lányoknak, mert megölnek. Úgy hallottam én is... De Iránban... Én előttem, amikor még nem születtem meg, akkor igen, nagyon nehéz volt, anyukámnak is meg mindenkinek is. Nem is engedték, mert rögtön a lányt férjhez adták, és aztán amikor férjhez megy, akkor iskolába sem lehet menni. Meg azonnal gyereke lesz meg ilyesmi, azért mondják, hogy nehéz. Ha én is ott lettem volna, vagy lennék Iránban, én is férjhez mentem volna. De tényleg! Most már lenne egy férjem, és lehet, hogy két év után vagy egy év után gyereke is. Mert a Fatima, a legjobb barátom, lehet, hogy most van egy gyereke is. Nem beszélgettem majdnem egy éve, több mint egy éve vele. És ez komoly. Azért mondják, hogy nehéz, mert rögtön férjhez megy a lány.

És erről mit gondolsz?

Hát... nem mindig jó. Igazából tényleg nem jó. Aki nagyon akar tanulni, annak nagyon jó a tanulás. De vannak olyan korok, hogy a lányok nem választhatnak, hogy férjhez mennek vagy tanulás. Mert amikor látják, hogy a tanulásban az afgán lányoknak nincs semmi jövőjük Iránban, akkor azt mondják, miért tanuljak, inkább férjhez megyek. Ha ennyire sokat tanulok, és nem tudok dolgozni meg ilyesmi... Inkább azt választják, hogy férjhez mennek, ez jobb nekik. A Fatima is ezt gondolta. A családja nagyon vallásos család. Az apukája olyan, mint ami itt a pap a keresztényeknél, tudod? Ő biztos, hogy nem Európát választotta volna, hanem a lánya inkább férjhez menjen. Tudom, hogy Fatima azért választotta azt, mert tudta, hogy semmi nem lesz belőle. Ha tanulni is akar, ha nagyon sokat tanul, tényleg nagyon sokat kell fizetni. A szülei tudtak fizetni, csak nem tudott volna semmi lenni.

Akkor ezek szerint szerinted ő döntött így? Vagy a szülei?

Hát mindkettő. A lány azért, mert nem lesz belőle semmi, inkább férjhez megy, lehet, hogy jobb lenne a férjével. A szülei azt mondták, hogy ők nem tudnak jönni Európába vagy olyan helyre, ahol tud tanulni a gyerekek. Mindkettő úgy érezte, hogy inkább férjhez menni jobb.

Hogy szokott lenni, valaki úgy gondolja, mondjuk a lány, hogy inkább férjhez menne, akkor először eldönti, hogy férjhez megy és utána körülnéznek, hogy ki lenne jó férj neki?

Nem, először a lány 13 éves lesz, és nagyon sok fiú jön a szüleivel, hogy a lányodat akarom. Nálunk nincs olyan, hogy a lány barátkozik valakivel, és a lány arról gondolkodik. Adnak időt a lánynak. Nem minden családra vonatkozik, van olyan család, ahol az anyukája meg az apukája döntenek el, hogy a lányuk kihez menjen. Aki gazdagabb meg értelmesebb, jó fiú, szorgalmas, az a szülőknek nagyon jó. Nem az tetszik, hogy a lány szereti vagy nem. Vannak olyan szülők is. A Fatima anyukája nagyon jó anyu volt, mondjuk ilyen tanult volt, az apukája meg hogy pap volt, nagyon sokat tanult, és megértette ezeket, és azt mondta, hogy a lányának kell döntenie. Igen... Jön nagyon sok fiú. Például nekem is. Mindig, amikor nyáron szünet van,

nagyon sok család jön, a szülők beszélgetnek telefonon apukámmal meg anyukámmal, hogy a fiam szereti a lányodat.

És tényleg?

Hát nem ilyen tényleg... Amikor a fiú 20 éves lesz, a szülei megmutatnak neki sok lányt. Tudod, vannak ilyen filmek, kisfilmek, amikor a prince-nek akarnak feleséget hozni, és akkor nagyon sok lányt odaraknak, és választ belőle egyet, tudod? *(nevet)* Itt is ugyanolyan van. A szülei megmutatják neki a családon belül a lányt, mert kell, hogy szeíd legyen meg siíta legyen, tudod... És a fiúnak választani kellene. A fiú is tudja ezeket a szabályokat, ezért szegénynek be kéne tartani. Akit választ, aki legjobban neki tetszik, azt hozzák neki. De úgy, hogy most sokkal értelmesebbek lettek a családok, vagy nagyon tudományosak lettek, hogy megengedik a lányoknak, hogy válasszanak. Családdal jönnek hozzájuk, a lányokhoz, és hoznak cukrokat meg ilyesmi... meg virágot, nekünk. *(nevet)* És a lányoknak kell hozni teát. Körbemeget, és az utolsó lesz a fiú, teát adnak. És aztán a fiúnak meg kell mondani, hogy tetszeni fog a lány vagy nem. És beszélgetnek egymással egy szobában amennyit akarnak. És adnak egy hét vagy két hét vagy három hét, amennyit a lány akar, ezt a lány dönti el. És ha tetszik, akkor a lány szülei felhívják a fiú szüleit, hogy tetszett a lányomnak a fiú. Akkor már csinálunk eljegyzést meg ilyesmi. Ha nem, akkor nem.

Ilyenkor nagyon izgul mindenki?

Hát igen, főleg a lány. *(nevet)* Azért, mert a családon belül vannak, ők már ismerik egymást. Például én, akivel fognak eljegyezni, őt már ismerem, láttam a szüleit, barátkoztunk, beszélgettünk, vendégségbe mentünk... Mert az afgán ember nagyon sokat van vendégségbe. Anynyira ismerjük egymást, hogy milyen a fiú, szép, nem szép, ilyesmi, tetszik vagy nem... Ezeket már tudják, csak a jövőt kell eldönteni. És azért két év az eljegyzés, az ismerkedés miatt.

És ha ezután nem tetszik?

Ha nem tetszik, akkor ez nagyon rossz lesz, tudod... Az lesz, hogy azt fogják mondani, hogy a lány meg a fiú két évig együtt voltak, aztán elmentek egymástól... Ilyesmit fognak mondani a családban az emberek...

Tehát az már nagyon kínos?

Igen, nagyon kínos lesz. És aztán más fiú nem fog a lányhoz menni, nagyon nehezen... Meg a fiúnak sem adnak lányt, mert neki volt már egy eljegyzése. Ilyen kínos lesz. De inkább az eljegyzés előtt, addig nem is csinálnak eljegyzést, amíg nem biztos, hogy a fiú akarja a lányt meg az a lány biztos akarja a fiút. Abban az időben a lány szüleinek meg kéne tudniuk, hogy milyen a fiú, tanul, nem tanul, milyenek a barátai, meg ilyesmi... És a fiú családja is ezt csinálja a lánnyal.

Ha neked lesz majd az eljegyzésed, akkor tudod, hogy utána mi lesz? Úgy tudom, ez a fiú Iránban van, te meg itt vagy...

Hát igen, ez az, amit mindig szoktunk beszélgetni a szüleimmel. Mert akihez kell férjhez mennem, ő Iránban van. Mert ahhoz kéne férjhez mennem, aki családon belül van, az a baj. Va-

lami fiút kellene hozni ide, én nem tudok visszamenni oda. A fiút kellene hozni, de ez nagyon nehéz.

És ez a fiú akar jönni ide?

Hát ez is nehéz, igen... De ha valaki igazából nagyon szeret, akkor jön...

Magyar fiú lehetne a férjed?

Felőlem igen. Csak tudod, nagyon nehéz lesz kommunikálni. Tudok magyarul, de amit egy életben kell, azt nagyon nehéz kommunikálni. Van sok afgán lány meg afgán fiú, akik magyar lányhoz vagy magyar fiúhoz mentek... De amikor lesznek gyerekeink, az muszlim lesz vagy más vallású? Milyen nyelvet fog tanulni? Nagyon nehéz az ismerkedés, mert az én családomnak más szabályai vannak, más ünnepek, más az ő családja. És nem mindig lesz, hogy ebből lesz egy jó élet, mert... lehet, hogy nagyon nehezen fogjuk megérteni egymást. Mert például az én életemben a fiúnak nem szabad cigizni, nem szabad inni, nem szabad vízpipázni... Ez a fiú egyszer vízpipázott, esküszöm, hat hónapig nem beszéltem vele, képzeld el, esküszöm! Mindig írt nekem, hogy Yasmin, esküszöm, nem vízpipázom, csak azért csináltam, hogy viccelgessek veled... Akkor sem beszélgettem vele. Hat hónapig. Az én családomban vannak olyanok, akik cigiznek. Nem az én apukám, hanem például sógorok meg ilyesmi. De az én szabályom, hogy a fiúnak nem kéne cigiznie, ha igen, akkor én is tudok cigizni, én is tudok inni, én is tudok vízpipázni, én is tudok fiúkkal beszélgetni, én is tudok fiúkkal csókolózni... De amit én tartok, azt neki is kellene tartani, és amit ő tart, azt nekem is kell. Ez így jó, gondolom.

És ha valaki azt mondja, hogy jó, akkor cigizz te is?

Hát nem, az afgán fiúk nem fogják ezt csinálni. Biztos. Tudom. Mert az afgán fiúk nagyon szigorúak. Például egy másik fiú ránéz az ő eljegyzett lányára, akkor nagyon szigorú lesz és nagyon mérges, és fogja bántani a fiút. Ezért nagyon sok afgán fiú ment börtönbe, képzeld el. Iránban. Nem csak afgán fiúk, iráni fiúk is. Ebben nagyon szigorúak.

És erről mit gondolsz? Ez romantikus? Vagy hülyeség?

Bármikor romantikus, de amikor nagyon szigorúak, akkor ez egy hülyeség. Akkor romantikus, ha mondjuk engem valaki csúfol, akkor kell valaki, aki megvéd, ilyenkor jó, nagyon jó.

Ha egy másik lány néz a fiúra?

Hát akkor én is! (*mosolyog*) Tényleg, nálunk így van, én is ebben nagyon szigorú vagyok.

De akkor mit lehet csinálni?

Én nem fogom bántani a saját férjemet. Hanem csak neki mondom, hogy neked nem szabad nézni. (*nevetünk*) Ahogy nekem nem szabad más fiúkkal beszélgetni, más fiúknak a kezét megfogni, akkor neki sem szabad. Ez így van. Vissza kell fogni.

Most elmondtad, hogy kb. mit szeretnél a jövőben. Van olyan álmod is, amit nagyon szeretnél?

Azt nagyon akarom, hogy legyen érettségim és legyen egyetem utána. Legyen valami igazi munkám, amire nagyon büszke vagyok, ez a legnagyobb álmom. És a másik legnagyobb álmom, hogy végezzem az edzésemet, hogy legyek legnagyobb mester, de nem annyira akarok tanítani. Nem mester, nem ez a fontos, hanem az, hogy amilyen versenyekre megyek, az összesen legyek aranyérmes. Ebben nagyon híres akarok lenni.

Ha majd évek múlva férjhez mész, akkor lehet ezt a kettőt együtt csinálni? Nemcsak a kempot, hanem hogy egyetemre mész meg mérnök leszel?

Nem rajtam múlik, mert én akarom, hanem a fiú, hogy megengedi vagy nem. Ha ő megengedi, akkor biztos fogok. Mert az nagyon jó, ha valaki segíteni is tud ebben. Mert ha valaki férjhez megy, akkor neki főznie kell, egy asszony lesz. És az asszonynak vannak saját dolgai, nemcsak a tanulás. És ha ő megért engem, akkor fogok tanulni. Mondtam neki is, aki lesz például, nem biztos, de mondjuk, hogy lesz, mondtam, hogy én tovább fogok tanulni. Ha nem fogsz engedni, akkor megvársz, amíg nem végeztem, akkor aztán. Azt mondta nem, mert ő is tanul, ő is megérti, ezért lehet. Ami a legnagyobb probléma, ez az edzésem.

Van ilyen, hogy mondjuk a fiúk azért nem szeretik engedni a feleségüket tanulni, ha már házasok, mert megszólják a fiút, hogy ő, nem elég erős férj, mert a felesége megy tanulni meg dolgozni, nem tudja eltartani?

Igen, igen, igen... *(hevesen bólogat)* Például az apukámnak mindig ezt szokták mondani a családuknak. Az apukámnak azt mondták, hogy jaj, a feleséged mindig utazik másik országba, nem tudsz egy helybe rakni... A feleséged miért dolgozik? Ezzel nagyon bántják az apukám. És a feleséged miért vezet? Az afgán nők nem szoktak autót vezetni. A feleséged miért egy más férfival beszélget, nevet meg ilyesmi? Az apukám azt mondja, ez az élet. Én szeretem a feleséget ilyennek lenni. Olyan, mint én, szabad. Nem akarom megfogni. Ha valakit megfogsz, akkor rosszabb lesz, nem lesz belőle jó. Apukám mindig pozitívan gondolkodik. Például amikor versenyek voltak, apukám azt mondta, hogy tedd le a kendőt, mert abban megfulladsz, mert valaki így csinál *(meghúzza a kendőjét)* és nyer. És anyukám, amikor apukám ezt mondja, akkor semmit nem mond. De én így válaszoltam: nem, ez így jó nekem. Ha úgy megnyeri valaki, akkor az biztos, hogy nem tud semmit kempozni. És apukám, amikor visszament Iránba, hozott nekem muszlim sportkendőt. Azt mondta, hogy jó, ha te nem hallgatsz rám, akkor itt ez a sportkendő, vettem neked.

Hordod?

Igen. Hát nem annyira, mert fura, az edzőim mind azt mondták, hogy hord azt a kendőt, nagyon jó az, mert nincs semmi ilyesmi *(a kendő álla alatti részére mutat)*, csak fekete. Amikor versenyem volt, az Európa Bajnokság, akkor az összes mesterem azt mondta, hogy hordjad, az jó. Hordtam, és amikor vége lett az állóharcnak, azonnal levettem és felvettem a másikat. Mert ilyen fura kendő, és vicces leszek benne meg ilyesmi...

Otthon nem kell hordani kendőt?

Nem, nem. Meg nők előtt sem kell. Csak a férfiak előtt, de például a férjed előtt nem kell, meg nagypapa, nagybácsi, nagy másik bácsi... *(nevet)* Meg apukám előtt, meg testvéreim előtt lehet. De kint nem.

A hajviseletre szoktak figyelni? Így, hogy a kendő alatt van...

Iskolában igen, például amikor öltözöm, minden kilátszik, és mindenki azt mondja, hogy nagyon szép a hajad, hosszú a hajad. Barna a hajam. Meg azt mondja, jaj, de nagyon tetszik, meg ilyesmi. Nemcsak iskolában, mindig, edzésen, amikor lányok szoktak látni. Amúgy az edzésen szokott például leesni a kendőm. Az egyik mesterem például az összes hajamat meglátta. Amikor elmentünk táborba, én nagyon nehezen szoktam felkelni, és amikor alszom, leveszem a kendőmet. Bejött és meglátta a fejemet. De aztán felvettem a lepedőt. Véletlen volt, nem az én hibám volt.

Akkor rosszul érezted magad?

Nem, mert nem az én hibám volt, nem én mutattam, hanem véletlen. De ő szegény gyorsan kiment. Amikor edzés közben leesik, megvárnak. Nem úgy teljesen leesik, hanem egy picit. És aztán a férfiak várnak, amíg megcsinálom a kendőmet. Hát kicsit rossz, mert nem mutatom soha a hajam, és akkor, ha leesik, akkor mindenki így figyel, képzeld el. *(nevet)* A mestereim meg a fiúk is. Van egy fiú, mindig vele szoktam menni versenyekre. Ketten vagyunk, akik a klubban szoktak nagyon sokat versenyezni. Nem ilyen bántásból, de mindig azt mondta, hogy Yasmin, te mindig azért versenyzel, mert Allah szokott segíteni neked. Meg megyek versenyre, és így csinál nekem *(megpaskolja a vállát)*, és azt mondja, hogy menjél, Allah segíteni fog neked, meg azt mondja, hogy vigyázz a kendődre, hogy ne essen le. És amikor vele szoktam küzdeni, azt mondja, hogy vigyázz a kendődre, le fogom húzni. De aztán nem, csak viccből egy picit. Aztán azt mondja, hogy jaj, Allah látta, hogy ezt csináltam, meg fog ölni, meg ilyesmi... *(nevet)* Amikor nagyon sokat ezt csinálja, szólok Petinek, és Peti azt mondja jó, büntetést adok neki. De csak viccből.

Ha nem a vallást nézzük, mást gondolsz, hogy mi a jó és mi a rossz, mint az emberek körülötted? Ezt érted?

Hát igen, értem. Ugyanolyan például, amit az iskolában tanulunk erkölcsstan... Mindenkinek meg kell értenie, hogy a hazudás rossz, probléma lesz belőle. Segíteni kell az embereknek... Hát ugyanolyan, kivéve ez a kendő.

Akkor nem látsz nagy különbségeket? Valami, amiben mondjuk te nem értesz egyet és mások igen, vagy fordítva? Bármi ilyesmi?

Hát igen, például nekem nagyon rossz, ha valaki iszik alkoholt. A vallás miatt is, meg a valláson kívül is. Nagyon. Meg valaki drogozik vagy cigizik, ez nagyon rossz. A saját egészsége miatt. Aki cigizik, annak hamarabb rossz lesz a tüdeje. És aki fontos nekem, azt nem akarom, hogy beteg legyen. Ezért fontos nekem. És a mi vallásunkban nagyon nem szabad inni. A cigi saját maga miatt. Aki iszik, az nem ért valamit, és olyan rosszakat csinál, amit a vallásban nem szabad.

Ez előkerül témaként például az osztálytársakkal?

A kempóban. Például én mondtam, hogy nálunk a vallás miatt senki sem iszik és nem cigizik. Azt mondják, hogy ez tényleg nagyon jó szabály, mert nagyon egészséges, és nekik nagyon tetszett. És azt mondták, hogy te cigiztél? Mondtam, hogy nem, de én vízpipáztam egyszer vagy kétszer.

És magaddal sem beszéltél hat hónapig? (nevetünk)

Én a fiúnak mondtam, hogy kétszer csináltam, ha eddig csináltad, akkor jó, de most már ne. Mondta, hogy nem csinálta. De lehet, hogy csinálta egyszer-kétszer. Amikor felhívtam ilyen kameratelefonon... Ilyen videós beszélgetés... Akkor láttam, hogy a barátja vízpipázott, de nem láttam, hogy ő vízpipázott vagy nem. Mondtam, milyen jó helyen vagy, milyen jó barátaid vannak meg ilyesmi... És aztán lekapcsoltam a videót magamtól, és aztán csak telefonon beszélünk, és mondtam, hogy miért ilyen helyekre mész, miért ilyen barátaid vannak? És azt mondta, hogy ha a barátaim megölnek egy embert, akkor én is olyan ember vagyok? Ha a barátaim nagyon rossz dolgot csinálnak, én ott voltam velük, de én nem csináltam, akkor is azt gondolod, hogy én is ezt csináltam? Ezt így mondta. Értesz?

Igen. És te mit mondtál erre?

Mondtam neki, hogy ha én nem veszem fel a kendőt és egy fényképet küldök kendő nélkül, te azt gondolod, hogy én itt nem veszem fel a kendőmet? Ez milyen különbség? Vagyis neked nem baj, hogy én nem veszem fel a kendőt? Azt mondta, biztos, hogy nekem baj, ez tök más, mint vízpipázni. Azt mondtam, annyira fontos neked a kendő, a hijab, ami rajtam van, annyira nekem is fontos a drog meg a vízipipa meg az ivás meg ilyesmi. Azt mondta, jó, Yasmin, ez más, mint amit te mondasz. Mondtam, nincs semmi különbség benne, csak nekem öltözésben, neked meg amit szívsz. Mondta, jó. Megértette. Nekem azt mondta, vicceltem, a családom nem olyan, hogy én vízpipázok, egyszer-kétszer úgy csináltam, hogy a fiúkkal voltam, és nem tudtam mondani nekik, hogy nem. Mondom, jó. De nem beszéltem vele hat hónapig, aztán annyira sokat bocsánatot kért, annyira kedves ember volt, hogy megbocsátottam hat hónap után.

Az osztálytársaid szokták mesélni, hogy esetleg ők innának vagy cigiznének?

Szoktam hallani például, hogy ha valami karácsony van nekik vagy valami ünnep, akkor ők is nagyon picit szoktak inni. Cigizni nem láttam az iskola előtt senkit... Csak azt hallottam, hogy a szüleik adnak nekik (alkoholt), de az is nagyon pici, amikor valami ünnep van. Ahova iskolába járok, ott tök mások a gyerekek, mint az utcán, akik más iskolába, szakközépiskolába járnak. Ahova én járok, ott nagyon rendesek a gyerekek, meg nagyon közösségi gyerekek... Akik tudnak a világról meg mindenről. De láttam olyan gyereket is, aki semmit nem tud a világról, semmit nem tud az országról, ami mellette van... Meg olyan gyerek, akinek szabad mindent csinálni. Szabad neki cigizni, szabad neki alkoholozást, szabad mindent. Láttam olyan fiút, képzel el, 12 éves és cigizik. Láttam olyan fiút, 9 éves és cigizik...

Mit gondolsz a most Magyarországon lévő menekültek helyzetéről?

Én igazat mondok. Mindenki azt mondja, hogy Magyarország nem jó neki. Mert nem olyan supportot⁹ adnak nekik, mint egy Németország. Igen, azért, mert Németország egy gazdag ország, egy nagyobb ország, mint Magyarország. Van nekik, azért adnak. Magyarországnak, ha lett volna ennyi pénz, vagy valami, akkor ők is tudtak volna segíteni. De én a saját családomat mondom. Azt mondják, hogy Magyarországon nincs munka, nehéz dolgozni, nehéz a nyelv, nagyon szegény ország, ilyesmi. De az én családom szempontjából tényleg nem az most.

9) Támogatást

Meg nem az a fontos. Aki tényleg azért jött, mert menekült, akkor nem ezek számítanak neki, hogy pénz vagy ilyesmi. Csak az fog nekik számítani, hogy valahol lakni, meg tanulni gondolom. Például mi a tanulás miatt jöttünk.¹⁰ És ha valaki tényleg akar dolgozni, akkor bárhol a világban az országban tud dolgozni. Ha apukám és anyukám nem akarna dolgozni, akkor Németországban sem dolgozna. Ha ott dolgozna, akkor itt is tud dolgozni. Bárhol valamit tud csinálni.

Sok magyar nem nagyon találkozott menekülttel, és nem tudják, hogy az mi.

Hát, amikor buszon vagyok, sokan úgy néznek rám, hogy sosem láttak menekültet vagy muszlim embert. Ők nem tanulták az iskolában. Olyanok, akik öreg emberek, régi emberek, úgy láttam, hogy ők. De a mostani emberek, akik most iskolában tanulnak... Vannak, akik nagyon rosszak, mert a tévében csak a terroristákat mutatják, csak a háborúról mutatnak, semmi jóról nem mutatnak. A terrorista nem ugyanazt jelenti, mint a turista, meg nem ugyanazt jelenti, mint a menekült. Lehet, hogy a terrorista csak a muszlim országokból van, de egy muszlim ember... Úgy mondjuk, vannak magyar jó emberek, vannak rossz magyar emberek, ugyanúgy vannak jó muszlim emberek, és vannak tényleg nagyon rossz muszlim emberek. Mert ők nem tanulták, hogy vannak ilyen emberek is. Valakinek kellene bemutatnia ezeket az embereket, menekült embereket, hogy nem ugyanolyanok, mint a terroristák.

Tudod, mit jelent az, hogy integráció?

Menekült emberek? Igen.

És mit gondolsz, milyen az, amikor egy menekült ember beilleszkedik az országba, a társadalomba?

A menekült embernek nagyon nehéz dolog beilleszkedni a társadalomba más emberekkel, mert ő mindig arról gondolkodik, hogy mi lett a családjával, mi lett az országával... És neki nagyon nehéz beilleszkedni, azt hiszem. Hát igen, a gyereke miatt, az élete miatt jön, hogy ne haljon meg és tudjon élni... De vannak, akik Iránból jönnek, mert egy rossz dolgot csináltak Irán ellen.

Szerinted mi segítené jobban akár nektek, akár a többi menekültnek, hogy itt jobban tudjatok élni Magyarországon?

Be kéne mutatni az embereket a tévében vagy valami, hogy egy menekültnek vagy egy külföldinek ugyanolyan nehéz az élet, mintha ti mentek Iránba vagy egy más országba. Ugyanolyan nehéz lenne, mint nekünk. És az, hogy egy picit ismerkedniük kéne vallásokkal, emberekkel, többféle országgal... Hát tudom, nehéz... De ha én is lettem volna Iránban és jöttetek volna ti is Iránba, nagyon fura lett volna nekem, hogy ti milyenek vagytok. Nincs rajtatok kendő? Azért, mert iskolában nekünk soha nem mondták ezeket. Nem mondták, hogy vannak többféle európaiak, nem mondták, hogy van többféle vallás! Nekünk sosem tanították ezeket. Például nekem anyukám meg apukám meg nagypapám mondta, hogy európai embereken nincs

¹⁰A családdal végzett szociális munka során kiderült, hogy ennél sokkal összetettebb okok állnak a menekülésük mögött. A gyerekes családok körében gyakori, hogy a gyerekek védelme érdekében a szülők nem osztják meg velük a menekülés valódi okait, de az is előfordul, hogy a gyerek emlékei „változnak meg” idővel, és később már kihagyja a történetmesélésből a rossz emlékeket.

kendő meg szabadon vannak meg ilyesmi... És ez nekem mindig furá volt, hogy rajtam kendő van, nekik miért nincs? Úristen, ők nem muszlimok meg ilyesmi... Azért, mert a szüleim nem tudtak semmit, csak hallották a nagyszüleimtől. Ha ezt az iskola mondta volna, akkor tudtuk volna, mert iskola okosabb, mint egy anya, aki nem tanult senkiről. Az jobb, ha az iskola mutatja a gyerekeknek. Meg jobb, ha a tévében nem mindig a háborúról mutatnának meg a terroristákról meg ilyesmi... Hanem egy picit az emberek életéről, más társadalom életéről...

Neked furcsa volt, amikor először láttál nagyon sok embert kendő nélkül?

Hát igen. Mondtam, úristen ezek mik?! Meg amikor csókolóztak egymással az utcán! Az volt a legfurább! Képzeld el! Ez volt a legfurább, hogy milyen szabadon itt ilyeneket csinálnak? Mindig nem akartam nézni arrafelé, úristen, ezek mit csinálnak?! Uram isten, anyu ne nézz oda, apu ne nézz oda, ááá, ez tényleg nagyon furá volt! Hogy milyen szabad az Európa, ennyire?! Meg nem láttam egyetlenegy muszlimot sem akkor, és ez is furá volt, hogy én vagyok az egyetlen muszlim ember itt? De aztán rájöttem, hogy vannak muszlim emberek, akik nem tartják a vallást, és aztán leveszik a kendőt. Itt nagyon sok muszlim van.

És most már nem furá?

Most már nem.

A csókolózás sem?

Nem, most már megszoktam. Most már tudom, hogy azért csókolóznak, mert lehet, hogy szeretik egymást, nem tudom... Nem bántanak senkit... De ha valaki Iránban ezt csinálja... (sóhaj) Uramisten, mindenki ránéz, meg úú, mit csináltak, nektek nincs lakásotok, nincs saját helyetek?!

Az iskolában vannak párok?

A tizedikben... De Debrecenben volt egy pár, akik mindig csókolóztak a szünetben, és az nagyon furá volt nekem. Uramisten, az iskolában ilyeneket csinálnak?! Ez komolyan nagyon furá volt nekem. Meg gondoltam, ha az iskola ilyen, akkor milyen lehet a szabadban?! Milyen lehet, amikor utcán vagyunk? Vagy otthon vannak vagy ilyesmi? De aztán rájöttem, hogy ez Európa. Szabad.

És a ruhák? Ha nem csak a kendőről van szó, hanem nyáron a nagyon rövid szoknyáról vagy nadrágról?

Mi ugyanúgy öltözünk, mint most, csak nem ennyire kemény anyagból...

És az, hogy mások hogyan öltözködnek, nem volt furá az elején?

Ja, igen! Magyarországon apukám mindig azt szokta mondani, hogy amikor hideg van, a magyar emberek olyan szépen öltöznek, mint egy muszlim ember, jobban, mint egy muszlim ember. Tényleg! Olyankor nem is látom a hajukat meg a lábukat, semmit! Annyira jól öltöznek, jobban, mint egy muszlim ember, komolyan! Apukám mindig ezt szokta mondani... Azt mondja, Magyarországot csak hidegben kellene látni. Amikor valami családunk jönni fog Európába vagy Magyarországra, akkor azt mondja, hogy csak amikor hideg van, akkor gyertek ide. (nevet) De amikor meleg van, uramisten, inkább, mintha meztelenek lennének...

Vannak olyanok... hogy majdnem meztelen... Ez furcsa volt először. Először, amikor jöttem, akkor hideg volt. Decemberben jöttem. Apukám azt mondta, nézd meg, itt is majdnem olyanok laknak, mint a muszlim emberek, csak egy picit kendő nincs rajtuk... De amikor meleg lett, mondtam neki, most nézd meg, drága apuka!

Most már megszoktad?

Igen, most már megszoktam...

Lassan ennyi... Van még valami, amit hozzáfűznél? Üzensz valamit azoknak, akik nem tudnak semmit a menekültekről?

Ne mindig gyorsan döntsetek, nem kell mindig gyorsan dönteni, hogy ja, ott van egy muszlim ember, rajta kendő van, vagy egy menekült ember, akkor nem kell gyorsan róla dönteni. Amit tévében látnak terroristák, ők nem ugyanolyanok, mint a menekültek. A menekült azért menekül, mert valamitől menekül. Nem semmi miatt. Háború, vagy másvalami. Ne döntsenek maguktól gyorsan. Hogy a menekült embernek nem kéne itt lennie... Először nézzék, beszélgessenek, lehet beszélgetni vele! És aztán döntsenek, hogy jó vagy nem.

(Kikapcsoltam a diktafont, még beszélgettünk, aztán elkezdett mesélni egy történetet, megkérdezhetem, hogy erre visszakapcsolhatom-e a diktafont, azt mondta igen.)

Öten voltunk, és a taxi, amivel jöttünk Szerbiában azt mondta, hogy menjetek arra meg arafelé, aztán egy picit gyalogoljatok, aztán ott van Magyarország meg Szerbia határa. Mi több mint három órát gyalogoltunk, nagyon kerestük, éjszaka volt, nem tudom, hajnali egy, és nem találtuk. És hallottunk ilyen kutya hangokat. Nagyon féltünk. Azt hittük, hogy itt nem bántanak a kutyák. Sehol sem bántottak. Mi előre mentünk, nagyon hangosan beszélgettünk, és hallottuk, hogy közelednek a kutyahangok. Nemcsak egy, képzeld, több mint tíz kutya. Olyan, mintha nem kutya, hanem farkas. Mi azt hittük, hogy tudod, vannak ilyen lakások és benne vannak kutyák. Úgy gondoltuk. Láttuk, hogy több mint tíz piros szem közeledik hozzánk... Úgy féltünk! Képzeld el! Én, anya, Amir, Zeinab. Közöttünk volt az anyukám és körülötte voltunk én, Amir, Zeinab, és úgy megöleltük az anyukámat, anyukám azt érezte, hogy meghaltunk. Az összes kutya meg farkas futottak hozzánk. Az apukámnál volt egy kés. Nem kés, nagyobb, mint egy kés, ilyen négyzetes, amivel levágják a húsokat. Olyan nagy. Én nem láttam semmit, mert anyut megöleltem. Mondtam, hogy meghaltunk, ennyi. És hallottam, hogy apukám úgy kiabált, úgy, mint a lányok, nem kiabálnak, hanem...

Sikít?

Igen, sikít! Úgy sikított, hogy azt hittem, hogy megölték az apukámat, megették az apukámat. És elkezdtem sírni. Az volt a legrosszabb. Elkezdtem sírni és imádkoztam. Mondtam az Allah neveket meg ilyesmi. Elkezdtem sírni, és az egyik kutya, vagy nem hiszem, hogy kutyák voltak, hanem farkasok vagy ilyesmi... Semmit nem láttam, mert nem akartam látni. Egyszer csak apukám azt mondta: kész, gyertek, menjünk gyorsan. Apukám, amikor mi nem láttuk, sikított és a kutyákhoz ment vagy nem tudom, hogy milyen állatok voltak. És ők féltek, és az összes elment. Vagy nem tudom, megrúgott egyet azokból a kutyákból... És aztán megijedtek. Mert apukám nagyon rosszat sikított. Úgy sikított, hogy mindhárman azt hittük, hogy apukám meghalt, hogy megölték. Az nagyon rossz volt... Nagyon rossz volt... Amikor most

beszélék róla, úgy remeg... Nagyon rossz volt... És aztán amikor láttam, hogy jól van az apukám, nagyon rosszul lettem és elájultam. Én voltam az egyetlen. Nagyon szeretem az izgalmat meg izgulást meg ilyesmi, de akkor annyira rosszul lettem, hogy elájultam. És aztán amikor felkeltem, nem tudom, mikor volt. És aztán tovább mentünk, és láttunk egy... kórház volt vagy öregek háza... valami olyasmi volt, nem tudom, milyen város, és bementünk oda, és kopogtunk, mondtam, hogy This is Hungary?, azt mondta... Nem tudom, lehet, hogy azt mondta, hogy nem értek angolul vagy ilyesmi, mondtam, hogy Hungaria?, azt hiszem azt mondta, hogy igen, és a fejét megizélte így, hogy igen (*bólogat*). És aztán láttuk, hogy ez Magyarország. És aztán láttunk egy rendőrséget, és mi magunktól mentünk oda, mert annyira féltünk.

Sötét volt?

Semmit nem láttunk, képzeld el, csak a piros szemeket, amik felénk jöttek. És azokat a hangokat, vagy ilyesmi. Én mondtam először, hogy apu, valami kutya jön felénk, és azt mondták, nem, ott vannak a lakások, ott vannak a kutyák és hallották, hogy emberek jönnek, és azért most kiabálnak...

És apukád nem mondott utána semmit?

Semmit! Semmit nem mondott!

Azóta se?

Azóta se. Nem mondott semmit. Mi nem is kérdeztük. Nem is akartuk kérdezni. De már elmúlt... Nem akartunk gondolkodni rajta, azért... Kész.

„MI A SZABÁLY?”

INTERJÚ EGY MENEKÜLT FÉRFI LAKÁSÚTJÁRÓL

KÉSZÍTETTE: REGENHART ÁGNES

Mohamed nemrég költözött új albérletbe. Harmincas, életerős, vidám férfi. Két éve kötött házasságot egy magyar lánnyal. Igyekszik biztos egzisztenciát teremteni Magyarországon. Több éve ugyanannál a cégnél dolgozik, ahol elérte, hogy teljes állásban, bejelentve foglalkoztassák. Ez nagy szó, mert azt, aki segédmunkát, konyhai munkát vállal, általában nem jelenti be a foglalkoztató, legfeljebb alkalmilag vagy csak részmunkaidőben. Hazájában villanyszerelőként dolgozott a családi vállalkozásban. Mivel apjától tanulta ki a mesterséget, nincs róla bizonyítványa, Magyarországon nem tudja hasznosítani tudását. Budapesten elvégzett egy egyéves képzést, ami a nyolc általános iskolai osztálynak felel meg. Jelenleg a számára védelmet biztosító oltalmazotti státusszal rendelkezik. Az új szabályok szerint ügyét három évente felülvizsgálják, a felülvizsgálat során meg is változtathatják ezt a határozatot, ami rendkívül bizonytalanra és kérdésessé teszi a hosszú távú tervezést. Ezért most azon dolgozik, hogy más joggal szerezzen tartózkodási engedélyt.

Viszonylag jól beszél magyarul, bár nyelvtanilag nem túl helyesen, de nagyon folyékonyan és kommunikatíván fejezi ki magát. Úgy írom most le beszélgetésünket, ahogy lezajlott, nem javítottam ki a hibáit, mert nagyon sajtóságos, ahogy a magyar nyelvet használja. Bár sokszor nem jó a szórend, a végződések egyeztetése, néha nem a megfelelő szót használja, de érthető és nagyon kifejező.

Mivel lakhatási programunkban vett részt, arra vagyok kíváncsi, hogy eddigi életében milyen lakhatási körülmények között lakott. A történetet a jelenlegi állapotok leírásával kezdjük és időben visszafelé haladva térképezzük fel a különböző szálláshelyeit és az azokhoz kapcsolódó tapasztalatait. Amikor szükségesnek láttam, zárójelben pontosítottam szavait.

Milyen az új albérleted? Hogy érzed ott magad? Meséld róla!

Nagyon jó lakás, másfél szoba, nem drága. Kicsi gonoszság van a tulaj, de nem annyira probléma, mert nem itt lakik... Fürdőszoba nem jó, más minden lakás jó.

És hogy tudsz kommunikálni a tulajjal?

Magyarul...

Telefonon beszéltek?

Telefonon, és havonta egyszer jön a pénzre.

Tehát ide utazik és elmegy hozzátok?

Igen. Minden héten jön, de Grazban lakik, és itt van neki két-három lakás. És itt lehet a nagyapja vagy anyja vagy valaki. Akkor ide jön minden héten. Látom neki a múltkor anyja és gyerekek is volt nála. Úgy velünk nem foglalkozik, csak havonta egyszer.

És odamegy a lakásba?

Igen, oda megy és pénz adunk, ennyi.

És a rezsit hogy fizeted?

Minden ő fogja mondani, mennyi pénz kell, és annyi adunk. Úgy nem annyira probléma van, mert a százhuszonnégyezer-nyolcszáz ... kb. a 125 000 van együtt a fűtés, meleg-hideg víz és plusz az a ... hogy hívnak...

Közös költség?

Közös költség! Az együtt van, és ööö villanyszámla jön két hónap múlva egyszer, és gáz is két hónap múlva egyszer. Most jött a villanyszámla, 6000 forint volt.

Két hónapra? Hát az jó!

Igen, két hónapra. Mutatta nekem e-mailben az számla.

És hozza a számlákat?

Nem, e-mailben jön, azt mondja, ha akarok, tudja küldeni nekem, én mondtam, bízom benne. Mennyi különbség lesz? 1500 forint vagy mennyi? Nem probléma. Inkább bízom. *(nevet)*

Milyen környéken van a lakás, Budapest melyik részén?

Hát az Hidegkúti Nándor stadion, tudod. Az Puskástól kettő megálló.

A Hungária körúton van vagy egy kis utcában?

Igen, a Hungária körúton.

Nem nagyon zajos?

Hát, jó, nem probléma. Csak annyira van probléma, nincs jó bolt közel. Nincs Spar, nincs semmi. Egy nagyon szar bolt van. Mindig nem találunk, ha valami akarunk venni. Úgy nagyon zavar rendőr ott, nagyon-nagyon. Minden nap kábé.

A rendőr? Hol?

Igen. Megállóban is...

Talán azért, mert azon a környéken gyakran vannak balhék. Ott a stadionoknál...

Hát nem tudom, én két hónapja ott vagyok, de soha nem látom, csak ott közel van az a rendőri központ, nem tudom, az hogy van... Hős utca, sarkon van. És nagyon zavarnak ez a környék a

Puskástól a Kőbányai útig, piac közel. Nagyon-nagyon zavarnak. Este is, napközben is rendőr, nem tudom, miért.

Igazoltatnak?

Hát nem csak igazoltatnak, a múltkor jött a rendőr, én a munkából jöttem, fél 12-kor?

Éjszaka?

Igen, éjszaka. A Puskásnál álltam és vártam a villamos, mert éjszaka egy negyedóra múlva jön a villamos. Vártam egy villamosra, látom egy rendőrökcsi jött és megállt ott a másik oldal. És jött a három rendőr, már én néztem, nincs senki, csak kettő magyar pár van, akkor és gondoltam, ide jön. Jó, semmi baj. Én előtte személyit fogtam a kézzel. És oda jött, és nem mondta, szia, nem mondta semmi. Első kérdés volt, te honnan tudod, ide jövünk. Mondom, figyelj, én vagyok egyedül látom a külföldi, nincs senki, három ember itt vagyunk, akkor gondolom, hogy ide jössz. Fogta a személyi igazolvány: van valami kés, szűrő, ilyen-olyan... Mondtam: micsoda? Mit mondott? Nem hallottam. Még egyszer kérdezte, valami kés, szűrő, ilyen-olyan? Mondtam, nézd, most munkából jöttem, itt a rajtam még a póló, és tudja a szagtól, én giroszotam. Ja, ja! Hol dolgozol? Itt dolgozom, a Örs Vezér tér, közel. Jó. Akkor másik jó volt kicsit ember, a másik rendőr, ő azt mondja, jó-jó, semmi baj, adja vissza a személyi igazolványt. Nem igazol aztán.

Igen, csak ellenőriztek.

Hát igen. De úgy kábé most minden nap ilyen van. Ez a környék. Minden nap. Úgy nem hiszem, miért, úgy biztonság környék, miért ott van mellette a ... hogy hívnak a ... BKK-nak a raktár, minden villamos oda megy, minden troli, busz, minden oda megy. Egész éjszaka emberek járnak. Nincs annyi probléma, nem tudom, mi miatt, de úgy, mióta Budapesten vagyok, soha nem zavar rendőr. Ezen az egy hónap belül nagyon zavar. Régebben soha nem volt, ha valaki a valahol megáll, akkor rendőr igazolta. De most azt a hónapban látom. Mindenkinék zavarnak.

Mióta laktok ezen a címen?

Hát a két hónap, most a harmadik hónap. Decemberben költöztünk. De nem csak ott, a Blaha Lujza tér is ugyanúgy, mi tegnapelőtt mentünk, én és feleségem, mind a kettő, de 28-asba. Ott a Blaha, ahol megáll, a végállomás, a rendőr megállt a ajtó mellette, és aki leszáll villamostól, igazolás. Személyi igazolvány. És nagyon beteg volt a feleségem, és mondta, orvoshoz megyünk, látszik is beteg, és akkor is nem érdekel, és igazoltatás.

Lehet, hogy keresnek valakit...

Most minden éjszaka ilyen van ott is, Blaha Lujza tér közel is, ahol mi lakunk is és máshol is látom most. Nem tudom, mi van, de így van.

Hát, ki tudja, mi van mögötte. Az a lényeg, hogy veled minden rendben van.

Jó, minden rendben van, csak tudod, zavarnak, valamikor ilyen van, ott a Puskásnál, amikor éjszaka elmegy a villamos, akkor egy 20 perc kell még várni. És ők nem érdeklí. Ha elmegy

az utolsó villamos is, még fél óra vagy tovább is kell várni az éjszakaira. Reggel korán vissza kéne menni. Az nem érdekelnek.

Igen, ez tényleg probléma. Egyébként, milyen a környék? Milyen a ház, amiben laktok?

Az a társas ház, vagy panel? Nem tudom, mennyire különbség van, a panel, én így hallottam a panel...

A panel beton lapokból készül, nem téglából.

Akkor szerintem panel. Akkor betonból van, igen.

A szomszédokkal milyen a viszonyotok? Találoztok szomszédokkal?

Hát a sok kínaiak laknak ott bent, de úgy, aki magyar emberek laknak, nagyon jó emberek laknak, mindenki, igen. Sajnos itt laktunk Nyugatinál, mikor én mentem, mindenki nekem mondta, szia, jó reggelt, ilyen-olyan, gyerekek is. Amikor feleség megy, tudod, ő cigány, senki nem akarja mondani, vele kapcsolni. Nagyon... De ott jó, ott mindenki találkozik, bemutat, mindenki beszél. Nincs annyira probléma. Jó a gondnok, gondnoknak van egy gyerek van, ő is nagyon jó ember. Valami baj van, hívunk, akkor jönnek gyorsan, nincsen probléma.

Hát ez nagyon jó.

Mindenhol kameráz van. Akkor nincsen annyira probléma.

Igen, ez megnyugtató. Hányan laktok a lakásban?

Hárman lakunk.

Feleséged és egy barátod?

Igen, Ali.

Hogy tudjátok kigazdálkodni a bérleti díjat? Mindenki fizet bele valamennyit?

Egyelőre mi és Ali fizetünk a fele-fele. Egyelőre én fizetem, de Ali fogja fizetni, nincs baj. De szerintem fele-fele fizetünk. Mert Alinak is valamikor van valami barátnő, valaki van. Én beszéltem, ha nem, akkor hárman fizetünk, de nekik van valaki mindig.

Értem, mindig van valaki vendég.

Igen.

Értem. És két szoba van, egyik a tiétek, másik Alié?

Igen. Nekünk az a kicsit nagy van, neki a kicsi van. Az a különbség. Másfél szoba lakás van.

És milyen a konyha, fürdőszoba?

Van igen, nagyon kicsi a konyha és ugyanúgy a fürdő is nagyon kicsi. Nem baj, ha kicsi, csak, nem... Én kifestettem minden, nem voltak tiszta, megcsináltam, minden, de, de úgy nem jó, nincsen hely belül a mosógép, nagyon kicsi. Az a baj, aki megcsinálta, ő rakta kád. Ilyen fürdőbe nem lehet kád, mert nagyon kicsi. Ha nem lenne benne kád, akkor nagyon jó.

Igen, ez régebben épült, és akkor még nem volt divat a zuhanyzó, akkor mindenhová kádat raktak.

Igen a kád miatt nagyon kicsi. Mert a mosógép miatt ... nem tudok mászkálni belül *(nevetve mondja)*. Úgy jó hely. Annyi pénzért jó.

Azt meséld el, hogy szereztétek ezt a lakást! Hogy jutottatok hozzá?

Hát a Internetből kerestem, utána idejöttem, a BMSZKI-ba a lakhatási programba voltam, és ti vagy ők segített, az Ági segített. Hívta mindig neki, beszélt a minden, mert én a szabályozat *(szerződést)*, én nem értem. Jó tudok írni, olvasni magyarul, de a szabályozat én nem tudok. Mikor írunk a papír lehet, rossz. Akkor Ági segített nekem, és beszélt a ingatlanak, és így.

És a költözést hogy oldottátok meg? Voltak itt bútorok vagy hozni kellett?

Hát, a bútort a tulaj hozta, nem voltak bútorok, de ingatlan megbeszélte tulajnak, minden, akkor ő szerezte bútor, minden. Mi nem vettünk semmi bútort. És valami kevés bútor volt az Ali szobának, és akkor Ági adta.

Igen, az ágyat kaptuk adományba. És jó az az ágy?

Igen, igen, jó. Más minden benne volt. Amit mi mondtunk, minden hozta a tulaj. Jó a tulaj, ő csak kicsi ... ő ... érzem, de ő nagyon, tudod a ... hogy mondja ... magyarul ... kicsi ... nem annyira akar foglalni embereknek, tudod, kicsit, kicsit gonoszság van, kicsi nagyképű. Mikor beszél, úgy beszél, mint a másik ember nulla. Csak ilyen van.

Nincs tisztelettel?

Tisztelet csak a valami, nem érdekel, ilyen-olyan – így beszél, tudod. Úgy velünk semmi, havonta egyszer foglalkozunk, nem lesz baj, szerintem.

De az jó, hogy meg tudtátok kötni a szerződést. Hány lakást néztél előtte?

Sokat néztünk, és mindenki azt mondta, külföldiek nem adunk *(mondja nevetve)*.

Igen. Körülbelül hányan utasítottak vissza?

Hát olyan két hónap belül, szerintem hát egy 10 lakás én bementem a szemesen nézni, és sok lakás mikor mondtam, én külföldi, akkor, nem adnak.

Igen, és legalább háromszor ennyit fel is hívtunk.

És a valaki az is azt mondja Áginak, miért te hívod, miért nem ők hívnak *(nevet)*.

Igen és akkor mondták, hogy áh, külföldinek nem adunk.

Igen, igen, külföldinek nem adunk. Vagy valaki azt mondja, külföldieknek adunk, de ha cigány, annak nem adunk. Ilyenek vannak.

Előtte hol laktál? Honnan költöztetek ebbe a lakásba?

A VI. kerületben laktunk, és az a BMSZKI kifizette.

Akkor voltál a lakhatási programban.

Igen, a lakhatási programban. Akkor az is jó volt, csak kicsit drága volt.

Igen, és azt nem tudtátok tovább fenntartani.

Hát, a beszéltem a tulajnak, mondtam neki, de annyi van a minimum különbség, miért a harmadik épület (*emelet*) van, és gázfűtés van, akkor nagyon-nagy jön a gázszámla. 50–60 ezer jön a havonta, és azt nem tudjuk fizetni. És több, mint 100 ezer volt a lakbér, az túl sok, kicsi nehéz. Most ahol lakunk, a 140-be minden belefér. Lehet, hogy 130 valamibe is belefér. Központi fűtés, ilyen-olyan, az ott nem volt. Úgy jó hely volt, 24 óra közlekedés, ilyen-olyan, közel a belváros.

Igen, az egy szebb környék volt...

Hát az nagyon szép volt. Mondtam neki egy 30 000 ha levonna is tudnék ott maradni, csak ő nem akarta. De jó tulaj volt, nagyon-nagyon jó tulaj volt. Az száz százalék nagyon jó volt.

Ő is beszerzett nektek egy-két dolgot, ugye?

Igen, igen, de úgy ember miatt mondom, nagyon jó. Például most is nekem oda posta ment, én szóltam is neki, nem kell semmi, nem baj az a számla van a mobil számla, az semmi baj, én úgy is tudom azt kifizetni. De akkor is hozta oda üzletbe.

Tényleg rendes.

Igen, nagyon rendes ember.

Lakcímkártyát tudtál csináltatni?

Nem, még ott a VI. kerületi maradt. Az jó. Ide az új helyre tudunk, mert van szerződés, azzal tudunk, de nem akarunk, mert az jobb. Mert ott van orvos már ismerős, akkor ott jó.

A tulaj beleegyezett?

Tulajnak megbeszéltem, ő nem csinálja semmit. Ő velem beszéltem, azt mondta megmarad, semmi baj. Akkor ameddig marad, marad, utána megnézzük. De én csináltam az új cím, az a állandó lakóhely a feleségem lakásba.

A feleséged szüleinek a lakásába?

Igen, igen.

Oda bejelentkezhetnél állandóra?

Igen, a VI. kerületi pedig tartózkodási helynek.

Értem. Azelőtt hol laktál? Mielőtt bekerültél a lakhatási programba?

A Kocsis szállóban.

Az milyen hely volt? Mesélj róla!

Az is nagyon jó hely volt, igazából, tiszta, szép, jó volt a szociális munka, mindenki, nem volt semmi probléma ott is.

Nem muszáj dicsérni a BMSZKI-t, ez nem arról szól! (mondom nevetve)

Tudom, tényleg.

Rendben. Azt meséld el légy szíves az olvasóknak, mert ezt olvasni fogják, hogy hogy néz ki egy szálló. Sok ember nem is tudja, hogy az milyen.

De én mondom neked, most ezt őszinte mondtam, nekünk mutatta másik szállók is, nagyon sok, BMSZKI, van valami a X. kerületbe is, IX. kerületbe is, de nem volt olyan szép és tiszta. Akkor mi mondtunk, nem, ha egy év múlva is kapunk a hely, akkor is ide megyünk a Kocsisba.

Ott várólistán voltál?

Igen. Sokat várólistán volt, és akarta nekünk a máshol, én mondtam nem, ameddig nincsen hely, addig várunk, de mi oda megyünk.

Hol vártatok? Addig hol laktatok?

Hát itt a Dózsa György úton.

Itt ebben az épületben?

Igen, itt a harmadik emeleten, nem második...

Mennyi ideig laktatok itt?

Ali lakta kábé egy év, és én laktam a három-négy hónap vagy a hat hónap. Ez annyira nem jó hely volt (*nevet*), de Kocsis nagyon jó volt.

Ott mennyi ideig laktál?

Hát ... körülbelül hat hónap?

Az átmeneti szállóban voltatok?

Vagy a nyolc hónap laktunk, és kaptunk a kedvezmény még négy hónap. Első hónap nem fizettünk semmi, miért aki hat hónap várólistában megvan, akkor nekik jön a valami kedvezmény. Egyik hónap nem kell fizetni, másik hónap fél kell fizetni, harmadik hónapban 70 százalék kéne fizetni, akkor negyedik hónaptól kéne fizetni a rendes. De jó volt, 10 000 egy embernek, és ketten laktunk én és Ali. Nem volt ott is probléma.

Voltak ott más külföldiek is azon a szállón?

Igen, abba volt a, például mi laktunk a tizenharmadikba, ott volt a mellettem szobába egy pakisztáni, egy afgán ember, és utána ... a lent valami gimnáziumnak van a hostel, akkor ott sokat külföldiek laktak.

És abban a részben, ahol ti laktatok, ott hogy voltak a szobák felszerelve?

A szobában bent volt egy hűtő és kettő szekrény, nagy szekrény volt, kettő ágy volt, jó nagy ablak volt, volt a telefon bent, amit tudunk hívni, azt mondták, soha nem próbáltam, de azt mondták tudjátok hívni a bárhol.

Ki a városba lehetett telefonálni?

Igen a kintről is tudja hívni, és mi is tudtunk hívni a ... nem a mobilba, a másikba. Igen, és külön-külön kulcs volt mindenkinek, szekrény volt, minden. Mosógép volt ott, mindenki tudott használni.

Az is a szobához tartozott?

Nem.

Az egy közös helyiségben volt?

Igen, volt egy kis mosógép minden épületbe (*emeleten*), az a kicsi, tudod, centri is volt, és lehet egy nagy mosógépbe az 300 forintot kellett fizetni.

És a szobákban volt fürdőszoba?

Nem. Az közös volt. Az a lenti, ahol a diákszálló van, ott bent van a fürdőszoba. Amelyik fent van a BMSZKI-nak, a mi lakunk, ott nem.

És a konyha?

Az is közös volt.

Azt használtátok? Főztetek ott?

Igen. Jó volt, tiszta, minden nap jön lentről az ember, aki takarít mindent.

A többi lakóval milyen volt a viszonyotok? Találkoztatok?

Hát, aki bal oldalba volt a lakos, annyira nem volt jó, mert valami rasszistaság volt, de másik többiek, hét vagy nyolc szoba, az mindenki nagyon jó volt. Mindig beszélgettünk egy-két nap. Meg én, amikor dolgozom, amikor nem megyek vagy éjszaka későn megyek és reggel jövök, akkor három-négy nap múlva találkozunk, akkor kérdeznek, hol voltál, nem láttunk ilyen-olyan. Másik mindenki jó volt, csak egy nem volt jó. A szomszéd. Hát most ez van. Benne van, mit csináljál? (*nevet*)

Igen, sajnos ilyenbe mindig bele lehet futni...

Igen, nagyon rasszista volt. De gondolom, nemcsak nekünk, de másoknak is nem annyira jó volt a kapcsolata. Mindig veszekedés volt a szobába. Én hallgatom mindig valami van.

Hogy kerültetek oda? Hogy találtátok a Kocsis szállót?

Mikor ide jöttünk a Budapestre, onnan a táborból, akkor laktunk a Kalunba¹ (*támogatásával*), az volt régen a református. Mikor ő nem kapta állandó pénz, ilyen-olyan, mikor vége lett a program, azt mondja nem kapunk a tovább pénz, akkor a kerestünk a lakás.

Mindenhol kerestünk, mindenhol ez volt a baj, külföldinek nem adunk. Ha valaki akarja adni, azt mondja, nem adunk a lakcímkártyát, nem adunk a szerződés, semmi. És vagy ilyen volt, egy másfél szoba lakás 200 000 forint, 220! Akkor nem tudtunk annyit fizetni! Nem is beszélünk magyarul, nehéz volt, ilyen-olyan...

1) Kalunba Szociális Szolgáltató Nonprofit Kft. Lakhatási és nyelvoktató programot szervezett nemzetközi védelemben részesülő embereknek.

Akkor volt egy fiú, az a Sajid, ő találkozta egy fiú, a BMSZKI-ban, beszélgette vele, és ő azt mondta, amíg nem találunk a lakás, ilyen-olyan, akkor itt van egy hely, a XIII. kerületben. Ide kéne jönni, regisztrálni, akkor utána tudunk adni nektek. Jó. Idejöttünk egy hét múlva, megbeszéltünk, azt mondta várni kell, utána egy-egy ember bement a meghallgatásra, valami interjút is megcsinálta. Utána azt mondja, mi nem tudunk ez nekünk papírral itt maradni, nem lehet. Milyen szabályok van, fogunk kérdezni igazgatót, ha igazgató azt mondja igen, akkor tudunk segíteni. És arra várni kell egy hét vagy két hét. Jó. Két hét vártunk, mikor visszajöttünk, akkor azt mondja, igen, igazgató azt mondta, ugyanaz szabályok vannak, mint a magyaroknak, mi tudunk itt maradni. Akkor, mikor lesz a szoba vagy meddig lehet ott lakni a lakásba? Én mondtam neki, én tudok még maradni egy három hónap, nekünk tulaj azt mondja, nincs baj, de másik fiú azt mondja, ő egy hónap tudja maradni. És akkor azt mondja, mikor egy hónap vége, akkor ide kéne jönni, akkor itt adunk egy szoba. Akkor ő idejött, én egy három-négy hónap múlva ide jöttem. És Ali is, kábé, amikor az a másik fiú jött, akkor vele jött. Akkor mindenkinek ide adta az a kis-kis szoba.

Itt kaptatok valamilyen segítséget?

Hát itt van lenn a szociál, minden, de úgy nem hiszem annyira segítséget kaptam. Nem volt annyira, de úgy csak annyi volt, hogy mindig menjünk, mikor lesz ott a hely a Kocsisba. De úgy mindenki nem annyira akarta Kocsisba megyünk, máshol mutatta, mondtam nem, mi oda voltunk, néztünk, az jó hely. Másik is voltunk, kettő-három helyre nem volt jó, akkor mondtuk nem, oda akarunk várni.

A másik helyre hamarabb bejutottatok volna?

Hát mondta, másik helyre lehet, hogy hamarabb, de Kocsisba sokat kéne várni, de igazából a Kocsis az a nagyon jó szálló, akkor nem akarnak mindenki oda küldeni. Ez van a probléma, nem az a kéne várni. Máshol is ugyanazt kéne várni. Csak nem akarnak, mindenki oda megy. Mert mindenki oda akar menni, az a szép, jó hely.

Igen, természetesen, mindenki a szebb helyet választaná. A Kocsisban volt szociális munka, ott kaptatok segítséget? Vagy kérhettetek, ha kellett?

Ott volt a szociális munka, és mindenki, aki saját szociál volt, az csak annyi volt, mindig azt mondja, ilyenkor kell jönni, és mikor bemegyünk, csak azt mondja, gyorsan legyen a pénz nektek és keressünk nektek lakás. Annyi. Azon kívül semmi. De mi mondtuk neki, mi akarunk pályázni az önkormányzati lakásoknál. De arra semmi nem kaptunk segítséget.

Nagyon nehéz önkormányzati lakást megpályázni. Olyan feltételek vannak.

Most én gondolom, az a baj, mi nem tudunk szabályokat. Ha jobban tudok szabályok, mi így kerestük az minden. Mikor ide jöttünk a BMSZKI-ba, azt mondja, nem lehet nekünk. Amikor magyaráztunk, magyaráztunk, magyaráztunk, jó kérdezzük az igazgatótól, akkor válaszolunk. És utána azt mondja, igen, lehet, ugyanaz szabály van. És ilyen volt minden hely. Például, mikor kicseréltem nekem a jogosítványt, mindenki azt mondta, nem lehet. Bement a tolmács velem sokszor az ilyen-olyan, de senki nem lehet sikerülni. Utána én egyedül bementem, és minden meglett.

Ez igen!

És más embernek is kicseréltem.

Te segítettél másoknak is?

Igen, segítettem. És mindenki nekem azt mondja, nem lehet, nem lehet, nem lehet. Mondtam, jó, semmi baj, szabály mit mondja? Szabály azt mondja, igen, lehet. Akkor kész, akkor én most megyek, keresek valaki, aki angolul beszél, akkor minden lesz. Kerestem az embert, aki angolul beszélte, amikor magyaráztam vele, azt mondta, igen, lehet. Akkor egy pillanat alatt kaptam.

Nagyon ügyes vagy! Ügyesebb, mint a szociális munkás... (nevetünk)

Hát így volt, tényleg így volt. Mikor nálam volt egy másik fiú, Naser. Én és Naser mindenhol mentünk. Nem baj, hogy nem beszélünk magyarul, semmi baj. De bementünk, valamit kerestünk. Soha nem kértünk segítséget, ahol laccímkartya kell cserélni, valaki megy velünk, vagy az a jogosítvány, vagy máshol, az adóhivatal, sehol. Soha nem. Jó, megyünk, először keresünk, aki angolul beszél. Munka is így kerestem.

Igen, te jól beszélsz angolul, jól tudsz kommunikálni.

Munka is így kerestem. Bárhol megyek, először angolul beszélek, kicsikét magyarul is értem, akkor magyarázom minden, akkor megkaptam. Ez a munka, most ahol dolgozom is így kerestem. Ott is sajnos nem akarta emberek segíteni, csak egyszer bementem, szerencsém voltam, és olyan nő volt ott, aki nagyon akarta segíteni. És ő azt mondta, várjál, várjál, megtalálunk a valami ugyanaz nyelvű ember. Nem kell félni, jó? És ő megtalálta ember, akkor megkaptam munka, azután dolgozom ott.

Azóta is ott dolgozol?

Igen, azóta is. Igen, most már négy év.

Amikor Pestre jöttél, akkor ez volt az első munkád?

Nem, volt egy másik munka is, egy indiai étterembe, ott egy három hónap dolgoztam, csak tulaj nagyon-nagyon nagyképű volt, és nagyon kevés fizetés volt, 14-13 órát kellett dolgozni, 3 000 forint. Annyi volt a fizetés. Akkor három hónap dolgoztam, akkor mondtam, nem. Nem volt szabadnap, nem volt ilyen-olyan, nehéz volt az.

Mielőtt Pestre kerültél, azelőtt hol laktál?

Bicskén laktam, három-négy hónap.

Bicskén a táborban?

Igen, a táborban.

Milyen volt az a tábor? Mesélj róla! Ott hogy éltetek?

Hát, az nyitva tábor volt, én egyébként, amikor jöttem ide Magyarország, akkor zárva táborba kirakta nekünk. Egy-két nap a rendőr ide-oda elviszik, nem volt kaja, nem volt semmi, nagyon nehéz volt.

Ez hol történt?

Hát az Szeged. Ott a rendőrség volt ott, és utána nekünk rakta ott a Békéscsaba. Igen. És pár nap voltunk a Kiskunhalas is.

Ott is a zárt táborban?

Mindenhol a zárt táborba. *(nevetve mondja)*

Miért voltál zárt táborba, azt tudod?

Azt mondták, csak afgán, szíriai és egy-két másik ország lehet a nyitva táborba menni, oda a Debrecen, és a más minden nemzetek zárva táborba kell menni. Ilyen valami szabály kicserélte a nap előtt, mikor én jöttem.

Akkor változtatták a szabályt? Ezzel nem volt szerencséd, sajnós. Négy éve volt, ugye?

Hát, nem volt, az biztos. Igen, 2013-ban. És annyi idő volt, amíg mi bent voltunk. Mikor mi jöttünk, egy három-négy hónap múlva, minden nyitva lett. Hát ilyen volt, sajnós.

Hogy jöttél be Magyarországra?

Gyalogolva *(mosolyog)*. 16 nap belül jöttem, vagy ... 17 nap.

17 napig gyalogoltál?

Igen, gyalogolva jöttünk. Hát a fél ... ő ... hogy hívnak a ... Makedonia? Macedonia? A fél ország gyalogoltunk.

Az igen. Az szép hegyvidék, ráadásul, nehéz a gyaloglás...

Igen. Olyan szép, olyan szép van, esküszöm, az tényleg, nagyon, nagyon szép van. Csak nekünk nem volt annyira szép, mert gyalogolni kellett. És nagyon-nagy maffiák vannak, minden tőlünk elloptak, minden pénz, minden ilyen-olyan, nagyon nehéz. Fegyverek, ilyen-olyan, és ott a rendőr semmit nem segít. Mondtuk a rendőrnek ilyen kocsival jöttünk, ilyen-olyan emberek volt, és nem érdekelnek.

Hogy történt? Megállítottak ott az úton?

Igen, igen. És jött a emberek voltak, és nekik fegyverek voltak, és minden pénz azt mondta, rabolta. Minden. És kétszer. Nem, várj, ő egy ..., kettő ..., három, háromszor rabolta!

Ezek szerint, nem adtad oda az összes pénzt?

Hát így volt, tudod, hogy valami pénz itt van, valami pénz itt van *(mutatja a cipőt, zsebet, ruha ujját)*. Ha valami adni kellett, mert neki is nem annyi idő, ő is sietnek, valamit adja és kész. Ő is siet. Mennek, gyorsan. És így háromszor raboltak. És kétszer a rendőr is megkapta nekünk, és beszélgettünk, és csinálta meghallgatás, és minden és mondtuk, ilyen helyre, ilyen kocsi volt, ilyen színű, ilyen emberek voltak, és melyik helyre volt, azt is megmutattuk, elvitte oda, és mutattunk itt volt, ilyen-olyan. De semmit nem segít, utána visszaküldte Görögország.

Visszaküldött titeket Görögországba?

Igen. Hát így visszaküldeni, nem teljesen visszaküldenek, ott a határ közel kidobnak.

Visszavisznek kocsival és kiraknak?

Igen, a kábé a mennyi a 1 -2 km az erdő van. Ott van egy kis hegyek és másik oldalba is van kis hegyek. És onnan emberek azt mondja, vissza nem lehet nézni, és fegyvere van és ilyen-olyan, rendőr van, csak így kéne menni teljesen előre. És másik oldalba találod a görög rendőr, ott van a megálló is, és ott lehet visszamenni Athénba vagy ahova akarsz. És így jöttünk. És kétszer visszaküldte, és harmadik szerencsénk volt és jöttünk.

Amikor végül bejöttetek Magyarországra, hogy kerültetek a zárt táborba?

Hát amikor Magyarországra onnan Szerbia jöttünk, Szerbiától ide jöttünk a határra, és ott gyalogoltunk egész éjszaka, és második nap oda leültünk egy helyre, vidék volt, nem tudom melyik, oda leültünk és vártunk, hogy ha jön a rendőr, akkor elvisz.

Akkor nem bántátok, hogy elkapnak?

Nem, nem. Ott leültünk, és jött a rendőr, és kettő kocsi jött, egy nagyon jó emberek volt, hozta nekünk a vizet, minden, nagyon-nagyon tiszta ember volt, és azt mondja, ide le kell ülni, innen vigyünk a rendőrséghez, és onnan utána mi lesz, akkor lehet tudni. De oda leültünk, azt mondja, ha vizet kell valami, akkor ott egy lakásból hozta a vizet, minden nekünk, nagyon jó ember volt. Jött a másik kocsi, ő nagyon-nagyon rossz rasszista ember volt, és csúnyán beszélte, mi nem értünk, de értünk, hogy csúnyán beszélte, mi is kicsi ideges lettünk, akkor a másik rendőr visszaküldte neki, na gyere. És velünk angolul beszélte, azt mondta, nincs semmi baj.

Ő is rendőr volt?

Igen, igen, mindkettő rendőr volt. És mi kérdeztük mit mondta, de azt mondta, nem, nem, nem kéne foglalkozni vele, de nincs semmi baj. Majd jön a másik kocsi. A másik kocsiba rakta nekünk és elvitte oda. Szegedre.

Akkor tudtátok, hogy hol vagytok? Hogy ez Magyarország?

Igen, igen. A rendőr azt mondja, ez Magyarország, nincsen itt semmi baj, nincsen probléma, amennyit ő tudott angolul beszélni, meg mi tudunk, azt megbeszéltünk, és akkor elvitt minket Szegedbe. A rendőrséghez. Nagyon nagy hely van. És ott két nap ott voltunk, és hideg volt...

Ott bezártak titeket?

Igen. Igen, ott a rendőrségen bezárta nekünk. És se vizet nem lehet kérni, se kaja, se semmi, nagyon nehéz volt az a két nap. És volt egy tolmács, mondta neki, figyelj, ha nincsen semmi, náluk van a táskába kaja, minden. Csak adja nekünk táská. Az is nem akarnak adni. Akkor nagyon-nagyon nehezen megkaptuk nekünk, ami van táskába volt a kaják és víz. Azt mondta az a tolmács, én majd visszajövünk a két vagy három órán belül, akkor ha kell vizet, ő fogja adni. Akkor ő hozta mindig nekünk a üveget. Ott volt egy csap, onnan lehetett. Csak rendőr nem akarta, ott láttuk szembe csap van, onnan is nem akarta adni a vizet.

És utána azt mondta, itt lehet egy meghallgatás mindenkinek, és utána döntés, hogy mi lesz veletek. Így volt azt mondja, 85 százalék ember megy a zárva táborba, 20 százalék megy a nyitvába. De mi három ember olyan voltunk, akinek nem kéne mennie a zárva táborba. Mi reggel 6 órától vártunk, ott ahol volt a meghallgatás, és este 7-ig nem lett meghallgatás. Nem lehet ülni, nincs kaja, nincs víz. És 6 órakor, mindenkinek elvigye vissza az a ... kis börtönbe vagy mi az a zárva helyre, és mi hárman maradtunk. Azt mondja, ti vagytok? Mondjuk, nem volt meghallgatás, nincsen semmi, mi nem tudunk. Hozta egy lista, nem volt ott a név. Csak egy másik tolmács volt, az mondja, nem, nem, hogy lehet, mindjárt visszajövünk. Ő utána hozta nekünk a név, minden, akkor nekünk hármunknak is lett a meghallgatás.

És mi akartuk mondani, mi van, vagy mi lesz, nem volt ott az ügyvéd, nem volt ott senki, csak egy az a tolmács, egy az a meghallgató vagy ügyintéző, mondjuk. Igen. És mi akartuk mondani, de a tolmács azt mondja, nem, nem, itt nem kéne mondani semmit, majd táborba lesz újra meghallgatás. Jó. Akkor nem mondunk semmit. Csak név és honnan jöttünk, és kész.

És mikor elvitte nekünk a Békéscsabára, zárva táborba, ott is egy nap bent maradtunk egy szobába, mert azt mondta, jön az orvos, nézi az ilyen-olyan, nem tudom. És két nap múlva, mikor lent jöttünk, embereknek megbeszéltük, ott volt 20 ember, azt mondták, olyan nincs! Az volt a meghallgatás, attól lesz a döntés. Mondtam, akkor ez hogy van, nekünk ott mondta, nem kell itt mondani semmit, a táborba lesz.

Jó. És teljesen úgy lett, 15 nap múlva mindenkinek adtak negatív. Tessék. Vissza kéne menni a Szerbiába. Jó. Én kicsi okos voltam, én mikor hallottam a mindenkitől, így van, akkor én írtam a papírokat a bevándorlásnak urdu nyelven: mi ide jöttünk, nekünk így mondta ott a rendőr, hogy ez nem meghallgatás, majd lesz a meghallgatás a táborba, itt nem kéne mondani semmit, most hallottam, hogy ami volt ott meghallgatás, azon lesz a döntés. Akkor ez egy csalós dolog, hazudt a tolmács, de mi nem tudunk arra róla. Akkor ez, ami ott volt, nem érdekel, nekem kell újra meghallgatás. És odaadtam a papír, és mindenki megkapta negatív, nekem azt mondja, várjál. És kábé egy hónap múlva nekem azt mondta jó, nekem lesz újra meghallgatás, mert van olyan szabály, a 15 nap belül tudunk írni papír a bevándorlásnak, ami előtte mondtam, ez nem jó. Akkor van ilyen szabály.

Igen, lehet fellebbezni.

Igen. Lehet az felmondani, hogy ez nem jó. Akkor újra tudnak csinálni. Akkor az nekem a szerencsém volt, de a többiek mind visszaküldte Szerbiába. Ez tolmácsi hiba.

Igen, elég furá, hogy a tolmács így beleszólt...

Nem, nem beleszól, a tolmács csak így akarnak a ... gyorsan legyen a ... miért akkor nagyon-nagyon sok emberek jöttek. És neki nem tudom a ... órabérbe kapnak, vagy ember miatt pénz kapnak, vagy ilyen volt valami. Akkor ő nem akarnak a valakinek a hosszú idő meghallgatás legyen. Mindenkinek legyen csak röviden és kész. És a ... mindenkinek azt mondja, tolmács is, igazgató is, mindenki: miért ide jöttök, kéne menni vissza Szerbiába, onnan kéne intézni, a Croatiából kéne menni. Minek ide jöttek, ez egy szegény ország van!

Ilyen-olyan ... satöbbi, satöbbi. És sajnos mindenki így mondja. És amikor nekem lett a meghallgatás újra, akkor én is sokszor kérdeztem, miért a velem nagyon-nagyon jó volt az a igaz-

gató. És mindig jött hozzám és beszélgetni, és nekem sok-sokszor mondta: „*Mohamed, neked kell tanulni magyarul*”. Én a mindig azt mondom, ti mindenki hazudik, én nem. Mindenki hazudik, és nem akarok tanulni, mert lehet, hogy amikor megtanulom valamennyire a nyelvet, akkor azt mondja, vissza kell menni Szerbiába.

És nekem mindig azt mondja így, „*őőő nézd Mohamed, mi mindenkinek ezt mondom, vissza kéne menni. Neked nem mondom. Neked mindig mondom, kéne tanulni nyelvet. Akkor legyél ügyes!*” Akkor én mondtam, én nem hiszem. Ami lett a tapasztalat a rendőröz, a tolmácsöz, mindenkiöz, én nem hiszek. Mondtam ilyen van, mert az a szabály, aki megmutatja, ő honnan jött pontosan, akkor szabály ezt mondja, a törvény, ez a ember nem lehet maradni zárva táborban. Én akkor is itt vagyok. Nem tanulok magyarul, nem érdekel, és sokszor nekem mondta, sokszor mondta, tanulni kell nyelvet. De én kicsi hülye voltam, de nem érdekelt.

És látod, mégis megtanultál magyarul!

Igen, de csak így volt, ott volt ez a szociál. A „játsszósoba” volt, oda bementünk mindig, és az a szociál mondta nekem közbe egyszer, mikor én több mint öt hónapot ott voltam, és nekem azt mondja, látod ez nagyon érdekes, te mindig azt mondd, te megkapod papírt, de nem akarom, neked legyen a szomorúság utána. Őszintén mondom, mi itt vagyunk a három éve, aki ide hoznak, az vissza kell menni. Szerbiába. Nem kapnak, max. annyi lehet, ha lejárt a hat hónap, akkor ki kell menni, adnak egy rendőr kártya és oda kell menni a Debrecenbe. Azon kívül nincsen. Nem is láttunk senkit, aki kapja a papírokat. És beszélgettünk, minden, mondtam, semmi baj, én neki mondtam, tudod, miért nem kapnak emberek papírokat? Azt mondja miért? Mondom, ti miatt. Ti beszélgettek a szépen, aztán szóltok a bevándorlásinak, az a ember hazudik, az a ember nem. És azt mondja, nem ilyen. Mondom, figyelj, én, úgy nagyon okos vagyok. Amikor ti szépen beszélgettek, és itt játszótok, kártya minden, közben hallgatjátok, mit beszélgetünk, kérdezitek, mi van, hogy van, akkor utána, ti szóltok, én látom. Aki ide jött sokat, ő gyorsan visszament. Mondja, nem. Figyelj, itt volt a kettő fiú, aki minden nap hozzád jött, és nagyon gyorsan tanulta nyelvet is, és nagyon gyorsan visszaküldték.

És akik nem jártak a játszóházba, azokat nem küldték vissza?

Azok nem annyira gyorsan. Figyelj, ilyen van. Én néha jövök ide, kicsit beszélgetek veled, csak annyit, ami a játszani. Soha nem beszélgetek más. Te tőlem is kérdezed sokszor, de én arról nem beszélek. Jó, és utána én kaptam a papírt, és én írtam egyszer a Facebookon, látod, én mondtam, te nem voltál ott. Igen, igen, az nagyon érdekes volt, te kaptad, de senki nem kapta.

Mindenki azt mondta ott, mikor én megkaptam a papírokat, mindenki azt mondta, soha nem láttak valaki megkapta a papírt. Mindenki azt mondta.

Hm. Te voltál a kivételes eset?

Igen. Szerencsém volt.

Kicsit mesélj kérlek a zárt táborról, milyen szobák voltak, hányan voltak, hogy kell elképzelni!

Először volt nekem szoba egy ... nyolcan laktunk egy szobában, és utána, én nem kapcsolok annyira pakisztáni embereknek, akkor velem mindig más-más emberek vannak, fekete volt vagy ilyen-olyan. A pakisztániak a kettő épület van, a másik épületben laknak.

És utána volt egy ilyen történet, a fekete fiú eltört minden ablak, ilyen-olyan, volt egy sztrájk, mi nem csináltunk, pakisztáni, de minket elvitt onnan a Kiskunhalasra, egy húsz napra. És utána, mikor visszahozta, és akkor másik épületbe, ahol laktak minden pakisztániak, oda adta nekem is hely, de utána nekem kicsit más szoba kaptam, ott ketten laktunk csak. Utána sokszor akarta a szoba visszakerülni a szociál, akkor mondtam, hogy én még itt lakom pár nap, mikor én elmegyek, akkor adjad valaki. De ameddig itt vagyok, akkor itt lakom.

Át akartak rakni másik szobába?

Igen, másik szobába. Én mondtam, én nem kapcsolok jól a pakisztániakkal, akkor én nem megyek senkihez. Itt lakom, itt van egy barát, kész. Más nem. És utána háromszor akarta, kicsi kiabálta, hozunk a rendőr, ilyen engem nem érdekel. Vagy itt lakom, vagy megyek az igazgató szobába (*nevet*), de máshova nem megyek. És utána azt mondja, jó, jó, nem baj.

Tehát, ti ketten laktatok a szobában, és a többi szobákban hányan laktak?

A másik szobákban hát ... 10-12-en laktak.

Hú, hát akkor neked nagyon jó dolgod volt!

Igen, hát úgy volt, én voltam a mindenkinek tolmács. És mindenki ismerős volt. Nem akartak ők adni az a kis szoba, csak én mikor kérdeztem, abban ki lakik? Azt mondja, még senki nem lakik. Akkor mondtam, én itt lakom. Azt mondja, nem. Mondom, itt lakom. Akkor engem nem érdekel. Itt lakom. Akkor kicsit erőszakos bementem oda, én itt lakom, nem megyek sehova. Akkor utána beszélgettem mindenkivel a szociál, és azt mondja, jó, akkor maradnál itt most.

Megadták magukat...

Nem, teljesen megbeszéltük, ez nem börtön. Zárva tábor van, de akkor is szabály nem olyan van. Azt mondja, igen, tudom ez nem börtön. Igen, mondom, ha börtön lenne, mi is nem mondanánk, ide megyünk, oda megyünk. De nehéz volt egy kicsi. Nincs telefon, nincs semmi, nincs tv, nem volt semmi. Heti egyszer kaptunk egy óra internet, az is nem annyira jó volt. Nem tudunk beszélgetni a otthon. Max Youtube.

Hány épület volt?

Hát két épület volt, kettő volt.

Be volt kerítve?

Igen, az kerítve volt, és benne volt egy kis ... focilabdára hely volt, és ilyen-olyan. Három épület volt.

A másik épületbe át lehetett menni?

Igen, nap közben. Éjszaka nem. Ha 10-kor zárnak, akkor nem, akkor nem tudunk egy szobából a másikba is bemenni.

Bezárták a szobát vagy figyelték, hogy ne menjetek ki?

Hát a mondjuk, minden az a folyosóra, ott vannak a biztonsági emberek. Akkor nem szabad a másik szobába bemenni. 10 órakor lezárják a villanyt, nem lehet cigizni, ilyen szabály volt, 10 óra után.

A mosdóba ki lehetett menni?

A másik épületben bent volt a szobában a vécé, de ahol én laktam, ott nem volt. De, akkor is, ha valaki akart vécére menni, kérdeznek, mit akarsz, hova mész, ilyen-olyan stupid örök voltak. Jó elhiszem, neki is nagyon nehéz, nem minden ember tisztel titeket, és akkor nehéz. Ilyen van. De nehéz. Nagyon nehéz.

(Megszólal a telefon, tartunk egy kis szünetet. A készülő „útleveléről” beszél valakivel. Hivatalosan Utazási engedély az okmány neve, útlevelet, nem kaphat. A saját, pakisztáni útlevelet elvesztette vagy otthon hagyta, mindenesetre az nem is lehetne nála, a menekült kérelem beadásakor le kell adni a Bevándorlási Hivatalban. Az utazási engedélyt csak egy évre adják, ha utazni akar, évente meg kell újítani. Az ügyintézőjét többször kérdezte már az okmány elkészültéről, de mindig csak halogató válaszokat kapott.)

Mondtam neki, hogy figyelj, háromszor, négyszer azt mondtad nekem, kész van. Miért nem adod? Azt mondja, nem tudom. Visszahívom. Most hívta, azt mondja, készen van, semmi baj nincsen, holnap tudunk adni.

Nagyszerű, akkor elkészült az útleveled.

Kérdeztem tőle ma, mi lesz. Azt mondta nincs semmi baj. Hát az úgylis azt mondja, nincs semmi baj, azt mondja, nem tudok mondani...

Folytassuk a beszélgetést! Ott tartottunk, hogy Debrecenben voltál. Onnan hová költöztél?

Igen, a bicskei táborba. Déli pályaudvartól, sok-sok embert kérdeztem, nekem ilyen jegyem van, Bicskére kéne menni. Nem találtam senkit segítsen. Egy kínait kérdeztem, ő azt mondta, fél kéne menni, ott van a vonat. Jó. Először gondoltam: „a fent, hogy lehet a vonat fent?” De tényleg? Ha valaki azt mondja, első emeletbe van vonat, akkor, hogy lehet? *(nevet)* Jó, hát ki mentem, néztem, hogy ott van vonat. Utána mindenkitől kérdezem, senki nem beszél angol, senki nem segít. Majdnem egy óra, ide-oda megyek, jön egy öregember, magától jött, angolul kérdezte, kell segítség? Mondtam, igen! Hátha van valaki, segítsen! Azt mondja, milyen baj van? Mondtam, ilyen jegy van nekem, odamegyek a jegyirodába, ő nem angolul beszélnek, akkor én mit csinállok? Odament, beszélt, azt mondja, igen, igen, ott a Tatabánya.

Tatabányai vonat?

Vonat, de nem mondta vonat, csak azt mondta, hogy oda kell menni. Jó. Most honnan tudom, mi az Tatabánya? Nem tudom. Jó. Kérdezem, kérdezem, senki nem ... angolul nem találom ember. Egy arab fiút találtam, ő is nem tudja. Azt mondta, ő is akarja oda menni, van jegye is, de nem tudja milyen vonat megy.

Ja, értem...

Jó. Utána, tudod, van az a takarítás emberek már sokan. Egy embertől kérdeztem, azt mondta ő nem beszél, másikhöz mentem, mutattam, ő is nem beszélt angol, csak azt mondta, gyere ide. Nézte a papírt, azt mondta ez a vonat megy. Abba kéne mennünk. Jó. Bementünk, vonat indul, és van a Bicske és van a Bicske alsó. És az is nagyon, nagyon rossz. Egy új embernek, éjszaka, esik a hó, hideg van, ki tudja? Vonat azt mondta, Bicske alsó, mi leszálltunk. Jó. Ott a nagyon nagy ööö temető. Mindenkitől kérdeztem, senki nem: nenene, nene. Jó. Mi ketten, mit csinálunk? Gyalogoltunk, néztük az emberek, innen mentek, hát szerencsénk voltunk, melyik oldalon vonatról leszálltunk, azon oldalban van tábor. Vagy mondjuk a város.

Igen, igen. Ha a vasútállomásról csak egyenesen mentek, a város központjába értek.

Kezdtünk gyalogolni, gyalogolni, gyalogolni, akkor látom egy kis piac van ott, ilyen-olyan, de zárva volt, szombat volt, zárva volt minden. És őő ott is sok embert, mondjuk három-négy embert, különböző embertől kérdeztünk, senki nem ... azt mondja, nem tudunk, nem tudom, nem tudom. Utolsó egy fiú és egy lány volt, én mondtam, figyelj, nem tudod, semmi baj. Azt tudod, hol van a rendőr? Hol találom a police? Hol van a rendőr? Azt mondja, igen, azt tudunk hol, mondja, ha innen kéne menni a baloldal, akkor egyenesen kell menni, ott találom. Mondom, jó, odamegyek, nincs semmi baj, van nálam papír, minden, akkor megyünk. Indultam és utána egy fekete fiút is láttam, és ő mondta, barátom, mi a probléma? Mondtam, semmi probléma nincsen, tábort keresünk. Mondja, jó, semmi probléma, gyere, én is oda megyek. Vele mentünk, gyalogoltunk, és így kerültünk oda.

Jó messze van a vasútállomástól (kb. 2,5 km, ha nem bóklászik az ember).

Ó, az jó messze is van, és ember belül fél is, tudod. Először város, utána erdő, utána piac van, az a Tesco, utána még egyszer, mikor kezdte ott a erdőbe menni, mondtam, te figyelj, hová mész? Ő mondta, nincs semmi baj, ott látszik, az a tábor. Mondtam, jó, akkor jó. Hát mert ki tudja, az éjszakába egy ember, mi nem tudunk...

Igen, egy idegen ember vezet valahova...

Igen, ha valami gonosz ember van, vagy ki van, kicsoda ... így nagyon nehéz odaértem ... bicskei táborba. És oda bementem, ott is, hogy szombat van, ott is nincs senki.

És akkor ott adtak szobát? Vagy hogy volt?

Nem. Egy nagy terem van, azt mondja, itt valahol aludjál, majd hétfő tudunk beszélni. Addig nem tudunk segíteni semmit. Jó.

Ágyak voltak abban a teremben?

Volt, sok ágy volt. Csak ágy volt ... és utána volt egy ismerős ott, régen tudtam, ő ... afgán volt, de neki is hozták oda zárva táborba pár napra, de utána, mert ilyen szabály volt, aki afgán, ő nem tudja ott maradni, ment nyitva táborba, Bicskére. És kerestem a ..., és megtaláltam egy két-három óra múlva, akkor hozzá mentem a szobába. De akkor ő azt mondta nekem, ameddig nincs kaja, nincs semmi, itt is nála is lehet enni, inni. Ha nem akarsz, akkor oda vissza kéne menni, ő adnak kaját.

Hová, a nagy szobába?

Nem, az a biztonsági őrnek van, a kapunál, aki új emberek jönnek, ameddig nem kapnak onnan a pénz, addig onnan lehet a kaja kapni.

A biztonsági őről lehet kapni a kaját?

Igen, tudod hol van az a kapu, ott ő raknak a ... régen így volt. Nem tudom, most hogy volt, de régen így volt. A szombat vasárnap, ha valaki jön, akkor onnan tudunk kapni kenyér, tej vagy ilyen-olyan. Ha valakinek nincsen semmi, onnan tudunk kapni.

Értem.

De úgy ő nem mondta nekem először.

Ki a biztonsági őr?

Igen. Csak amikor visszamentem, akkor, kíváncsi voltam, visszamentem, kérdeztem, azt mondta, igen, igen, elfelejtettem mondani, de innen lehet a reggel gyere, akkor innen lehet a kapni. Jó. Semmi baj. *(nevet)*

Ott kaptatok ennivalót, reggelit, ebédet...?

Hát nem háromszor adnak, de reggel adnak egy ... egy kiló kenyér és egy liter tea, és ilyen-olyan, egész napra. De úgy nem kellett ennivaló, mert volt pár ezer forint nálam, amit zárva táborban kaptam, 7 ezer havonta, hat hónapot laktam, akkor az volt nálam 30 ezer forint.

Mert ott nem tudtad elkölteni?

Hát úgy nem. Mert én nem cigizem, nem semmi, akkor én nem költöttem el sehol. Max teát vettem.

Tehát vásároltál magadnak...

Igen, akkor ott vásároltam magadnak, a Tesco van közel. Tesco nyitva volt.

Mikor lehetett kimenni a táborból vásárolni?

Ott lehet menni bárhol. Bicske az jó, ott nincs semmi baj. *(nevet)*

Értem. És a bicskei táborban hányan voltatok egy szobában?

Hát a Bicskében, mi ketten voltunk, ő egyedül lakta és én oda mentem. Egy szobába kettő.

Milyen bútorok voltak a szobáokban? Volt szekrényetek, amibe beraktátok a holmitokat?

Szerintem szekrény az nem volt ott. Vagy volt? Nem emlékszem. Ágy volt, egy hűtő volt, nem hűtő is nem volt minden szobában. Valakinek volt, és valakinek nem volt. Szekrény szerintem nem volt, igen, nem volt szekrény. Egy asztal volt, kettő ágy, egy asztal.

(Ismét megszólal a telefonja.)

Nagyon forgalmas vagy ma!

Á, mindig ilyen. . (Mosolyog. Miután leteszi a telefont, egy kicsit még az útlevel és menekült státusz kérdésről beszélgetünk.)

Lehet, hogy mégiscsak hétfőn megkapod...

Igen. Lehet. Nem biztos, de lehet. Azt mondja hétfő és 10 óra után. Akkor minek 10 óra után?

Gondolom, a hivatalban akkor van ügyfélfogadás. Majd meglátod.

Biztos, nem adom a régit. Ha megyek, mondom, nincsen útlevel nálam. Nincsen, elhagytam.

De ha elhagytad, akkor szerintem valami jegyzőkönyvet kell felvenni a rendőrségen.

Akkor, ... én nekem nem kell. Én csináltam, van nekem egy barát. Ügyintéző mondta, igen és amikor odamegy, akkor meg nem. Ugyanaz van. Neki is van magyar feleség. Minden. Nem adnak. Most is voltak. Öt év most! Öt év! Van magyar feleség, család odament, egy lakcímkártya, minden, és nem adnak papírt.

Milyen papírt?

Hát neki ugyanaz, oltalmazott volt. Van még egy barát, aki most deport centre-ből visszahozta neki feleség.

Akit kiutasítanak, mert nem hosszabbítják meg az oltalmazotti státuszát, az egy zárt táborba kerül, amíg tisztázódik, hogyan hagyja el az országot. Ez a deport centre. A felesége ment érte?

Volt ilyen, hogy a bevándorlási nem adta neki papír. Neki teljesen más papír kérte. Visszaadta ezt a státusz, minden más papír kérte, nem adta bevándorlási, bement a bíróságra. Bíróság is nem adta, onnan megfogta a rendőr és vissza akarta küldeni őt a deport centre-be, tudod, ahonnan küldenek vissza. És amikor visszaküldenek, akkor még egy bíróság van bent. Akkor azt mondanak, te öt év nem lehet idejönni, ilyen-olyan, tudod... A szabályokat mondanak, ott van egy a nem tudom, bírósági ember, ilyen-olyan. És ott ő azt mondja neki, a feleség és ügyvéd is ment ilyen-olyan, azt mondja, figyelj, neki itt van a család és minden, hogy akarja visszaküldeni? Satöbbi, satöbbi, akkor ügyvéd visszahozta. Most annyi hír után, ki van biztonság itt? Hiába dolgozunk, hiába adózunk, hiába minden. Hiába család, hiába feleség. Én már nem értem. Múltkor találkoztam ott a fekete fiúnak. Kettő gyerek van neki! Bevándorlási nem adja papírt. Két gyerek van. Neki is akarta visszaküldeni.

Magyar feleséggel?

Igen, magyar feleség, két gyerekek vannak! És másfél év nem adta neki papír, vissza akarta küldeni, őt is ügyvéd hozta vissza. Van egy afgán fiú, neki is egy kislány van, neki is végre adta papírt, de most is azt mondja, annak a lánynak vizsgáznia kell, nem hiszik, téged van. (Nem hiszik, hogy az ő lánya.) Most ilyen hülyeségre ki tudja?

És mit tervezel? Hogy gondold, mit fogsz csinálni?

Én az, én azt nem tudom. Az a baj, én nem tudok kérni a saját útlevel. Ha tudtam a saját útlevel kérni, akkor kicseréltem a papír, de nem tudok saját útlevel kérni. Akkor ilyenkor én nem tudom, mi lesz, vagy mi szabály vagy mi?

A program megvalósítása során gyakran jelentett problémát, hogy a magyar bürokratikus ügyintézési rendszerben elvesztek az ügyfeleink. A menekültekre vonatkozó speciális szabályokat, vagy éppen azt, hogy nincsenek speciális szabályok, ugyanaz vonatkozik rájuk, mint a magyar állampolgárokra, gyakran a hazai ügyintézők, hivatalnokok sem ismerik. Ha ezt a bizonytalan helyzetet még a közös nyelv hiánya is fokozza, gyakorlatilag lehetetlenné válik az ügyintézés. A programban szociális munkás nyújtott segítséget a hivatalos ügyek intézéséhez, akár el is kísérte az ügyfeleket, ha erre igény volt, és szükség esetén tolmácsot is tudtunk biztosítani.

Találkoztunk azonban olyan gyakorlattal is, ami nem a kommunikációs nehézségekből fakadt, és megítélésünk szerint súlyos joghátrányt jelentett ügyfeleinknek. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához fordultunk egy beadvánnyal, melyben kértük folytasson le vizsgálatot a menekültként és oltalmazottként védelemben vett személyek magyar állampolgár hozzátartozója státuszba való váltásának visszassága ügyében. A vizsgálat a tanulmány írásáig nem zárult le.

De semmiképpen nem akarsz visszamenni a hazádba? Nem mehetsz vissza?

Én? Hát, de nekem ott halálbüntetés van.

Ó...

Nem tudok menni, mert...

Mert, elszöktél?

Én, ha térképen is, nem látom azt az országot. Nem akarom látni. Tudod?

Ha ilyen veszélynek vagy kitéve, akkor hogy küldhetnének vissza?

Én nem tudok, én nem is tudok igazából, minek adták nekem az a öt év papír? *(Miért csak az öt éves oltalmazotti státuszt kapta, nem pedig a végleges, menekült státuszt.)* És én minden megmutattam, papír is adtam, minden oda, benne van ott mind...

(Hallgat egy ideig, a cukorkával babrál.)

Igazából az a tolmácsnak hiba volt, ami most nekem van a hiba. A tolmács hiba volt.

Rosszul fordított?

Igen. Arra nem kaptam először a tízéves, mert a tolmácsnak hiba volt. Sok helyen most olvastam, a tolmácsnak hiba volt. Akkor az a tolmács hiba ... én már biztos megyek a bíróság, ha megkapom a papírt, akkor is, mert a ... én most tudok az, az nem a nekem hiba volt, az a tolmácsnak hiba volt. Nekem most kéne ugyanúgy az a tízéves, miből tudok kérni állampolgárságot...

Hát, próbáld meg!

Biztos, hogy próbálok. Most egy ember azt mondja, én tudok az a tartózkodási engedély kérni. Ugyanaz bevándorlásiba azt mondják, nem tudok kérni. Ugyanazok, harmadik nő volt, aki azt mondja nem, én most tudok állampolgárság kérni. És negyedik azt mondja, nem tudok kérni. Akkor ez, ez milyen szabály van? Milyen van? Bementem a tartózkodási engedély kérni. Ott volt a kettő, az egy azt mondta, igen, lehet, a másik azt mondta, nem lehet. Utána ott

volt egy öreg nő, azt mondja, nem, én egy év múlva tudok állampolgárság kérni. Mondtam, jó. Utána bement másik irodába, mikor visszajött, azt mondta, én nem tudok semmit kérni, ameddig ez a státusz van. Mondtam, jó, akkor nem kérek semmit, haza jöttünk.

Innen, tudod az a ... a ügyvéd, ő írta, neki is azt mondta, nem tudja kérni. Ez a ügyintéző, azt mondta, én tudok kérni az a tartózkodási engedély, úgy ha a státusz, nem vissza adok. Akkor is tudok kérni.

Kérni tudsz, csak lehet, hogy nem adnak, nem?

Ha kérni tudok, akkor tudja adni. Ők azt mondja, én kérni is nem tudok! Most egy törvény van egy országban, és mindenki mást, mást mond. Most kinek bízok az, az ... igazságot, az igazságot? Azt nem tudok.

Nagyon nehéz...

Most a ez az ügyintéző mindig azt mondja, én tudok a útlevél kérni onnan. És mégis nem kapok egy hónapja. Három-négy hete bementem, mikor odamentem, azt mondja, nem, nem tudok adni. Múltkor volt így, mondtam, figyelj, semmi baj, ide egy papírba írd, te nem tudja adni nekem, kész. De a nő azt mondta, hogy a ... most ezt írok? A főnök azt mondta nem tudok adni? Mondtam, igen, azt írd! Ja, hát, azt sajnos nem tudok írni. Mondtam, én megyek a bíróság, kell valami megmutatni papír, ti azt mondja, nem tudjátok adni.

Igen, gyakran nem adják ki írásban az elutasítást.

Igen. Akkor ilyenkor mit csináljál?

Hát igen, ez a rossz, hogy kiszolgáltatott vagy, hogy nem tudsz mást csinálni...

Igen. Ilyenkor, ilyenkor nem tudsz csinálni semmit!

És feleséged mit szól ehhez?

Hát ő sajnos buta magyarul. Azt mondja, nem tud csinálni semmit a bevándorlási. Neki család is azt mondja, mi itt vagyunk, hogy tudja csinálni valamit? Hát mondom, figyelj, annyit mondom, de ők nem hallgatnak. Hát múltkor akarta neki adni, és ő is mind a kettő menni ott a bevándorlásiba, egy meghallgatásra. Mondom neki, figyelj, ti hiába megy oda, ő nem érdekelnek, ti kik vagytok. Nincs is engedély nektek oda bemenni. Nem érti.

Gyereketek nincsen, ugye?

Nem!

Nem is akartok?

Hát a gyerekek miatt is mondtam ott a nőnek, most minden szembe van tapasztalatom. Akkor gyerek is itt hagyom, ha azt mondja, menjen vissza? Mit csináljak? Én már nagyon-nagyon gondolkozok, mit csinállok. Mert ez, ez így nem jó.

Igen... (együttérzően bólogatok) Hát, nehéz helyzet, nem irigyellek...

Hát, figyelj, mikor megkaptuk a öt évet, akkor a olyankor azt mondja, csak azt néznek az öt éven belül, hogy tudunk megmaradni, hogy mit csinálunk itt.

Hogy tudtok beilleszkedni...

Igen. Lehet-e itt a ... hogy mondják magyarul a ... settlement?

Letelepedni?

Igen. És most, én a magamnak mondom, a másoknak nem mondom, ha lehet, valakinek büntetés van, valakinek bármi van. Én, addig, mai napig – holnapra nem tudok – nincs büntetés. Se BKK, se máshol, se semmi. Egyik se nincsen.

Dolgozom. 8 óra most, kifizetem az adó is. Van lakás, szerződés, laccímkartya, minden, ilyen-olyan. Iskola mentem, nyolc osztály megvan. Beszélek magyarul, jó, nem 100 százalék, 60 százalék biztosan beszélek, ugye?

Igen, 60 százalék megvan, szerintem is.

Nem mondom, 80 százalék, de 60 megvan. Tudok írni is, tudok olvasni is. Nem annyira jól, de tudok.

Úgy tudom, jogosítványod is van.

Jogosítványom is van. Szépen itt dolgozom, sehol nincs balhé. Sehol semmi. Van egy magyar feleség. És akkor is tőlem kérnek most ... nem adnak egy papír vagy ilyen zavarnak, akkor, mit gondoljak? Van olyan ember, aki minden rossz csinálja, neki van a menekült státusz. Aki lopnak, csalnak, minden csinálnak. Akkor, ilyenkor, mit lehet mondani?

Nem lehet semmit mondani...

Nem lehet semmit. És én voltam így jó. A TEK-nek is volt egy meghallgatása. Nekünk olyan-
kor adnak, amikor a TEK azt mondja, nincsen semmi baj, tudod? Afgánok, ilyen-olyan nem, nekünk így adnak papír.

Reméljük, hogy így jó lesz és megkapod a papírt!

Jó lesz. Én annyira nem gondolkodom, hogy ez ... ez ... oltalmazottit nem visszaadnak, jó, ha azt nézem, az útleveél ha, nem adnak, az baj. Ha nem akarnak adni. De én úgy gondoltam, az a öt év, vagy most azt mondja a három év, az meg lehet kapni. De akkor is rossz. Ki tudja, két év múlva, azt mondják, gyere még egyszer.

Szerintem, ha megkapod a három évet, akkor megcsinálják az útlevelet is. Csak lehet, hogy addig nem akarják, ameddig nem adják ki az új határozatot.

De, nem arról én beszélek. Én marad minden jó, én dolgozom, csinálom egy üzlet is, ami most akartam is, most kizártam az az üzlet (*kinyitottam*), de ... nem kértem a fele-fele, hanem én csináltam. Tulaj akarta szívesen adni. Jó mondjuk, minden kész lesz, három év megkapom, megcsinálom útleveél. Két év múlva lehet a ... ki tudja, nem maradok a Zsuzsinak (*feleség*), vagy ki tudja ... egy év múlva vagy két év múlva... Akkor, mit csinál a bevándorlási? Akkor az baj ... nekem azt mondta ügyintéző, teljesen nem volt ott tolmács, nem volt ott senki, azt mondta, figyelj, nálunk most így van, a fentről ez jött, az embereknek vissza kell menni. Ennyi. Azt mondja, őszintén mondom neked.

Hm, hm – erre tényleg már csak hümmögni tudok.

Azt mondja neked nem tudom, mi lehet a döntés, de ez van. Kész.

De azért arra is gondold, hogy sokan vannak, akik nem tudtak úgy beilleszkedni a magyar közegbe, mint te. Nem tanulnak meg magyarul, nincs biztos munkahelyük, feleségük. Azokat lehet, hogy inkább visszaküldik, de szerintem téged nem fenyeget ez a veszély. Tehát, hogy te ne kapjad meg az oltalmazotti státuszt, azt nem hiszem. És utána már az állampolgársághoz is közelebb kerülsz.

Tudom, csak én mondom, nekünk nem lehet az állampolgárságot kapni.

Mire gondolsz? Ha van folyamatos öt éves lakcímed és magyar feleséged, akkor kérelmezheted.

Tudom, amit én magyarázta ügyvédtől, az ez van törvény. Csak belül írva van, akinek oltalmazott státusz van, ő nem. Belül írva van.

Szerinted az van a törvényben, hogy akinek oltalmazotti státusza van, arra nem vonatkozik ez az öt év? Én úgy tudom, hogy csak magasabb jövedelmet kell igazolni.

Nem. Ügyvéd magyarázta, mi nyolc év előtt nem tudunk kérni, mi nyolc évet ... kérni ma is lehet, bevándorlási semmi köze, én megyek, tudok kérni ott a kormányablaktól, onnan lehet kérni. De akkor is végül nem adnak.

Nem, elutasítanak.

És akkor felesleges az. Én arra mondtam, a bevándorlási egy ember azt mondta, tudok kérni, másik azt mondta, nem tudok kérni.

Hm, hát ők sem biztosak a szabályokban? Az oltalmazottival nehezebb, az biztos...

Igen. Ez az öt év úgy van, annak aki ... tudod ide jönnek, a valami üzleti emberek vagy ilyen vízummal jönnek, ilyen-olyan. Mi nem. Vagy, ha van magyar feleség, akkor három év múlva is tudunk kérni. Akkor nem kell jövedelem, nem kell adó, nem kell semmi. Két év múlva lehet ez a letelepedés kérni, de akinek oltalmazotti van, abban a törvényben írva van, mi semmit nem tudunk kérni.

Ha magyar feleséged van, akkor sem?

Akkor sem. Ez van a probléma. Mi ... az a probléma ... ki nem tudja a döntés, mi az igazi szabály. Mert a törvényben az írva van, ha nekem és feleségnek egy év egy lakcímkártya van, én tudok letelepedés kérni. Az törvény van. De most nekem van. Mind a kettőnknek munka is van, egy lakcímkártya van, egy lakóhely, egy tartózkodási hely, minden egy van. Én nem tudok kérni. Most ott van a törvény és ott van a bevándorlási.

Térjünk vissza a bicskei tábor leírására (próbálom visszakanyarítani beszélgetésünk fonálát a lakhelyek feltérképezésére)

Hányan voltak a táborban?

Hát Bicskén sokat voltál, csak nekem nem volt annyira jó tapasztalat Bicskével, mert én egyedül voltam pakisztáni. És afgán ember ketten van különböző ember. Van, aki pastu beszélnek, van, aki fárszi beszélnek. Aki fárszi beszélnek, ő jó volt velem, aki pastu beszélnek, ő nem

volt jó velem. Hát nem tudom, de ilyen emberek voltak, aki kajakra a bevándorlásiba bement ott a szobába és azt mondja: miért adtál egy pakisztáninak papírt?

Az igen.

Hát ilyen volt. Akkor én nem találkoztam senkivel, senkivel nem barátkoztam. Volt, aki épületbe lakta emberek, mondjuk ... mondom, akihez mentem, ő is harmadik nap azt mondja, figyelj, találjál magadnak helyet. Mert ő is pastu volt, és direkt azt mondja nekem: másik emberek nekem azt mondják, miért egy pakisztáni veled marad. Akkor, ne haragudj, én nem tudok adni hely. Keresni kéne egy másik szoba. Mondtam, jó semmi baj. Ugyanaz épületbe volt, egy fárszival, aki fárszi beszél, az a Naser, ő azt mondta neki, semmi baj, gyere itt a szobába. Majd után a szosial adta nekem még egy külön szoba. Így volt sajnos sok tapasztalat.

Ezek szerint ott nem voltatok sokan egy szobában?

Nem, nem. Én egyedül voltam. Utolsó hónapba volt nálam kettő, egy bengáli, egy mianmari ember. Miért csinálta újra a táborban a karbantartói munka, akkor...

A festés miatt össze kellett költözni?

Igen, festeni, így volt a, tudod, egy épületben hat vagy nyolc szoba van. Hat szoba szerintem.

Plusz a fürdőszoba.

Plusz fürdő és konyha, lehet, hét szoba van. Akkor egy-egy épület csinálnak újra építeni, munka, akkor küldenek másik-másik helyre. Akkor voltunk a hárman egy szobába. Az egy pár nap volt. 20 nap? Utána idejöttem.

És volt valami konfliktus az emberek között? Mondtad, hogy te nem nagyon barátkoztál. De voltak veszekedések?

Sok veszekedés volt a afgán és a fekete embernek. Sokszor rendőr is jön. Én nem mentem senkihez. Akkor szobában maradtam vagy iskola. Akkor kezdtem itt iskola, a Than Károly. Reggel idejövünk, s este innen megyünk, és nem barátkoztam. Voltak lent a táborban, ott is volt iskola, akkor ott is, minden nap odamentem. Én csak szobába vagy ... vagy iskola, vagy ilyen-olyan. Mást nem barátkoztam. Vagy azzal a másik emberrel, a Naser, vele odamentem hozzá a szobába vagy ő jött ide. Vagy ketten mentünk a vásárolni.

És a táborból kijáratok valamerre? Csak vásárolni?

Hát csak Tesco bementünk oda, igen. Vagy Budapesten jöttünk ide iskola. Máshol nem.

És mennyi ideig voltál Bicskén?

Én kb. három és fél hónap, vagy három hónap, decemberbe bementem...

Miért kellett onnan kiköltözni?

Új szabály jött, tudod, mi kaptunk a pénzet. Lakhatási program jött.

Az integrációs szerződés?

Igen, igen. Akkor max. két hónap tudunk lakni ott a táborba. Utána kellett költözni onnan.

És hogy költöztél ki? Volt már valamilyen lakóhelyed?

Én ahhoz a szervezethez költöztem, tudod, ő előtte voltak oda, és nem tudom, 60 vagy 50 embernek csinált egy kis meghallgatást. Én igazából nem voltam a táborba, amikor ő jött, csak ott néztem egy papírt, és írtam a e-mailt ott: én nem voltam, melyik iskola voltam, és jöttem, láttam itt van egy papír, te már voltál itt, de én is akarok egy lakóhely vagy egy szoba vagy ilyen-olyan, akkor tudjatok segíteni vagy nem, ilyen-olyan. Angolba írtam a vezetőnek. Akkor visszaírta, igen, Budapestre kéne jönni, ez a hely van, ez a cím, hétfő ilyenkor. Jó. 10-kor vagy 11-kor. Bementem a bevándorlási szobába, tudod, onnan kapok a jegyet.

(Megszólalt a telefon, így megint tartunk egy kis szünetet. A beszélgetést a tábor elhagyásának történetével folytatjuk.)

Meséld el, kérlek, hogy kerültél Budapestre először. Hogyan tudtál utazni, kaptál utazási engedélyt?

Igen, adtak jegyet.

A Bevándorlási Hivatal irodájában, Bicskén?

Ott bent van tudod egy szoba.

A táborban?

Igen, igen. Onnan megkaptuk a jegyet Budapestre. Az van, akkor ide jöttem, itt volt a meghallgatás, minden ilyen-olyan, és tőlem kérdezte (*a szociális munkás*), mit csinállok, oda megyek-e iskolába, ilyen-olyan, itt mit csinállok, itt akarok lakni, kint akarok menni, be tudok fizetni a számlákat vagy nem? Mondtam neki, nem tudok fizetni semmit, mert nincs. Miért hazudok: igen, igen? Nincs pénz. Amikor megkapok onnan pénz, akkor igen. Ha nem, akkor nem. Azt mondja, más valami? Mondtam ott, figyelj, afgán ember mellé nem akarok lakni. Voltak a tolmács afgán, és mindenki mosolygott, azt mondtam, mi a baj, azt mondta, én is afgán vagyok. Mondtam jó, engem nem érdekel, de így van nekem tapasztalatom. A kajakra kidobta nekem a szobából, miért ő is afgán volt, és akkor, én nem akarok lakni, majd utána beszélünk, és Naserrel laktunk egy szobába egy másfél évig, nem volt semmi probléma. Onnan kaptam akkor lakást. Akkor ő hozta kocsit, minden, ha valami cuccokat kéne vinni, nem volt nálam cucc, egy táskám volt, ennyi. Meg utána ő hozta mindent, lakásba is mindig hoznak havonta, hoznak anyukája egy hét biztos eszünk. Rizs, olaj, gyümölcs, zöldség, mindent, lencse meg ilyenek. Nekik jó volt a program, ott is lehetett mindennap vagy a ..., neki volt valami kapcsolat a piaccal, tudom, ami mondjuk holnap lejár árukat, akkor onnan hoznak.

Ez jó ötlet, olcsóbban kapták vagy ingyen?

Szerintem ingyen kapták. Akkor mindenkinek hívnak, gyertek, ez jött a jogur, vagy jött egy valami, lehet kivenni haza. Akkor ott jó volt... Nagyon sokat adtak, ruhákat, ilyeneket.

És akkor ott önálló lakásban laktatok páran?

Igen, igen, hú, 60 ember szerintem volt, és nekik volt egy 20-25 lakás. Kibérelte, és ő kifizette, mert mi is számlát fizettünk, a lakbérért ő fizetnek. És így volt, heti kétszer kéne menni magyarórára. Csak ennyi volt a fontos. Egyszer biztos kéne menni, másszor valami önkéntes

tanár, ha valaki akar, ha nem akar, az nem baj. Nekem volt egy önkéntes tanár, aki nagyon-nagyon segített a magyartanulást. Minden nap jött, mindennap.

Tőle sokat tanultál? Tehát az hasznos volt?

Igen, nagyon-nagyon segített, az nagyon hasznos volt. Parkba bementünk, ide-oda, mert szombat vasárnap zárva volt az a klub, akkor parkba, itt a Margit-szigetre mentünk mindig. Nagyon sokat tanultam tőle. Nagyon-nagyon. Szabályokat ... kábé mindent elmondta.

Most menjünk egy kicsit vissza, visszafele megyünk az időben. Arról már beszéltünk, hogy hogyan menekültél Macedónián keresztül, akkor ott mindenféle vadon helyeken aludtatok gondolom, vagy volt valami szálláshely?

Nem, erdőben aludtunk. Mondjuk a vidék közel, vagy a határ közel, vagy ilyen helyre meg kell állnunk valahol, erdő, ahol senki nem tudja nézni, és akkor oda bementünk és ott aludtunk. Így volt, a éjszaka gyalogolunk és napközben alszunk. Éjszaka akkor nincs olyan probléma, hogy látszik. Sok helyre nem lehet látni, napközben mindenki lássa. Éjszaka gyalogolunk és reggel hét óra után alszunk. Valami hegyekbe, valamikor erdőbe, sokat így van a hegyekbe alszunk.

Értem. Előtte Görögországban éltél. Ott is voltál táborban?

Nem, ott maximum egy másfél órát. Görögország az más.

És ott hol laktál?

Athénban laktam. Ott nem volt rossz, csak én ahol lakom, senkinek nem mondom, hogy én pakisztáni vagyok, most is nem mondom munkahelyen, ha tőlem valaki kérdezi, nem mondom.

Mert az hátrány szerinted?

Én ettől félek. Én mindenkinek azt mondom, hogy indiai vagyok.

Mert azt szívesebben veszik az emberek?

Ugyanaz látszik, nyelv van ugyanaz kábé...

De miért jobb indiait mondani?

Hát tudod, volt nekem itt is egyszer ilyen emberek, akik kerestek engem, volt ilyen emberek, most is adtam a bevándorlásnak ... voltam kettő háromszor rendőrhöz is ... és ilyen-ilyen, és utolsó az volt, senki nem segít ... *(keserűen nevet)* Mert ilyen is volt, aki kereste, használta név IOM-nek. *(Valaki kereste őt, az IOM – International Organization for Migration – nevében írt neki emailt és hívta telefonon is.)* De hát volt a nálam a szociális munkás, mindenki nyolc kerületbe rendőrnél ott voltunk, öt kerületbe is voltunk.

De ki keresett?

Hát az én nem tudok. Sokszor mondtam, hívás is volt, e-mail is volt, minden volt, és így akarta én megyek a Bratislava. A szám volt a Polandiából hív valaki, Lengyelország, és azt mondja nekem mindig itt akar velem találkozni Bratislavába. Én azt mondtam neki, én nem megyek

Bratislavába, vagy ide kéne jönni vagy megtalálunk máshol, de Bratislavába nem megyek. De utána mikor egyszer mondtá, neki kéne a CV tőlem, én mit csináltam a Pakisztánba, erről akarok beszélni. (...)

Ez elég ijesztő. Azóta nem jelentkezett?

Hát most így volt utána, én minden két-három hónap múlva kidobom a SIM kártya, új veszek. Egyszer, kétszer, háromszor megtalált a számokat, utána nem. Most utána van nekem a számokat, az nem a saját névre van, más-más ember nevének veszek. És nem veszem fel, ha nem ismerem a szám, vagy e-mailben is nem foglalkozok, aki nem ismerem. És az volt a történet, akkor én nem mondom senkinek, én pakisztáni vagyok. Senkinek. Csak annyi ember, aki nagyon ismerős, vagy ott dolgoznak, tulaj vagy ti, aki foglalkozik velem, tudja személyi igazolványt is fogni, másnak nem. Mindenkinek mondom, indiai. Aki meg akarja tudni, hol indiai, mondom Kasmírba vagyok. Jó. Megtalálja Kasmírt. Én nem mondom senkinek. Én a feleségemnek is amikor házasság bementünk, akkor mondtam, én pakisztáni vagyok. Én mondtam, én indiai vagyok.

Ő azt hitte, hogy indiai vagy?

Hát ugyanaz kábé a nyelv, tudod, csak írás különböző. Mert nem akartam senkinek mondani.

Nehéz lehet így élni.

Igen, senki nem segít. Én mindent próbáltam már. Két-háromszor rendőrhöz mentünk. IMO-hoz voltunk, és mindent megpróbáltam, de utolsó mindenki azt mondja, ő nem tudunk segíteni. Jó.

És ez azért van mert Pakisztánból jöttél szerinted?

Ki tudja. Azt senki nem tudja. Volt olyan, amikor tudunk embernek megfogni embert. De a rendőr nem segített, és IOM se. Mikor egy ember azt mondja, ide tudja jönni, jó. Másik országba azt mondják, mi nem tudunk menni, jó. Kész. Ahogy mondtá nekem a szociális munkás, én úgy beszéltem vele. És akkor azt mondja jó, akkor ide akar eljönni, és azt mondja, megbeszélünk időpont, és amikor jövünk, mondunk, melyik szállodába kéne jönni. És ugyanazt mondtá, most itt is nem tudja a rendőr elkapni az embert, akkor mit csinál? Én nem adom neki időpont neki, gyere ide és én akkor megyek oda. Én nem megyek!

Igen. Természetesen nem.

És akkor utána én mindenkinek, munkahelyen is mondtam, ha valaki kérdezi én ki vagyok, senki ne mondja, én ki vagyok, jó? Én indiai vagyok és kész. Sok ember mégis nem mondom, hogy én Mohamed vagyok. Most is e-mailbe ott van nekem írva más név. Mindig kicserélünk más név. Mindig kicserélünk a név. Én már nem, ... azt nem csinálom. Ki tudja, az ki volt, azt Isten tudja. Én hiába próbáltam meg mindenhol.

Hát igen, ez nehéz.

Hát, így volt. Mindenhol megpróbáltam, de senki nem akart segíteni.

Kanyarodjunk vissza Görögországhoz. Milyen volt az ottani életed?

Görögország is jó volt.

Mennyi ideig voltál Görögországban?

Hát egy két-három évig.

Három évig? Hosszú időnek tűnik.

Igen, sok időt voltam ott.

És miért kellett eljönni?

Hát ott nem volt papír, nem volt biztonság, estefelé nem tudunk az utcára menni.

Nem is próbáltál ott menekült státuszt kérni?

Hát nem is próbáltam. Miért innen mikor új jöttem, akkor úgy, kicsit nem voltam jól, ... félttem mindentől, ilyenek. És ott nem is adnak a státusz. És második: ott nem volt a biztonság Görögországba, mikor mi ott voltunk, akkor nem volt biztonság. Nagyon sok menekült megülte, és estefele nem tudtunk menni utcán egyedül. És volt ott az a Golden Dawn, az egy politikai csoport. Ő nem akarja, menekült ott maradni. Megtalálja mindenhol valahol lakása menekült, bemennek, ott van 60-70 ember, kibontanak ilyen-olyan, megölnek embereket... Nekünk saját lakásba is volt.

Bementek?

Igen. Kettő lakás volt egy épületbe, a második emeletbe, és odajöttek, csengőztek, és a másik fiú bement. Először így volt, egy kocsi jött, négy-öt ember volt, a másik tudod egy kicsit hátulban maradnak... S mikor nézte, igen, itt menekült van, akkor jött a 60-50 ember, és mindenkinek bántotta. Nekünk is volt a lakásban eltűnt a minden, hívtak a szomszédok, aki szemben volt, rendőrt, nem jött a rendőr. Egy másfél óra múlva jött a rendőr, jó, írta minden papír, elment, rendőr azt mondja, mi nem tudunk csinálni semmit, bemente, és az a csoport visszajött. És bement először a szomszédhoz.

Aki szólt a rendőröknek?

Igen, kicsengőzte, jött, mi zártuk akkor az ajtót fent, mi fent láttuk az ablakból, mi történik. És kajakra mondta, mi nem zavarunk nektek, akkor nem kell hívni rendőrt, és utána sokat ott maradtak, csengőztek, ilyen-olyan, mi akkor nem nyitottunk semmi. Fém ajtó volt, akkor nem tudja törni. És utána pár nap, jött oda sokszor, de így volt, csak napközbe bementünk, estefele nem. És másik lakás volt nekünk, egy másik, pakisztáni emberek ott laknak ... ott laknak, ott is így volt, sok-sok embereknek így volt. Minden embereknek így volt. Jött a csoport, 50-60 ember, ittasan, akkor ilyen-olyan... Így volt, arra akkor nem volt az biztonság.

Dolgozni tudtál, vagy volt valamilyen kereseted?

Nem, én nem dolgoztam. Először én nem beszéltem annyira nyelv, másodikkor én ügyis mindentől félttem, hogy most itt mi lesz. Mert nem tudtunk egyedül menni az utcán, ez volt ilyen volt az utolsó, mikor jöttünk ide, nem tudtunk az utcán menni. Utána estefele, napközben is így volt. Akkor nem tudtunk az utcán menni sehhol.

(Megszólal a telefon, kicsit abba hagyjuk a beszélgetést.)

Nem volt ott élet Görögország. Papír nélkül embernek úgymint nincs élet. Nem tudunk az orvoshoz menni, nem tudunk seholy semmit.

Kivel mentél Görögországba vagy kikkel voltál? Barátokkal vagy rokonokkal?

Nem, nem barátokkal, nekem nincs. Hát így volt, a táborba jöttünk és onnan egy-két vagy másfél óra, és onnan a ismerős, onnan ismerős, tudod egy tolmács ismerős, és oda bemene-tünk, aki nála volt fiú, aki jöttünk a táborból, és vele mentem.

Volt egy kis csapat, akik együtt mentek?

Igen-igen. Így volt a négy ember, voltunk mi, akkor kettő másik helyre ment, aki nekik ismerős volt, én már úgy voltam, nem volt senki. Először bementem, én egyedül vártam hat órát. Volt egy barát, aki idejött, kinek volt a ismerősét.

Mármint Görögországban...

Görögországba. És eltűnt egy más csoporttól, mi is úgy. Akkor én nem tudtam, hova megyek épp, és ott a leültem, és az a fiú, aki ment el tőlem, és volt nálam egy kis mobiltelefon is, nála is volt, és én hívtam. És kérdezte, hogy jött valaki, vagy próbáltál megtalálni, és mondtam, figyelj, addig nem, akkor azt mondja, jó, visszajövök, én beszéltem vele, azt mondja, hogy nincs semmi baj. Ide lehet hozzám jönni. Akkor odamentünk hozzá. Pakisztáni emberekhez. És ott laktam a hat hónap után, nekik ismerős volt a még embereknek. Én tudok jobban beszélni embereknek vagy kapcsolattartani, akkor másikhoz mentem, akkor másik emberek jó volt, akkor utolsóig ott laktam. Utána idejöttem. És ő segítette idejönni is, nálunk nem volt pénz, idejönni, és ő segítette. Mégis nem adtam vissza. Nem is tudom, hogy hol van. Ő segítette idejönni. Vonatjegyet, minden ilyen-olyan, mikor jöttem akkor 50-60 euró is adta.

Miből éltél ott Görögországban? Többiek segítettek?

Igen, sajnós. Rossz élet esküszöm az. Mikor gondolok, például én elszöktem akkor Pakisztánból, és négy év három év Görögországban, nem ittam a kólát... Nem az a baj, hogy nem adnak, csak belül sajnálom, szégyellem, ez vagy ez nem. Ami jó, főznek, mi is eszünk és kész. Vagy én főztem, én takarítottam, miért én otthon vagyok, ők dolgoznak. Belül szégyelltem, nem mondta senki, nagyon jó emberek voltak, soha nem mondta nekem, ezt csináljad vagy azt csináljad, csak magamtól csináltam.

Nem akartál dolgozni, vagy nem tudtál?

Hát, én nem. Igazából picit nagyon féltem, és mert kicsi onnan idejöttünk, élelem volt, és itt is kicsit nem éreztem jól magam, mit csináljak, féltem mindentől, most egyre jobban vagyok, de esküszöm, nagyon féltem, amikor ide is jöttem, akkor is. Nem tudom, mi lesz, mi van...

Igen, persze.

És Görögország is így volt. Soha nem mentem estefelé Görögországba utcán. Soha. És napközben is, nagyon ritkán. Lehet egy-egy hét otthon maradtam. Nem mentem a boltba is vásárolni. Attól is féltem, sokszor hallottam, rendőr megfogta az ember, és visszaküldte Pakisztán, akkor attól is féltem, nem volt papír, akkor mit csináljak, mindig attól féltem, lehet, hogy be-

megyek és rendőr megkapjon. Estefele ettől félttem, lehet, ha bemegyek, akkor valami csoport megkap.

Meséld el, hogy kerültél Görögországba?

Hát az Pakisztán, Pakisztánból Irán, Iránból Törökország és Törökországból oda.

És amikor elindultál Pakisztánból, akkor Görögországba akartál menni?

Én nem is tudtam igazából. Nekem volt egy kis probléma, és testvér intézte, én nem is tudtam, hogy hova megyek, csak testvér adta nekem egy szám, és kérdezte, hol vagyok. Volt egy történés, és utána ő intézte, megtalálta engem, és onnan ültem kocsiba, és onnan akkor határba bementem. És onnan akkor egyik ember másnak, más harmadik adnak, s utána akkor így.

Ezt az egészet a testvéred intézte?

Ezt testvér intézte, ő fizette, nem tudom mennyit fizetett.

Tehát hoztak kocsival?

Nem kocsival. A kocsival azt jelenti, onnan a Pakisztánból a kocsival kint vagy, de utána ugyanaz van, van amikor gyalogol van, van amikor teherautóba raknak, valamikor futni kell. Én azt szoktam beszélni egy emberrel ... oda kéne menni és onnan kéne hozni, ahogy mi jöttünk. A rendőr Iránban olyan szemtelen, egy-két embert megtalálnak, és ott megölnék. Nem érdekli őket. Abban a kocsiban, amivel én jöttem, azzal háromszor megcsinálták, tudod azzal a nagy fegyverrel.

Belelőtték az autóba?

Igen, csak szerencsések voltunk, jó volt a sofőr vagy ilyen-olyan.

Dehát hogyhogy? Menet közben csak úgy? Mentetek s belelőtték?

Igen.

Hihetetlen. Nem talált el senkit?

Nem. Nem az a csak ... kerekbe, nem benne a másik gumi, csak ... abba nem ... nem gyorsan a ... lemegy.

Értem, a kocsikerék nem eresztett le, mikor belelőtték.

Igen. És utána egy helyre kidobta nekünk, egy pillanatra kocsit megállt, kidobta nekünk, és kocsit meg továbbment.

Titeket kirakott a kocsiból, és továbbment a kocsival?

Igen és akkor rendőr nem azt figyelte, megállította vagy nem, a rendőr a kocsit nézte. És akkor mondjuk 10 km vagy 5 km múlva megállta és nincs senki bent, rendőr nem tudja csinálni semmit. Ha megtalálta nekünk, akkor van baj.

És ti ott elbújtatok?

Hát van a nem a rendes, tudod, az utcából megyünk a hegyek vagy ilyen vagy erdő közel, akkor ott bárhova lehet dobni emberek. Addig az nem probléma.

És utána visszament a kocsni értetek? Vagy egy másik kocsni?

Visszament 7 vagy 8 óra múlva. Hát onnan így jönnek, nagyon-nagyon rossz. Lehet egy helyre dobni, két nap senki nem jön. Nincs víz, nincs kaja, senki nem jött, ott kitétek. Valahol gyalogolni kell, nagyon sok gyalogolni kell. Minden hegyek vagy határ közel az gyalogolva van. Olyan nagy hegyek van, nézünk se nem tudunk, hol van az utolsó.

A teteje?

A teteje, és hó van, ott Törökországba annyi hó van, végig csak hó van, nincs semmi. Télen-nyáron.

Igen, ott nagyon magas hegyek vannak.

A magas hegyekben télen-nyáron hó van.

És azon átjöttetek?

Igen, gyalogolva. Én nem szeretem annyira hó, most egy s más miatt.

Nem hiányzik, azt elhiszem.

Nem, óh. Majdnem meghaltam egyszer oda a hegyekbe.

Jaj, a hideg miatt?

A hideg miatt, és ott van a tudod, nálunk nem ilyen van, tudod határ. Kedves rendőr, kedves ilyen, nincs semmi baj, ha nincs papír, jó elmegyünk akkor, nem, ott megölnek. És kidobnak ott a hóba, száz év múlva valaki lehet, hogy megtalálja, ott nincs ilyen (*nevet keserűen*). Úgyis nagyon nehéz hegyek kirándulni. Nagyon-nagyon nehéz, ne is látunk, hol van a teteje, hova megyünk. És ha valaki elcsúszik, akkor nem tudunk lent hova megyünk.

Egy csapattal jöttél? Együtt jöttél egy pár emberrel?

Nekik hoznak új, nekik van sok-sok ember, aki jönnek a csapattal.

És volt egy vezető, aki mutatta az utat?

Nem így van vezető. Határ közeleg, minden, aki ott van vidék, mindenki vezet. Mindenkinek ez munka van.

Neki kell fizetni ott?

Igen. Mindenki tudja, kinek csapat van, mindenki tudja egymást. És valahogy onnan rendőr vagy katona, szólnak egymásnak, arra nem kéne menni, arra kéne menni vagy ilyenek. Szerintem annyira intelligencia a rendőrnek is nincsen nagy, a katonák, igen, nekik van. Egy utcába lehet száz kocsni mennek, 99 nekik jön.

Az embercsempészeknek?

Igen.

Hát abból élnek ott... Mennyi ideig tartott, míg elértél Görögországba?

Két hónap.

Nagyon hosszú út volt. Amikor megérkeztél biztonságban éreztél magad? Nem féltél?

Hát először, mikor voltunk, akkor megkapta a katona, katona megfogta nekünk, mert nem volt határba rendőr, és katona azt mondta, nincs semmi baj, itt Görögországba itt nincsenek probléma, ilyen-olyan, most rendelet jött, most titeket elviszik oda a táborba, ilyen-olyan. Csak ott, amikor táborba bementünk, akkor sok-sok embertől hallottunk, itt ez probléma van, itt az probléma van. Lehet, hogy innen visszaküldenek, ilyen-olyan, akkor mi híradó hallottunk, akkor fejbe, más-más van. Mindenkinek nem a ... akik jönnek ide, mondjuk 70 százaléknál csak pénz miatt jönnek. Van, olyan a 30 százalék, akinek van teljesen probléma. (...) Én a ... a vonatállomásra. Athénba. És azt gondoltam ott: mi lesz velem? Nincs ismerős, nincs senki, kihez megyek, nem tudom. Nincs pénz nálam, és ott sok-sok rossz hírek, mik lesz, és akkor ember elvitt. Nagyon-nagyon köszönöm neki, most nem találom, hol van. Nincs kapcsolat, de most is nagyon-nagyon köszönöm neki, amiért elvitt, mindent adtak, kaja, ruha, ameddig oda laktam, és mikor másikhoz mentem, vele is, és utána vele még, köszönöm, miért ő intézte én onnan ide jövök. De úgy nagyon nehéz ez ... hogy hoznak ... egy kis kocsiba 30-40 embert raknak... Ekkora kocsiba 30-35 embert.

Hogy férnek el?

Egy sima kocsiba, egy sima személyautóba 16 embert beraknak. Most gondolj, hogy ... hatan, azok mögött három embert dobnak be.

Csomagtartóba?

Igen. Három embert bedobnak.

Borzasztó.

Nekik az nincs, nekik úgy hoznak, mint a halott, tudod? Ha valaki meghal, meghal. Kidobnak kocsiból. Nekik nincs semmi baj. Tegnap vagy tegnapelőtt láttam egy video, majd megmutattam...

(Megnézzük a videót a furgonon utazó fiatalokról a mobilján, egy videomegosztó oldalon. A filmen egy kisteherautón utazó fiatalokat látni. Köves, homokos területen, földúton haladnak, egyikük filmez a mobiljával. Egymás hegyén-hátán, lábukat oldalt kilógatva ülnek a platón.)

Mindjárt nagyobbba csinálom... Nézd egy kocsiban mennyi ember van!

Igen, nagyon meggakolták, kilógatják a lábukat.

Harmincan is, tetejébe ilyen-olyan, ha valaki lecsúszik, lecsúszik. Mindegy.

Igen, de látod, mosolyognak, bizakodnak.

Hát igen, fiatalok, mit csináljanak. Egymást tudod, így fogják a kezét, ne legyen olyan nagy probléma.

Itt egy sivatagban mennek?

Igen, de hegyekben is így megy a kocsis, ez nagyon nehéz. Ez biztos Irán ország. Látod, hogy pakoltak? Nem hittem, hogy harminc embert pakoltak, de utána rájöttem, hogy igen. *(nevet)* Ha valaki csúszik, az kész. Így raknak a kocsira.

(Nehéz visszaterelni a szót az eredeti témánkra, de megpróbálom:) Az volt az elképzelésem, hogy a lakásaidról beszélgetünk. Hogy milyen helyeken laktál.

Ott a Görögország?

Mindenhol. Görögországban hol laktál?

Görögország nagyon olcsó. Nagyon olcsó. Egy két szoba lakást találunk 60 ezer forintért. És három hónap múlva jön a vízszámla, és két hónap múlva jön a villanyszámla. Gáz ott nincsen. Az a palack használtunk, gázpalack.

Palackos gázt?

Igen, palackos gázt használtunk. Olcsó az élet, olcsó minden.

Hányan laktatok egy lakásban?

Mi hatan laktunk.

Két szobában?

Igen, két szobába. De úgy nem, ott nem csak én, más emberek is segítettek emberek élet, mert olcsó minden. Egy embernek havonta 40 euró is elég. Mert olcsó minden.

Olcsó az élelmiszer is?

Igen, minden olcsóbb. 40–60 euró. 60 euró az 20 ezer forint. 20 ezer forintból tudja egy hónap lenni. Akkor nem drága. 100 euró max. egy ember tudja lakni egy hónap.

Az athéni ház is társasház volt, olyasmis, mint amilyenben Budapesten laksz?

Kettő különböző lakás volt, egy volt ilyen a társasház volt, és egy családi ház volt, abban csak egy lakás volt. A társasház kicsit drágább volt, és a családi ház kicsit olcsóbb volt. 170 euró volt a lakbér a családi ház. Abban kettő és fél szoba volt. Jó, mondjuk kicsit régi volt, de akkor is.

Gondolom, Athénnek a külső területén volt, a külvárosban?

Nem, teljesen bent a belvárosban.

Azért volt alacsony a bérleti díj, mert rossz állapotú volt?

Nem annyira rossz állapotú volt. De ott ilyen, nem annyira drága. Egy szép lakásban laktunk, nagyon szép. Nem volt nagyon régi épített, max. 10–15 évvel előtte. 220 vagy 230 volt a lakbér. Nem volt annyira drága, ott lakás nincs annyira drága. És a másik is jó volt, nem volt rossz, az 170 euró, az 35–40–45 ezer forint. 50 ezer a max. kettő és fél szoba lakás. Két hónap múlva jön a villany, három hónap múlva jön a víz, és az is nem annyi volt, max. három hónap múlva a víz 40–50 euró, 20 ezer, akkor az nem rossz, nem sok. Hat ember lakik egy lakásban.

Igen, azt ki tudják fizetni.

De akkor is az nem sok, mindenki minden nap fürdik, ilyen-olyan, akkor milyen, az sok?

Nem, dehogy!

Szerintem az itt Budapesten 40 ezer jön a számla. Drága, az nagyon drága.

Igen, lehet még több is.

De most is beszélgettem a másik országba, de a Budapest, drága.

Igen? Melyik országról beszéltetek?

Volt, akivel a Pizza Kingbe dolgoztam, most ott van a Franciaországban. És nekem azt mondja, esküszöm, olcsóbb az élet ott.

Franciaországban olcsóbban élnek?

Figyelj, most lakást néztem 90 ezer forintra. Egy szoba, plusz van egy nappali, és nem régi, és akkor az nem drága.

Hát igen, itt is körülbelül ilyen.

Jó de körülbelül ilyen, de nem annyira olyan, mert a fizetés is különbség van.

Az is, valószínűleg, igen.

Ő most például 8 vagy 10 órában dolgozik, és neki kb. 500 ezer fizetés van. És itt az embereknek mennyi? 80-90 ezer? Most a feleségemnek mennyi? 80 ezer van bejelentve.

Általában a minimálbérrre...

Ennyit kap ő. Vagy túlórázik, akkor 120.

Sajnos, sokan tényleg ilyen alacsony bérért dolgoznak.

Akkor az nincs (*keseűen nevet*), abból nem tudunk egy lakást bérelni.

Hát igen, ez igaz, ebben igazad van. A bérek alacsonyak, csak a lakberek, azok magasak.

Hát igen. És sok nem akarnak adni a tulajok, ilyen-olyan.

Igen, igen, nehéz albérletet kapni. Mesélj arról, hogy Pakisztánban milyen lakásban laktál! Pakisztánban saját lakás volt, kettő.

Volt saját lakásod?

A családnak, igen, igen. Kettő lakása volt apámnak. Nálunk nincs olyan, mint itt. Nálunk, ami apánknak van, az nekünk van. Az természetesen.

Kikkel laktál együtt, a szüleiddel?

Igen, szüleimmel laktam.

Mekkora lakás volt?

Hát a nekünk a családi lakás volt, mindkettő, nálunk nincsen ilyen társasházban a lakás, egy lakás, ha három épület (*emelet*) van, akkor mind a három nekünk van. Ha négy van, mind a négy nekünk van.

Akkor ez egy családi ház inkább?

Igen, az családi ház. Hát nem olyan kertes, de úgy például egy sorban van társasház, akkor nem olyan van, mi itt lakunk, a másikon nem, ha három épület van, mind a három nekünk van.

Értem. Itt a nagy család lakik?

Igen. Lehet, hogy bérbé adja, de akkor is. Nem olyan van. Ha valaki, ha eladja, akkor az egészet kéne eladni. Nem olyan, hogy ez eladunk, ez nem.

Igen, értem.

Ha valaki veszi, az egészet megveszi.

Ha két házatok is volt, gondolom, ti ott elég jó módú családnak számítottatok, ugye?

Igen nagyon jó.

A szegényebb emberek, gondolom, nem ilyen házban laknak.

Dee, hát, nálunk, hát sajnos ilyen szegény, ami itt van Budapesten, olyan szegény nincs.

Nincsen?

Nincs. Hát nálunk olyan szegény van, aki nem akarja mondjuk dolgozni, vagy a ... ott mindenki családban van, családi kapcsolat tartja.

Hm.

Ott, ha én nem dolgozom, akkor nem olyan a nagy család, hogy akkor engem kidob az utcára, nem.

Akkor eltart a családod?

Igen, eltart. De ilyen nincsen. Mindenkit eltart a családja, igen. Ha valaki nem dolgozik, nem dolgozik. Más tartja. Ami nekem testvérnek van, az nekem is ugyanaz van.

Érdekes.

Olyan nincs, hogy én a testvértől kérdezem, hogy elvigyünk vagy nem, nem. Olyan nincsen. Ha otthon egy kocsi van, az mindenkinek van. Nem olyan van, ha az a nagy testvérnek van, akkor tőle kéne kérni, vagy nála, nem. Ha engem érdekel, én is megyek vele, ahova akarok.

Jól hangzik, nekem ez tetszik...

Nálunk nincs ilyen élet. Például itt a kórházban az emberek, látom én is, ha ott voltam. Senkihez senki nem megy. Vagy nagyon ritkán megy a valakihez, az is csak egy fél órát.

Látogatni a beteget?

Igen, beteget látogatni senki nem megy. Ha nálunk egy ember megy a kórház, az egész család megy a kórház. És lehet, az egész másik, másik városból is rokonok jönnek. A szomszédok is mennek.

Hm. Mindenki látogatja.

Igen, mindenki látogatja. És egy vagy két ember 24 óra ott maradnak. Három hónap, négy hónap, egy hónap, egy hét, ott van, akkor két ember ott maradnak.

Az orvosok mit szólnak ehhez? Hagyják?

Hát nálunk ez így van. Egy ember biztos maradni lehet, régen nem volt, most kártyát csinálnak, aki marad ott. Belépőnek. És még egy ember lehet, aki úgy, hogy jönnek-mennek, bent, kórházban. És úgy is van, akkor idő is van, amikor lehet menni, de úgy egész nap is lehet menni. Olyan nincsen. Nálunk orvos, nem. Nálunk veszekés lesz ilyenkor. Akkor olyan nem lehet, hogy eztől-eddig lehet menni. Annyira erőszakos nem lehet. Csak kiabálnak, mennek, aztán visszajönnek, nincs semmi baj. De családtag mindenki. És ez jó (*nyomatékosítja*).

„De családtag mindenki.” Úgy érzem, ez a nagy család az, ami legjobban hiányzik a legtöbb menekült embernek. Sok nehézséggel kell szembenézniük menekülésük alatt és az új életük kialakítása folyamán. De a nagy családi támogatást, az összetartás, egymáshoz tartozás érzését talán a legnehezebb megtalálni az idegen országban, idegen emberek között.

A BMSZKI EDDIG MEGJELENT KIADVÁNYAI

DIALÓGUSOK A HAJLÉKTALANSÁGRÓL

szerk: Dr. Győri Péter, Vida Judith, 2016.

KÉPZÉS – LAKHATÁS – FOGLALKOZTATÁS, INTEGRÁCIÓS PROGRAMOK HAJLÉKTALAN ÉLETHELYZETBEN LÉVŐ EMBEREK SZÁMÁRA

szerk: Fehér Boróka, Vida Judith, Tatár Babett, 2014.

VÁLTOZÓ ÉS VÁLTOZATLAN ARCÚ HAJLÉKTALANSÁG

szerk: Dr. Győri Péter, Vida Judith, 2013.

A MEGÉRTÉS ÚTJAI – HAJLÉKTALAN SORSOK, TRAUMÁK ÉS A SEGÍTŐ KAPCSOLAT

szerk: Dr. Győri Péter, Vida Judith, 2012

MINDENNAPI HAJLÉKTALANSÁG 1. – 2.

szerk: Dr. Győri Péter, Vida Judith, 2010.

UTCÁK NÉPE

szerk: Dr. Győri Péter, Vida Judith, 2008.

„SZERETNÉK VALAMI LENNI” – HAJLÉKTALAN EMBEREK TÖRTÉNETEI ÉLETRŐL, MUNKÁRÓL, TANULÁSRÓL...

szerk: Fehér Boróka, Győri Péter, Vida Judith, 2008.

FENNTARTHATÓ KÖZÖSSÉGEK: ÁLLANDÓ OTTHONOK – VÁLTOZÓ ÉLETEK, STRATÉGIA A HAJLÉKTALANSÁG KEZELÉSÉRE

szerk: Dr. Győri Péter, Vida Judith, 2006.

A MARGÓ SZÉLÉN

szerk: Dr. Győri Péter, Tatár Babett, 2003.

TÍZ ÉV UTÁN

szerk: Dr. Győri Péter, Tatár Babett, 2003.

HAJLÉKTALANOK MENHELYE EGYLET

szerk: Dr. Győri Péter, Tatár Babett, 2003.

A NÉPSZÁLLÓ TÖRTÉNETE

szerk: Dr. Győri Péter, Tatár Babett, 2003.

A kötetek letölthetők intézményünk weblapjáról (www.bmszki.hu), az alábbi linken:
<https://www.bmszki.hu/hu/otthontalanul>

Kötetünk a BMSZKI menekült és oltalmazott embereknek szóló lakhatási programjának tapasztalatait mutatja be. A lakhatás kérdésein túl olvashatnak a traumatizált emberekkel végzett szociális munka nehézségeiről, dilemmáiról, az egészségügyi ellátás kihívásairól, és mindenekelőtt menekült felnőttek és gyerekek életéről, gondolatairól, érzéseiről a velük készült interjúkban.

Az írások személyesebb hangvételűek, mint amit általában megszoktunk egy projektet záró kiadványtól. Ennek oka talán az, hogy egy olyan időszakban dolgoztunk együtt menekült emberekkel, amikor „menekültügy” mélyen átpolitizálódott, nem hagyva nekünk lehetőséget arra, hogy tisztán szakemberként, szakmai kihívásként tekintsünk egy-egy történetre. Akár akartuk volna ezt, akár nem, nem csak szakmai, hanem személyes elköteleződésre voltunk kényszerítve munkánkban és magánéletünkben egyaránt.

Ezt a személyes elköteleződést érezték ügyfeleink is, akik közül néhányan úgy fogalmata: egy kicsit mi voltunk az elvesztett családjuk ebben az időszakban. Ez az ugyanis, ami leginkább hiányzik a menekült embereknek. Sok nehézséggel kell szembenézniük menekülésük alatt és az új életük kialakítása folyamán, de idegen országban, idegen emberek között a nagycsaládi támogatást, az összetartás, egymáshoz tartozás érzését talán a legnehezebb megtalálni.

Ha csak néhány esetben sikerült ehhez kicsit is hozzájárulnunk, úgy érezzük: megérte.

Buzetzký Tünde, Dr. Berend Katalin, Fábíán Stefánia, Mary Mozafary, Podina Andrea, Regenbart Ágnes, Santos Petroff Sebastian Daniel, Tatár Babett

